Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

№ 3909
3309
28
f-93
1966

2010

K 2001

8
93
3489

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ

ՀԱՒԱՏԱՐՏՈՒԹԻՒՆ

ՈՐ

ՍՈՒՐԲ ԳՐՈՑ ՎԿԱՅՈՒԹԵԱՄԲՔ

ՀԱՄԱՌՕՏԱՀԱՍԻ ԿԸ ՍՈՒՐՀԱՅՈՒՆԵԼ ՔՐԻՍՏՈՆԵՈՅ ՀԱՒԱՏԻՈՒ

ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԸ

ՀԱՐԱՒՈՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԵՕՐՔ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՏԵՏՐԱԿԻ ՀՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

1866

Armenian.

51

28514-4-3

ՎՈՒ մանկութենէդ ի վեր Աստը գիտես, որոնք կրնան իմաստուն ընել քեզ փրկուելու Քրիստոս Յիսուսի վրայ եղած հաւատքովը: Ամէն գիրքը Աստուծոյ շունչն է, և օգտակար է սորվեցունելու, յանդիմանելու, շիտակելու, ու արդարութեան խրատուելու համար. որ Աստուծոյ մարդը կատարեալ ըլայ՝ ամէն բարի գործքերու պատրաստուած: ՟Բ Տիմ. Գ. 15–17:

ԱԲՏ-ԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Գան. Ինվենտար
ՀՍՍՌ–Արմ. ՍՍՀ
Ա. ԱՄ. Ա. Մյասնիկյան
Ա. ՄԵՍՐՈՊՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ

11499-57

2012

ՅԱՌԱՋԸՆԹԱՑՈՒԹԻՒՆ

ԵՐՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆՆ

Քրիստոնէական ճշմարիտ հաւատքին մի միայն հաստատ հիմը՝ ու Քրիստոնէի մը լուսաւոր ճամբան առաջնորդողը՝ միայն Սուրբ Գիրքը ըլլալը՝ ինչպէս որ ամէն Քրիստոնեայ ազգ կը վկայէ, սաանկ ալ՝ ան անխախտելի հիմին վրայ հաստատուած և անոր վկայութիւնովը լեցուած գիրքերը կարող են առաջնորդել մեզի դէպ՚ի ան շիտակ ճամբան երթալու, և անոր լոյսին ալ հաղորդ ըլլալու: Ասոնի աս գրքիս նպատակն ալ ուրիշ բան չէ՝ բայց միայն ան լուսաւոր ճամբային շուկել ամէնուն դիտաւորութիւնը՝ որ անով լուսաւորուին. ու (ինչպէս որ Պռաքեալը կ՚ըսէ) թօղ տան խաւարին գործքերը: Ես ճշմարիտ պատճառներէս և մանաւանդ շատ ՚այաղթի ընթերցմունք սիրողներուն միշտ թախանձանքներէն ստիպուելով՝ որոնք առջի ու երկրորդ տպագրութենէն մեծ օգուտ քաղելով՝ կը փափաքին անոնց ամէն մէկերնին աս պիտանի գրքէս ունենալ՝ թէ՛ իրենց և թէ՛ զաւակներնուն լուսաւորութեանը համար և առջի ու երկրորդ տպուածներուն թիւը հերիք չըլլալով՝ յիշեալ բարեկամներուն փափաքը լեցուներու համար ձեռք զարկինք անոր երրորդ տպագրութեանը: Եւ առհասարակ ամէն մարդու՝ և մանաւանդ տղայոց ալ դիւրին հասկըցուելու ըլլալու համար՝ բոլորովին հրաժարեցանք ու անզարդ բառեր գործածեցինք, ընդելով բնաւ ՚այոց լեզուին ընդարձակ ճոխաբանութեանը՝ որով գուցէ մեր նահարկաւոր դիտելիքները շատերուն մութ պիտի ծնային:

Ուստի ասիկայ՝ թէև փոքրիկ Դիրք մըն է, բայց մեծ օգուտներ կընայ տալ որ և իցէ հասակի մարդոց. մանաւանդ որ իր պարզութեամբը՝ ռամիկ մարդիկ և նոր հասած տղաքն ալ Ճշմարտութեան սկզբունքները կրնան համառօտաբար ասկից քաղել: Ամէն մէկ յօդուածին սկիզբը դրուած գլուխները՝ նոյն յօդուածին իմաստին վերաբերելուն համար՝ կարդացողը երբոր անոնց հանդիպի, կրնայ բանալ Աստուածաշունչը և նոյն գլուխը կարդալ:

Ընդ՝ կը յուսանք որ հոգեւոր վարժապետները իրենց ձեռքի աշակերտներուն, և բարեպաշտ ծնողք իրենց նոր հասած զաւկիներուն մտքին մէջ բարեպաշտութեան հոգին վառելու համար՝ պիտի փափագին կարդացուներ անոնց ասոր ՎՐԻՍՏՈՆԵՈՒԱՆՆ, և թէ որ կարելի է սերտել տալ. որպէս զի անոնք մանկութեան ժամանակէն կրթուելով հոգևոր գիտութեան մէջ՝ մեծցած ժամանակնին ազգին բարեկարգութեանը՝ և մանաւանդ քրիստոնէութիւնը օրէ օր աւելի ծաղկեցունելու հոգ տանին, իրենց քրիստոնեայ անուններուն համեմատ՝ քրիստոնէական կրօք վարքով ալ ծաղկելով՝ ի փառս Քրիստոսի Յիսուսի մերոյ:

ՅԱՆԿ

ՄԱՍՆ Ա

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՎՐԱՅ

Ա. Աստուծոյ գոյ ըլլալուն, և մեր գիտցած իրերուն իրմէ ստեղծուելուն վրայ 9
Բ. Աստուծոյ յատկութիւններուն վրայ 12
1. Աստուած անմահ է 12
2. Աստուած ամէն տեղ ներկայ է, ու ամէն բան գիտէ 14
3. Աստուած ամենակարող է 16
4. Աստուած սուրբ է 18
5. Աստուած բարի ու ողորմած է 20
6. Աստուած արդար է 24
7. Աստուած ճշմարտութեան Աստուած է . . 28
Գ. Աւրբ Երրորդութեան վրայ 32

ՄԱՍՆ Բ

ՓՐԿՉՏԱՆԿՈՒԹԻՒՆ ՎՐԱՅ

Ա. Խորհ հրէշտակներուն վրայ 37
Բ. Չար հրէշտակներուն վրայ 41

ՄԱՍՆ Գ

ՄԱՐԴՈՒՆ ՎԻՐԱՅ

Ա. Նախադէպ ապիրգածութեանը վրայ . . . 47
Բ. Դրախտին վրայ 50
Գ. Անդրդուն փորձութեանը վրայ 52
Դ. Անդրդուն առաջին ձեղքն ու իյնալը 56
Ե. Մեր առաջին ծնողաց իյնալուն վրայ 60
1. Ընդունք անիծուելցան ու Դրախտէն դուրս ձգուելցան 60
2. Մեր առաջին ծնողաց բոլոր սերունդը կորսուելցաւ իրենց մէկ մեղքովը 64
Զ. Փրկութեան ծրագրուն վրայ 69
1. Նախատ կը պատրաստէ մեզի համար կատարեալ փրկութիւնն 69
2. Յիսուս Քրիստոսի մեր Փրկչին ովալը . 73
Ա. Նախը Նոյոյ է 73
Բ. Նախը Մովսէս է 77
3. Ինչպէս Քրիստոս մարդ եղաւ 81
4. Քրիստոս մեզ պատիժէն կ'ազատէ . . 85
5. Յիսուս Քրիստոս չարչարուելցաւ ու մեռաւ մեզի համար խաչին վրայ 89
6. Տէր Յիսուս մեռաւ ամենուն համար . . 94
7. Ընդունք միայն կը փրկուին՝ որ Յիսուսի կը հաւատան 97
8. Ո՞նչ է Յիսուս Քրիստոսի հաւատալը . 99
Է. Մեր Քրիստոսի գալուն ու Երկինքին համար պատրաստուելուն վրայով 105
1. Մինչ կամք չունինք Քրիստոսի գալուս մեր փրկութեանը համար . Հապա Նախատ

է որ կը փոխէ մեր սիրտերը ու իր Հոգիովը Քրիստոսի կ'առաջնորդէ մեզ . 105
2 . Մենք պարտինք սրտի փոփոխութիւն ունենալ . ատ սրտի փոփոխութիւնը ի՞նչ է, և ի՞նչպէս Սուրբ Հոգին իր գործը կը կատարէ ու Երկինքին համար կը պատրաստէ մեզ 110
3 . Սուրբ Հոգին կը խօսի մեզի Աստուածաշունչով 115
4 . Սուրբ Հոգիին ոյժ ընալը 123
Բ . Մկրտութեան վրայ 127
1 . Մարմինին մեռնելուն վրայ 127
2 . Հոգին ի՞նչ կ'ընայ երբոր մարմինը մեռնի 131
Գ . Յարութեան վրայ 133
Դ . Դատաստանին վրայ 139
Ե . Երկինք վրայ 144
Զ . Դժոխքին վրայ 149

ՄԱՍՆ Դ

ԸՍՏՈՒՆՈՑ ՕՐԻՆԱԿԻՆ ՎՐԱՅ

Ը . Օրէնքը տրուելուն վրայ 155
Թ . Տասը պատուիրանքներուն վրայ 158
Առաջին պատուիրանքը 158
Երկրորդ պատուիրանքը 162
Երրորդ պատուիրանքը 167
Չորրորդ պատուիրանքը 169
Հինգերորդ պատուիրանքը 175
Վեցերորդ պատուիրանքը 180

Նօթներորդ պատուիրանքը 187
Ութերորդ պատուիրանքը 193
Իններորդ պատուիրանքը 198
Տաներորդ պատուիրանքը 202
Գ. Ասանաւոր պարտաւորութիւնք վասն . . 207
1. Երիկներուն պարտաւորութիւնը . . . 207
2. Անիկներուն պարտաւորութիւնը . . . 209
3. Ծնողքներուն պարտաւորութիւնը . . . 211
4. Տղայոց պարտաւորութիւնը 216
5. Տէրերուն պարտաւորութիւնը 216
6. Ծառաներուն պարտաւորութիւնը . . . 218
7. Իշխաններուն պարտաւորութիւնը . . . 220
8. Ժողովուրդին պարտաւորութիւնը . . . 222

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ

ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՍՆ Ը

ԸՍՏՈՒՆՈՒՑ ՎՐԸՑ

ա. ԸՍՏՈՒՆՈՒՑ ԻՆՉ ՀԱՒԱՏՈՒՆ, ԵՒ ՄՆԱՑՔ
Ի՞ՆՉՊԻՍ ԻՄԱՑ ԱՐԱՐՔՆԵՐՈՒՆ
ԸՆԴԱՀԱՆՈՒՆ ՎՐԸՑ։

Հարց. Ի՞նչ է Աստուած։

Պատասխան. Աստուած Հոգի է։

(Ընդիակայ) մարդկիններէն մէկը չտեսաւ, ոչ ալ տեսնել կարող է։ ա Տիմ. գ. 16։

Հ. Մենք ի՞նչպէս երկրպագութիւն ընել ենք Աստուծոյ։

Պ. "Հոգիով ու ճշմարտութիւնով"։ Յովհ. դ. 23, 24։

Հ. Օրը քանի՞ անգամ Աստուծոյ երկրպագութիւն ընել ենք։

Պ. Պտնէ ամէն առաւտ ու իրիկուն։

Իրիկունը՝ առտուն ու կէս օրը պիտի բողոքեմ ու հառաչեմ, և անիկայ պիտի լսէ իմ ձայնս։ Սաղմ. ծե. 17։

Հ. Աստուծոյ Հոգի ըլլալուն վրայով ի՞նչ կ'ըսէ Աստուածաշունչը:

Պ. "Աստուած Հոգի է. և իրեն երկրպագողներուն ալ պէտք է որ հոգիով ու ճշմարտութիւնով երկրպագութիւն ընեն": Յովհ. դ. 24:

Հ. Ի՞նչ բանի համար ստեղծուեցանք:

Պ. Տէրոջը երկրպագութիւն ընելու և իրեն ծառայելու համար:

Ինչու որ ամէն բաները անկէ, ու անով, և անոր համար են. իրեն փառք յաւիտեան. ամէն: Հռոմ. ժա. 36: Արդ՝ թէ ուտէք թէ խմէք՝ և թէ ինչ գործ որ ընէք, ամէն բան Աստուծոյ փառքին համար ըրէք: Ա Կորնթ. ժ. 31:

Դուք հիմա գիտէք Աստուծոյ ինչ ըլլալը: Մենք միս ու արիւն ունեցող մարմիններ ունինք. բայց Աստուած մեզի պէս չէ. Ինքը Հոգի է. Ինքը ամէն տեղ ներկայ է. բայց մենք չենք կրնար տեսնել զինքը:

Հիմա գիտէք թէ ինչպէս երկրպագութիւն ընելու է Աստուծոյ. "Հոգիով". այսինքն Հոգիի մը պէս (ա).

ա. Դուն քեզի կուռք չշինե՛ս ոչ ալ վերը երկինքի մէջ՝ կամ վարը երկրի վրայ՝ կամ երկրին տակի ջուրերուն մէջ եղած բաներուն մէկ նմանութիւնը. Անոնց երկրպագութիւն չընե՛ս, ու զանոնք չպաշտե՛ս. ինչու որ ես քու Տէր Աստուածդ՝ նախանձոտ Աստուած եմ որ կը հատուցանեմ հայրերուն անօրէնութիւնը որդւոյը վրայ՝ մինչև անոնց երրորդ ու չորրորդ ազգը՝ որ կ'ատեն զիս. Ու կ'ողորմիմ անոնց մինչև հազար ազգը որ կը սիրեն զիս ու իմ պատուիրանքներս կը պահեն: Երկրորդ Պատմութիւն. Եել ի. 4–6: Որովհետև Աստուծոյ ցեղէն ենք, պէտք չէ որ անանկ սեպենք թէ Աստուածութիւնը նման ըլլայ ոսկիի կամ արծաթի կամ քարի, որ մարդուս վարպե-

և ձեր հոգիովը , ձեր սրտովը իրեն աղօթելով ու մեղքերնիդ խոստովանելով , գինքը օրհնելով՝ սիրելով՝ և ձեր բոլոր սրտովը իրեն ծառայելով : "Պէտք է երկրպագութիւն ընէք ճշմարտութիւնով ալ" , այսինքն առանց կեղծաւորութեան , անկեղծ սրտով :

Ը . Աստուած կը սիրէ ու կը հանի միայն անոնց՝ որ հոգիով ու ճշմարտութիւնով երկրպագութիւն կ'ընեն իրեն : Օգուշացէք ուրեմն որ Աստուծոյ երկրպագութիւն ըրած աւեններիդ հոգիով ու ճշմարտութիւնով ընէք :

Ը . Ամէն մարդիկ՝ ծեր ու պատանի , երկրպագութիւն ընելու են Աստուծոյ , հրապարակաւ ու առանձին : Հրապարակաւ՝ եկեղեցիին մէջ , և ընտանեաց մէջ . առանձին՝ գոնէ օրը երկու անգամ , առտու ու իրիկուն մէկ մանաւոր տեղ մը՝ ուր որ մէկը չկրնար տեսնել կամ լսել բայց միայն Աստուած (ա) :

Ամենք երկրպագութիւն կ'ընեն Աստուծոյ՝ օրը իրենք անգամ , առտու , ու յորեկը , ու գիշերը :

Ը . Աստուած մեզ իրեն համար ստեղծեց , որ միշտ իրեն երկրպագութիւն ընենք ու իրեն ծառայենք : Ուստի թէ որ կ'ուզէք որ Աստուած սիրէ ձեզ ու ձեզի բարի ընէ , թէ որ կ'ուզէք երջանիկ ըլլալ աս աշխարհիս մէջ ու գալու աշխարհին մէջն ալ , երկրպագութի՛ւն ըրէք Աստուծոյ "Հոգիով ու ճշմարտութիւնով" : ա Տիմ . բ . 8 , 9 : "Աստուծո՛յ մօտեցէք , ու անիկայ ձեզի պիտի մօտենայ" : Յակ . բ . 8 :

տութիւնովը ու խելքովը քանդակուած է : Գործ . ժէ . 29 : Դուք Աստուածը որքա՛ն կը նմանցունէք , ու զանիկայ ի՞նչ նմանութեան հետ կը հաւասարցունէք : Եսայ . խ . 18 :

ա . Ա՛տի՛ր քու ներքին սենեակդ , ու դուռդ գոցէ՛ : Մատթ . զ . 6 :

• ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՅԱՏԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ ։

1 • Աստուած անմահ է

Ա • Ով ստեղծեց ու ձվ կը խնամէ ամէն բաներըը ։
Պ • Աստուած ։ Ծննդ • ա • 1 ։
Ա • Աստուած ինքը ստեղծուածծ է ։
Պ • Չէ ։ Նոայ • խէ • 6 ։
Ա • Հայր ունի ։
Պ • Չէ • ինքը հայր չունի ։ Նէեմ • է • 6 ։
Ա • Ուրեմն թէ որ Աստուած ստեղծուած չէ ու հայր ալ չունի , ձվ իրեն կեանք կու տայ ։
Պ • Այո՛ ։
Ա • Ուրեմն հայր Աստուած ի՞նչպէս ունի իր կեանքը ։
Պ • Հայրը իր անձին մէջ՝ ունի կեանք ։ Յով • ե • 26 ։
Ա • Աստուած սկիզբ ունեցա՞ւ ։
Պ • Չէ՛ ։
Ա • Աստուած փոփոխութիւն կամ վերջ ունի՞ ։
Պ • Չէ՛ ։ Ծննդ • իա • 33 ։ Սաղմ • ՃԲ • 2 ։
Ա • Այր ու ամէնուն կեանքը ձվ կու տայ ։
Պ • Աստուած • քանզի " Ինծի կ'ապրինք և կը շարժինք ու կանք " ։ Գործ • ժէ • 28 ։
Ա • Յաւիտեանս յաւիտենից պիտի ապրի՞նք ։
Պ • Այր մարմինները պիտի մեռնին , բայց հոգիներնիս պիտի ապրին ։
Ա • Ապա մեր մարմինները պիտի յարութիւն չառնե՞ն վերջին օրը նորէն ապրելու համար ։
Պ • Այո՛ • " Յարութիւն պիտի ըլլայ , թէ՛ արդարներուն և թէ՛ մեղաւորներուն " ։ Գործ • իէ • 15 ։

Աստուած անմահ է. ինքը բնաւ սկիզբ չունեցաւ, բնաւ վերջ ալ պիտի չունենայ: Ինքը չփոխուիր. ինքը նոյն է երէկ, այսօր, և յաւիտեան:

Ա. Ինքն է յաւիտենական Հայրը, ինքն է կենաց Ընդերքը ու ամէն բաներուն մեզի Տուողը: "Ընով կ'ապրինք և կը շարժինք, ու կանք": Հայրերնիս և մայրերնիս ու բարեկամներնիս աս աշխարհիս մէջ կը մեռնին, ու մեզ մինակ կը ձգեն. բայց մեր երկնաւոր Հայրը սառնցմէ աւելի մեծ է, և անմահ: Ինքը անմահ է ու կրնայ հոգ տանիլ մեզի՝ մեր տղայութենէն մինչև ծերութիւնը: Սաղմ. ճգ. 1–5:

Բ. Եւ քանի ինքը կենդանի է, մենք ալ կենդանի պիտի ըլլանք: Մենք անմահ ենք. մեր մարմինները կը մեռնին, բայց Աստուած նորէն պիտի յարուցանէ անոնք. մենք հոգիով ու մարմինով պիտի ապրինք յաւիտեան. աս է ճշմարտութիւնը: Ե Տիմ. ա. 9, 10:

Գ. Եւ աս ուրախութիւն տուող ճշմարտութիւնն մըն է մեզի՝ թէ որ մենք արդար ենք: Թէ որ մենք արդար ենք, Աստուծոյ հետ երկինքին մէջը պիտի ըլլանք յաւիտեան: Բայց ցաւելու ճշմարտութիւն մըն է թէ որ մենք չար ենք. ինչու որ սատանաներուն հետ պիտի բնակինք դժոխքին մէջը յաւիտեան: Մատթ. իե. 46:

Դ. Ինչպէս Տէրն է՝ որ աս ներկայ կեանքերնիս կու տայ մեզի, անանկ ալ Տէրն է՝ որ անիկայ կ'առնէ մեզմէ: Ուրեմն ջանք ընենք անանկ ապրիլ աս ներկայ կեանքերնուս մէջ, որ երբ Աստուած անիկայ առնելու ըլլայ, մենք կարենանք պատրաստ գտնուիլ իր դէմը ելլելու, ու իր հետը փառքի մէջ բնակելու՝ գալու կեանքով (ա):

ա. Դուք ալ պատրաստ կեցէք, քանզի Որդին մարդոյ կու գայ անանկ ժամու մէջ՝ որ դուք չէք կարծեր: Ղուկ. ժբ. 40:

2 • Աստուած ամէն տեղ ներկայ է , ու ամէն բան գիտէ ։

Հ • Աստուած ինչ է ։

Պ • Աստուած ամէն տեղ է ։

Մէկը ծածուկ տեղ մանք կրնայ պահուիլ՝ որ ես զանիկայ չտեսնեմ , կ'ըսէ Տէրը . միթէ երկինքը ու երկիրը ես չլեմ , կ'ըսէ Տէրը ։ Երեմ • իգ • 24 ։

Հ • Ինչը ի՞նչ կը տեսնայ ու գիտէ ։

Պ • Ամէն բաները ։ Պսղմ • ժե • 18 ։

Հ • Ո՞նչ կ'ըսէ Սուրբ Գիրքը " Տէրոջը աչքերուն " վրայով ։

Պ • " Տէրոջը աչքերը ամէն տեղ չարերը ու բարիները կը դիտեն " ։ Առակ • ժե • 3 ։ ի Գնաց • ժգ • 9 ։ Երեմ • լբ • 19 ։

Հ • Կրնա՞ք ինքզինքնիս կրնաձնք Աստուծմէ գաղտուկ տեղ մը պահել ։

Պ • Չէ • ոչ ցորեկ և ոչ գիշեր ։ Երեմ • իդ • 24 ։ Պսղմ • ճլթ • 10 , 12 ։ Յոբ • լա • 4 ։ Երէց • է • 13 ։

Հ • Ո՞նչ էր այն անունը՝ որն որ Հագար Աստուծոյ տուաւ ։

Պ • " Տեսիլքիս մէջ երեցած Աստուածն ես " ։ Ծննդ • ժգ • 13 ։ Առակ • ե • 21 ։

Հ • Ցոյե որ մեզմէ մէկը իմաստութեան կարօտի , որմէ խնդրելու է ։

Պ • Աստուծմէ • ինչու որ բոլոր գիտութեան և բոլոր իմաստութեան Տէրը Աստուած է ։

• Ցոյե որ ձեզմէ մէկը իմաստութենէ պակսած ըլլայ , թող խնդրէ Աստուծմէ՝ որ ամէնուն առատապէս կու տայ ու չնախատեր , և անոր պիտի տրուի ։ Յակ • ա • 5 ։ Պսղմ • ղէ • 10 ։ Ճխէ • 5 ։ Նաում • ե • 28 ։

Հ • Ընտուած ի՞նչ տուաւ Աղոտնին :

Պ • "Եւ Ընտուած Աղոտնին խնամատարութիւն ու խիստ շատ հանճար տուաւ" : Գ Թագ • Ը • 29 :

Հ • Ընդհ մարդու ներսիդին ի՞նչ է ան՝ որն որ Ընտուած միայն կատարեալապէս գիտէ :

Պ • Սիրտը :

Վ ասն զի բոլոր մարդոց սրտին ծնունդ սիրտը միևնակ դուն գիտես : Ը Թագ • Ը • 39 : Առակ • խԶ • 21 : Երեմ • Ը • 16 : ա Կորնթ • Ը • 5 :

Հ • Ո՞նչ կ'ըսուի սրտին խաբեբայութեանը ու չարութեանը վրայով :

Պ • "Սիրտը ամէն բանէն աւելի խաբեբայ ու խիստ չար է" : Երեմ • ԺԷ • 9 : Յակոբ • Ա • 5 : Ը • 21 : Ես • Ը • 10–19 : Եփես • Ե • 3 : Տիտ • Ը • 3 :

Հ • Ինչո՞ւ համար Ընտուած բոլոր մարդոց սիրտերը կը քննէ :

Պ • Ընդհ մէկուն իր գործերուն պէս հատուցանելու համար : ա Նախց • իԲ • 9 : Առակ • ճԼԹ • 23 , 24 : Երեմ • ԺԷ • 10 : Յայտ • Ե • 23 :

Տէրը կը լեցունէ երկինքն ու երկիրը • ինքը ներկայ է ամէն տեղ , և կը տեսնայ ու գիտէ ամէն բաները :

Ը • Ուստի թէ որ պառկինք թէ որ ելլանք , կամ թէ որ դուրս երթանք , և կամ ներս գանք , ուր որ ըլլանք , ի՛նչ որ ընելու ըլլանք , Ընտուած մեր բոլորտիքն է : Անոնք կրնանք մարդոցմէ պահուիլ , բայց Ընտուծմէ բնաւ չենք կրնար : Յորելկը ու գիշերը մէկ է անոր • միշտ յիշենք ան անունը՝ որն որ Հայր Ընտուծոյ տուաւ • "Տեսիլքիս մէջ երևցած Ընտուածը" • և վարուինք իբր թէ իր ներկայ ըլլալը գիտալով • վախնանք գործնալէն , կամ սուտ խօսելէն , կամ անիծելէն կամ ուրիշ և իցէ չար բան մը ընելէն • քանզի ամէն բան Ընտուած կը տեսնէ ու գիտէ :

Ր. Ինքը նաև կը տեսնէ չէ թէ միայն մեր չար գործքերը, հապա բարի գործքերնիս ալ: Ուստի եկէք քաջալերուինք բարի ընելու. Աստուած կը տեսնէ, և ներկայ է մեզի հետ, ու պիտի օրհնէ մեզ. մենք չպիտի կորսընցունենք մեր վարձքը: Մաղ. գ. 18:

Գ. Միայն Աստուած գիտէ սիրտը. ինքը չէ՛ թէ միայն մեր գործքերը կը տեսնէ, հապա մեր սիրտերուն պինտ գաղտուկ խորհուրդներն ալ: Ինքը մեզմէ աղէկ գիտէ մեզ. մենք կրնանք մարդ խաբել, բայց Աստուած չենք կրնար խաբել: Ինքը կը գրէ ու պիտի դատէ ամէն սիրտի ամէն գաղտուկ խորհուրդները: Ընդունինք Աստուծոյ Հրեիստոսի անունովը որ գայ ու իշխէ մեր սիրտերուն մէջ և փոխէ ու սրբէ անոնք, և անանկ մեզ երկինքին համար պատրաստ ընէ:

Դ. Ոտքը իմաստութեան Տէրը Աստուած է. և բարի կերպով կը նայի ամէն բաները: Պէտք փափաքելու ենք որ Աստուած մեզի համար անանկ ընէ ճիշդ ինչպէս որ իրեն աղէկ կը թուի. և մենք հաճելու ենք ինչ որ ինքը ընէ. և երբոր իմաստութեան կարօտինք, երբոր ուզենք գիտնալ թէ ի՛նչ պարտինք ընել կամ չընել, Աստուծմէ խնդրելու ենք որ ինքը մեզի սորվեցունէ:

---

3. Աստուած ամենակարող է:

Ե. Աստուած իր ամենակարող զօրութիւնը ցուցունելու համար ի՞նչ ըրաւ:

Պ. Երկինքը՝ արեգակը՝ լուսինը՝ և աստղերը ստեղծեց ու կը կառավարէ անոնք: Ծննդ. ա. 1: Հոբ. իզ. 7: Եսայ. խ. 26: Կող. ա. 15, 16: Եբր. ա. 2, 3, 10:

Ե. Աստուած ի՞նչպէս ստեղծեց անոնք:

Պ. Իր կարող խօսքովը: Ծննդ. ա. 3: Սաղմ. ԼԳ. 6–9: Եբր. ժա. 3:

Հ. Մարդը կրնայ արգիլել գինքը՝ իր ուզածը ընելէն։
Պ. Չէ։ Առակ. խգ. 13։ Գոն. գ. 3։

Հ. Ըմենակարող Աստուածը մեր Աստուածը ու մեր փրկիչը ունենալնուս համար ի՞նչ պիտի ընենք։

Պ. Պարտինք մեծապէս ուրախանալ։

Հ. Կրնա՞նք մեղքի մէջ ամուր պահել ինքզինքնիս Ըմենակարող Աստուծոյ դէմ ու յաջողութիւն ալ գըտնալ։

Պ. Չէ։

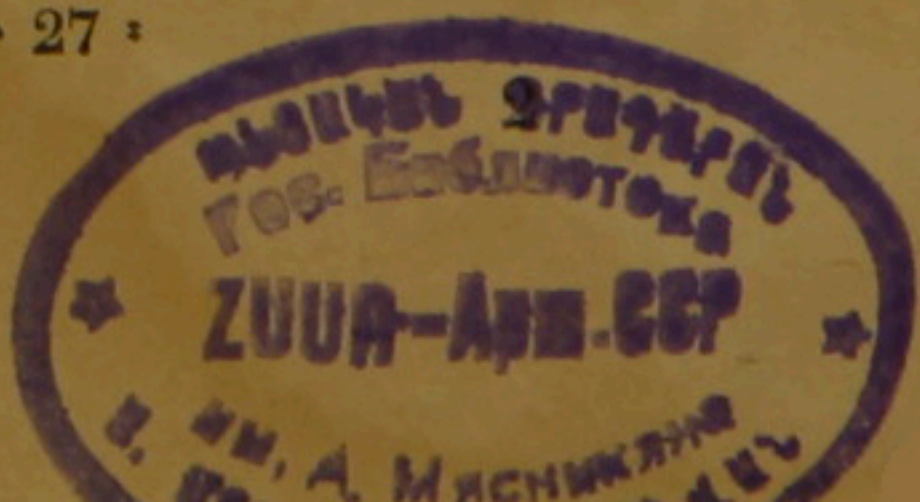
Ընիկայ արտով իմաստուն՝ և ուժով կարող է. քիվ անոր դէմ իր սիրտը խստացուցեր ու յաջողութիւն գտեր է։ Յոբ. թ. 4։ Ըմբարիշտները դժոխքը պիտի դառնան և ան ամէն ազգերը որ զԱստուած կը մոռնան։ Սաղմ. թ. 17։ կձ. 7։

Հ. Ո՞րուն ձեռքը ինդալը սոսկալի բան է։

Պ. Կենդանի Աստուծոյ ձեռքը։

Երդ իմացէք ասիկայ՝ ով դուք Աստուած մոռցողնեը, չըլլայ որ ձեզ պատռեմ, և ազատող մըն ալ չգտնուի։ Սաղմ. ճ. 22։ Գուն ով Տէր, Գուն ահաւոր ես՝ և ո՞վ կրնայ կայնիլ քու առջեդ քու բարկութեանդատենը։ Սաղմ. հձ. 7։ Խորհրդած կրակով վրէժ առնելու ատենմէ՝ որ Աստուած չեն ճանչնար, և որ մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի Աւետարանին չեն հնազանդիր. որոնք պիտի պատժուին յաւիտենական սատակումով Տէրոջը երեսէն ու անոր զօրութեանը փառքէն։ բ Թես. ա. 8, 9։

Աստուած ամենակարող է. ամէն բաները ինքը ստեղծեց ու ինքը կը պահէ իր կարող խօսքովը։ "Ինքը ըսաւ, ու եղաւ"։ Աստուծոյ առջին դժուարին բան մը չկայ. դուք կրնաք արգիլել մարդը, բայց ո՛չ զԱստուած։ Ե-ղեմ. լբ. 27։

Ը. Ինքը կարող է փրկելու. ուստի միայն իր յաւիտենական զօրութեանը ապաւինելու ենք: Ինքը կարող է բոլոր մեզի պէտք եղածը տալու, մեզ ամէն վտանգներէ ազատելու և մեզ ամէն փորձութիւններուն մէջէն ապահով տանելու: ✠ Կորնթ. ժբ. 9: Ոչ մարդու՝ ոչ ալ սատանային զօրութիւնը կրնայ դիմանալ մեզի՝ թէ որ Աստուած մեզի հետ ըլլայ: ✠ Տէմ. բ. 17, 18: Հոգիին փրկութիւնը ապահով է երկրի վրայ. թող ուրախանան իր ժողովուրդները (ա):

Ն. Ինքը կորսընցուներու ալ կարող է. մէկը չկրնար կայնիլ իր առջևը, ոչ ալ շատ զօրաւոր մեղաւորները: Ինքը կրնայ կտոր կտոր ջարդել անոնք, ու մէկը չկրնար ազատել անոնք: Իր բարկութիւնը ահագին է:

"Սոսկալի բան է կենդանի Աստուծոյ ձեռքը իյնալը": Եբր. ժ. 31: Աստուծոյ զօրութիւնը չարերուն դէմ կը դառնայ, անոր համար թող չարերը վախնան, և ապաշխարեն ու Յիսուս Քրիստոսի միջնորդութիւնովը Աստուծոյ դառնան:

---

4. Աստուած սուրբ է:

✠. Երբոր նախ մարդարէն Տէրը իր աթոռին վրայ նստած՝ ու հրեշտակներուն իրեն երկրպագութիւն ընելը տեսաւ, անոնք ի՛նչ կը կանչէին միկզմիկու:

Պ. "Սուրբ, սուրբ, սուրբ, Զօրութեանց Տէրը, լեցուն է իր փառքովը բոլոր երկիրը": Եսայ. Ձ. 1–4: Յայտ. դ. 8:

✠. Ընկերակցութիւն մը կայ Աստուծոյ հետ:

Պ. Հմ. ոչ մեղք, ոչ անօրէնութիւն և ոչ անիրաւութիւն: Սաղմ. ճժա. 6: Եսայ. խգ. 15: Պետ.

ա. Ուր Աստուծոյ զօրութեամբը պահպանուած է հաւատքով ան փրկութեանը համար՝ որ պատրաստուած է վերջին ժամանակը յայտնուելու. որ անով կ'ուրախանաք: ա Պետ. ա. 5:

Բ • 14 : Յով. ա • 13–17 : Հռոմ. ի • 14 : ա Յոհ. ա • 5 :

Հ. Ո՞նչ տեսակ տեղ մըն է երկինքը՝ ուր որ Աստուած կը բնակի :

Պ. Սուրբ տեղ մըն է : Յայտ. իա • 10, 27 : իբ • 14, 15 :

Ես բարձր ու սուրբ տեղը կը բնակիմ : Եսայ. ծէ • 15 :

Հ. Ո՞նչ կ'ընէ Աստուած չարերը :

Պ. Կ'ատէ զանոնք : Սաղմ. ե • 4, 5 : ժա • 5, 7 : ԼԲ • 16 : Յոբ • ժե • 14–16 :

Հ. Ո՞նչ կ'ընէ Աստուած արդարները :

Պ. Կը սիրէ զանոնք : Սաղմ. ժա • 7 :

Հ. Ճշդէ որ մենք սուրբ չըլլանք ; Աստուած մեզ երվինքը պիտի ընդունի՞ :

Պ. Ոչ :

Ոչ հոն բնաւ անմաքրութիւն մը պիտի չմտնէ, ոչ ալ պղծութիւն ու ստութիւն գործող մը : Յայտ. իա • 27 :

Հ. Աստուած մեր սուրբ ըլլալուն վրայով ի՞նչ կ'ըսէ մեզի :

Պ. "Սուրբ եղէք, քանզի ես սուրբ եմ" : ա Պետ. ա • 15, 16 : Ղևտ. ժի • 2 :

Հ. Ո՞նչ բանի պարտինք հետևիլ՝ թէ որ Տէրը տեսնել ուզենք :

Պ. "Սրբութեան" :

Խաղաղութեան ետևէ՝ եղէք ամէնուն հետ՝ և սրբութեան, որ առանց սորա մէկը պիտի չտեսնէ Տէրը : Եբր. իբ • 14 : Ինչպէս որ ձեր անդամները անօրէնութեան համար ընծայեցիք՝ պղծութեան և անօրէնութեան ծառաներ ըլլալու, անանկ ալ հիմա ձեր անդամները սրբութեան համար ընծայեցէք՝ արդարութեան ծառաներ ըլլալու : Հռոմ. զ • 19 :

Ընտուած սուրբ է. Ի բնութիւնը իսկապէս սուրբ է. իր սրբութիւնն է իր փառքը. Ինքը անհուն մաքրութիւն է բոլոր իր խորհուրդներուն և խօսքերուն ու ձամբաներուն մէջը: Ինքը կ'ատէ մեղքը մեծ ատելութիւնով:

Ը. Ճոխ որ Ընտուած սուրբ չըլլար, իր ստեղծուածներուն սիրոյն արժանի չպիտի ըլլար:

Ր. Ինքը կը սիրէ արդարները. Ինքը պիտի հոգայ անոնք, ու երկինքին մէջ իր առջևը տեղ պիտի տայ անոնց:

Գ. Ինքը կ'ատէ չարերը, և պիտի կորսընցուընէ զանոնք. վայ իր սրբութիւնը արհամարհողներուն. Թող մարդ չյուսայ թէ իր մեղքերուն մէջ առաջ երթալով ընտուած պիտի տեսնայ խաղաղութեամբ:

Դ. Աբեմն բնաւ մենք չենք կրնար երջանիկ ըլլալ, ոչ ալ Ընտուծոյ շնորհքը առնելու յուսալ՝ թէ որ չդադարինք մեղքէն ու սրբութեան չհետևինք: Ներ սրբութիւնը իր օրէնքին ջատագովելն է, խորհրդով՝ խօսքով՝ և գործով: Ու աս սրբութիւնը Տէրոջմէն կը ստանանք (ա):

---

5. Ընտուած բարի ու ողորմած է:

Ա. Միայն Ինքն բարի է:

Պ. Ընտուած միայն կատարեալապէս բարի է ինքիրմէն, և բարի կ'ընէ մեզի ու ամէն արարածներուն: Աղմ.

ա. Ով Ընտուած՝ իմ մէջս մաքուր սիրտ ստեղծէ՛, և իմ ներսիդիս ուղիղ հոգի նորոգէ՛: Ես երեսէդ մի՛ ձգեր, ու քու Սուրբ Հոգիդ ինձմէ մի՛ հաներ: Աղմ. ծա. 10–12: Ասոր որոնք որ զինքը ընդունեցին, անոնց իշխանութիւն տուաւ Ընտուծոյ որդիներ ըլլալու, որոնք կը հաւատան իր անուանը. որ անոնք ոչ արիւնէ և ոչ մարմինի կամքէ՝ ոչ ալ մարդու կամքէ, հապա Ընտուծմէ ծնան: Յովհ. ա. 12, 13: Ի՛ր ուզելովը մեզ ծնաւ ճշմարտութեան խօսքովը որ մենք իր ստեղծածներուն երախայրի մը ըլլանք: Յակ. ա. 18:

ՀԺԹ • 68 : Մաթ. • ԺԹ • 17 : ա Կնոց • ԺՂ • 34 : Նէե ԼՒ • 6 :

Հ • Ըսէ՛ ինձի Աստուծոյ քեզի ըրած բարիքներուն մէկ քանին :

Պ • Աստուած ինքը կու տայ մեզի հայր ու մայր , ուսուցիչ ու խրատիչ , և հաղնելու լաթեր • և երբոր մենք հիւանդ ըլլանք՝ ինքը մեզ կ'առողջացունէ :

Հ • Աստեղմէ պիտի աւելի մեծ բարութիւններն ալ ընե՞ր Աստուած :

Պ • Այո՛ • Աւետարանը տարածուած երկրի մէջ մեզ կը բնակեցունէ , և մեզի իր սուրբ պատգամը կու տայ :

Հ • Աստուծոյ մեզի ըրած բարերարութիւններուն մենք արժանի՞ ենք :

Պ • Չէ՛ :

Հ • Ինչո՞ւ համար :

Պ • Ինչու որ իրեն դէմ մեղանչեցինք :

Հ • Մեզի մեղաւորներուս համար Աստուած ի՞նչ ամենամեծ բան ըրաւ՝ որ կը ցուցընէ թէ ինքը ոչ միայն բարի է , այլ նաև ողորմած :

Պ • Ինքը իր Որդին մեզի համար մեռնելու խրկեց : ա Յոհ • Ե • 9 , 10 :

Հ • Աստուած՝ որ մեզի հետ բարի ու ողորմած կերպով վարուեցաւ՝ ի՞նչպէս կը պատուիրէ մեզի իրարու հետ վարուիլ :

Պ • Մենք ալ իրարու հետ բարի ու ողորմած կերպով վարուելու ենք : Մաթ. • Է • 44 :

Դէմած եղէք՝ ինչպէս որ ձեր Հայրն ալ դէմած է : Ղուկ • Ձ • 36 : Ուրիշն դուք կատարեցէ՛ք՝ ինչպէս որ ձեր երկնաւոր Հայրն ալ կատարեալ է : Մաթ. • Է • 48 :

Հ • Աստուծոյ բարութիւնն ու ողորմութիւնը մեզ ի՞նչ բանի կ'առաջնորդէ •

պ . "Ընպաշխարութեան" :

Ընոր անչափ քաղցրութիւնը՝ և համբերութիւնն ու երկայնմտութիւնը կ'արհամարհե՞ս , չգիտնալով որ Աստուծոյ քաղցրութիւնը քեզ դէպ'ի ապաշխարութիւն կ'առաջնորդէ : Հռովմ . բ . 4 :

Աստուած բարի է , և բարի կ'ընէ . երկինքն ու երկիրը լեցուն են իր բարութիւնովը . ամէն կենդանիները կը վայելեն իր բարութիւնը : Ծառուները , անասունները , ձուկերը , ճճիները , սողունները իր առատաձեռքովը կը կերակրին : Ինքը քաղցր խնամքով հոգ կը տանի անոնց ամենուն (ա) : Սաղմ . ճգ . 19–30 : Յոբ . լբ . 41 :

Մենք գ'Աստուած բարկացուցինք մեր վրայ՝ իրեն դէմ մեղք գործելովնիս , անանկ որ արժանի չենք իր բարութեանը : Աստի մեզի ըրած բոլոր իր բարութիւնները ողորմութիւն է . իր ողորմութիւնն է որ մենք կ'ապրինք ու կը տեսնենք արեգակին և լուսնին գուարճալի լոյսը , և կը վայելենք գարունը՝ երբոր ծառերը ու խոտերը կը կանանչնան . ամառը՝ երբոր կ'ուտենք գեղեցիկ պտուղներ . աշունը՝ երբոր կը ժողվենք ցորենը . և ձմեռը՝ երբոր կը տաքնանք կրակին տաքութիւնովը : Ր ողորմութիւն է որ մենք հայր ու մայր ունինք , ուսուցիչ ու խրատիչ , մէջը բնակելու համար տուներ՝ և հագնելու լաթեր :

Ր ողորմութիւն է որ մենք երբոր հիւանդ ըլլանք , մեզ կ'առողջացունէ . և երբոր մենք ձնասուելու կամ սպանուելու վտանգին մէջն ըլլանք , ինքը մեզ կ'ազատէ :

Ամէն բանէն աւելի իր ողորմութիւն է որ իր Որդին մեզի համար մեռնելու խրկեց . և որ մենք կը բնակինք անանկ երկրի մը մէջ՝ ուր որ Յիսուս Քրիստոսի Աւետա-

---

ա . Ամենուն աչքերը քեզի կը սպասեն . ու ժամանակին անոնց կերակուրը դուն անոնց կու տաս : Քու ձեռքդ կը բանաս , ու ամէն կենդանիին փափաքը կը լեցընես : Սաղմ . ճխե . 15 , 16 :

բանը գիտցուած է ու կը քարոզուի • քանզի առհասին միլիոնաւոր մարդիկ կան որ Աւետարանը չունին և չեն գիտեր : Բայց մենք ունինք Աստուածաշունչը , եկեղեցինը , Աւրակին , Քրիստոնէական գիրքեր , և բոլոր ան բաները որ հարկաւոր են մեր հոգիներուն փրկութեանը համար :

Ե • պէտք է մեզի որ գիտնք մեր մեղանչականութիւնը ու անարժանութիւնը , և փառաբանենք զԱստուած մեզի ցուցուցած բոլոր իր ողորմութիւններուն համար : Թէ որ Աստուծոյ ողորմութիւնը չըլլար , չէինք կրնար ապրիլ՝ աշխարքին ալ չէր կենար : Սաղմ • ճգ • 4 :

Ը • Ու պէտք է որ իր ողորմութիւնը մեզ ապաշխարութեան առաջնորդէ : Հռոմ • բ • 4 :

Բայց մենք մեր կենացը մէջ ճրչափ ատեն Աստուծոյ ողորմութիւնը չարաչար գործածեցինք ու իր Որդին անարգեցինք : Աւանկ կենցաղավարութիւն ունենալէն առնի ուրիշ ինչ բան կրնայ ցուցընել մեր սիրտերուն խորունկ չարութիւնը :

Ձար կերպով գործածուած ողորմութիւնը առնի առնկալի բարկութիւն կը բերէ մեր վրայ : Մատթ • ԺԱ • 21–24 : Աւրեմն չուտ ապաշխարութիւնով Աստուծոյ հետ հաշտութիւն խնդրելու ենք իր Որդիին միջնորդութիւնովը :

Գ • Մենք պարտինք ողորմած ըլլալ , ինչպէս որ Աստուած ողորմած է իր ամէն արարածներուն :

Մենք պարտինք անուշանալ և հոգ տանիլ մեր բոլորտիքը եղած բոլոր արարածներուն • մեղք է բուն մեր զուարճութեանը համար անոնք մեռցունել , անօթի կամ ցուրտ պահելով սատկեցունել , ծեծել , չարչըրկել , չափէն առնի աշխատցունել , կամ անոնցմէ մէկը տանջել : Աստուած ստեղծեց անոնք , և մեզի պէս անոնք ալ զգացում ունին (ա) :

Ե պարտինք իրարու ողորմած ըլլալ , մեզի դէմ եղած

ա • Որդարը իր անասուններուն կենացը համար հոգ կը տանի • բայց ամբարիշտներուն աղէքները անողորմ են : Առակ • ԺԲ • 10 :

անիրաւութիւնները ներելով , անիծողը օրհնելով , առեղութեան փոխարէն սէր՝ չարին փոխարէն բարի հասուցանելով . ամէնուն բարերար ըլլալով և մանաւանդ խեղճերուն , հիւանդներուն , անօգնականներուն , տառապեալներուն : Մատթ . ե . 7 : Հռոմ . ժբ . 17–21 : Մատթ . ե . 43 , 44 : Յակ . բ . 13–16 :

---

6 . Ընտուած արդար է :

Ծննդ . ժթ . 1–28 :

Հ . Երբոր արդարները կը մեռնին , ջուր կ'երթան :
Պ . Երկինք :
Հ . Ոտք չարերը ջուր կ'երթան :
Պ . Դժոխք :
Հ . Ո՞վ կը խրկէ զանոնք հոն :
Պ . Ընտուած :
Հ . Ընտուած ամենուն Դատաւորն է՞ , և միշտ ինչ որ իրաւ ու արդար է՝ անն պիտի ընէ՞ :
Պ . Հրամերկը :

Հոս լեցի քեզ տասնկ բան ընելը՝ որ արդարը ամբարշտին հետ մեռցընես , ու արդարը ամբարշտի պէս ըլլայ . քսա լեցի քեզ . միթէ բոլոր երկրին Դատաւորը արդարութիւն պիտի չընէ՞ : Ծննդ . ժը . 25 : Ինչու որ կու գայ երկիրը դատելու . պիտի դատէ աշխարհը արդարութիւնով , ու ժողովուրդները իր ճշմարտութիւնով : Սաղմ . ղձ . 13 :

Հ . Ընտուծոյ ամէն մարդ վարձատրելուն վրայով ինչպէս կ'ըսէ Սուրբ Գիրքը :
Պ . "Ամէն մէկուն իր գործքերուն համեմատ հասուցում պիտի ընէ" : Մատթ . ժձ . 27 : ա Կորնթ . է . 8 : բ Տնաց . ժթ . 7 :

Հ. Ո՞նչ ըրաւ Աստուած ան հրեշտակներուն՝ որ մեղանչեցին երկինքին մէջը :

Պ. Դժոխքը ձգեց զանոնք :

Վասն զի թէ որ Աստուած մեղք գործող հրեշտակներուն չխնայեց, հապա խաւարի կապերով տարտարոսը ձգած՝ դատաստանի պահել տուաւ : Ը Պետ. Բ. 4 :

Հ. Ո՞նչ ըրաւ Աստուած հին աշխարհի մեղաւորներուն :

Պ. Ջրհեղեղով խղդեց զանոնք : Ծննդ. Ջ, Է գլուխները :

Հ. Ո՞նչ ըրաւ Սոդոմ գոմոր չար քաղաքները :

Պ. Կրակով ու ծծմբով այրեց զանոնք : Ծննդ. ԺԹ :

Հ. Ո՞նչ կը սորվինք ասոնց բաներէն :

Պ. Ես ասոնց բաներէն կը սորվինք թէ Աստուած անշուշտ պիտի պատժէ չարերը :

Ընօրէնները թէև ձեռք ձեռքի տալով միաբանին, անպատիժ պիտի չմնան : Առակ. ԺԱ. 21 :

Հ. Աստուած ջր մարդը փրկեց տապանով՝ երբոր հին աշխարհը կորսընցուց :

Պ. Ընդա՛ր Նոյը :

Հ. Աստուած ջր մարդը փրկեց երբոր Սոդոմ ու Գոմոր քաղաքները այրեց :

Պ. Ընդա՛ր Լո՛տը :

Հ. Ո՞նչ կը սորվինք ասկէց :

Պ. Ասկէց կը սորվինք թէ ինքն անշուշտ պիտի փրկէ արդարները :

Հ. Կրնայի՞նք Աստուած սիրել ու իրեն ապաւինիլ՝ թէ որ ինքը ամէն բան իրաւունքով ու արդարութեամբ չընէր :

Պ. Չէ :

Հ. Ճիշդ որ Աստուած միշտ ինչ որ իրաւ ու արդար է ան կ'ընէ, մեզմէ ալ ինչ ընել կը պահանջէ :

Պ. Ինչ որ իրաւ ու արդար է :

Ուստի ամէն ինչ որ կ'ուզէք՝ որ մարդիկ ձեզի ընեն, դուք ալ անոնց անանկ ըրէք. քանզի սա է օրէնքն ու մարգարէները : Մատթ. է. 12 :

Հ. Ճիշդ որ մէկը անիրաւութեամբ վարուի մեզի հետ ու զրկանք մը ընէ, որձան նայելու ենք, և մեզի օգնելու համար ձիւ կանչելու ենք :

Պ. Աստուծոյ դիմելու ենք :

Բայց ինծի ասիկայ ոչինչ բան մըն է, որ ձեզմէ դատուիմ՝ կամ մարդոց դատողութենէն, մանաւանդ որ ես ալ իմ անձս չեմ դատեր. (վասն զի ես իմ անձիս վրայով չար գործ մը չեմ գիտեր. բայց չէ թէ սով կ'արդարանամ.) հապա զիս դատողը Տէրն է : Ուրեմն ժամանակին առաջ դատողութիւն մի' ընէք, մինչև որ Տէրը՝ որ խաւարին գաղտնիքը՝ ի լոյս պիտի հանէ, ու սրտերուն խորհուրդները յայտնի պիտի ընէ. և ան ատենը ամէն գովեստը Աստուծմէ պիտի ըլլայ : ա Կորնթ. դ. 3–5 : Որ կը նախատուէր, և փոխարէնը չէր նախատեր. կը չարչարուէր, ու սպառնալիք չէր ըներ. հապա ինքզինքը արդարութեամբ դատողին կը յանձնէր : ա Պետ. բ. 23 : Աստուածային փոխարէն մէկուն չարութիւն մի' հատուցանէք. ամէն մարդոց առջևը բարի բաներ ընելու հոգ տարէք : Որչափ որ կարելի է ձեզմէ՝ ամէն մարդոց հետ խաղաղութիւն ունեցէք : Սիրելիք, վրէժխնդրութիւն մի' ընէք ձեր անձերուն համար, հապա բարկութեան տեղ տուէք. ինչպէս որ գրուած է. Վրէժխնդրութիւնը իմն է. ես պիտի հատուցանեմ՝ կ'ըսէ Տէրը : Ուստի թէ որ քու թշնամիդ անօթեցնէ՝ հաց տուր անոր, և թէ որ ծարաւի է՝ ջուր տուր անոր. քանզի ա

ընելով՝ անոր գլխուն վրայ կրակի կայծեր պիտի դիզես : Ձարկեն մի՛ յաղթուիր , հապա բարիով յաղթէ չարին : Հռով . ժբ . 17–21 :

Ա . Ինչպէս պէտք է սիրել Աստուած :

Պ . Անոնք պարտինք սիրել Աստուած մեր բոլոր սրտով , միտքով և զօրութիւնով :

Ա . Ինչպէս պէտք է սիրել մեր ընկերը :

Պ . Պարտինք սիրել մեր ընկերը մեր անձին պէս .

Աստուած արդար է . անկարելի է որ Աստուած անանկ բան մը ըսէ կամ ընէ որ իրաւ ու արդար չըլլայ : Իր արարածները կատարեալ արդարութեամբ կը դատէ : Ինքը մէկ մեղք մը պիտի չձգէ առանց դատելու . ինքը մէկու մը աչառութիւն պիտի չընէ . ոչ պզտիկի , ոչ մեծի , ոչ աղուի ոչ ալ էգի , ոչ հարուստի ոչ ալ աղքատի , ոչ ծառայի ոչ ալ ազատի , ոչ իմաստունի ոչ ալ յիմարի , ոչ հրեշտակի ոչ ալ մարդու : Ինքը պիտի քննէ և յայտնէ ամէն սրտերուն գաղտնիքները , ու պիտի վարձատրէ ամէն մարդուն իր գործքերուն պէս : Ամէն մարդուն պիտի ըլլայ անաչառ քննութիւն և արդար դատաստան :

Ա . Ուրախացէք Աստուծոյ արդարութեանը համար , քանզի ամէն բան ուղիղ պիտի երթայ վերջը : Ընդարները պիտի վարձատրուին և չարերը պիտի պատժուին : Սաղմ . հգ : Ելեկ . ժա . 21 : ը Պետ . ը . 4–9 : Ու երբոր խստութեամբ ու անիրաւութեամբ վարուելու ըլլան մեզի հետ , մեր պարտքը Աստուծոյ արդար դատաւորին նայիլն է մեզ պաշտպանելու համար , և ինքը անշուշտ այնպէս պիտի ընէ (ա) :

ա . Ու սեղանէն լսեցի՝ որ կ'ըսէր . Այո՛ Ամենակալ Տէր Աստուած , քու դատաստաններդ արդար ու ճշմարիտ են : Յայտ . ժզ . 7 :

Ե. Մենք պէտք է որ դողանք արդար Աստուծոյ առջեւը. մենք ամէնքս մեղաւոր չե՞նք. մեր մեղքերը արդարապէս պատժուելու արժանի չե՞ն. ի՞նչպէս պիտի ազատինք անկէց՝ միայն Յիսուս Քրիստոսով: Ինքը կը վճարէ Աստուծոյ մեր մեղքերուն համար, ու Աստուած կը նայի մեզի իրեն համար: Բայց թէ որ մենք չհաւատանք Յիսուսին՝ թէպէտ կարելի է որ անպատիժ մնանք աս աշխարհիս մէջ, բայց անշուշտ պիտի պատժուինք գալու աշխարհին մէջ: Հռով. գ. 20–26: ա Յով. ա. 9: Սաղ. ճԼ. 3, 4:

Գ. Ինչպէս որ Աստուած արդար է, մեզմէ ալ անանկ արդար ըլլալ կը պահանջէ: Պէտք է որ արդար ըլլանք առ Աստուած. իր սուրբ անունին արժան եղած վարքը տալով, սիրելով ու պաշտելով զինքը բոլոր սրտով, միտքով ու զօրութիւնով: Պէտք է որ արդար ըլլանք առ մարդիկ ամէնուն մեր պարտաւորութիւնը կատարելով: Սիրէ՛ քու ընկերդ քու անձիդ պէս: Մատթ. է. 12: Հռով. ժգ. 8–10: ա Կորնթ. գ. 8–10: Դարձեալ պէտք է որ արդար ըլլանք դէպ՛ի մեր անձին: Առաջ մեր խիստ լաւ օգուտը խնդրելով՝ այսինքն մեր անմահ հոգիներուն փրկութիւնը (ա):

---

7. Աստուած ճշմարտութեան Աստուած է:

Պօղթ. Ե. 1–10:

Ա. Աստուած ճշմարտութեան Աստուած՝ է ու միշտ ճշմարտութիւնը կը խօսի:

Պ. Բառերս: Ը Օրին. ԼԲ. 4: Սաղ. ձԳ. 15:

ա. Նայեցէք առաջ խնդրեցէք Աստուծոյ թաղաւորութիւնը և անոր արդարութիւնը, ու ատ բոլոր բաներն ալ ձեզի պիտի տրուի: Մատթ. Զ. 33: Ինչու որ մարմինին վարժութիւնը քիչ բանի օգտակար է, բայց Աստուածպաշտութիւնը ամէն բանի օգտակար է, որ թէ՛ ներկայ և թէ ապառնի կենաց խոստմունքն ունի: ա Տիմ. դ. 8:

Հ. Ո՞նչ կ'ըսուի Աստուծոյ անսուտ ըլլալուն վրայով։
Պ. "Անկարելի է Աստուծոյ սուտ գրուցել"։

Որ երկու անփոփոխելի բաներով՝ որոնցմով անկարելի է Աստուծոյ սուտ գրուցել, հաստատուն մխիթարութիւն ունենանք մենք՝ որ ապաստանեցանք առջևնիս դրուած յոյսը ամուր բռնելու։ Նէեմ. Ձ. 18։ Յաւիտենական կենաց յուսովը, որ ինքը անսուտ Աստուածը խոստացաւ յաւիտենական դարերէն առաջ։ Տիտ. ա. 2։ Սակայն Աստուած ձշմարիտ թող ըլլայ, և բոլոր մարդիկ՝ սուտ. ինչպէս որ գրուած է. Որ քու խօսքերուդ մէջ արդար ըլլաս, և դատուելու առենդ դուն յաղթես։ Հռով. Գ. 4։

Հ. Ո՞նչ է այն պատուիրանքը որ մեզի կ'ըսէ, "Սբ-ատութիւնը մէկդի ձգելով"։

Պ. "Սատի ատութիւնը մէկդի ձգելով, ձշմարտու-թիւն խօսեցէք ամէն մէկերնիդ իր ընկերին հետ"։ Եփես. Դ. 25։ Ձ. 14։ Կող. Գ. 9։

Հ. Ո՞նչ կ'ըսուի սուտ խօսող շրթունքներուն վրա-յով։

Պ. "Սուտ շրթունքը Տէրոջը գզուելի է"։ Ընտ. Ժբ. 22։

Հ. Եւ ի՞նչ կ'ըսուի սուտ խօսող լեզուին վրայով։

Պ. "Սուտ շրթունքը Տէրոջը գզուելի է"։ Ընտ. Ժբ. 22։ Ձ. 16, 17.

Հ. Ո՞րոնք էին՝ սուտ մը գրուցելնուն համար՝ մահով պատժուողները։

Պ. Ընանիան ու իր կնիկը Սափիրան։ Գործ. Ե. 1–10։

Հ. Կրնա՞նք սուտ մը գուրգել ու Աստուած չգիտնայ անիկայ։

Պ. Չէ՛։

Հ. Բոլոր սուտ խօսողները, իրենց բաժինը ծուր պիտի ունենան։

Պ. "Արակով ու ծծումբով վառած լճին մէջը"։ Յայտ. իա. 8, 27։ իբ. 15։

Աստուած ճշմարտութեան Աստուած է. անկարելի է իրեն որ սուտ խօսի. հիմա ինքը չխօսիր մեզի երկինքէն։ Առաջուց կը խօսէր. և իր մեզի ըսելու ամէն բաները, այսինքն իր պատգամները, պատուիրանքները, խոստմունքները, սպառնալիքները Աստուածաշունչին մէջը կը գտնենք, այսինքն՝ Աստուծոյ Գրքին մէջ, որն որ բոլոր ուրիշ գրքերէն պիտի շատ վեր է, և է Գիրք Ճշմարտութեան։

Ե. Պինք բնականաբար հակամիտեալ ենք Աստուծոյ չհաւատալու. և թէպէտ կ'ըսենք որ կը հաւատանք իրեն, բայց անանկ կը շարժինք՝ որպէս թէ իր ըսածը սուտ էր. ասիկա է Աստուած սուտ գրուց ընելը և իր բարկութիւնը մեր վրայ բերելը։

Ե. Պինք մեր թերահաւատութեանը վրայ սուգ ընելու ենք. և աղաչելու ենք Աստուծոյ որ տայ մեզի հաւատացող սիրտ մը, որ լսենք ու ընդունինք իր ձայնին։ Իր խօսքերուն ապաւինելու ենք. եթէ ինքը ըսէ որ երկինք ու դժոխք կան, կան ուրեմն երկինք ու դժոխք. եթէ ինքը ըսէ մեզի, թէ՝ անոնք որ կ'ապաշխարեն ու կը հաւատան՝ պիտի փրկուին. և անոնք որ չեն ապաշխարեր ու չեն հաւատար՝ պիտի կորսուին, անանկ պիտի ըլլայ. վերջապէս ինչ որ ըսէ ինքը՝ ճշմարիտ է. ուրեմն մեր պարտքը ու մեր օգուտն է մտիկ ընել ու ընդունիլ իր խօսքին։

Գ. Աստուած կը պահանջէ մեզմէ ճշմարիտ ըլլալ խօսքի ու գործքի մէջ՝ ինչպէս որ ինքն անանկ է։

Նախ՝ ճշմարիտ ըլլալ մեր երկրպագութեանը և Աստուծոյ պաշտօնին մէջ։ Երբոր մենք իր պաշտօնին մէջ ճշմարիտ ըլլանք, ինքը կ'ուրախանայ մեր վրայ, և մենք

կրնանք ինքզինքնիս իր հաւատարիմ պահպանութեանը յանձնել (ա) :

Երբոր ճշմարիտ չըլլանք, ինքը մեզի ստախօսներու և կեղծաւորներու ու անհաւատներու պէս կը նայի որ լիճին մէջը պատժուելու համար պատրաստուած են (բ) :

Երկրորդ՝ մեր բոլորտիքը եղած ամենուն հետ ճշմարիտ ըլլալու ենք. ստախօսը գէշ անձ է՝ որ անիկայ Ընտուած ալ կ'ատէ, մարդն ալ : Աուտզրուցին վերջը միշտ գէշ է : Սատանան է սուտը և ստութեան հայրը (գ) : Հաստ ապահով ու լաւ է ձեզի որ միշտ ճշմարիտ խօսիք ամէն բանի մէջ (դ) : Ծէ որ յանցանք մը ընես կամ ուրիշներուն յանցանք ընելը տեսնես, անոր վրայով չիտակը ըսէ : Ծէ որ բան մը խոստանաս, կատարէ անիկայ. թէ որ բան մը պարտք ունիս, վճարէ անիկայ. թէ որ մէկէն

ա. Տէրը մօտ է ան ամենուն՝ որ զինքը կը կանչեն, ան ամենուն որ ճշմարտութեամբ զինքը կը կանչեն : Սաղմ. ճխե. 18 : Ուսուի անունք որ Ընտուծոյ կամացը համեմատ կը ջարջարուին, բարիք գործելով իրենց հոգիները թող անոր յանձնեն, իբրև հաւատարիմ Ստեղծողին : ա Պետ. դ. 19 :

բ. Ընդա դուն ճշմարտութիւն կ'ուզես երիկամունքներու մէջ, ու ծածուկ տեղը իմաստութիւն պիտի գիտցունես ինձի : Սաղմ. ծա. 6 : Ծէ որ ըսենք թէ Ընտր հետը հաղորդութիւն ունինք, ու խաւարի մէջ պտըտինք, սուտ կը գրուցենք՝ և ճշմարտութիւնը չենք ըներ : ա Յովհ. ա. 6 : Ան որ կ'ըսէ՝ թէ Նա անիկայ ճանչցայ, ու անոր պատուիրանքները չպահեր, ստախօս է, և անոր մէջը ճշմարտութիւն չկայ : ա Յովհ. բ. 4 :

գ. Դուք ձեր հօրմէն սատանայէն էք, ու ձեր հօրը բաղձանքը կ'ուզէք ընել. անիկայ սկիզբէն հետէ մարդասպան էր, և ճշմարտութեան մէջ չկեցաւ, ինչու որ անոր ներսի դին ճշմարտութիւն չկայ. երբոր անիկայ ստութիւն խօսի, բուն իրեններէն կը խօսի. քանզի անիկայ ստախօս է և անոր հայրը : Յովհ. ը. 44 :

դ. Ճշմարտախօս չըլթունքը միշտ հաստատ կը մընայ. բայց ստախօս լեզուն վայրկենական է : Ընտ. ժբ. 19 :

բան մը կ'ուզես , խնդրէ անկէց • ուղիղ լեզուի պէս ուղեղ ձեռք ունեցիր • սուտզրուցները Աստուծոյ արքայութիւնը չեն կրնար մտնել • անոնք թշուառաբար պիտի կորսուին :

Է • ՍՈՒՐԲ ԵՐԻՑՈՒԹԵՆԷՆ ՎԸՐՅ :

Մատթ • իբ • 1–20 :

Հ • Ո՞րքան Աստուած կայ :

Պ • Այլ միայն մէկ կենդանի ու ճշմարիտ Աստուած մը : ը Օրէն • Ա • 4 : Եսայ • խե • 6 , 8 : ա Կորնթ • ը • 4 :

Հ • Ո՞րքան անձինք կան Աստուածութեան մէջ :

Պ • Երեք :

Հ • Ո՞նչ են անոնց անունները :

Պ • Հայր , Որդի , և Սուրբ Հոգի : Մատթ • իբ • 19 : ը Կորնթ • ԺԳ • 13 :

Հ • Ան երեք անձինքը միայն մի՞կ Աստուած են :

Պ • Հրամերես • միայն մէկ կենդանի ու ճշմարիտ Աստուած են :

Հ • Ո՞նչպէս աստուածներ դիտենք ասիկայ :

Պ • Աստուածաշունչը ասանկ կ'ըսէ մեզի :

Հ • Մեր փրկիչը ի՞նչպէս մկրտել պատուիրեց Հռաքեալներուն , և անոնցմէ եղած բոլոր պաշտօնեաները :

Պ • " Յանուն Հօր , և Որդւոյ , և Հոգւոյն Սրբոյ " :

Հ • Ինչո՞ւ ան անուններով մկրտուելու ենք , ու անոնց երկրպագութիւն և պաշտօն մատուցանելու ենք :

Պ • Որովհետև ան երեք անձինքը միայն մէկ կենդանի ու ճշմարիտ Աստուած են : ա Յով • Ե • 7 :

Հ. Մեր Երկնաւոր Հայրը ի՞նչ ըրաւ մեզի համար :

Պ. Իր Որդին մեզի համար մեռնելու խրկեց :

Հ. Որդին ի՞նչ ըրաւ :

Պ. Որդին՝ մեռնելով խաչին վրայ մեր մեղքերուն հատուցումը ըրաւ, և հիմա իր Հօրը աջ կողմը նստած անդադար բարեխօսութիւն կ'ընէ մեզի համար :

Հ. Սուրբ Հոգին մեզի համար ի՞նչ կ'ընէ :

Պ. Մեր սիրտերը կը փոխէ, և մեզ Երկինքին համար կը պատրաստէ :

Այս միայն մէկ Աստուած Ստեղծիչ Երկնի և Երկրի. և Աստուածութեան մէջ իրեք անձինք կան. Հայրը, Որդին և Սուրբ Հոգին. ասոնք իրեքը մէկ Աստուած են. "նոյն են էութեամբ, հաւասար են զօրութեամբ և փառօք" : Ասկէց զատ ուրիշ Աստուած մը չկայ : Այնիկայ գիտենք, ինչու որ բուն Աստուծոյ խօսքէն ասանկ կը սորվինք :

Ե. Ինչո՞ւ որ Աստուծոյ Խանը չունին՝ իրենց տգիտութիւնովը և չարութիւնովը կը կարծեն որ շատ աստուածներ կան, և իրենք կուռքեր կը շինեն ու անոնց երկրպագութիւն կ'ընեն : Աղօթենք Աստուծոյ որ խրկէ անոնց Աստուածաշունչը, որ մէկ դի ձգեն իրենց սուտ աստուածները, և սիրեն ու պաշտեն Ճշմարիտ Աստուածը :

Ն. Կան ոմանք ալ որ Աստուծոյ խօսքերը ունին, բայց չիտակ չեն հասկընար և չեն ուզեր չիտակ հասկընալ. անոնք կ'ըսեն թէ Աստուածութեան մէջ իրեք անձինք չկան : Ինոնք կործանեալ սխալի մէջ են, և մենք աղօթելու ենք Աստուծոյ որ իր Խանը լսելու պինտ աղէկ իմացողութիւն տայ անոնց :

Գ. Որովհետև միայն մէկ Աստուած կայ, պարտինք երկրպագութիւն չընել և չծառայել ուրիշ մէկու մը Աստուծոյ պէս. և Աստուծոյ տեղը՝ հրեշտակի մը՝ կամ մարդու մը՝ և կամ ուրիշ ստեղծուածի մը երկրպագութիւն

ընելը, կամ աղօթելը, կամ ՀԱՍԱՆԵԼԸ, դատապարտելի մեղք մըն է:

Դ. Անոնք պարտինք երկրպագութիւն ընել և պատուել Հայրը և Որդին և Սուրբ Հոգին իբրև Աստուած, որ արժանի են հաւասար սիրոյ և օրհնութեան և փառաց: Սակէ զատ ուրիշ կերպով չենք կրնար հաճոյական երկրպագութիւն մատուցանել Աստուծոյ. բայց ասկէ բոլոր ուրիշ երկրպագութիւնները և բոլոր կրօնքները սուտ և դատարկ են:

Ե. Աստուածաշունչը կը սորվեցունէ մեզի՝ թէ միայն մէկ Աստուած կայ, և թէ՝ Աստուածութեան մէջ իրենք անձինք կան: Անոնք բաւական չենք գիտեր ասոնք ինչպէս ըլլալը իմանալու կամ զրուցելու. մենք՝ տկար ու տգէտ արարածներս՝ որ ինքզինքնիս անգամ չենք գիտեր, այսինքն մեր հոգիներուն և մեր մարմիններուն ինչպէս մէկ տեղ միաւորած ըլլալը, արդեօք կրնանք իմանալ Աստուծոյ էութիւնը կատարելապէս: "Ահա Աստուած մեծ է և մենք զինքը չենք գիտեր": Օրհնեալ ըլլայ իր սուրբ անունը, որ իր բնութեամբը և փառքովը բարձրացեալ է բոլոր իր արարածներուն գիտութենէն գէր՝ ի վեր, և ինքն անոնց Աստուածն ըլլալուն համար պէտք է որ սաստկ ըլլայ:

Զ. Երբոր մենք կը զգանք մեր տգէտ՝ մեղաւոր ու կորսուած արարածներ ըլլալը, որ կը բնակինք փորձութեան՝ ձախորդութեան՝ չարչարանաց ու մահուան աշխարհին մէջ, ան ատենը կ՚իմանանք թէ մեր Աստուածը ճիշտ անանկ Աստուած մըն է որուն մենք կը կարօտինք:

Անոնք Երկինքը Հայր մը ունինք որ հոգ կը տանի, և զութ ունի մեր վրայ՝ մեր ողորմելի վիճակին մէջ: Անոնք Միջնակարող Փրկիչ մը ունինք որ հաճեցաւ չարչարուելու ու մեռնելու, Արդարը անարդարներուն համար: Նաև մենք Հարկաւոր Սուրբ Հոգի մը ունինք որ անոր գործը մեզ մեղքէն մաքրել է, մեզ կեանքի մէջ քաջալերել ու մխիթարել է, և մեզ մահուան՝ դատաստանին՝ և երկինքին համար պատրաստել է: Ալ ի՞նչ բանի կը կարօտինք: Ինքն է հոգիին հատուցանող բաժինը:

Այսպէս մենք Սուրբ Գիրքերէն կը սորվինք որ Աս-

տուած հոգի է, անմահ, ամէն տեղ ներկայ և ամէն բաները գիտցող, ամենակարող զօրութիւն ունի, մէկը չկրնար արգիլել զինքը իր կամքին բոլոր ուզածները ընելէն. որ ինքը բարի ու ողորմած Աստուած է, արդար ու ճշմարիտ բոլոր իր խօսքերուն ու գործքերուն և ճամբաներուն մէջ. և թէ Տէրը մէկ Աստուած մըն է, բայց իրեք անձինք ըլլալով Հայր, Որդի, և Սուրբ Հոգի, նոյն են էութեամբ, հաւասար զօրութեամբ և փառքով. և ասիրեքը մէկ Աստուած են:

ՄԱՍՆ Բ

ՀՐԵՇՏԱԿՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

ա. ՐԱԲԻ ՀՐԵՇՏԱԿՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ։

Ղ–է. ժե. 1–10։

Հ. Ո՞նչ են բարի հրեշտակները։

Պ. Փառաւորեալ ու սուրբ էակներ։

Հ. Ո՞վ ստեղծեց անոնք։

Պ. Աստուած ստեղծեց։ Կող. ա. 15, 16։

Հ. Ո՞րչափ բարի հրեշտակներ կան։

Պ. Անթիւ բազմութիւն են։ Դան. է. 9, 10։ Գ Յով. իբ. 19։ Սաղ. կբ. 17։ Յայտ. է. 11։ Նէր. ժբ. 22։ Մատթ. իզ. 53։ Ղ–է. բ. 13։

Հ. Ո՞ւր տեղ է անոնց բնակարանը։

Պ. Երկինքը։ Մատթ. իբ. 30։ Մարկ. ժբ. 25։ Բ Յոհ. ա. 7։

Հ. Ո՞նչ կ'ընեն երկինքին մէջը։

Պ. Աստուած կը փառաբանեն և իր կամքը կը կատարեն։ Սաղ. ճգ. 20, 21։ Մատթ. գ. 10։ Ղ–է. բ. 13, 14։ Յոյժ. է. 11–13։

Հ. Աստուած երբեմն անոնք ասս երկիրը կը խրկէ՞։

Պ. Հրամեցաս, մանաւանդ հին ատեններուը շատ անգամ անոնց ձեռօքը կը խրկէր իր պատգամները հին ատենի սուրբ մարդոցը։

Հ. Ինչ դիտաւորութեան համար :

Պ. Խարի ընել անոնց՝ որ Աստուած կը սիրեն : Եբր. ա. 1 : Առակ. ղա. 11, 12 : Առակ. ժբ. 10 :

Հ. Ինչ էր ան հրեշտակին անունը՝ որն որ Աստուած կոչս Աբրահամին խրկեց, անոր Յիսուսի ծննդեան աւետիսը տալու.

Պ. Գաբրիէլ : Ղուկ. ա. 11–38 :

Հ. Աստուած ուրիշ ինչ բանի համար երբեմն բարի հրեշտակները աշխարհ խրկեց :

Պ. Ձար մարդիկները պատժելու ու կորստընցունելու համար : Ծննդ. ժթ. 1 : Դ Թագ. ժթ. 35 :

Հ. Ինչ է ան չար թագաւորին անունը՝ որն որ Տէրոջը հրեշտակը զարկաւ, անանկ որ որդնալից եղաւ ու մեռաւ :

Պ. Հերովդէս : Գործ. ժբ. 21–23 :

Հ. Խարի հրեշտակները մեր փրկութեանը հոգ տանելնուն համար ինչ կ'ըսէ Սուրբ Գիրքը :

Պ. "Ուրախութիւն կ'ըլլայ Աստուծոյ հրեշտակներուն առջևը մեղաւորի մը համար որ կ'ապաշխարէ" : Ղուկ. ժե. 10 : ա Պետ. ա. 10–12 : Եփես. գ. 10 :

Հ. Երբոր բարի մարդ մը մեռնի, ինչ անոր հոգին երկինք կը տանի :

Պ. Խարի հրեշտակները :

Հ. Ան աղքատին անունը ինչ էր որ մեռաւ ու հրեշտակներուն ձեռքովը Աբրահամին գիրկը տարուեցաւ

Պ. Ղազարոս : Ղուկ. ժզ. 22 :

Հ. Պէտք է հրեշտակներուն աղօթել ու անոնց երկրապաղութիւն ընել ինչ և իցէ կերպով :

Պ. Ձէ. քանզի մեծ մեղք է :

Ու ես Յովհաննէս լսեցի ու տեսայ այս բաները. և երբ որ լսեցի ու տեսայ, ինկայ որ երկրպագութիւն ընեմ առ

հրեշտակին ոտքերուն առջևը՝ որ աս բաները ինծի կը ցուցընէր : Եւ ըսաւ ինծի . Ոչգուշացիր՝ մի՛ ըներ . ինչու որ ես քուկին՝ ու քու եղբայրներուդ մարգարէներուն՝ ու աս գրքիս խօսքերը պահողներուն ծառայակից եմ : Յայտ . իբ . 8 , 9 : Նաս ալ անոր ոտքերուն առջևը ինկայ , որ անոր երկրպագութիւն ընեմ . ու ըսաւ ինծի . Ոչգուշացիր՝ մի՛ ըներ . ինչու որ ես ալ քու ծառայակիցդ եմ՝ ու քու եղբայրներուդ՝ որոնք Յիսուսի վկայութիւնը ունին . Աստուծոյ երկրպագութի՛ւն ըրէ : Յայտ . ժթ . 10 :

Հ . Քարի հրեշտակները պիտի գան Քրիստոսի հետ՝ Դատաստանին մեծ օրը :

Պ . Հրամերես : Ածոր . իե . 31 : Ը Թես . ա . 7 , 8 : ա Թես . գ . 15 : Յուդ . 14 :

Ի Հ . Հրեշտակները մարմին ունի՞ն :

Պ . Ընդ . քանզի անոնք հոգիներ են , անտեսանելի և անմահ : Ղուկ . իգ . 39 : Կող . ա . 16 : Ածոր . ժբ . 24 , 25 : Ղուկ . ի . 35 , 36 :

Հ . Պիտի տեսնենք ու գիտնանք և պիտի սիրե՞նք բարի հրեշտակները՝ թէ որ երկինք երթանք :

Պ . Հրամերես : Նէեր . ժբ . 22 : Ղուկ . ժգ . 22 : Յայտ . է . 9–17 :

Հ . Քարի հրեշտակներուն քանի՞ն անուններ գիտենք , և ո՞վ են անոնք :

Պ . Նրկուքին . Գաբրիէլ և Միքայէլ : Դան . ը . 16 : իթ . 21 : Ղուկ . ա . 19 , 26 : Յայտ . ժբ . 7 :

Մարդոյմէ զատ՝ ուրիշ խմաստուն և հաշիւ տուող Աստուծոյ ստեղծուածները կան , հրեշտակները : Հայց թէ որ Աստուծոյ խօսքը չըլլար , բնաւ մենք բան մը պիտի

չգիտնայինք անոնց վրայով . ինչու որ մենք անոնք ծէ կըրնանք տեսնել , ծէ կրնանք լսել , ծէ ալ կրնանք զգալ , որովհետև անոնք մարմին ու արիւն չունին մեզի պէս , հապա միայն հոգիներ են :

Անոնց վրայով ըսուած Աստուծոյ խօսքին նայելով , բարի հրեշտակներէն պէտք է որ ըլլան՝ լեզուն պատմել կրցածնին չունեցող լուսափայլ ու գեղեցիկ , փառաւորեալ ու երջանիկ : Անոնք սուրբ են , անոնք բնաւ չմեղանչեցին , և բնաւ պիտի չմեղանչեն : Աստուած անոնք սուրբ վիճակի մէջ հաստատեց : ա Տիմ . Ե . 21 : Անոնց բազմութիւնը անթիւ է . անոնց բնակարանը երկինքն է . անոնց գործը Աստուած փառաբանել և իր կամքը ընել է : Անոնք Աստուծոյ հրամանովը երկինքէն կ'իջնեն մարդոց ողորմութիւն կամ վրէժխնդրութիւն ընելու համար , և հովի կամ վայրկեան պէս շուտով կը շարժին : Անոնք շատ հոգ տանելով մեր փրկութիւնը կ'ուզեն , և երկրպագութիւն կ'ընեն , Տէր Յիսուսին իր զարմանալի սիրոյն համար : Երբոր մեղաւոր մը կ'ապաշխարէ , երկինքը կը լեցուի անոնց ուրախութիւնովը : Ուրախութեամբ օգնութիւն կը հասնին Քրիստոսի աշակերտներուն , և անոնց բոլորքին կը հրամայեն բարի ընելու համար . և երբոր մեռնին՝ հրեշտակները երկինքը կը տանին անոնք ցնծութեան ձայներով : Ու վերջին մեծ օրը անոնք պիտի գան Տէր Յիսուսին հետը իր փառքովը , և աշխարհի դատաստանին վերջին սարսափելի դործին ներկայ պիտի գտնուին :

Ե . Բայց մէկը թող չկարծէ որ մենք բարի հրեշտակներուն աղօթելու կամ երկրպագութիւն ընելու ենք : Եսիկայ հոգին կորնչեցնող մեղք մը կ'ըլլայ ետքը . անոնք բնութեամբ աստուածներ չեն , հապա մեզի պէս արարածներ , թէպէտև աւելի փառաւոր : Աստուած ստեղծեց անոնք , և ինքն է որ անոնք կենդանի կը պահէ , և սուրբ ու երջանիկ վիճակի մէջ դրած է . և անոնք բան մը չեն կրնար ընել իրենց կամ մեզի համար առանց Աստուծոյ օգնելուն :

Բայց մենք պատուելու ենք անոնց սուրբ վարքը , և գոհ ըլլալու ենք անոնցմէ՝ իրենց մեզի ցուցուցած բարեկամութեանը և մերձաւորութեանը համար : Ինչու որ անոնք

կ'օգնեն Քրիստոսի ծառաներուն աս աշխարհիս մէջ, թէև մենք չենք կրնար տեսնել կամ զգալ անոնք :

Ե. Թէ որ անոնք այսչափ կը զգան՝ կամ մեր փրկութեանը համար այսչափ ուրախութեամբ կ'աշխատին, մենք ալ զգալու և ջանք ընելու ենք ապահով ընել բուն մեր փրկութիւնը. և մեր կարողութիւնովը ամէն պէտք եղածը ընելու ենք, ուրախութիւնով ուրիշներուն փրկութիւնն ալ ապահով ընելու համար :

Զ. Նե կատարեալ սիրոյ՝ ու Աստուծոյ Հոգւոյն գործելու համար՝ մեզի օրինակներ են անոնք : Մենք ջանք ընելու ենք Աստուծոյ կամքը կատարել երկրի վրայ, ինչպէս որ երկինքը կ'ըլլայ անոնցմով. և ինչպէս որ անոնց սրբութիւնը երջանիկ կ'ընէ անոնք, նոյնպէս թէ որ մենք ալ սրբութեան հետևինք, մենք ալ պիտի տեսնենք Աստուած և անոնց պէս երջանիկ պիտի ըլլանք Քրիստոսով :

Է. Երկինքին մէջը մենք պիտի տեսնենք և գիտնանք ու սիրենք անոնք, և անոնց ընկերութիւնը պիտի աւելցունէ մեր ուրախութիւնը :

Բ. ՀԱՐՀԱՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՎՐԱՅ :

Մատթ. ե. 1–11 :

Ա. Հրեշտակները բնաւ մեղանչեցի՞ն Աստուծոյ դէմ :

Պ. Հրամերես, անոնցմէ ոմանք մեղանչեցին : Յուդ. 6 : Բ Պետ. բ. 4 :

Ա. Անոնք ո՞րչափ էին :

Պ. Հազար մեծ թուով :

Ա. Ո՞վ էր անոնց գլուխն ու մեղաց առաջնորդողը :

Պ. Ռէնզէբուղը, կամ դևը : Մատթ. թ. 34 : Ժբ. 24 :

Ա. Աստուած ի՞նչ ձգեց անոնք մեղանչելուն համար :

պ. "Դժոխք": ը պէտ. բ. 4: Յոյգ. 6:

Ա. Ինչ ատեն չար հրեշտակները մեղանչեցին:

պ. Ստուած չըսաւ մեզի:

Ա. Ստուած ըսաւ մեզի անոնց ինչ մասնաւոր մեղք գործելը:

պ. Ձկ: ա Տէր. ֆ. 9: Յօհ. ը. 44: ա պէտ. ե. 8:

Ա. Հոգիյ անոնց բնաւորութիւնը ինչպէս է:

պ. Ընկճարին չար է:

Ա. Ստուած անոնց վրկիչ մը տուաւ ինչպէս որ մեզի տուաւ:

պ. Ձկ: Նէեմ. բ. 16:

Ա. Անոնք կրնան փրկուիլ:

պ. Ձկ. անոնք յաւիտեան կորսուած են: ը պէտ. բ. 4: Յոյգ. 6: Մատ. իե. 41: Յայտ. ի. 10:

Ա. Հոգիյ անոնք աս աշխարհքը կու գան:

պ. Հրամերես:

Ա. Ինչ դիտաւորութեան համար:

պ. Մեզի չար ընելու համար:

Ա. Երբոր Տէր Յիսուս աս աշխարհիս մէջն էր, մարդոցմէ գեները չհանեց:

պ. Հրամերես: Մատ. է. 24: Ղուկ. է. 36: Ժա. 20: Ժէ. 16: Մարկ. ե. 8: Գործ. Ժ. 38:

Ա. Ասոնցմէ ինչ անուններով կը կոչուին, որոնք որ աս աշխարհիս մէջ իրենց ունեցած գործքերը կը յուշընեն մեզի:

պ. "Գործող": Մատ. է. 3: ա Թես. ա. 5:

Ա. Ուրիշ անուններ ունի՞:

պ. Հրամերես, շատ անուններ: Մատ. է. 3:

ԺԲ • 24 : Յոհ • ԺԲ • 31 : ԺԷ • 30 : Բ Կորնթ • Է • 4 : Յայտ • Ի • 2 :

Հ • Սատանան կրնայ փորձել մեզ ու մեղք գործել տալ թէ որ մենք մեղանչել չուզենք :

Պ • Ընչ :

Հ • Ինչ կ'ըսուի սատանային առիւծի մը պէս պոռացող ըլլալուն վրայով :

Պ • "Սատանան մռնչող առիւծի պէս կը պտըտի , ու կը փնտռէ թէ ում կլլէ" : Ա Պետ • Ե • 8 : Ղուկ • ԻԲ • 31 : Յուդ • Ա • 6 , 7 : Բ • 1 , 2

Հ • Ինչ պիտի ընէ ան , թէ որ մենք իրեն հակառակ կենանք :

Պ • Մեզմէ պիտի փախչի : Յակ • Է • 7 :

Հ • Սատանան ինչ իշխանութիւն ունի չարերուն վրայ :

Պ • Սատանան մեծ իշխանութիւն ունի չարերուն աիրոները փորձելու ու անոնց վրայ իշխելու : Եփես • Բ • 2 : Ել • 10–16 : Բ Կորնթ • Է • 4 : Բ Տիմ • Բ • 26 : Մարկ • Գ • 15 :

Հ • Սատանան մեր Փրկիչն ալ փորձե՞ց երբոր անիկայ երկրի վրայ էր :

Պ • Հրամերես : Մատթ • Է • 1–11 : Ղուկ • Է • 1 –13 :

Հ • Ով կարող է և ո՛վ աշխարհ եկաւ սատանան ու անոր գործքերը կորսընցունելու համար :

Պ • Տէր Յիսուսը :

Ուստի որովհետև զաւակները մարմինին ու արիւնին հաղորդ եղան , ինքն ալ նմանապէս անոնց բաժանորդ եղաւ որ իր մահովը փճացունէ անիկայ՝ որ մահուան իշխանութիւնը ունէր , այսինքն է՝ սատանան : Եբր • Բ • 14 : Ու ան որ մեղք կը գործէ՝ սատանայէն է • ինչու որ սա-

տանան սկիզբէն՝ ի վեր կը մեղանչէ . ասոր համար Աստուածոյ Որդին յայտնուեցաւ , որ սատանային գործքերը քակէ : ա Յով . գ . 8 :

Ե . Դատաստանին օրը մեր Փրկիչը չարերուն ըսելիք պիտի ըսէ :

Պ . " Անկէ՛ր դացէ՛ք ինձմէ անիծեալներ՝ յաւիտենական կրակին մէջը , որ պատրաստուած է սատանային՝ ու իր հրեշտակներուն " : Մատթ . իե . 41 :

Հրեշտակները առաջ երբոր ստեղծուեցան սուրբ էին , բայց ազատութիւն ունէին կայնելու ալ կամ իյնալու ալ : Հատերը չինկան ու հիմա անունք սուրբ հրեշտակներ են : Հատերն ալ ինկան , ու հիմա անունք ինկած կամ չար հրեշտակներ են . ատոնցմէ սատանան գլուխնին է : Անիկայ էր առաջին մեղանչողը և մեղքի առաջնորդողը : Ինչպէս էր անոնց մտանալուր մեղքը , Աստուած չըսաւ մեզի : Բայց անոնց մեղանչելէն ետքը Աստուած անունք երկինքէն վար գժոխքը ձգեց . անոնց համար Փրկիչ մը չկրկեց . անոնք բնաւ չպիտի կըրնան փրկուիլ , հապա կորսուած են յաւիտեան :

Անոնց բնաւորութիւնը այնչափ գէշ է որչափ որ կրնայ ըլլալ , անոնք Աստուծոյ ու մարդոց դէմ կը պատերազմին : Անոնք սա աշխահը կու դան մեղ փորձելու ու մեղքի առաջնորդելու , և սա պատճառաւ կը կորսընցուընեն մեր հոգիները յաւիտեան : Սատանան՝ որ Ցեր Յիսուսը փորձեց , կ'երևայ թէ կ'ուզէր կորսընցընել Աստուծոյ մեր փրկութեան համար ունեցած դաղափարը , և երկինքին վրայ մեր ունեցած բոլոր յոյսերը : Իր անօրէնութեանը մէջ ինքն համարձակ է . բայց բոլոր իր մեղքերը և իր հրեշտակներուն մեղքերը իրենց գլխուն վրայ պիտի իյնան . յաւիտենական կրակ պատրաստուած է իրենց համար , և կը դողան երբոր կը խորհին դալու դատաստանին վրայով :

Ը . Քանի հրեշտակներուն իյնալէն տարիներ որ բաւի անձ մը սուրբ վիճակի մէջ անդամ կրնայ մեղք գործել ,

թէ որ անիկայ շատ զգուշութիւն չընէ , ու Նատուած ալ չպահպանէ զինքը : Սատանան և իր հրեշտակները մեղանչեցին երկինքին մէջը . Ադամ ու Եւան ալ դրախտին մէջը :

Ե . Դարձեալ սորվեցէք թէ՝ մեղաւոր մը կրնայ ապաշխանել շատ բարի մարդիկներ ու շատերը մեղքի մէջ ձգել : Սատանան մեղանչեց և շատերն ալ իրեն հետևեցան . զգոյշ կեցիր չար ընկերներէն՝ որ ինքզինքդ չկորսընցուընես , և զգոյշ կեցիք ուրիշները չարութեան մէջ ձգելէն՝ որ դուք չկորսընցուընէք անոնք :

Վ . Մեղաւոր մը չպիտի թողուի երկինքին մէջը մինչև անգամ թէ որ հրեշտակ մըն ալ ըլլայ :

Սատանան երկինքէն դուրս ձգուեցաւ և իր հրեշտակներն ալ :

Վ . Յիշեցէք որ դուք մեծ թշնամի մը ունիք՝ սատանան , որ խորամանկ ու զօրաւոր է փորձութեան մէջ : Չար մարդոց սիրտերուն ինքը կը տիրէ . համարձակ կը փորձէ ամէն մարդ , բնաւ մէկն ազատ չէ իր փորձութենէն : Ինքը մեր բարձրացեալ և սուրբ Փրկիչն ալ փորձեց :

Զ . Բայց իրմէն աւելի մեծ մէկը կայ՝ մեր Տէր Յիսուսը , որ կրնայ կորսընցունել սատանան և անոր ամէն գործքերը . անիկայ աս դիտաւորութեանս համար աշխարհ եկաւ . և աս դիտաւորութիւնը բուն իր ատենը պիտի կատարէ և բոլոր աշխարհ Յիսուսին իշխանութեանը տակը պիտի ըլլան :

Է . Օրհնենք Նատուած իր մեր վրայ ունեցած սիրոյն ու մեզի պէս մեղաւորներուն տուած Փրկչին համար , որ մեղանչող հրեշտակներուն չտուաւ : Նոյնք փրկուելու պատեհութիւն չունին , բայց մենք ունինք . ձեռք ձգենք անիկայ սիրով . ապաշխարենք և հաւատանք Տէր Յիսուսին , ու ինքը պիտի տայ մեզի զօրութիւն ու շնորհք՝ ատել և դէմ կենալ սատանային և անոր ամէն գործերուն . և ան ատենը անիկայ պիտի փախչի մեզմէ , և ան թշուառ բազմութեան մէջը չպիտի ըլլանք որոնց պիտի ըսէ վերջին օրը , " Մեկդի՛ գացէք ինծմէ անիծեալներ՝ յաւիտենական կրակին մէջը , որ պատրաստուած է սատանային ու իր հրեշտակներուն " :

ՄԱՍՆ Գ

ՄԵՐԹՈՒՆ ՎՐԵՑ

ՁԱՏՈՒՆՈՒՑ ՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ ՎՐԵՑ :

Ծննդ. Ձ. 24–31 : Ձ. 1–7, 18–25 :

Ա. Վասն՝ օրուան մէջ ստեղծեց Աստուած երկինքն ու երկիրը :

Պ. Ի՛նչ օրուան մէջ : Ծննդ. Ձ. 26–31 :

Ա. Ո՞ր օրը ստեղծեց մարդը :

Պ. Ի՛նչ եղեր օրը : Ծննդ. Ձ. 26–31 :

Ա. Ո՞վ էր առաջին մարդը :

Պ. Ադամ : Ծննդ. Բ. 18 : Ա Կորնթ. ԺԵ. 45–47 :

Ա. Ո՞վ էր առաջին կնիկը :

Պ. Եւա : Ծննդ. Գ. 20 :

Ա. Ինչպէ՞ս ստեղծեց Աստուած մարդը :

Պ. Երկրի հողէն : Ծննդ. Բ. 7 : Ա Կորնթ. ԺԵ. 47 :

Ա. Ինչպէ՞ս ստեղծեց Աստուած կնիկը :

Պ. Ադամին կողէն : Ծննդ. Բ. 21, 22 :

Ա. Երբոր Ադամ ու Եւան ստեղծուեցան, չափահաս մարդի՞կ էին :

Պ. Այո՛, կատարեալ մարդիկ էին :

Ա. Տէրը անոնց բանական ու անմահ հոգի տուաւ :

Պ. Պրամերնա :

Ա. Տէր Աստուած գետնի հողէն շինեց մարդը, և անոր քիթին ծակերուն կենդանութեան շունչ փչեց, մարդը կենդանի հոգի եղաւ: Ծննդ. բ. 7: Ան առնը հողը երկիրը պիտի դառնայ՝ առջի եղածին պէս, ու հոգին Աստուծոյ պիտի դառնայ, որ անիկայ տուաւ: Ժող. ժբ. 7:

Բ. Ադամ ու Եւան որձան պատկերին նմանութեանը ստեղծուեցան:

Պ. Աստուծոյ պատկերին նմանութեանը: Ծննդ. ա. 26, 27: Կող. գ. 9, 10:

Բ. Աստուած ի՞նչպէս ստեղծեց մարդը:

Պ. Ուղիղ: Ժող. է. 29:

Բ. Կնիկը ինչի՞ համար ստեղծեց Աստուած:

Պ. Մարդուն օգնելու ու անոր ընկեր ըլլալու համար: Ծննդ. բ. 18: ա Կորնթ. ժա. 7–12: Եփես. ե. 23–25: Կող. գ. 18, 19:

Բ. Աստուած եօթնեւրորդ օրը ի՞նչ ըրաւ:

Պ. Հանգստացաւ: Ծննդ. բ. 2, 3:

Բ. Աստուած որձան տուաւ աշխարհը:

Պ. Աստուած բոլոր աշխարհը մարդուն տուաւ, ու գինքն անոր վրայ տէր ըրաւ: Ծննդ. ա. 26–28: Թ. 2: Սաղմ. ը. 5–8:

Բ. Ադամին առաջին անցուցած օրը ծրն էր:

Պ. Հարաթ օրը:

Վեց օրուան մէջ Տէրը երկինքն ու երկիրը ստեղծեց. վեցերորդ օրը իր ուրիշ գործքերը լմնցունելէն ետքը մարդն ստեղծեց արու և էգ: Առաջին մարդուն անունն Ադամ էր, և առաջին կնկան անունը Եւա էր: Ադամ երկրի հողէն ստեղծուեցաւ, և Եւան Ադամին մէկ կողէն: Տէրն անունք կատարեալ մարդիկ ստեղծեց, բանական ու անմահ

հոգիներով , և իր պատկերին նմանութիւնովը : Ինոնք արդար ու սուրբ էին , բոլոր բարիին հակամիտելով : Ընդհակ էր մարդուն որ միևնակ ըլլար , և կնիկը ստեղծուեցաւ իրեն օգնական ըլլալու համար , և Աստուած անիկայ Ադամին կնիկ ըլլալու տուաւ , ու եռքը Աստուած պատուիրեց անոնց որ աճին ու բազմանան և երկիրը լեցուընեն , ու երկիրն անոնց ձեռքը յանձնեց ժառանգութեան համար որ իշխեն անոր : Հետևեալ եօթներորդ օրը , սուրբ հանգստութեան օրն էր , և Աստուած իր գործքերէն հանգստացաւ ու մարդն ալ իրեն հետ հանգստացաւ :

Ե . Աստուծոյ վերջին և ազնիւ գործն է մարդը՝ որ կանգուն անձ ունի՝ և դաշտերուն անասուններէն աւելի գնդեցիկ է , և բանական ու անմահ հոգի ալ ունի , որ անիկայ անասունները չունին :

Ե . Աստուած մարդն իր պատկերին նմանութեանը ստեղծեց գիտութիւնով ու ճշմարիտ արդութիւնով և երկրի իշխողութիւն ունենալով : Աստուած մարդն արդար ստեղծեց . անիկայ մաքուր գլուխ ու ուղիղ սիրտ մը ունէր . անիկայ կատարեալ էր : Աստուած նայեցաւ իր գործքերուն ու լսաւ որ բարի է : Փառաւորեալ ու սուրբ էակ մըն էր մարդը , երբոր Աստուած ստեղծեց անիկայ :

Զ . Մարդն ստեղծուեցաւ արու և էգ . ամուսնութեան վիճակի մէջ : Կնիկը երիկ մարդուն համար եղաւ : Ինոր համար երիկը կնկանը գլուխն է . և աս առաջին ամուսնութիւնը որ մեր նախնիքներուն մէջ եղաւ , բոլոր իրենց տղաքներուն վայելուչ հարսանեաց օրինակն է :

Է . Աստուած աշխարհքը մարդուն տուաւ իր ժառանգութեանը պէս . անոր համար մենք բոլոր կենդանիներուն վրայ կ'իշխենք : Ինոնք մեզմէ կը վախնան՝ բայց մենք ողորմութիւնով տիրելու ենք անոնց վրայ , և աշխարհ ու անոր մէջ եղած բաներն անանկ կերպով մը գործածելու ենք , ինչպէս որ Աստուծոյ հաճելի է :

Ը . Ադամին երկրի վրայ անցուցած առաջին օրը Հ՚սաբաթն էր . անիկայ ան օրը Աստուծոյ հետ անցուց . ասով Աստուած Ադամին կը սորվեցունէ թէ մարդուս առաջին և բարձրագոյն և ամենաբարի պաշտօնը Աստուծոյ սէր ունենալ և իրեն ծառայութիւն ընելն է :

Ասանկ մենք երկրպագութիւն ընելու [ենք Տէրոջը մեր Ստեղծողին , և մեր առաջին և բարձրագոյն ու լաւագոյն գործն է գինքը սիրել ու պաշտել :

Բ • ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՎՐԱՅ :

Ծննդ • Բ • 8–15 :

Հ • Ասոնաց մարդը ստեղծելէն ետքը ի՞նչ ըրաւ ա-նոր համար :

Պ • Հաճելի պարտէզ մը տնկեց անոր համար՝ դրախտը՝ որ հոն բնակի : Ծննդ • Բ • 8 :

Հ • Ընդամին ու Եւային համար ուտելու ի՞նչ բուսաւ պարտէզին մէջը :

Պ • Ամէն պատուական պտուղները : Ծննդ • Բ • 9 :

Հ • Ան գուարճալի պարտեզը ի՞նչպէս կը ջրուէր :

Պ • Գետով մը : Ծննդ • Բ • 10 :

Հ • Տէրը անոնց ի՞նչ գործ տուաւ որ պարտէզին մէջ գործեն :

Պ • "Գործել ու պահել անիկայ" : Ծննդ • Բ • 15 :

Հ • Տէրը վար իջաւ ու խօսեցաւ Ընդամին հետ՝ դէմ առ դէմ :

Պ • Բառերով : Ծննդ • Գ • 8 :

Հ • Ընդամ ու Եւան ի՞նչ վիճակի մէջ էին :

Պ • Սուրբ ու երջանիկ վիճակի մէջ էին , ու ինչ որ կ'ուզէին՝ ունեցան : Ծննդ • Ա • 31 :

Պարտէզը ստեղծուելէն ետքը Ասուած ինքիրմէն պարտէզ մը տնկեց , և աճեցուց հոն ամէն ծառ որ հաճելի էր տեսնելու՝ և բարի ուտելու . և առաւօրէն կը ջրուէր դ-

տով մը. և հոն դրաւ իր ստեղծած մարդը որ վայելէ աս գեղեցիկ և առատ պարտէզը. մարդուն գործը պարտէզը գործել ու պահելն էր. և Տէրն ինք վար կ'իջնէր ու անոնց հետ կը խօսէր:

Ը. Մարդուն առաջին վիճակը սուրբ ու երջանիկ էր. Ադամ ու Եւան Աստուծոյ հետ էին. և տեսան ու սիրեցին և պատուեցին զինքն ամէն բաներէն աւելի: Անոնք Աստուծոյ տնկած պարտէզին մէջը բնակեցան. անոնք անօթութիւն չէին գիտեր. ոչ ալ ծարաւութիւն, ոչ հիւանդութիւն, ոչ ալ ցաւ, ոչ մեղք, ոչ ալ մահ: Անոնք երկինքի հրեշտակներուն պէս սուրբ ու երջանիկ էին: Ա՛ս էր մարդուն առաջին և խիստ լաւ վիճակը. սրբութիւնն ու երջանկութիւնը միշտ մէկ տեղ կ'երթան:

Թ. Աստուծոյ մեծ բարութիւնն էր որ Ադամն ու Եւան այնչափ առատութեամբ լեցուց. և անոնք պարտաւոր էին զինքը սիրել ու շնորհակալ ըլլալ իրմէն՝ իր անթիւ բարերարութիւններուն համար: Աստուծոյ մեծ բարութիւնը չպակսիր Ադամին տղաքերուն. ինքն է որ մեզ կը նախանամէ, ու կու տայ կեանք և կերակուր ու հանդերձ և ան ամէնը որ կը վայելենք երկրի վրայ, և պարտաւոր ենք սիրելու զինքն ու շնորհակալ ըլլալ իրմէն՝ իր բարութիւններուն համար:

Ժ. Թէ որ ուզենք երջանիկ ըլլալ և Աստուծոյ բարութիւնն ու սէրը և իր տեսութիւնը վայելել, պարտինք սուրբ ըլլալու ջանալ: Աստուած պիտի չձգէ մեզ երկրի վրայ պարտէզի մը մէջ, հապա երկինքն եղած պարտէզը պիտի տանի մեզ յաւիտեան իր հետը բնակելու համար: "Նարութիւն մը պիտի չպակսեցունէ ուղղութեամբ քալողներէն": Սաղմ. ՁԴ. 11:

Ժա. Մարդը ստեղծուեցաւ ժիր և գործունեայ ըլլալու համար՝ գործելով ու պահելով պարտէզը: Ան պարտէզին գեղեցկութիւնը և առատութիւնը բուն իր հոգ տանելէն կախում ունէր. ասանկ ալ՝ մենք ժրաջան ու ձարտարասիրտ ըլլալու ենք, և կրնանք ըսել թէ ան որ շատ աշխատասէր է՝ ուրիշներէն աւելի յաջողութիւն կը գտնէ: Դատարկակեաց կեանքի մէջ յաջողութիւն ու երջանկութիւն չկրնար ըլլալ. դատարկութիւնը դէպի մեզքը՝ և

Թշուառութեան կը տանի մարդը • Թէ որ մարդս ընելու բան մը չունենար , հազար անգամ աւելի գէշ պիտի ըլլար :

Է • ՍԸՐՈՒՆ ՓՈՐՁՈՒԹԵՆԸՆ ՎՐԱՅ :

Ծննդ • Բ • 15–17 :

Ա • Ի՞նչ էին ան երկու մասնաւոր ծառերուն անունները , որոնք դրաւ Ըստուած պարտէզին մէջը :

Պ • Ծառ կեանց , ու ծառ դիտութեան բարւոյ և չարի :

Ա • Տէրը աս ծառերուն որմէ՞ն չուտել հրամայեց մարդուն :

Պ • Բարիի ու չարի դիտութեան ծառէն : Ծննդ • Բ • 16 , 17 : Գ • 2 , 3 :

Ա • Ինչո՞ւ Տէրը աս ծառը պարտէզին մէջը տնկեց ու հրամայեց մարդուն որ չուտէ անկէց :

Պ • Ընդհակայ փորձելու համար որ նայի թէ իր պատուիրանքները պիտի պահէ :

Ա • Ճշմ որ մարդը սիրէր Ըստուած և անոր պատուիրանքները պահէր , ու ան ծառէն չուտէր , ի՞նչ շահ պիտի ունենար Ըստուծմէ :

Պ • Ըստուծոյ բարեկամութիւնը :

Ա • Ու թէ որ Ըստուած չսիրէր և անոր պատուիրանքները չպահէր , հապա աս ծառէն ուտէր , ի՞նչ պիտի շահէր :

Պ • "Մահը" • քանզի Տէրն ըսաւ , "Անկէ կերած օրդ անշուշտ պիտի մեռնիս" : Ա–ովմ • Ե • 12 : Ղ • 23 : Յոհ • Գ • 14–36 : Ե • 24 : Ա Կորնթ • Ղ • 9 : Յակ • Ա • 15 :

Հ. Ընդամ ու Նւան կարող էին Աստուած սիրել և ևս պատուիրանքը կատարելապէս պահել :

Պ. Հրամերես : Ժող. Է. 29 :

Հ. Տէրը մեր առաջին ծնողքը միայն իրենց համար փորձութեան մէջ ձգեց, թէ իրենցմէ ետքը եղած տղաքներուն համար ալ :

Պ. Իրենց տղաքներուն համար ալ : Ծննդ. Ե. 1, 2 : Հռովմ. Ե. 12–19 : Ա Կորնթ. ԺԵ. 15, 21 : Գործ. ԺԷ. 29 :

Հ. Ցոե որ մեր առաջին ծնողքը իրենց փորձութեանը մէջ սուրբ ու երջանիկ մնային, անոնց տղաքները ինչ պիտի ըլլային :

Պ. Անոնք ալ սուրբ ու երջանիկ պիտի ըլլային

Հ. Հապց թէ որ անոնք մեղաց ու թշուառութեան մէջ իյնային, մենք ալ ինչ պիտի ըլլայինք :

Պ. Մենք ալ անշուշտ մեղքի՝ ու թշուառութեան մէջ իյնալու էինք. ինչպէս որ եղաւ :

Հ. Աստուած բարի ծնողքերուն որդւոցը ողորմութիւն կը ցուցընէ՞ :

Պ. Հրամերես, մինչև անոնց հազար ազգը : Ելք Ի. 6 :

Հ. Ու չար ծնողքներու չարութիւնը անոնց տղոցը կը հատուցանէ՞ :

Պ. Այո. մինչև անոնց երրորդ ու չորրորդ ազգը : Ելք Ի. 5 :

Ընդամին ու Նւայեն պաշտօնն էր Աստուած սիրել ու իրեն հնազանդիլ կատարելապէս՝ որ ստեղծեց անոնք ու բոլոր ունեցածնին ինքը տուաւ անոնց : Ու Աստուած փորձեց անոնք Դրախտին մէջը, գիտնալու համար թէ

արդեօք պիտի սիրո՞ն ու ընազանդի՞ն իրեն՝ թէ չէ : Ա-նոնց մէկ պարզ ու դիւրին պատուէր մը տուաւ որ պահեն. և Աստուծոյ կամացը սահմանադրութիւնն էր փորձել ա-նոնք՝ չէ՞ թէ միայն իրենց համար, հապա իրենցմէ ետքը եզած իրենց տղաքներուն համար ալ : Աստուած ծնողք-ները իրենց տղոցը տեղը դրաւ. աս յայտնի կը տեսնենք, ինչու որ երբոր ծնողքներն կեան, բոլոր տղաքներն ալ կեան. որպէս թէ Տէրն ասանկ ըսած էր Ադամին ու Եւային. "Ես կը հաստատեմ աս բարւոյ ու չարի գի-տութեան ծառը պարտէզին մէջ, որ փորձեմ ձեզ թէ արդեօք պիտի սիրէք ու ընազանդիք կենդ : Ծո՛ւէ որ աս ծառէն չուտէք՝ հապա զիս սիրէք ու կենդի ընազանդիք, անատները ձեզի ու ձեզմէ ետքը ձեր տղաքներուն ալ Աս-տուած ես պիտի ըլլամ : Ո՛չ դուք՝ ո՛չ ալ անոնք բնաւ չար բան մը պիտի գիտնան, հապա բարի ու միայն բարի : Ասոր թէ որ աս ծառէն ուտէք և անանկ կենդի չընազան-դիք, ու իս ձեր Աստուածը մէկ դի ձգելու ըլլաք, ես ոչ ձեզի՝ ո՛չ ալ ձեզմէ ետքը եզած ձեր տղաքներուն Աստուած պիտի ըլլամ : Եմ շնորհքս պիտի հեռանայ ձեզմէ. դուք և անոնք պիտի կորսընցունէք բոլոր ձեր բարութիւնները և երջանկութիւնները, ու շարունակ չարը պիտի գիտ-նայք : Ձեր բոլոր սերունդը մեղք, աշխատութիւն, տրտմութիւն, ցաւ, մահ պիտի ունենան թէ՛ աս աշ-խարհս մէջ ու թէ դալու աշխարհին մէջ. ես ձեր առջևը կը դնեմ կեանքն ու մահը ձեզի ու նաև ձեր տղաքներուն համար" :

Ա՛ս էր մեր առաջին ծնողացը փորձութիւնը, և անոնք բոլորովին կարող էին անոր համբերել : Անոնք կարող էին կայնելու, բայց թէ որ ուզէին՝ կրնային չկենալ. ուստի անոնք որ եկան՝ իրենց յանցանքովն էր :

Ա. Ադամն ու Եւան փորձուեցան, և չէ թէ միայն իրենց համար, հապա իրենց տղայոց համար ալ, այսինքն՝ մարդոց ցեղին ամենուն համար : Ծո՛ւէ որ անոնք կայնէին, մենք ալ անշուշտ պիտի կայնէինք. թէ որ անոնք չկենային, մենք ալ անշուշտ պիտի չկենայինք, ինչպէս որ եղաւ : Ա՛յսպէս մեր առաջին ծնողքներուն հետ մենք ալ փորձուե-ցանք : Եւ անոնք փորձուեցան բոլորովին բաց ու յայտնի

դիւրին փորձուԹիւնով մը՝ որ մեծ ու երեւելի փորձ մըն էր ան . ինչու որ չէ Թէ միայն իրենց երջանկուԹիւնը երկինքին մէջ կամ ԹշուառուԹիւնը դժոխքին մէջ անկէց կախում ունէր , հապա իրենցմէ ետքը եղած իրենց միլիոնաւոր ազգաքներուն ալ երջանկուԹիւնը երկինքին մէջ՝ ու ԹշուառուԹիւնը դժոխքին մէջ :

Ի . Ըստուած սասնկ հաճեցաւ որ անոնք փորձուին իրենց համար՝ ու մեզի իրենց ազգաքներուն համար . ինքը մեզի չհայրցուց . անոնցնը մենք ծնած չէինք . բայց Թէ որ ծնած ըլլայինք , անշուշտ պիտի ընդունէինք աս բանը . ուրեմն զգանք որ Ըստուծոյ կամքը անչափ իմաստուն ու արդար է , և Թէ ամէն բաները շիտակ ըրած է :

Կ . Ըստուած ան ատենէն մինչև հիմա միշտ այնպէս կ'ընէ , այսինքն ծնողքները իրենց զաւկըներուն տեղը բռնել կու տայ աւելի կամ նուազ աստիճանով մը . ինչպէս որ ծնողքներն են , անանկ ալ ընդհանրապէս ազգաքները պիտի ըլլան . Թէ որ ծնողք ենք՝ բարի ըլլանք , որ մեր ազգաքներուն ալ բարի ըլլայ . Թէ որ բարի ծնողաց զաւկըներ ենք՝ աշխատինք անոնց նմանիլ . և Թէ որ չար ծնողաց զաւկըներ ենք , լանք Ըստուծոյ առջևը անոնց չարուԹեանը համար , և աղօԹենք իրեն որ մեզ արդարացուն ու յաւիտենական կենաց արժանի ընէ :

Կ . Տէրը փորձեց Ադամ ու Եւան Դրախտին մէջը . անոնք Ըստուծոյ ստեղծուածներն էին , և պարտաւոր էին սիրել Ըստուած ու անոր ծառայիլ . մենք ալ անոնց ազգաքներըն՝ Ըստուծոյ կը վերաբերինք և պարտինք զինքը սիրել ու իրեն ծառայիլ . մենք ալ փորձուԹեան մէջ ենք , բայց մեր փորձը տարբեր է անոնց առաջին փորձուԹիւնէն : Ա՛ն է մեր փորձուԹիւնը . Ըստուած կը սպասէ մեզի ամէն օր՝ տեսնելու Թէ պիտի դառնանք իրեն ապաշխարելով ու հաւատալով իր Որդւոյն Յիսուսի Քրիստոսի : Ասոր լաւ գործածենք աս փրկուԹեան պատեհուԹիւնը որ ունինք :

Ե. ՄԵՐԹՈՒՆ ԸՆԿԱԾՆ ՄԻՂՔՆ ՈՒ ԻՑՆԱԼՔ։

Ծննդ. Ե. 1–13։

Հ. Տէրը փորձեց Ադամ ու Եւան Դրախտին մէջը. անոնք ինկա՞ն թէ չէ։

Պ. Ինկան։

Հ՛. Ընոնք ճրչափ առեն կեցան պարտէզին մէջ իրենց մեղանչելէն ու իյնալէն առաջ։

Պ. Ընոնք դիտեր ճշդիւ, բայց կ'երեւայ թէ քիչ առեն։

Հ. Ո՞նչ էր անոնց մեղքը։

Պ. Ընդհակառակ պտուղէն ուտելնին էր։

Հ. Ընոնց ճրն առաջ կերաւ։

Պ. Եւան։

Հ. Եւան ի՞նչպէս կերաւ ան։

Պ. Առանայէն փորձուելով։ Յհ. Ը. 44։

Հ. Առանան ի՞նչ կերպարանքով ցուցուց ինքզինքը Եւային երբոր փորձեց անիկայ։

Պ. Օձի կերպարանքով։ Ծննդ. Ե. 1–5.

Հ. Ադամ ի՞նչպէս մեղանչեց։

Պ. Եւային փորձուելով։ Ծննդ. Ե. 6։

Հ. Ընոնք արդեօք պտուղն ուտելէն ետքը շուտով գիտցա՞ն որ մեղանչեցին։

Պ. Հրամերես. և ամչցան ու վախցան։ Ծննդ. Ե. 7։

Հ. Երբոր Տէրոջը գալը լսեցին, ի՞նչ ըրին։

Պ. Ինքզինքնին պահեցին։ Ծննդ. Ե. 8։ Երեմ. Լե. 24։

Հ. Տէրն ի՞նչ ըսաւ Ադամին։

Պ. "Պ՞ւր ես" :

Ա. Ադամ ինչ պատճառ բերաւ Տէրոջը անկէց պահուըտելուն համար :

Պ. "Ա՛խ ցայ, ինչու որ մերկ էի" : ա Յոհ. գ. 20 : ՟. 18 :

Ա. Երբոր Տէրն անոնց մեղք գործելնուն վրայով հարցուց, խոստովանեցաւն եթէ ինքզինքին արդարացուցին :

Պ. Ինքզինքնին արդարացունել ուզեցին : Ննոթ. ՟. 11–13 :

Ա. Ադամ որո՞ւն վրայ ձգեց յանցանքը :

Պ. Նւային վրայ : Ննոթ. գ. 12 :

Ա. Նւան որո՞ւն վրայ ձգեց յանցանքը :

Պ. Օձին վրայ : Ննոթ. գ. 13 : ա Տի. բ. 14 : բ Կորնթ. ժա. 3 :

Ա. Ընոնց ինքզինքնին արդարացունելը Տէրը ընդունե՞ց :

Պ. Ձէ, չընդունեց :

Ա. Ո՞նչ պէտք էր որ ընէին :

Պ. Մեղքերնին խոստովանելու էին : Ղևտ. ժբ. 13 : ա Յոհ. ա. 9 :

Ա. Ո՞նչ կ'ըսէ Սուրբ Գիրքը անոր վրայով որ իր մեղքերը կը ծածկէ :

Պ. "Իր յանցանքները ծածկողը յաջողութիւն չգըտնէ. բայց պանծո՛ւ խոստովանողն ու մէկդի ձգողը ողորմութիւն կը գտնէ : Ա՛ռակ. իը. 13 :

Մէկը չկրնար ձշդիւ հաստատել թէ Ադամ ու Նւան Դրախտին մէջը դրուելէն որչափ ատենետքը արգելեալ պտուղէն կերան, և սրբութեան ու երջանկութեան վի-

Ձակէն՝ մեղքի ու թշուառութեան վիճակի մէջ ինկան. բայց կը կարծուի թէ շատ երկար տեւեն պիտի չըլլայ:

Ա՛ս իյնալուն առաջին դրդողը Սատանան էր, որ պատեհութիւն գտնելով՝ ինքզինքը օձի կերպարանքով ծածկեց և փորձեց կնիկը երբոր մինակ էր: Նման անոր փորձութեանը մտիկ ըրաւ. ծառին վրայ նայեցաւ՝ որ պտուղը գեղեցիկ էր տեսնելու, և ուտելու բարի կը թուէր. կը փափաքէր անիկայ ուտելու, և մանաւանդ անիկայ ուտելով կը կարծէր որ խմաստուն պիտի ըլլար, իր աչքերը պիտի բացուէին, և Աստուծոյ պէս պիտի ըլլար և բարին ու չարը պիտի դիտնար: Առաւ պտուղէն՝ ինք կերաւ և իր էրկանն ալ տուաւ, և ան ալ կերաւ: Ադամ կերաւ անիկայ դիտութեամբ, խորհրդածութեամբ, կամաւ, ինչու որ "խաբուած չէր": Ինք իր կնկանը խօսքին աւելի մտիկ ըրաւ, քան թէ Աստուծոյ պատուիրանքին. մեղք գործածնուն պէս աչքերնին բացուեցան. դիտցան յանցանքնին: Խիղճերնին տանջեց իրենք, ամչցան. և չէ թէ միայն ամչցան, հապա վախցան ալ. անոնք Աստուծոյ ներկայութենէն սոսկացին, և իրմէն փախան. բայց անօգուտ էր անոնց փախչիլը: Աստուած կանչեց անոնք իր առջեւը. անոնք ինքզինքնին արդարացունելու ջանք ընելով՝ աւելի շատցուցին իրենց մեղքերը: Անոնց պարտաւորութիւնը իրենց ըրած մեղքը խոնարհաբար խոստովանիլն ու ինքզինքնին Աստուածային ողորմութեանը յանձնելն էր. Աստուած չընդունեց անոնց ինքզինքնին արդարացունելը, ինչու որ մեղքը չկրնար արդարանալ:

Ե. Դուք հիմա հասկըցաք թէ ինչպէս մեղքը աս աշխարհը մուտ մեր բոլոր տառապանքներովը. մեղքը սատանային ձեռքովը բերուեցաւ՝ որ անիկայ ամէն արդարութիւններուն թշնամին է: Ինքն աշխարհի սկիզբէն մարդասպան է. երկինքէ ու երկրի մէջ մեղքին հայրն ինքն է. և ինկած հրեշտակներուն ու մարդոց չարութիւններուն համար՝ որ ինքն ըրաւ և կ'ընէ, պատասխան պիտի տայ դատաստանին օրը: Ինչպէս որ մեծագոյն մեղաւորը ինքն է, անանկ ալ բոլոր տիեզերքի մէջ ամենաթշուառ էակն ինքը պիտի ըլլայ:

Ը. Գիտցէք հիմա որ մեկու մը մտիկ չընէք երբոր կը

փորձէ ձեզ գէշութիւն ընել տալու : Նաեւ մտիկ ըրաւ ու լսեցաւ . թէ որ դուք ալ փորձութեան հետեւելու ըլլաք , դուք ալ պիտի իյնաք : Ան կ՚ըսի՝ ձգեցէք չար փորձիչը , ան որ ըլլայ թող ըլլայ , ձեզմէ հեռու թող կենայ , կամ դուք ինքզինքնիդ հեռացուցէք անկէց . մեր Փրկչին օրինակին հետեւեցէք : Ա՛ոպ . գ . 1–11 : Ժ՚ղ . 21 , 33 :

Գ . Դուք բուն ձեր զօրութեանը մի՛ ապաւինիք . եթէ Ադամ ու Նւան սուրբ վիճակին մէջն ըլլալով լինկան , մենք ո՛րչափ դիւրութեամբ պիտի իյնանք մեղանչական վիճակի մէջ ըլլալով . աղօթեցէք Աստուծոյ ըսելով , թէ “ Տէր , մեզ փորձութեան մէջ մի՛ ձգեր , հապա ջարկէն փրկէ մեզ ” :

Դ . Նւայնն՝ Ադամը մեղք գործելու փորձելը կը ցուցընէ թէ ի՛նչպէս մեծ ազդեցութիւն կրնայ ունենալ մէկը մէկալին վրայ : Նրիկներն ու իրենց կնիկները մեծ ազդեցութիւն ունին իրարու վրայ՝ բարիի կամ չարի : Անոր շատ մօտ ու սիրելի բարեկամները և ազգականները շատ անգամ մեր ամենայաջող փորձիչները կ՚ըլլան . աղօթենք Աստուծոյ որ ոչ մէկը փորձէ մեզ , ոչ ալ մենք մէկէ մը փորձուինք . այլ ջանանք որ մենք ամէն մարդիկ դէպ՚ի Աստուած առաջնորդենք և չէ թէ Աստուծմէ հեռացունենք : Գ Յովհ . իւ . 25 : Յաբ . բ . 9 :

Ե . Աստուծոյ դէմ մեղանչող մարդ մը չկրնար երջանիկ ու բարեյաջող ըլլալ : Սատանան և իր հրեշտակները երկինքին մէջ մեղանչելնուն պէս՝ շուտ մը ամօթով ու վախով լեցուեցան Աստուծոյ առջեը , և յաւիտենական դատապարտութեան տակ ինկան : Ադամ ալ մենք մեղքին համար կ՚ամչնանք ու կը վախնանք , և թէ որ չապաշխարենք՝ միտքերնիս հանդարտութեան մէջ պիտի չըլլայ , և խորունկ տրտմութեան մէջ պիտի թաղուինք յաւիտեան :

Զ . Մեղք մը չկրնար ծածկուիլ . զուր տեղը պիտի փախչինք Աստուծմէ , կամ մեղքերնիս իրմէն պահենք : Ինքն ամէն տեղ ներկայ է , և ամէն բաները դիտէ ու կրնայ կանչել մեզ իր առջեը ամէն րոպէ :

Է . Մեղքը չկրնար անդատապարտ մնալ . մէկ մեղքը

մեկալէն մեծ կրնայ ըլլալ, բայց մեղքը թէ՛ մեծ կամ թէ պզտիկ՝ չկրնար անպատիժ մնալ :

Ը · Նե մեր պարտաւորութիւնն ու ապահովութիւնը մեղքերնիս խոստովանելէն ու մէկ դի ձգելէն կախում ունի : Ծէ որ մենք խոնարհաբար խոստովանինք մեր մեղքերը և աղաչենք Աստուած որ Քրիստոսի համար թողութիւն շնորհէ մեզի , ինքը պիտի շնորհէ : Ոչ մէկ պատճառ կայ անոնց համար՝ որ չեն ուզեր խոստովանիլ ու մէկ դի ձգել իրենց մեղքերը :

Է · ՄԵՐ ԸՆԹԱՑՔԻՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ԻՄԱՑԱԼՈՒՆ ՎՐԱՅ :

1 · *Ընծայք անիծուելոյ ու Դրախտէն դուրս ձգուելոյ :*

Ծննդ · գ · 1–24 :

Հ · Տէր Աստուած բարկացաւ Ադամին ու Եւային իրենց մեղանչելուն համար :

Պ · Հրամերես :

Քանզի Աստուծոյ բարկութիւնը երկինքէն կը յայտնուի մարդոց բոլոր ամբարշտութեանը և անիրաւութեանը վրայ , որոնք ճշմարտութիւնը անիրաւութեամբ բռնել են : Հռով · ա · 18 : Աստուած արդար դատաւոր է · ու Աստուած ղեկտուին ամէն օր բարկացած է : Սաղ · է · 11 : Նէկ լե · 6 , 7 :

Հ · Առաջ որճա՞ր ցուցուց Աստուած իր բարկութիւնը , սատանայի՞ն՝ Եւայի՞ն՝ թէ Ադամին :

Պ · Ամենէն առաջ մեղանչող սատանային :

Հ · Տէրը ի՞նչպէս անիծեց անիկայ :

Պ · "Ամէն անասուններէն և դաշտին ամէն գազաններէն անիծեալ ըլլաս" : Ծննդ · գ · 14 , 15 :

Հ. Տէրը միայն ծ՚ձն անիծեց թէ օձի կերպարանք մուած սատանան ալ :

Պ. Երկուքն ալ :

Հ. Ու ի՞նչ ըսաւ Ադամուած կնկանը :

Պ. "Քու յղութեանդ ցաւերը խիստ պիտի շատցու-նեմ" : Ծննդ. գ. 16 :

Հ. Ու ի՞նչ ըսաւ մարդուն :

Պ. "Երկիրը քու պատճառովդ անիծեալ ըլլայ" : Ծննդ. գ. 17–19 :

Հ. Երկիրն ի՞նչ պիտի բուսցուներ :

Պ. "Փուշ ու տատասկ" :

Հ. Ադամ ի՞նչպէս պիտի ստանար իր հացը :

Պ. "Երեսին քրտինքովը"

Հ. Ու ի՞նչ բանի պիտի դառնար :

Պ. Հողի. "Հող էիր դուն ու հող պիտի դառ-նաս" :

Հ. Տէրը անատեռնը ի՞նչ խոստմունք ըրաւ :

Պ. Տէրը անատեռնը ողորմութեամբ Փրկիչ մը խոս-տացաւ Ադամին ու Եւային և բոլոր իրենց կորսուած տղաքներուն :

Ու քուկին ու կնկանը մէջ տեղը, և քու սերունդիդ ու անոր սերունդին մէջ տեղը՝ թշնամութիւն պիտի դնեմ. ան քու գլուխդ պիտի ջախջախէ, և դուն անոր գարշա-պարը պիտի խայթես : Ծննդ. գ. 15 : Հապա Քրիս-տոսի պատուական արիւնովը՝ որպէս թէ ամբիծ ու ան-արատ գառի մը. որ առաջուց ձանձրացուած էր աշխարհիս սկիզբէն առաջ : ա Պետ. ա. 19, 20 : Անոր երկրպա-գութիւն պիտի ընեն երկրի վրայ բոլոր բնակողները, որոնց անուններըը աշխարհիս սկիզբէն 'ի վեր մորթուած Գառնուկին կենաց գրքին մէջը գրուած չեն : Յայտ. ժգ. 8 :

Հ. Տէրը ինչ առաջ հանդերձ շինեց Ադամին ու Եւային հագցունելու համար։

Պ. "Կաշիէ հանդերձ"։ Ծննդ. Գ. 21։

Հ. Տէրը Ադամն ու Եւան Դրախտին մէջը կենալու թողուց, ուր որ կենաց ծառէն պիտի ուտէին ու յաւիտեան ապրէին։

Պ. Ձէ. այլ դուրս վռնտեց անոնք։ Ծննդ. Գ. 22–24։

Հ. Ու Ադամ ապրելու համար ինչ պիտի ընէր։

Պ. "Երկիրը պիտի գործէր"։

Հ. Դրախտին մէջ ինչ դրաւ Աստուած կենաց ծառէն անոնք հեռու պահելու համար։

Պ. "Քերովբէները ու բոցեղէն սուր"

Տէրը բարկացաւ Ադամին ու Եւային և իր բարկութիւնը ցուցուց անոնց. բայց կարդաւ սկսաց. առաջ խիստ հին ու չար մեղաւորին. և ամէն մէկը անիծելէն ետքը, Ադամին ու Եւային կաշիէ հանդերձներ հագցուց, և ետքը անոնք Դրախտէն դուրս վռնտեց Կենաց Ծառէն չուտելու համար. անոնք կորսընցուցին Աստուծոյ շնորհքը և Կենաց Ծառին համար ունեցած իշխանութիւնները, և բնաւ չկրցան նորէն հոն դառնալ հրեղէն սուրով պաշտպանող քերովբէին համար, որ Կենաց Ծառը պահելու կեցեր էր։ Արդը հիմա երկիրը գործելու վրայ էր իր ապրուստը ճարելու համար, և Աստուած ալ հեռացուց Ադամին իր բարեկամութիւնը։

Ե. Մեղանչելէն ետքը միշտ գիտցէք որ Աստուած պիտի բարկանայ ձեզի, և անշուշտ պիտի պատժէ ձեզ, թէ որ չապաշխարէք։

Ն. Ու նախկին ու մեծ մեղաւորները թող խիստ վախնան, քանի որ Աստուած ընդհանրապէս առաջ անոնք պատժել կը սկսի. ու շատ սաստիկ կը պատժէ։

Գ. Երբոր կը տեսնէք օձին երկրի վրայ սողալը, որ

ատելի է մարդուն ու անասուններուն , որ ամէն մէկը անոր գլուխը ջախջախել կուզէ մեռցունելու համար , և անիկայ ալ կը ջանայ անոնք խայթել , անասունը յիշեցէք որ Նաստուած անիծեց սատանան օձով . անէծքը ձեռաւոց օձին՝ անոր մէջէն սատանային անցնելով :

Գ . Սատանան անիծուեցաւ բոլոր էակներէն ցած ու անարդ՝ խիստ անզոնելի և ատելի ըլլալու , և վերջապէս իր գլուխը ջախջախուելու ու ոտքի տակ կոխուելու համար : Ինչո՞ր տիեզերքը պիտի տեսնէ անէծքին կատարուիլը . սատանկ՝ սատանան և բոլոր իր չար գործքերը սոսկալի վախճան մը պիտի ունենան . ուստի հրաժարինք իրմէն ու իր բոլոր գործքերէն . թէ որ իր կողմը դառնալու ըլլանք , մենք ալ իր հետը պիտի խլնանք :

Դ . Արդը խլնալէն եաքը շուտով Նաստուծոյ ողորմութիւնովը Փրկիչ մը պատրաստուեցաւ , որ Յիսուս Ինբիատոս է . անիկայ կարող եղաւ սատանային գլուխը ջախջախել և անոր գործքերը փճացընել . մենք պարտինք նայիլ իրեն մեր Նգատիչին պէս , և իր զօրութիւնովը ու օգնութիւնովը մեզ՝ սատանան ալ պիտի յաղթենք :

Ե . Սատանան անիծուեցաւ բոլոր էակներէն ցած ու անարդ՝ խիստ անզոնելի և ատելի ըլլալու , և վերջապէս իր գլուխը ջախջախուելու ու ոտքի տակ կոխուելու համար : Ինչո՞ր տիեզերքը պիտի տեսնէ անէծքին կատարուիլը . սատանկ՝ սատանան և բոլոր իր չար գործքերը սոսկալի վախճան մը պիտի ունենան . ուստի հրաժարինք իրմէն ու իր բոլոր գործքերէն . թէ որ իր կողմը դառնալու ըլլանք , մենք ալ իր հետը պիտի խլնանք :

Զ . Արդը խլնալէն եաքը շուտով Նաստուծոյ ողորմութիւնովը Փրկիչ մը պատրաստուեցաւ , որ Յիսուս Ինբիատոս է . անիկայ կարող եղաւ սատանային գլուխը ջախջախել և անոր գործքերը փճացընել . մենք պարտինք նայիլ իրեն մեր Նգատիչին պէս , և իր զօրութիւնովը ու օգնութիւնովը մեզ՝ սատանան ալ պիտի յաղթենք : Կը կարծուի որ մեր առաջին ծնողքը ապաշխարեցին ու հաւատացին սա խոստացեալ Փրկչին , և սանկ մեռան ու երկինք գացին :

Է . Բոլոր հիւանդութեան , տրտմութեան , ցաւերու , աշխատութեան , ու մահին պատճառը սա աշխարհին մէջ՝ մեղքն է . բոլոր թշուառութեան աղբիւրը մեղքն է :

Ը . Երբոր Տէրը վռնտեց Ադամն իր ներկայութենէն և շնորհքէն , բոլոր անոր սերունդն ալ կրնանք ըսել թէ վռնտուեցան նոյն ատենը :

Ը . Նատուծոյ ներկայութիւնը և շնորհքը՝ որն որ Ադամ կորսնցուց ու իրմով մենք ալ կորսնցուցինք , նորէն կ'ընդունինք Յիսուս Ինբիատոսով : Սենք միայն Ինբիատոսով կրնանք Նատուծոյ գալ . Նիկայ է ճանապարհը , ճշմարտութիւնն ու կեանքը :

Թ . Նայց Նատուած իր ներկայութիւնը և իր շնորհքը Յիսուս Ինբիատոսով նորէն կու տայ միայն անոնց՝ որոնք որ բուն ինքը կ'ընտրէ : Յով . Ա . 37–44 . և այլն :

*Վանդի մարդ մը չգար Քրիստոսին թէ որ Հայրը քաշաձ-
նորդէ անոր . սաանկ բոլոր մարդկային ցեղն Աստուծոյ
դէրպազին ողբմութենեն կախում ունի :*

**2 . Մեր Տէրոջն Հոգեղէն բոլոր ներուածը կորսուեցաւ
իրենց մէկ մեղքովը :**

Հռոմ . ե . 12–19 :

**Հ . Ընդամ ու նշան Քրիստոնէն վճռաւորելնէն ետքը
ի՞նչ եղաւ :**

**Պ . Աստուծոյ դէմ մեղանչելնուն համար իրենց արդա-
րութիւնը կորսընցուցին ու Տէրոջը առջևը մեղաւոր ե-
ղան :**

Հ . Իրենց սիրտը ի՞նչպէս եղաւ :

**Պ . Մեղանչելէն առաջ անոնք կատարեալապէս սուրբ
էին , անոնց սիրտերը բարի էին . բայց մեղանչելէն ետքը
անոնց սիրտերը չար եղան :**

**Հ . Տէրը աս փոփոխութեանը համար ի՞նչպէս վարուե-
ցաւ անոնց հետ :**

**Պ . Տէրը ետ քաշուեցաւ անոնցմէ իր ներկայութեանը
և սիրոյն անարժան սեպելով անոնք :**

**Հ . Յանցանքն որմէնն էր որ անոնք իրենց արդա-
րութիւնն ու երջանկութիւնը և իրենց Աստուածը կորսըն-
ցուցին :**

Պ . Նոյն իրենցն էր յանցանքը :

Հ . Ա՛ս իրենց յանցանքովը միայն իրե՞նք ինկան :

**Պ . Չէ , երբոր իրենք ինկան , բոլոր իրենց տղայք-
ներն ալ ինկան :**

**Ընդամէնը ամէնը կը մեռնին : ա Կորնթ . ժե . 22 : Ա-
կուն յանցանքովը շատերը մեռան : Հռոմ . ե . 15 :**

Ա. Եարի սիրտերդվ աշխարհ կու գանք , ինչպէս որ մեր Ազամ նախահայրը մեղանչելէն առաջ ունէր :

Պ. Ճէ. դէշ սիրտերով , ինչպէս որ ինքը մեղանչելէն ետքն ունէր

Ա. Որուն նմանութեամբը զաւակ ունենալ կ'ըսէ Պաուղոս աշխատաւորը :

Պ. Իր նմանութեամբը : Ծննդ. Ե. 3 :

Ա. Մեր Փրկիչն ինչ կ'ըսէ անոր վրայով որ մարմինն ծնած է .

Պ. "Արմինեն ծնածը մարմին է" : Յով. Գ. 6 : Յոբ. ԺԴ. 4

Ա. Ազատին աս մէկ մեղքը ինչ հետևանք ունեցաւ մեր վրայ :

Պ. Ազատին աս մէկ մեղքին համար է որ մենք դէշ սիրտ և խանդաբեալ բնութիւն կ'ունենանք ու առանց մեղքի տակ կ'իյնանք , և Պաուղոս բարկութիւնը վրան կու գայ , ու հիւանդութիւն , տրտմութիւն , աշխատութիւն , ցաւ ու մահ կ'ունենանք : Ա Կոր. Կ. 12–19 : Ա Կորնթ. ԺԵ. 21 , 22

Ա. Երբոր մենք կը ծնանինք՝ թէ որ Պաուաւած մեր սիրտերը չփոխէ , մեր ներսի դէն բարութիւն կայ :

Պ. Ճէ :

Վխտամ որ իմ ներսիդիս՝ այսինքն իմ մարմինիս մէջ բարի բան մը չբնակիր , ինչու որ կամեցողութիւն կայ քովս , բայց բարին ի գործ դնելը չեմ գտներ : Հռով. Է. 18 : Ա Կորնթ. Ը. 14 :

Ա. Պաուղոս աս խանդաբեալ բնութեան բնաւ մարդ մը ծնաւ աշխարհիս մէջ :

Պ. Մի միայն մարդն Յիսուս Քրիստոս : Գործ. Ա. 35 :

Ա. Ազատն մինչև աս օրս մեղաւոր էին բոլոր մարդիկ :

Պ . Հրամերես ։

Հ . Ի՞նչպէս կը նայի Աստուած աշխարհի վրայ ։

Պ . Անդրմով լեցուած ու կորսուած աշխարհի պէս ։

Տէրը երկինքէն նայեցաւ մարդոց որդիներուն վրայ որ տեսնէ թէ՝ կայ արդեօք խմաստուն մէկը որ դԱստուած փնտռէ ։ Ամէնքը խոտորեցան մէկ տեղ , անպիտան եղան . աղէկութիւն ընող մը չկայ , մէկ մըն ալ չկայ ։ Սաղմ . ժգ . 2 , 3 ։

Հ . Ամէն մարդ իր սեղաւոր ըլլալը կը գտնէ ։

Պ . Հրամերես . մեր խղճմտանքը ինչպէս և Աստուածաշունչը միշտ կը զգուշէ մարդոց՝ իրենց սեղաւոր ըլլալը ։

Հ . Ուրեմն բոլոր աշխարհի վիճակը ի՞նչպէս է ։

Պ . " Յանցաւոր՝ Աստուծոյ առջեւը " ։ Հռոմ . ա . ի . գ ։ Եփես . բ . 3 ։

Հ . Ցաւէ որ առանց արտի փոխոխութեան իրենց սեղբերութեան մէջը մնանին , ի՞նչպէս պիտի պատժուին ։

Պ . Անոնք պիտի պատժուին յաւիտենական կրակին մէջ ։ Մատթ . իե . 41–46 . և այլն ։

Ադամ ու Եւան կորնցուցին իրենց արդարութիւնը և ճշմարիտ սրբութիւնը՝ իրենց մեղք գործած րոպէին . անոնք ապականեալ ու չար եղան սիրտով ու կեանքով . Աստուած երեսէ ձգեց անոնք , ու իրենց ամէն բաշած նեղութիւններուն պատճառը բուն իրենց մեղքն էր ։ Երբոր անոնք ինկան , իրենց տգիտներն ալ ինկան . ինչու որ մեր Հոգին Աստուածը փորձուեցան նաև իրենց տգիտներուն այսինքն մեղի համար ։

Ասոր Ադամին՝ խանգարեալ ու մեղաւոր Ադամին զաւակ ծնաւ բուն իր խանգարեալ ու մեղաւոր օրինակով ։ Չար հայրը չար զաւակ ունեցաւ . մարմինէն ծնածը մարմին էր . քանզի միշտ նմանն գինանը կը ծնանի . մինչ աշխարհ կու գայք գէշ սիրտերով , հակառակ

Աստուծոյ , ու չարին հակամիտեալ . մարդկային ցեղէ
ինաւ մէկը սուրբ չծնաւ աս աշխարհը , բայց միայն մարդն
Յիսուս Քրիստոս . ու ան ալ յաւուրկ Աստուծոյ զօրու-
թիւնովն էր : Եւ Ադամէն մինչև հիմա բոլոր մարդիկ
մեղանչեցին , ինչպէս որ ամէն մարդ կը զգայ ու գիտէ իր
մեղաւոր ըլլալը : Աստուած բոլոր աշխարհի վրայ՝ մեղա-
լից ու կորսուածի պէս կը նայի , ու աշխարհ իր առջևը
յանցաւոր կ'երևնայ իր բարկութեանը տակն ինկած :
Բոլոր աս մեղքն ու թշուառութիւնը մեր Նահապետ Ծնո-
ղացը մեղքին հետևութիւնն է . աս մեղքը կործանիլ
մարդկային սերունդը . Աստուած անանկ կը վարուի մար-
դոց հետ , որպէս թէ անոնք բուն Ադամին մեղքը գործած
էին . քանզի ճիշտ ան որ Ադամին վրայ եկաւ , իր իյնա-
լէն ետքը՝ ճչդիւ իր տղաքներուն վրայ ալ կու գայ : Ինոր
գործին հետևանքները իրենց վրայ կ'ընդունին , ճիշտ որ-
պէս թէ անոնք գործած էին ան . անոնք արդարութենէ ու
Աստուծոյ շնորհքէն զրկուած են . ապականեալ են ու
ապէտ , յաւէտ ու փորձութեան տակ ինկած են , ու ենթա-
կայ անցաւոր և յաւիտենական մահին :

Ե . Մեր Նահապետ Ծնողացը մեղանչելուն ետքը իրենց
վարքը և վիճակը ուրիշի փոխուած էին . անոնք կորնցու-
ցին իրենց արդութիւնն ու իրենց երջանկութիւնը : Աս-
տուծոյ տղաքներն ու նրկնից ժառանգներն ըլլալուն
տեղը՝ սատանայի տղաքներ ու Դժոխքի ժառանգներ եղան :
Ինչպէս հիանալի , ինչպէս խորունկ , և ինչպէս սա-
կայն է անոնց իյնալը :

Ե . Իրենց գտակըներուն վարքն ու վիճակը ինչպէս
փոխուեցան . երբոր անոնց Նահապետ Ծնողքն ինկան ,
իրենք ալ ինկան . բոլոր մարդկային ցեղը սուրբ ու երջա-
նիկ կրնային ըլլալ . ու բոլոր նրկիր օրհնութեան ու կե-
նաց Դրախտ մը ընել : Այլ հիմա բոլոր մարդկային ցեղը
մեղաւոր ու թշուառական են , և երկիրը անիծեալ է , ու
մեռնելու և վայրի ու մահու ծառկուած :

Զ . Այլ մեր Նահապետ Ծնողացն ու մեզի իրենց տղա-
յոցը համար փրկութիւն եղաւ : Աստուած Փրկիչ մը
պատրաստեց . արդարն Յիսուս Քրիստոս . Աստուած
ամէնքը մեղքի տակ դրաւ որ ողորմի ամէնուն վրայ :

"Ահա Աստուծոյ Գառնուկը, որ աշխարհի մեղքը կը վերցունէ" : Ինանկ է նէ չտրտնջանք . ահա պատրաստ դեղը, և անանկ մէկ դեղ մը՝ որ ամենուն բաւական է : Քրիստոս ետ կը դարձունէ մեզի ինչ որ Եդեմ կորսընցուց : Պէտք է մեզի ուրախութեամբ ընդունիլը և Իր փրկութիւնը ընդունիլ, ու շնորհակալ ըլլալ Աստուծմէ իր մեզի ցուցուած սիրոյն համար : Ասոնի պատուե՛նք մեզի տրուելու շնորհաց մեր ամէն միջոցները, այսինքն՝ Աւետարան կարդալը, աղօթք ընելը, եւայլն :

Դ . Պէտք է մեզի որ մէկ մեղք մըն ալ գործելէն վախնանք, ծրչափ չնչին որ երեւայ ան : Երբոր մենք մեղքի մէջ քայլ մը ընելու ըլլանք, չենք դիտեր թէ ուրիշ ինչ քայլեր պիտի հետեւին, կամ թէ ինչ թշուառութիւններ մեր վրայ ու մեր ընկերներուն վրայ պիտի բերենք : Միայն սրբութիւնն է խաղաղութիւն ու ապահովութիւն :

Ե . Մնաւ չմոռնանք որ մենք չար սիրտերով ապականեալ ծնած ենք, որ բնականաբար սէր չունինք Աստուծոյ ու սուրբ բաներուն : Մենք մեղքին հակամիտեալ ենք . մենք՝ ի մանկութենէ մեղքին կը հետեւինք . ի՞նչ սոսկալի չարութիւններու հասնելու էինք՝ (որովհետեւ մեր մէջը ամենևին բարի բան մը չունինք մենք մեզմէ առ Աստուած) թէ որ Տէրը ժ և իկէ ձամբով մը մեզ ետ չդարձունէր : Բնականաբար մեր ընթացքը մանկութեան օրերուընէն մինչև հիմա՝ դէպ՝ի վար դժոխքը կ՝իջնէ . մենք մեզմէ ոչ զօրութիւն ոչ կարողութիւն ունինք, և ոչ ալ կամք ետ դառնալու առ Աստուած . ուրեմն բնականաբար մարդիկ սատկապէս չար ու կորսուած վիճակի մէջ են :

Զ . Ա՛ս ապականեալ բնութիւնը պարտի փոխուիլ, ու Սուրբ Հոգին զօրութիւնովը փոխուիլ, թէ չէ՝ չենք կրնար Աստուած տեսնել :

Է . Ասոնի պարտինք լալ Աստուծոյ առջեւը մեր առաջին ծնողաց իյնալը, մեր սոսկալի ապականութիւնը բնութեամբ ու կրթութեամբ . և պարտինք խոստովանիլ Իրեն որ մենք անմաքուր ենք . և Սուրբ Հոգին զօրութիւնովը նոր սիրտ մը ունենալու՝ ու Տէր Յիսուս Քրիստոսով մեր մեղքերուն համար թողութիւն գտնելու պարտինք խնդրել Իրմէն :

Ը. Ոլոր աշխարհը մեղքի մէջ ու Աստուծոյ բարկութեանը տակ ինկած է: Մենք ո՛րչափ ջանալու ենք որ անիկայ փրկութեան ճամբուն գիտութեանը բերենք. ո՛րչափ աղօթելու ենք Աստուծոյ՝ որ իր Աւետարանը տարածէ բոլոր աշխարհի մէջ, ու Հոգին բոլոր կորսուած տղաքները փրկելու հասցունէ:

Թ. Յատկապէս թո՛ղ ծնողքները զգան թէ "մարմինէն ծնածը մարմին է". և թէ շնորհքը բնութենէն չքաւոր, հապա Աստուծոյ պարգեւն է ան. ու բնաւ չդադարին աղօթելէն որ իրենց տղայոց ապականութիւնը վերցուի՝ ու Յիսուս Քրիստոսով նոր արարածներ ըլլան: Նաև ամէն Քարոզիչներն ու Հարժապետներն ալ նոյնպէս զգալով, իրենց ուսկնդիրներուն ու աշակերտներուն ալ նո՛յնն ընեն: Փրկութիւնը Տէրոջմէն է, մեր բաւականութիւնը Աստուծմէ է (ա):

Ը. ՓՐԿՈՒԹԵՆԸՆ ԱՂԵՍՈՒՆ ՎՐԱՅ:

1. Աստուած կը պատրաստէ մեզի համար կատարեալ փրկութիւն:

Եփես. Բ. 1–22:

2. Հոգի ու Նւան մեղանչելէն ետքը Տէրն անոնք ու անոնց տղաքները յաւիտեան մեղքի ու թշուառութեան մէջ կորսուելու թողո՞ւց:

Պ. Ըէ:

ա. Ուրեմն ինչ է պօղոսը՝ կամ ինչ է Ապողոսը. պաշտօնեաներ են, որոնցմով հաւատացիք. և ինտոր որ Տէրը տուաւ անոնց ամէն մէկուն: Նա տնկեցի, Ապողոսը ջուր տուաւ, բայց Աստուած աճեցուց: Ուստի ո՛չ տնկողը բան մըն է, ո՛չ ջուր տուողը, հապա Աստուած՝ որ աճեցուց: ա Կորնթ. Գ. 5–7:

Հ. Ինչ կ'ըսէ Տէրն ասոր վրայով։

Պ. "Ինչպէս ես կենդանի եմ, կ'ըսէ Տէրը, չեմ ուզեր մեղաւորին մեռնիլը, հապա չարը դառնայ իր ճանապարհէն ու ապրի. դարձի՛ եկէք, դարձէ՛ք ձեր չար ճանապարհէն. ինչո՞ւ մեռնիք, ով Իսրայելի տունը"։ Եզէկ. ԺԳ. 23–32։ ա Տիմ. Ը. 4։ Ը Պետ. Գ. 9։

Հ. Ան ասոնց ծնողքը մեղանչելնէն ետքը, ի՞նչ Տէրը փրկիչ մը խոստացաւ անոնց։

Պ. Նոյն օրը։ Ծննդ. Գ. 1–15։

Հ. Ո՞վ էր խոստացեալ Փրկիչը։

Պ. Աստուած իր մեծ ու մանաւանդ անհուն սիրովը մեզի փրկիչ ըլլալու տուաւ իր որդին Յիսուս Քրիստոսը։ Յով. Ժե. 13։ Հռոմ. Ե. 6–8։ Ը. 92։ Եփես. Բ. 7։ Տիտ. Գ. 4, 5։

Հ. Ինչ կ'ըսէ Տէրն մեր ասոր վրայով։

Պ. "Ինչու որ Աստուած անանկ սիրեց աշխարհը մինչև որ իր միածին Որդին տուաւ. որ ամէն ոք որ անոր հաւատայ՝ չկորսուի. հապա յաւիտենական կեանք ունենայ"։ Յով. Գ. 16։

Հ. Աստուած ի՞նչ կը խրկէ մեր սիրտերը նորոգելու, և մեզ դէպ'ի Քրիստոս մեր փրկիչն առաջնորդելու, ու մեզ երկինքին համար պատրաստելու։

Պ. Սուրբ Հոգին։ Յով. ա. 13։ Գ. 3–6։ ա Կորնթ. Բ. 7–16։

Հ. Ինչպէ՞ս Աստուած մեզի պարտաւոր էր իր Որդին տալու՝ որ մեզ պատիժէն փրկէ, և Սուրբ Հոգին տալու՝ որ մեր սիրտերը փոխէ, ու մեզ երկինքին համար պատրաստէ։

Պ. Այ, մեր փրկութիւնը Աստուծոյ կողմանէ ձրի շնորհքով եղաւ։

Հայց հիմա առանց օրէնքի Աստուծոյ արդարութիւնը

յայտնուած է, օրէնքին և մարգարէներին վկայուած ըլլալով. այսինքն Աստուծոյ արդարութիւնը՝ որ Յիսուս Քրիստոսի հաւատքին է, ամենուն յայտնուած է, ու ամենուն վրայ՝ ըլլայ. և խորութիւն չկայ: Ինչու որ ամէնքը մեղք գործեցին, և Աստուծոյ փառքէն պակսած են: Ու անոր շնորհքովը ձրի կ'արդարանան Յիսուս Քրիստոսով եղած փրկութեամբը. և այլն: Հռոմ. գ. 21–28: Որ մեզ փրկեց, ու սուրբ կոչումով կանչեց՝ չէ թէ մեր գործքերուն նայելով, հապա իր դիտաւորութեանն ու շնորհքին նայելով, որ Քրիստոս Յիսուսով մեզի տրուեցաւ յաւիտենական դարերէն առաջ: Ը Տիմ. ա. 9:

Ե. Որպէս որմէ՞ն շնորհակալ պարտինք ըլլալ և գինքը օրհնել մեր փրկութեանը համար:

Պ. Մեր Տէր Աստուծմէն: Յայտ. Ե. 9–14:

Ու անոր՝ որ կարող է ձեզ անբիծ պահել, և իր փառքին առջևը անարատ կայնեցունել ցնծութիւնով, մի միայն Աստուծոյ մեր Փրկչին մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսին ձեռքովը փառք ու մեծութիւն, զօրութիւն ու իշխանութիւն բոլոր դարերէն առաջ, և հիմա ու բոլոր դարերուն մէջ, Ամէն: Յուդ. 24, 25:

Այն օրը՝ որ մեր առաջին ծնողքներն ինկան, Աստուած դէրապոյն ողորմութիւնով կատարեալ փրկութիւն պատրաստեց անոնց՝ ու անոնց ինկած դասկրնելուն համար: Փրկիչ ալ պատրաստեց, Սրբարար ալ:

Ե. Փրկութիւնը Տէրոջն է, ուչ ուրիշ էակ մը, հապա միայն Աստուած՝ ամենուն ինքնիշխան Տէրն իր իմաստութիւնովը ու զօրութիւնովը փրկութեան ձանապարհ մը սահմանեց ու բացաւ կորսուած մարդուն համար: Պարզը մեզանչելէն ետքը՝ բանը միայն Աստուծոյ մնաց,

որ եթէ մարդն ապրելու ըլլայ՝ կամ թէ մեռնելու, Աստուած ինքը որոշէ, որ մարդը պատեհութիւն ունենայ փրկուելու, կամ կորսուի յաւիտեան:

Ե. Իր գերազանց սէրը զինքը շարժեց փրկութեան ճամբայ մը բանալ: Ինքը մեր կործանեալ ու թշուառ վիճակին մէջ մեզի գիտացաւ, չուզելով մեղաւորին մահը:

Գ. Ան ինքը մեր փրկութեանը համար պատրաստութիւն ըրաւ, առանց ծախքին նայելու: Որովհետեւ պէտք էր որ բուն Իր միածին Որդին մեռնի մեր տեղը. վասն որոյ Աստուած իր Որդին չխնայեց: Հռոմ. ը. 32: Ան որովհետեւ մենք բուն իր Սուրբ Հոգիին կը կարօտինք, որ մեր սիրտերը փոխէ ու մեզ Քրիստոսին առաջնորդէ, վասն որոյ Աստուած չխնայեց իր Սուրբ Հոգին. ուստի հիմայ բան մը պակաս չէ, այլ ամէն բան պատրաստ է: Յովհ. իբ. 17:

Դ. Ուրեմն երբոր մենք մեր մտքին մէջը կը զգանք մեր մեղքերը և անկէց հետևած կործանումը՝ փրկութեան համար Աստուծոյ նայինք ու միայն Աստուծոյ: Փրկութեան համար իր ցուցուցած ճամբան շիտակ է, ու միայն ան է ճամբան: Ին անանկ ապահով ու անսխալ է, որչափ որ անհուն իմաստութիւնը և զօրութիւնն ու սէրը և ողորմութիւնը կրնայ ընել անիկայ: "Ին որ հաւատայ՝ պիտի փրկուի": Մարկ. ժզ. 16: Հովհ. գ. 27–29: Մեկը թող չվախնայ Աստուծոյ փրկութեանը ճամբան դիմելէն, բոլոր ուրիշ ճամբաները սուտ են և կործանման պատճառ:

Ե. Մենք պարտինք յարգելու ենք Աստուծոյ սուրբ սէրը, որ առանց անոր՝ Դևերուն պէս Դժոխքին մէջը կատարեալ թշուառութիւնով ու յուսահատութիւնով միշտ գոյուած մնալու էինք: Աստուծոյ մեր վրայ ունեցած սէրը մաշեցունելու է դէպ'ի իրեն մեր ունեցած թշնամութիւնը. ան սիրոյն զօրութիւնը կոտրտելու է մեր քարացեալ սիրտերը: Պէտք ընենք ան մեծ փրկութիւնն ընդունելու. քանզի թէ որ մեկ դի ձգենք անիկայ, կործանման մէջ պիտի ընկղմինք՝ անիկայ չկարողնալէն աւելի խորունկ:

Ղ. «Նաև թէ որ Աստուած մեզ այնչափ սիրեց, մենք ալ պարտինք միմեանք սիրել»։ Մենք չարչրուն ու ապերախտներուն ալ գթած ըլլալու ու ներելու ենք, ինչպէս որ մենք թողութիւն գտնել կը յուսանք։ Թող մեր կեանքը՝ սիրոյ կեանք մը ըլլայ առ Աստուած և առ մարդիկ։

---

2. Յիսուս Քրիստոսի մեր Փրկչին ուղ ըլլալը։

Ա. ԻՆՉՊԷՍ ԸՍՏՈՒԱԾ Է։

Յով. Ա. 1–18։

Ա. Աստուծոյ Որդին Յիսուս Քրիստոս մեր Փրկիչը ճշմ է. Աստուած է, թէ մարդ։

Պ. Աստուած ալ է՝ մարդ ալ է։

Ա. Ինչպէս գիտէք թէ ինքն Աստուած է։

Պ. Աստուածաշունչը մեզի ասանկ կ'ըսէ։

Ա. Աստուածաշունչն անիկայ Աստուած կը կոչէ՞։

Պ. Բամերես, Քրիստոս է ամենուն վրայ Աստուած օրհնեալ յաւիտեան։ Հռովմ. Թ. 5։ Նոյ. Ա. 1–3 Բողոսպէ Յով. Ժբ. 41 ին հետ։ Նէր. Ա. 10–12 Սաղմ. ճբ. 22–27 ին հետ։ Յով. Ա. 1։ Ա Յով. Է. 20։

Ա. Աստուած յաւիտենական է. Քրիստոս ալ յաւիտենականն է։

Պ. Բամերես. ինչու որ Քրիստոսին վրայ Հաւիթ կ'ըսէ. «Հուն նոյնինքն ես, ու քու տարիներդ պիտի չպակսին»։ Նէր. Ա. 12։ Սաղմ. ճբ. 27։ Նոյ. Թ. 6։ Խէ. 6։ Յայտ. Ա. 8։ Իբ. 13։ Յով. Ա. 1, 2։

Հ. Աստուած ամէն տեղ ներկայ է. Կրիստոս ալ ամէն տեղ ներկայ է:

Պ. Բամերնա, ինտոր որ ինքը կ'ըսէ. "Ուր որ երկու կամ երեք հոգի ժողվուած ըլլան իմ անունովս, հոն եմ ես անոնց մէջը": Մատթ. ԺԸ. 20: Ի. 18–20:

Հ. Աստուած ամէն բան գիտէ. Կրիստոս ալ ամէն բան գիտէ:

Պ. Բամերնա:

Հ. Արդեօք նայիմ, Պետրոս Յիսուսին ինչ ըսաւ, երբոր Յիսուս հարցուց անոր, թէ "Հոգիս կը սիրե՞ս":

Պ. "Տէր՝ դուն ամէն բան գիտես, դուն գիտես որ ես քեզ կը սիրեմ": Յովհ. ԻԱ. 17: ԺԶ. 30: Գործ. Ա. 24:

Հ. Աստուած ամէն բանի ստեղծիչն է. Կրիստոսն ալ անանձնէ է:

Պ. Բամերնա, Սուրբ Գիրքը կ'ըսէ, "Նոյն ատեն ամէն բան ստեղծուեցաւ, ինչ որ երկինքն ու ինչ որ երկրի վրայ, անոնք որ կ'երևնան՝ և անոնք որ չեն երևնար": Կող. Ա. 15–17: Յովհ. Ա. 1–3: Եբր. Ա. 3, 10–12:

Հ. Աստուած միայն մեղաց թողութիւն կրնայ տալ. Կրիստոս ալ կրնայ մեղաց թողութիւնտալ:

Պ. Բամերնա, "Երդին մարդոյ իշխանութիւն ունի երկրի վրայ մեղքերու թողութիւն տալու": Մատթ. Թ. 1–6: Մարկ. Բ. 5, 7–12:

Հ. Միայն Աստուած կարող է աշխարհը դատելու. Կրիստոս ալ վերջին օրը ամենուն դատաւորն է:

Պ. Բամերնա: "Արդեօք պէտք է որ ամէնքս ալ Կրիստոսի առեանին առջևը ներկայանանք": Բ Կորնթ. Ե. 10: Հռոմ. ԺԴ. 10–12: Յովհ. Ե. 22: Գործ. Ժ. 42:

Հ. Միայն Աստուած սիրուելու ու պաշտուելու է

Աստուծոյ պէս • Քրիստոս ալ Աստուծոյ պէս սիրուելու ու պաշտուելիք է :

Պ • Հրամերես , քանզի սուրբ Գիրքը կ'ըսէ , թէ "Ամէնը պատուեն Որդին , ինչպէս որ Հայրը կը պատուեն" : Յոհ • Ե • 23 : Գործ • ա • 24 : Է • 50 , 59 : Ու նաև կ'ըսէ • "Աստուծոյ բոլոր հրեշտակներն ալ անոր երկրպագութիւն թող ընեն" : Նէր • ա • 6 : Փիլէմ • ը • 9–12 :

Հ • Երկինքին մէջը բոլոր արարածները իրեն երկրպագութիւն կ'ընե՞ն :

Պ • Հրամերես : Յայտ • Ե • 8–14 Բայց տես Փիլէմ • ը • 9–11ին հետ :

Հ • Արդեօք իրաւունք ունի՞ն Քրիստոսի Աստուածութիւնն ուրանալու :

Պ • Չէ՛ , շատ մեծ մեղք է : Յոհ • Ե • 23 : ա Յոհ • Ե • 20 , 21 :

Յիսուս Քրիստոս մեր փրկիչն Աստուած է • ամենուն վրայ մեծ ու ճշմարիտ Աստուած՝ և Օրութեանց Տէրն՝ Յաւիտեան , Յաւիտենից , ամէն տեղ Ներկայ , ամէն բաները Գիտցող , բոլոր տիեզերքին Ստեղծողն ու Պահպանողը • մեղքերու Թողութիւն Տուող • Երջին օրուան Դատաւորը • երկնից ու երկրի մէջ եղած ամէն արարածներն իրմէն վախնալու ու զինքը յարգելու են , իրեն երկրպագութիւն ընելու և զինքը պաշտելու են յաւիտեան յաւիտենից :

Ե • Մեծ գործ մը կատարուելու էր մարդոց փրկութեանը համար , և սա գործը կատարելն ալ Վերադոյն Նպակի մը կը կարօտէր • մենք կը կարօտէինք Աստուծոյ հետ հաւասար Փրկչի մը , անանկ Փրկչի մը՝ որ գԱստուած կատարելապէս իմանայ , որ Աստուծոյ փառքն ու պատիւը՝ մեր փրկութեանը համար ինչ ընել որ կը պահանջէր , ան ալ աղէկ գիտնայ , և որ իրաւունք ու կա-

բողոքիւն ունենայ ան ընելու : Մենք անանկ փրկչէ մը կը կարօտինք որ կարենայ ազատել մեզ մեղքին՝ մահին ու դժոխքին զօրութենէն . կարենայ հաշտեցունել մեզ Աստուծոյ հետ և պահել մեզ Երկինքին մէջը յաւիտենական փառքով : Ահա Յիսուս Քրիստոսն է ան Փրկիչը , որ Մեծ Աստուած է . թէ որ ինքն Աստուած չըլլար , մեր Փրկչին կողմանէ պահանջուած գործը չէր կրնար ընել :

Ե . Ուրեմն մեր Փրկիչը բոլորովին կարող է փրկելու ան ամէնը՝ որ իրմով Աստուծոյ կու գան :

Մենք մեղաւոր ենք , ինքն Աստուած է և կրնայ ջնջել մեր մեղքերը ու մեզ սուրբ ընել : Մենք տկար ենք , ինքն Աստուած է ու յաւիտենական զօրութիւնը իրն է , և կրնայ մեզ զօրացունել : Մենք տգէտ ենք , ինքն ամենիմաստ է , և կրնայ մեզի իմաստութիւն տալ : Աղքատ ենք , ինքն է ամէն բաներուն Տէրը , կրնայ մեզ հարստացունել : Մենք մահկանացու ենք , ինքը կենայ և մահուան վրայ զօրութիւն ունի , և կրնայ մեզ նորէն յարուցունել : Մենք դատաստանի առջև եղելոց ենք , ինքն է ամենուն արդար Դատաւորը , ու մեր Փրկիչը , և իր միջնորդութիւնովը մենք կրնանք արդարանալ : Մենք թշուառականներս թէ՛ ներկայ ժամանակին՝ և թէ յաւիտենականութեան համար վստահութեամբ և ուրախութեամբ աս Փրկչէն կրնանք ապաւինիլ որ անհուն է զօրութեամբ ու փառքով :

Գ . Ո՞ր որչափ որ կարող է նոյնչափ ալ կամեցող :

Արնաձիք տարակուսիլ իր կամեցողութենէն , որ ինքը մեզի համար մեռաւ : Ան վախնաձիք իրեն մօտենալու , որ ինքը մարդասիրութեամբ կը հրաւիրէ մեզ , և կը հաստատէ մեզի որ ինքը դուրս պիտի չձգէ ան՝ որ իրեն կու գայ : Մատթ . ԺԱ . 28–30 : Յով . Ձ . 37 : Ո՞ր թէ որ անգամ մը միաւորուելու ըլլանք իրեն հետ , բնաւ ալ չենք կրնար զատուիլ իրմէն : Հռոմ . Ը . 28–39 : Յով . Ժ . 27–30 :

Դ . Ուրեմն հաւատացողին հոգին ապահով է . ուրեմն Աստուծոյ Եկեղեցին երկրի վրայ ապահով է Քրիստոսի ձեռքին մէջը , որէ ամենուն վրայ Աստուած օրհնեալ յաւիտեան : Սաղմ . Բ . 1–12 : Ձի . 1 :

Ե • Ընոնք որ չեն հաւատար Տէր Յիսուս Քրիստոսին ու թշնամի են իրեն ու իր փրկութեանը , իրաւունքով դողալու են իր առջեւը :

Ընոնք Աստուծոյ դէմ կը հակառակին , անոր դէմ՝ որ իր թշնամիներն իր ոտքին կոխելիքը պիտի ընէ • անոր դէմ՝ որ կարող է հոգին ալ մարմինն ալ յաւիտեան դժոխքին մէջը ձգելու : Ո՛նչպէս սոսկալի պիտի ըլլայ յատկապէս ան թշնամիներուն դատապարտութիւնը , որոնք Աստուծոյ պարզ խօսքերն իրենց ձեռքերնուն մէջն ունենալով՝ կ'ուրանան Քրիստոսի Աստուածութիւնը , և սանկ ընելով իրր թէ կը վերցունեն գինքն իր տիեզերական Աթոռէն , և կորսուած մարդուն փրկուելուն մի միայն ելլը և յոյսը կը կորընցունեն :

Բ • ԻՆԴԻՐ ՄԸՐՈՒ Ն :

Ղ՚ա–է • Բ • 1–52 :

Ա • Յիսուս Քրիստոս մեր փրկիչն Աստուած ու մարդ է • մենք Աստուածաշունչէն հասկըցանք որ ինքն Աստուած է • դուք ո՛նչպէս գիտէք որ մարդ ալ է :

Պ • Աստուածաշունչէն կը սորվինք՝ թէ աստուածորդին երկինքէն վար իջաւ ու ինքզինքը մարդկութեան հետ միաւորեց , անանկ որ ինքն Աստուած և մարդ ալ է մէկ ոեղ :

Ա • Եւեսարանն ո՞նչ կ'ըսէ ասոր վրայով :

Պ • "Եւ Բանը մարմին եղաւ , ու մեր մէջը բնակեցաւ" : Յօհ • ա • 14 : Փիլպ • Բ • 5–8 :

Ա • Ո՞ւր ծնաւ Յիսուս :

Պ • Ռեթղէհէմին մէջ : Մի+ք • Ե • 2 : Յօհ • է • 42 : Մատ • Բ • 1–6 : Ղ՚ա–է • Բ • 1–12 :

Ա • Ո՞վ էր իր մայրը :

պ. Այս Նարեկաւ։ Նռոյ. է. 14։ Ծննդ. գ. 15։ Ասղ. ա. 18–25։ Ղևտ. ա. 26–38։

բ. Իր կարծուած հայրն ալ էր։

պ. Յովսէփ։ Ղևտ. գ. 23։

բ. Տէրոջը բնչուակն անոր անունը ինչ դնել պատասխանի՝ երբոր անկից ծնանելու էր։

պ. Եհուա, որ կընշանակէ Փրկիչ։

Անոր անունը Եհուա դնես, քանզի անկից իր ժողովուրդն իրենց մեղքերէն պիտի փրկէ։ Ասղ. ա. 21։

բ. Մեր Փրկչին ծնած օրէն մինչև հիմա քանի՞ տարի եղաւ։

պ. Հազար ութը հարիւր յիսուն ու մէկ տարի։

բ. Իր քարոզելէն առաջ իր ծնողացը հետ քանի՞ տարի բնակեցաւ։

պ. "Երեսուն տարիի չափ"։ Ղևտ. գ. 23։

բ. Իր ծնողացը հետ ո՞ր տեղ բնակեցաւ։

պ. Նազարէթ քաղաքը։ Ասղ. բ. 23։ Ղևտ. բ. 4, 51։

բ. Քարոզելու սկսելէն ետքը շուտով ձկից Հազարէթը, և անտառը ո՞ր քաղաքը բնակեցաւ։

պ. Կափառնայում քաղաքը։ Ղևտ. դ. 16–31։ Ասղ. դ. 13։

բ. Երբոր Եհուան քարոզելու ու մկրտելու ժամանակը հասաւ, Հառաւած անոր առջևէն ի՞նչ խրկեց ճամբան պատրաստելու։

պ. Յովհաննէս Մկրտիչը։

բ. Մեր Փրկիչը խաչուելէն առաջ, քանի՞ տարի քարոզեց ու սորվեցուց։

պ. Երեք կամ չորս տարիի չափ։

բ. Ամբողջ ինչը ծարդու պէս երևցաւ, քնացաւ, կերաւ, պառկեցաւ, քարոզեց, սորվեց. ուրիշ ժո-

պղծդոյը ի՞նչպէս ձանչցուց ու հաւատացուց Թէ ինքն Աստուածային էր • Աստուած ու մարդ՝ մէկ տեղ :

պ • Իր շատ սքանչելի գործքերովը • քանզի բուռ գործքերը անանկ գործքեր էին՝ որ միայն Աստուած կրնայ ընել : Յով • գ • 1 , 2 : է • 36 : յ • 37 , 38 : ժա • 45 :

♣ • Իր սքանչելի գործքերուն մէկ քանիսներն ի՞նչ էին :

պ • Անոնցմով յարուց , հիւանդներէն բժշկեց , դեւերը հանեց , ու կուրերուն աչքերը բացաւ : Մտթ • գ • 23 , 24 : ը • 13–34 : իդ • 20–35 : ժգ • 25 :

♣ • Ուրիշ պատճառ մը՞ս ցուցընելու Թէ ինքն Աստուծոյ Որդին է ու աշխարհի Փրկիչը :

պ • Բաներնս • զորօրինակ իր շատ անգամ և զանազան կերպերով զուցելը , Թէ աստուածային է : Մտթ • ժա • 27–30 : ժբ • 6–8 : ժը • 20 : իե • 31–46 : իը • 20 : Մրկ • բ • 1–12 : Յով • ե • 17–29 :

♣ • Ի՞նչ կերպով ուրիշ մը Փրկիչը :

պ • Մեր Տէրը ուժ ամէն կրնալով ու սաստիկ չարչարուելով , խաչին վրայ՝ ուրիշ մեզի համար :

♣ • Իր մարդ ըլլալով և չարչարուելովն ու մեռնելովը մեզի համար ի՞նչ կը ցուցընէ :

պ • Մեր վրայ ունեցած իր սիրոյն մեծութիւնը : Յով • ժգ • 34 : ժե • 12 , 13 :

Մեր Փրկիչը Յիսուս Քրիստոս մարդ է , ինքը Աստուծոյ Որդին ու աշխարհի Փրկիչը : Նոյն իր քաղաքակից ըլլալովը

[illegible]

Ա՛ : Եկեսուս Նաւեայ որդի Յոսեդեկայ մի մարդ չէ , հապա Նաւեայ անուամբ ալ և մարդ ալ է մեկ տեղ : Հոգիացեալ կամ հոգիի մէջ իմն անուն մեկը չկայ : Իր անունէն Յայտնի է , որ ըսել է " Նաւեայ մեկը հիմա " : " Նաւեայ մարդովը յայտնուած " : Նոմբ : իա : 33 : իա ՆԺ՛ : է : 16 :

Նաւեայ Յեսուեան մեկը կը տեսնենք Մովսէս Նահապետի մէջ որ Նաւեայ մի մարդկային տեսիլքով Նահապետի ալ կը մերձենայ : և մարդու մերձենալ տեսիլքին , մերձեցաւ ի գուռ :

Բ : Իր անձէ մեկ գիտակցութիւնն մի է , իր անուանէ " Աստուծոյ " պիտի կոչուէ : Ելս : իզ : 6 : " Ինչպէս Աստուծոյ Մարդին , բայց Աստուած " : Նոմբ : իա : 37 : Աստուած կը տեսնենք խորհրդաւոր մի որ Նաւեայ ու մարդ մեկ է : Եկեսուս Նահապետ բացէ ի բաց կը տեսնէ այն Աստուածը որ Նաւեայ մարդովը կը խօսէր : Ելս : իգ : 11 : Ինչպէս իր մարդկութեան կողմը , նոյնպէս ալ աստուածութեան կողմը : Ելս : իգ : 5–8 : Եկեսուս Նահապետ ալ Աստուածը կը տեսնէ Նաւեայ մարդովը : Ելս : իգ : 5–8 : Իր պարսից ծունկի կու գայ Աստուածը :

Գ : Ինչպէս ուրիշ ծունկի , և հրեշտակներ ծունկի , սիրով և սիրելի ծառայութեամբ յանձնառու կերպով Աստուածութեան ու մարդկութեան ծառայելու : Պիտի ըսենք սիրով և սիրելի ծառայութեամբ , որ ուրիշ ծունկի չեն յանձնառու մարդկութեան : Յեսու : կ : 14 , 15 : Յ Մնաց : իա : 7–10 :

ԺԲ ։ Ինչպէս ոմանք ասեն՝ թէ Արիստոտել վերստին ու կեանքի՝ որ սովորութեան ու սնունդով կը կրկնի մարդ ։ Փիլ ։ բ ։ 4, 5 ։ Ինչպէս խրճիթ պէտք Նաւասարդեան ցուրտին ցանցառ ցանելով ու ամրացնելով պատ-ի խրճիթ ցանցառ պատ կայ ։ Նոյնպէս տարին ամառ կայ ։ Նոյնպէս տարին ձմեռնային ու ամառնային ։ Ինչպէս մարդ՝ ամառնային ձմեռնային ու միջոցնային ։ Ինչպէս մարդ ոչ միայն Նաւասարդեան կրկնուելով ու ընդհատելով ամառ կայ ։ Նոյնպէս տարին ձմեռնային ու ամառնային ։

---

8 Ի՞նչպէս Արիստոտել մեզի հասաւ ։

Ալբ ։ բ ։ 1–18

Ի՞նչպէս Հայոց Արիստոտել մեզի հասաւ

ա ։ Ով կարդացած մեր հին գրուածները ։ Էնոճ ։ գ ։ 16 ։ ե ։ 11 ։

բ ։ Նոյնը գրողի մասին մեզի գրածը ։ Ամէն ոք ոչ մեզ ճանչցաւ ։

գ ։ Ընդ ։ ։ Հանգի բնաւ գիտութիւնն ձեռք չեղաւ ։ Ձեռք ։ Ալբ ։ բ ։ 16 ։ 17 ։ իզ ։ 33 ։

դ ։ Ա՛ի է Արիստոտել Հայոց Ասէր գիտութեան՝ որ գաղափարական գիտութիւն կոչեն մեզ մեր Նաւասարդեան ։ Արիստոտել ու Արիստոտելական ձեռնասպարեզի գրուածք ։

ե ։ Էնիսաւս Արիստոտել ։

Նոյն գրուածն Արիստոտել մի՛ գտանէր ։ թիւրեալ ոմն ձեր Նաւաս-

յիշը մէկ մըն է , ուրիշն Աբրահամ , և դուք ամէնդ եղբայր էք : Ու երկրի վրայ ձեզ Հայր մի կոչէք . ինչու որ ձեր Հայրը մէկ մըն է , որ երկինքն է : Ու դուք ուսուցիչներ մի կոչուիք՝ ինչու որ ձեր ուսուցիչը մէկ մըն է , ուրիշն Քրիստոս : Մատթ . իգ . 8–10 :

Հ . Ցերուս ի՞նչ կ'ըսէ իր վրայովը :

Պ . " Ես եմ աշխարհի լոյսը . ան որ իմ հետևէս կու գայ . խաւարի մէջ պիտի չքալէ , հապա կենաց լոյսը պիտի ունենայ " : Յով . ը . 12 : Ժբ . 35 , 36 , 46 : Ղ–ի . բ . 32 :

Հ . Ինչու մեր Փրկիչը մեզի դարձի՞ց :

Պ . Հէ , ինքը " աւրը՝ անմեղ՝ անարատ՝ մեղաւորներէն զատուած " էր : Եբր . է . 15 : Հ . 26 : ա Պետ . բ . 22 :

Հ . Ցերուս երբոր աշխարհի մէջ էր , ի՞նչպէս կ'անցնէր իր ժամանակը :

Պ . " Նարկը ընելով " : Գործ . է . 38 : Յով . է . 34 :

Հ . Ես իր օրինակովը ի՞նչ կը սորվեցունէ մեզի :

Պ . Կը սորվեցունէ մեզի թէ ինչպէս պիտի սիրենք ու պաշտենք Աստուած , ու բարի ընենք մեր ընկերներուն : Յով . ժէ . 14 , 15 , 34 : ժԶ . 12 , 13 :

Հ . Ինչը որ մարդ եղաւ ու աս աշխարհս մէջ ապրեցաւ , դիտէ՞ թէ ինչ է աս աշխարհը , և ինչպէս են մեր նեղութիւնները ու փորձութիւնները :

Պ . Հասկըցա :

Ցոյն որ աշխարհ ձեզ կ'ատէ , գիտցէք որ ձեզմէ առաջ ես ատեց : Ցոյն որ աշխարհէս եղած լաւկէք , աշխարհ իրենները կը սիրէր . բայց որովհետև աշխարհէ չէք՝ հապա ես ձեզ աշխարհէն ընտրեցի , անոր համար աշխարհ ձեզ կ'ատէ : Յով . ժԶ . 18–20 :

Հ • Ու Յիսուս մեզի հետ վշտակից կ'ըլլայ , և ինչպէս մեզ մխիթարել ու փրկել պէտք է՝ գիտէ

Պ • Հրամեցես ։

Կանգի չէ թէ անանկ Հաւատացեալ մը ունինք որ կարող չըլլայ մեր տկարութիւնները կարեկից ըլլալու • հապա ինքն ամէն կերպով փորձն առած է դէպ ի նմանն , բայց առանց մեղքի ։ Ասոր ալ համարձակութիւնով մտանենք շնորհաց աթոռին առջեւը , որ ողորմութիւն ընդունինք՝ ու շնորհք գտնենք պէտք եղած առենը դէպ օգնելու ։ Եբր • գ • 15 , 16 ։

Հ • Երբոր որ Ղազարոս բարեկամը մեռաւ՝ ու ինքը Մարթային և Մարիամին հետ անոր գերեզմանը գնաց , ի՞նչ կերպով յուզուց իր տրամադրութիւնները ։

Պ • "Յիսուս լացաւ" ։ Յով • ժա • 35 ։ Ղ–է • ժէ • 41 ։

Ասոնցմէ աշխատինք մեզի թէ ինչու համար հարկաւոր էր՝ որ մեր երկրպագելի Փրկիչը Ասուծոյ Որդին մարդ ըլլայ ։

Ս • Որ կարենայ չարչարուիլ ու մեռնիլ մեզի համար ։ Ասոր համար մարդ ըլլալ հարկաւոր էր երեն՝ որ կարենայ մեռնիլ ։

Ս • Որ կարենայ մեր մեծ Առաջնին ըլլալ ։ Ինքը միշտ "աչխարհի լոյսը" եղաւ ու միշտ պիտի ըլլայ ։ Ինքը կը տրվեցուն մեզի իր Հոգիովը և իր Խօսքովը՝ որն որ կը կարդանք ու քարոզուած առենը կը լսենք ։ Ար տրվեցուն մեզի թէ ինչպէս մեծ մեղաւորներ ենք • թէ ինչպէս պատուական է իր Փրկութիւնը • թէ ինչպէս ունայն է աս աչխարհը • թէ ինչպէս փառաւորեալ է երկինքը ։ Ուրեմն մեզի Առաջնէ ունենալնուս համար , պարտինք գիտալ որ առանց անոր յիմար ենք • պարտինք տրվելու կամեցող ըլլալ , և պարտինք ուրախութեամբ ու անկեղծ

մուտք ընդունիլ և կատարել ան ամէնը որն որ ինքը կը սորվեցունէ մեզի : Յով . է . 17 : Ինքն արդարութեան մեծ Ընթացքն է , անոնք որ կատարէն փափաքիլ կ'ուզեն , պէտք է որ իր ըսելն գան :

Դ . Որ կարենայ գիտնալ ան աշխարհը որուն մէջ մենք կը բնակինք , և մարդոց նեղութիւնները , փորձութիւններն ու տրտմութիւնները : Որ որ մենք կը բնակինք՝ ինքն ալ բնակեցաւ . ինչ որ մենք կը զգանք ինքն ալ զգաց , մեղքէն զատ : Որպէս կրնայ համակրութիւն ունենալ մեզի հետ , ու օգնել մեզի . և մենք իրմէն ողորմութիւն ու շնորհք պիտի գտնենք պէտք եղած ատենը : Փրկիչն իր եղբայրներուն նման ըլլալով եկաւ (Եբր . բ . 17) մեզի շատ մօտ , և որչափ որ մօտ է , այնչափ ալ պատուական է :

Դ . Նե որ կարենայ բարի ու կատարեալ օրինակ մը ցուցընել մեզի՝ որ Աստուած ու մեր ընկերները սիրենք : Իր օրինակէն կը սորվինք , թէ ինչպէս ապրելու ու մեռնելու ենք : Իր օրինակը կատարեալ է . ու որչափ որ մենք իր օրինակին կը հետևինք , այնչափ կը մօտենանք կատարելութեան և ան ամէն հանգամանքներուն՝ որ ազնիւ ու առաքինի , սուրբ ու բարձրացեալ են Աստուծոյ ու բոլոր աշխարհի առջևը :

Ե . Քրիստոս ինքն Աստուած էր ու մարդ ըլլալու հաճեցաւ , որ կարենայ չարչարուիլ ու մեռնիլ մեզի համար , մեր Ուսուցիչն ըլլալ , և մեր կարեկից բարեկամն ու փրկիչը , մեր կատարեալ օրինակն ու առաջնորդը պատուոյ ու անմահութեան . բայց թէ որ զինքը ատանկ չընդունինք , ինչ օգուտ ունի մեզի : Թէ որ անարգենք Սուրբ Աստուածն ու մեր Փրկիչը , ինչ պիտի ըլլայ մեր վախճանը , ուրիշ բան չէ՝ բայց միայն կորուստ :

4 • Ուրիստոս մեզ պատիժէն կ'ազատէ :

Նոյ • ծգ • 1–12 :

Հ • Մենք մեղաւոր ենք , Աստուած ալ մեզի բարկացեր է • ուրեմն ի՞նչ պիտի յուսանք իրմէն :

Պ • Պատիժ : Յայտ • իբ • 12 :

Աստուած արդար դատաւոր է • ու Աստուած ժղլաւորին ամէն օր բարկացած է : Սաղ • է • 11 : Այսն զի դուն անօրէնութիւն ուզող Աստուած չես • չարը քու քովդ պիտի չբնակի : Հպարտները քու աչքերուդ առջեն պիտի չկենան • բոլոր անօրէնութիւն գործողները կ'ատես : Սաղ • ե • 4 , 5 : Այսն զի Որդին մարդոյ իր Հօրը փառքովը պիտի գայ իր հրեշտակներուն հետ • և ան առնը ամէն մէկուն իր գործքերուն համեմատ հատուցում պիտի ընէ : Մատ • ժզ • 27 : Տէրը գիտէ բարեպաշտները փորձութենէ ազատելը , և անիրաւները տանջանքի համար դատաստանի օրուան պահելը : Բ Պետ • բ • 9 :

Հ • Անղաւորներուն պատիժը գալու աշխարհին մէջ ճրչալի պիտի տեւէ :

Պ • Յաւիտեանս յաւիտենից : Մատ • իե • 46 : Բ Թես • ա • 7–9 : Ղ•ա • ժզ • 23–26 :

Հ • Ո՞ւր տեղ :

Պ • Դժոխքին մէջ : Մարկ • թ • 43–48 : Մատ • ժը • 8 , 9 :

Հ • Թէպէտև մեղաւոր ենք , բայց մենք մեզմէ արժանաւոր բան մը չե՞նք կրնար ընել՝ որ Աստուած հաճեցուենք ու իրմէն թողութիւն գտնենք :

Պ • Չէ :

Ես գիտնալով՝ որ մարդ օրէնքին գործքերէն չկրնար արդարանալ , հապա Յիսուս Ուրիստոսի հաւատքէն : Գաղ •

բ · 16 : Ձի թէ արդարութեան գործքերէն՝ որ մենք ըրինք , հապա իր ողորմութեանը համեմատ մեզ փրկեց : Տիտ · գ · 5 :

Հ · Մենք տանջանքներուն տեղը երթալէն ետքը նորէն դուրս պիտի ելլի՞նք :

Պ · Ձի · մեղքին պատիժը յաւիտենական է :

Ու անոնք պիտի երթան յաւիտենական տանջանքը , իսկ արդարները՝ յաւիտենական կեանքը : Մատթ · իե · 46 :

Հ · Ուրեմն մենք յանցաւոր ու կորսուած ենք · բայց մէկը չկայ որ անհուն սիրով աշխարհ եկաւ մեզ փրկելու համար :

Պ · Հրամեցես :

Հ · Ո՞վ է անիկայ :

Պ · Յիսուս Քրիստոս Աստուծոյ Որդին : Յով · գ · 16 : գ · 42 : Դ Հովհ · բ · 11 : Գործ · գ · 4 , 5 : ա Տիմ · բ · 5 : ա Յով · գ · 5 : գ · 10–14 :

Հ · Մեր մեղքերուն պատիժէն Յիսուս ի՞նչ կերպով կը փրկէ մեզ :

Պ · Ինքը մեր տեղը մեզի համար չարչարուեցաւ ու մեռաւ : Հռով · գ · 23–26 : ե · 6–8 : ա Պետ · գ · 18 : ա Կորնթ · ժե · 3 : "Ինքը մեր մեղքերուն համար վիրաւորուեցաւ , և մեր անօրէնութիւններուն համար ծեծուեցաւ · մեր խաղաղութեան պատիժը անոր վրայ եղաւ · և անոր վէրքերովը մենք բժշկուեցանք" : Եսայ · ծգ · 1–12 : Մատթ · իգ · 31 : Յով · ա · 29 : Հռով · գ · 25 : Եբր · ժ · 5–10 :

Հ · Մեր փրկուելուն ուրիշ ճամբայ մը կայ Յիսուս Քրիստոսէն զատ :

Պ · Ձի : Գործ · ժ · 9 :

Ուրիշ մէկով մը փրկութիւն չկայ · ինչու որ անկէ ՚ի զատ ուրիշ անուն մը չկայ երկինքին տակը մարդոց մէջ

արուած , որ անով կարող ըլլանք փրկուելու : Գոծ . ՟ե . 12 : Ան որ Որդին կը հաւատայ , յաւիտենական կեանք ունի . և ան որ Որդին չընազանդիր , անիկայ կեանք պիտի չտեսնէ . հապա Աստուծոյ բարկութիւնը անոր վրայ կը մնայ : Յօհ . ՟ե . 36 Հանգի մէկ Աստուած մը կայ , ու մէկ միջնորդ մը Աստուծոյ ու մարդոց մէջը՝ Քրիստոս Յիսուս մարդը . որ իր անձը ամենուն տեղը փրկանք տուաւ իր ատենին վկայութիւն ըլլալու : ա Տիմ . ՟բ . 5 , 6 :

Ա . Ուրիշ փրկչի մը կը կարօտի՞նք :

Պ . Չէ , մենք իրմով կատարեալ ենք :

Հանգէս գիրքը կ'ըսէ . "Ուզուշացէ՛ք՝ չըլլայ որ մէկը ձեզ կողոպտէ փիլիսոփայութիւնով ու փուճ խաբէութիւնով , որ մարդոց աւանդութեան պէս է՝ ու աշխարհիս սկզբունքներուն պէս , և չէ՛ թէ Քրիստոսի վարդապետութեանը պէս . ինչու որ անոր մէջը կը բնակի Աստուածութեան բոլոր լեցունութիւնը՝ մարմնապէս : Կող . ՟բ . 8 , 9 :

Նոկ դուք անկէ էք Քրիստոս Յիսուսով , որ ան մեզի Աստուծմէ իմաստութիւն՝ արդարութիւն՝ սրբութիւն և փրկութիւն եղաւ . որ ինչպէս գրուած է , Ան որ կը պարծենայ՝ Տէրոջմով թող պարծենայ : ա Կորնթ . ա . 30 , 31 :

"Աստուծոյ բարկութիւնը պիտի յայտնուի երկինքէն մարդոց ամբարշտութեանն ու անօրէնութեանը դէմ" :
"Արեգքին վարձքը մահ է" :

Ա . Ծո՛ւ որ մենք փրկիչ մը չունենանք , յաւիտեանս յաւիտենից կորսուած ենք . մենք ինքզինքնիս կրնանք փրկել . չէ՛ , չե՛նք կրնար . մենք ինքնիրեննուս Աստուծոյ առջևը արժանաւոր բան մը չենք կրնար ընել , որ բոլոր մեր գործած չարութիւններուն փոխարէն մը ըլլայ , ու

այնպէս իր ընտրելը և նեղելը ծախու առնենք • ինչու որ մեղանչեցինք • և թէպէտ ասկէ ետև մէյ մըն ալ մեղք չգործենք , բայց մեր գործած մեղքերուն համար պարտաւոր ենք պատիժ կրելու : Ընդ կրնար տանջանաց տեղը երթալ ու մեր մեղքերուն համար պատժուիլ , ու ետքը նորէն դուրս գալ ու փրկուիլ • ինչու որ մեղքին պատիժը անվախճան ու յաւիտենական է : Անգաւորը անգամ մը դժոխք երթալու որ ըլլայ , բնաւ մէյ մըն ալ ան ահագին տեղէն դուրս պիտի չելլէ : Ա՛ս գաւառակ բան է մեզի յուսալ թէ մենք ինքզինքնիս թէ որ չկրնանք փրկել ալ՝ Աստուած մեր վրայ պիտի ողորմի ու մեզ պիտի չպատժէ : Գանդի ինք իմացուց որ չարները անպատիժ պիտի չմնան • ու ինքն ալ իր խօսքէն պիտի չանցնի :

Ա՛րդեն մենք Փրկչի մը կը կարօտինք , անանկ մէկու մը՝ որ մեզի համար մեր մեղքերը կրէ , և Աստուծոյ Թողութիւնն ու սէրը պարգևէ մեզի :

Բ • Յիսուս Քրիստոս է ան Փրկիչը : Որ մեր ու Աստուծոյ մէջ տեղը կը մտնէ մեր խաղաղարարին պէս : Որ կը հաճի անհուն սիրով մեր տեղը բռնել : Որ կը յայտնուի մեր Ընդառիջին պէս : Որ կը կրէ մեր մեղքերը բուն իր անձին մէջ խաչին վրայ , ու Աստուած ալ հաճութեամբ զինքը կ՚ընդունի մեր տեղը • ինքը մեզի համար կը բարեխօսէ • ինքը կը հաստատանէ մեր մեղքին պարտքը • կը մեռնի " Ընդարը անարդարներուն համար " :

Գ • Ա՛ն ինքն է կատարեալ ու միայն Փրկիչը :

Ա՛ր փրկութեան գործը ինքը կատարեց • մենք բան մը չենք կրնար ընել • ինքը մեզի համար ինքզինքը պատարագ ու զոհ մատուց Աստուծոյ՝ բոլորովին հաճելի և ընդունելի ըլլալով : Ա՛րիշով մը փրկութիւն չկայ • ուրիշ մը չենք կարօտիր , հապա Ա՛րմով կատարեալ ենք (ա) : Ա՛վ որ

ա • Ասկ դուք անկէ էք Յիսուս Քրիստոսով , որ ան մեզի Աստուծմէ իմաստութիւն՝ արդարութիւն՝ սրբութիւն և փրկութիւն եղաւ • որ ինչպէս գրուած է , Ան որ կը պարծենայ՝ Տէրոջմով թող պարծենայ : ա Կորնթ • ա • 30 , 31 : Ա՛ն դուք ալ անով լցուած էք • որ ինքը գլուխն է բոլոր իշխանութեան ու պետութեան : Կող • բ • 10 :

Յիսուս Քրիստոսէն աւելի ուրիշ Համբայ մը կը գտնուի, չկրնար փրկուիլ (ա) :

Դ . Ճշմ մեզի և թէ բոլոր աշխարհի ամենէն մեծ ու բախտաւոր աւետիս ան է , որ Աստուած իր նախատես խընամքովը մեզի Փրկիչ մը պատրաստեց մեզ մեղքէն ու Դժոխքէն ազատելու համար :

Ասոր խոնարհաբար խոստովանելով մեր մեղքերն ու մեր իրաւապէս դատապարտուած ըլլալը , խնդրենք Աստուծմէ թողութիւն ու իրեն հետ հաշտութիւն՝ միայն Քրիստոսով , միշտ անոր միջնորդութիւնովը երթանք Աստուծոյ և մեր աղօթքներն ու շնորհակալութիւնները մատուցանենք անոր , և անոր վրայ հաւատք ունենալով ապրինք . և երբոր պարծինք՝ անով պարծինք . կորսուելու մարդոց փրկութիւնը միայն Քրիստոսով է . քանզի ինքն է ամէնը՝ ամէն բանի մէջ :

---

5 . Յիսուս Քրիստոս չարչարուեցաւ ու մեռաւ մեզի համար խաչին վրայ :

Ա՛ոպ . իէ . 1–36 :

Ա . Ո՞ր քաղաքը խաչուեցաւ մեր Փրկիչը .

Պ . Երուսաղէմ՝ քաղաքը :

Ա . Ո՞նչ էր ան տեղին անունը ուր որ ինքը խաչուեցաւ :

Պ . Golgotha՝ ու Գանգաթն : Ա՛ոպ . իէ . 33 : Յօհ . ժթ . 17 :

Ա . Որո՞նք գինքը խաչելու դատապարտեցին :

ա . Նոյ ուրիշ մէկով մը փրկութիւն չկայ . ինչու որ անկէ ի զատ ուրիշ անուն մը չկայ երկինքին տակը մարդոց մէջ տրուած , որ անով կարող ըլլանք փրկուելու : Գործ . դ . 12 :

Պ • Հրէաները բուն իրեն ազգը : Յոհ • ա • 11 : Նաայ • ծէ • 1–3 :

Հ • Ո՞վ մատնեց իր Տէրը :

Պ • Յուդան : Մատթ • Ժ • 4 : Յոհ • ժէ • 21–27 :

Հ • Քահանայապետները քանի՞ կտոր արծաթ տուին Յուդայի՝ որ Յիսուսն իրենց մատնէ :

Պ • Երեսուն կտոր : Մատթ • իզ • 14–16 : Յոհ • ժբ • 1–16 :

Հ • Ի՞նչ էր այն պարտէզին անունը՝ որուն մէջն էր Յիսուս , երբոր Յուդան զինքը մատնեց :

Պ • Գեթսեմանի : Յոհ • ժը • 1 , 2 :

Հ • Յուդան ի՞նչպէս մատնեց Յիսուսը

Պ • Համբուրելով : Մատթ • իզ • 48–50 :

Հ • Յիսուսին դէմ ի՞նչ վկայութիւն բերին Հրէաները :

Պ • Սուտ վկայութիւն : Մատթ • իզ • 57–61 :

Հ • Ինչո՞ւ Հրէաները Յիսուսը մեռցունել ուզեցին :

Պ • Հանգի նախանձեցան անոր վրայ ու ատեցին զինքը : Մատթ • իէ • 18 :

Հ • Ո՞վ էր այն Հռովմայեցի Կառավարը որն որ Հրէաները համոզեցին որ Յիսուսը խաչը հանէ :

Պ • Պոնտացի Պիղատոս : Մատթ • իէ • 2 :

Հ • Ո՞նչ յանցանք ձգեցին անոր վրայ Պիղատոսին առջևը :

Պ • Ծագաւոր ըլլալ կ'ուզէ , ըսին : Ղ՚ու֊կ • իէ • 1–3 :

Հ • Պիղատոս հաւատաց որ Յիսուս յանցաւոր է ու խաչուելու արժանի :

Պ • Չէ : Ղ՚ու֊կ • իէ • 4–15 :

Հ • Պիղատոս Յիսուսը թող տալ ուզե՞ց :

Պ • Ոչ : Յոհ • ժթ • 4–12 :

Հ. Երբոր Պիղատոս անոնց ձեռքը տուաւ Յիսուսը որ խաչուի, ի՞նչ ըրաւ ժողովուրդին առջեւը:

Պ. Լուար առաւ ու իր ձեռքերը լուաց: Մատթ. իէ. 24, 25:

Հ. Պիղատոս՝ Հերովդէսը և Քահանայապետներն ու զինուորները ի՞նչ ըրին Յիսուսը խաչ հանելու տանելէն առաջ:

Պ. Ծաղրեցին ու ծաղր ըրին զինքը: Ղուկ. իէ. 11:

Հ. Յիսուս ի՞նքը կը վերցունէր իր խաչափայտը:

Պ. Հրամերես, բայց ետքը մէկը բռնեցին Սիմոն Կիւրենացին, որ Յիսուսի խաչը տանելուն օգնէ: Ղուկ. իէ. 26:

Հ. Որ էին ան երկու մարդիկը՝ որ Յիսուսի հետ խաչուեցան:

Պ. Երկու գողերը: Յովհ. ժթ. 18:

Հ. Խաչելութիւնով եղած մահը ի՞նչպէս մահ էր:

Պ. Հատ ցաւալի ու նախատալից:

Հ. Որո՞նց համար կրեց Յիսուս ան նախատինքը:

Պ. Մեզի համար: Ես. ծգ. 10: Ա Կորնթ. ե. 21:

Հ. Իր թշնամիները որ զինքը խաչեցին, ի՞նչպէս նախատեցին զինքը:

Պ. Անը նախատէին զինքը իրենց գլուխը շարժելով: Մատթ. իէ. 39–44:

Հ. Ինք ի՞նչպէս աղօթեց անոնց համար:

Պ. "Հայր՝ թողութիւն տուր անոնց, ինչու որ չեն գիտեր ի՛նչ կ'ընեն": Ղուկ. իգ. 34:

Հ. Որչափ ատեն խաւար եղաւ բոլոր երկրի վրայ:

Պ. Երեք ժամ: Մատթ. իէ. 45: Մարկ. ժե. 33:

Հ. Ննջեցեալ ժամուն Յիսուս բարձր ձայնով ի՞նչ կանչեց:

Պ. "Աստուած իմ՝ Աստուած իմ, ինչու զիս թո-ղուցիր" : Մատթ. իէ. 46 : Մարկ. ժե. 34 :

Ա. Երբոր Յիսուս մեռնելու վրայ էր, ի՞նչ բսաւ :

Պ. "Ամէն բան կատարուեցաւ" : "Այր, քու ձեռքդ կ'աւանդեմ իմ հոգիս" : Ղուկ. իէ. 46 :

Ա. Երբոր Յիսուս մեռաւ, ի՞նչ պատահեցաւ :

Պ. "Երկիրը շարժեցաւ, և քարերը պատուեցան. ու դերեզմանները բացուեցան" : Մատթ. իէ. 50–53 :

Ա. Ո՞նչ էր այն հարուստ աշակերտին անունը՝ որ Քրիստոսի մարմինը խաչին վրայէն վար առաւ, ու իր դերեզմանին մէջը դրաւ :

Պ. Յովսէփ : Ղուկ. իէ. 50–53 :

Ա. Քրիստոս ո՞ր օրը մեռելներէն յարութիւն առաւ :

Պ. Յաղթութեան երրորդ օրը՝ որ շաբաթին առջի օրն էր. այսինքն Կիրակի օր : Մատթ. իէ. 62–66 :

Ա. Քրիստոս երկինք համբառնալէն առաջ իր աշա-կերտներուն քանի՞ օր երեւցաւ զանազան առեն ու զանա-զան տեղեր :

Պ. Վեցտասն օր : Գործ. ա. 1–3 : ա Կորնթ. ժե. 1–8 : Ղուկ. իէ : Յովհ. ի և իա :

Ա. Քրիստոս ո՞ր լեռնէն համբարձաւ :

Պ. Ձիթենեաց Լեռնէն : Մարկ. ժէ. 19 :

Ա. Յիսուս հիմա ո՞ւր կը նստի :

Պ. "Աստուծոյ աջ կողմը" : Մարկ. ժէ 19 : ա Պետ. գ. 22 :

Պէտք էր որ Աստուծոյ Որդին մեռնի մեզ փրկելու հա-մար. և իր մահուան ժամանակն ու կերպը առաջուց սահ-մանուած էր Աստուծոյ անհուն իմաստութիւնովը :

Ա. Ինքը Յուդին վրայ մեռաւ խիստ անարդ ու ան-ողորմ մահով մը : Ինքը խաչելութեան ցաւերը և տագ-

Նապները կրեց անօրէն մարդոց ձեռքուընը : Բայց աս ամենէն զատ՝ իր Հօրը երեսը ծածկուեցաւ իրմէն , ու անոր բարեկուԹիւնը իր վրան ինկաւ : Անդքի համար կրած իր չարչարանքներուն մեծուԹիւնը Յատուած միայն գիտէ . նայեցէք իրեն՝ որ իր քաշելու չարչարանքներն առաջուց տեսնելով , ինչպէս մեծ ահով ու դողով արիւնի մեծ կաԹիլներ գետինը վազցուց Գեթսեմանի պարտէզին մէջը : Նայեցէք նաև ան ցաւագին կանչելը , որն որ մարդ չկրնար զգալ ու իմանալ , "Յատուածդ իմ՝ Յատուածդ իմ , ինչո՞ւ թողուցիր" :

Ե . Նե հարկաւոր էր որ Յատուծոյ Որդին մեռնէր մեր փրկուԹեանը համար : Այո : Ուրեմն մենք կորսուած էինք : Նե իր արիւնէն զատ ուրիշ արիւն մը չէր կրնար մեղքի քաւուԹիւն ընել : Ո՛չ ամենևին : Ուրեմն մեղքը իրաւցունէ չար ու լեղի բան մըն է : Յատուած անշուշտ կ'ատէ մեղքը և անշուշտ պիտի պատժէ , որովհետև բուն իր սիրելի Որդին չնայեցաւ որ անիկայ չէ Թէ ինքիրմէն մեղաւոր էր , հապա մեզաւորներուն տեղն անցնելուն , անոնց մեղքերն իր վրան առնելուն համար տանջուեցաւ , մինչև անգամ ինքզինքը 'ի մահ մատնելով : Ուսոի մեղքը չատնո՛ք , և չորտիկո՛ք անոր վրայ , ու չփախչի՛ք անկէց՝ բոլոր չարիքներուն ամենէն սոսկալին սեպելով անիկայ :

Զ . Նե Յիսուս ազատարար յանձնառու եղաւ . ու Հայրն ալ կամաւ Թողուց իր Որդին որ ասանկ մահով մը մեզի համար մեռնի : Ուրեմն Հայրն ու Որդին կը սիրեն մեզ անհուն սիրով . (Յհ . ԺԵ . 13 : Հռով . Ե . 6–8 .) ասանկ սիրով մը՝ որ արժանի է մեր քարայեալ ու ապաստամբ սիրտերը կոտրել ու բռնադատել որ մենք բոլորովին Յատուծոյ համար ապրինք (ա) :

Է . Քրիստոս չարչարուեցաւ չար մարդոց ձեռքերէն ,

ա . Նե ամենուն համար մեռաւ , որ կենդանի եղողները՝ ալ իրենց անձերուն կենդանի չըլլան , հապա անոր՝ որ իրենց համար մեռաւ ու յարուԹիւն առաւ : ը Կորնթ . Ե . 15 : Բայց ես՝ քանի լեզի որ պարծենամ , հապա միայն մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի խաչովը , որ անով աշխարհ ինծի խաչը եղած է , ես ալ աշխարհի : Գաղ . Զ . 14 :

նախատինք ու թուք, և ծեծ ու մահ ընդունելով մեզի համար: Ոչ որ պէտք ըլլայ, մենք ալ նոյնպէս թող չարչարուինք իրեն համար. և ինչպէս որ ինքն աղօթեց իր թշնամիներուն համար ու ներեց անոնց, մենք ալ նոյնն ընենք: Գործ. է. 59:

Ե. Ինքը մեռնելէն յարութիւն առաւ յաղթանակաւ իրեք օրէն եղբը: Իր յարութիւնը փորձով ցուցուց որ ինքն իրաւցունէ Աստուծոյ Որդին էր ու աշխարհի Փրկիչը. որ մեռնելէն եղբը հոգին կ'ապրի. և որ բոլոր մեր մարմիններն ալ յարութիւն պիտի առնեն Աստուծոյ սահմանած օրը: Կեանքն ու անմահութիւնը լոյսին դէմը կը բերուին Աւետարանով՝ չէ թէ ուրիշ բանով:

Զ. Ինքը երկինք համբարձաւ ու Աստուծոյ աջ կողմը կը նստի: Համբարձեալ Տէր ու Փրկիչ է ինքը՝ որ կարող է փրկել ան ամէնը որ Աստուծոյ կու գան իրմով: Անիշտ հոն կը բնակի թագաւորելով, տիրելով, յաղթելով իր թշնամիները, և պահպանելով իր եկեղեցին ամէն ատեն: Պօղ. իր. 20: Եփես. ա. 12–23: Երջանիկ են անոնք՝ որ իր պատուական արիւնին քաւութենէն բաժին ունին:

---

6. Տէր Յիսուս մեռաւ ամենուն համար:

Նոյ. ծե. 1–13:

Ա. Տէր Յիսուս բոլոր աշխարհի համար մեռաւ՝ թէ միայն մէկ մասին համար:

Պ. Բոլոր աշխարհի համար:

Ա. Յիսուս իր աշխարհ խրկուելուն վրայով ի՞նչ ի'ըսէ:

Պ. "Հայրը իր Որդին խրկեց աշխարհի Փրկիչ ըլլալու": ա Յով. դ. 14:

Ա. Յովհաննէս Մկրտիչ ի՞նչ ըսաւ Գրքոյկին վրայով:

Պ . "Ահա Աստուծոյ Գառն՝ որ աշխարհի մեղքը կը վերցունէ" : Յօհ . ա . 29 :

Ա . Տէր Յիսուս իր Առաքեալներուն հրամայի՞ց ու Աւետարանը բոլոր աշխարհի քարոզեն՝ թէ մէկ մասին միայն :

Պ . Բոլոր աշխարհի

Ա . Ի՞նչ վերջին պատուիրանքն անոնց էր :

Պ . "Գացէ՛ք բոլոր աշխարհ , ու Աւետարանը քարոզեցէ՛ք բոլոր ստեղծուածներուն" : Մարկ . ժԶ . 15 , 16 :

Ա . Ուրեմն Առաքեալները գացին ու քարոզեցի՞ն Աւետարանը բոլոր աշխարհի :

Պ . Ա՛րաքս : Մարկ . ժԶ . 20 : Գործ . բ . 1–21 :

Ա . Տէր Յիսուս կը հրաւիրէ՞ ամէն մեղաւորներն իրեն գալու ու փրկուելու , թէ միայն անոնց մէկ մասը :

Պ . Ամէն մեղաւորները :

Ա . Ըսէ նայիմ , ի՞նչպէս կը հրաւիրէ :

Պ . "Ինկէ՛ք ինծի բոլոր յոգնած ու բեռնաւորածներ , և ես ձեզ պիտի հանգչեցունեմ : Իմ լուծս ձեր վրայ առէ՛ք . և ինծմէ սորվեցէ՛ք որ հեզ եմ ու սրտով խոնարհ , և ձեր անձերուն հանգստութիւն պիտի գտնէ՛ք : Ինչու որ իմ լուծս քաղցր է , և իմ բեռս թեթեւ" : Մատթ . ժա . 28–30 :

"Ա՛յրը իր Որդին խրկեց աշխարհի Փրկիչ ըլլալու" . Յիսուս երևցաւ և յայտնեց թէ ինքն է Փրկիչը . և յարմար ատենին ինքզինքը զոհ մատուց "բոլոր աշխարհի մեղքերուն համար" : Ինքը մարդասիրութեամբ հրաւիրեց ամէնը՝ որ իրեն գան , և պատուիրեց իր Առաքեալներուն , "Գացէ՛ք բոլոր աշխարհ , և Աւետարանը քարոզեցէ՛ք բոլոր ստեղծուածներուն" :

Ը. Յիսուս Քրիստոս աշխարհի Փրկիչն է. իր պատուական արիւնը բաւական է բոլոր աշխարհի մեղքերը լուալու։ Թողլ բոլոր աշխարհը դայ, և իր ըրած հաշտութիւնը ամենուն համար բաւական պիտի ըլլայ։ Ինչը կարդալ է փրկելու որչափ որ ըլլան փրկութեան փափաքողները, ամէն տեղի մէջ, ամէն վիճակի մէջ, աշխարհի սկիզբէն մինչև վերջը։ "Յիսուս Քրիստոս նոյն է երէկ և այսօր և յաւիտեան"։

Ը. Ուսոի իրմով եղած փրկութիւնը ձրի է ամէն ուզողներուն համար։ Չուզէ աշխարհիս որ կողմը որ ըլլանք, թէ Ընկերք ըլլանք, թէ Ընտանեաց, թէ Հեսախ, թէ Հարուստ, թէ աղքատ, թէ իմաստուն, թէ յիմար, բարձր կամ ցած. հոգ չէ ոչ ալ ինչ հասակի մէջ որ ըլլանք, թէ ծեր կամ պատանի, արու կամ էգ. ամէնքս ալ մեղաւոր ենք, ու Քրիստոս է Փրկիչ ամէն մեղաւորներուս համար։

Թ. Ընտրեալները՝ որ անուղ միայն կը գտնուի փրկութիւնը, ամենուն ալ խրկուելու է։ Ինչը որ Ընտրեալները ունին՝ պարտաւոր են խրկել անիկայ անոնց ալ՝ որ չունին, մեր Փրկչին վերջին պատուիրանքին համեմատ։ Ամէն մարդոց պէտք է քարոզել՝ թէ Փրկիչ մը կայ, ու թէ կրնան փրկուիլ։ Ճշդ որ մենք՝ որ Ընտրեալները ունինք՝ զանց կ'ընենք կամ չենք հաճիր անիկայ անոնց ալ տալ որ չունին, կամ նաբաննելու կարողութիւնն ունենալով՝ չենք թողուր անոնց որ իրենք ալ սուրան ու կարդան, մեծապէս պատիժի արժանի ենք Աստուծոյ առջին։ Ինչ մեծ պատասխանատուութիւն է մարդուս որ Քրիստոսի գիտութիւնը տարածէ ու հոգիներուն փրկութեանը օգնութիւն ընէ. և անոնք որ չեն կրնար անձամբ երթալ ու Քրիստոս քարոզել, կրնան օգնել իրենց աղօթքովը, ու իրենց ողորմութիւնովը ուրիշները խրկել որ քարոզեն, ու անոնց հետ ալ Սուրբ Ոգիը խրկել։ Ամէնս պատասխանատու ենք։

Ժ. Իր փրկութիւնը անանկ ձրի, անանկ առատ է, որ ուրախութեամբ ու պատանց ամենուն ընդունելի ըլլալ արժան է։

Յիսուս իր բոլոր սրտովը կը հրաւիրէ մեզ իրեն գալ : Պէտք իրեն հրաւէրքը ընդունելու ենք , որ ասանկ մեր փրկութիւնը կատարուի : Կենաց հացը ձրի ու առատապէս պատրաստուեցաւ առաջուց , " Ձեր ականջը խոնարհեցուցէք , ու ինծի եկէք , մտիկ ըրէք՝ ու ձեր հոգիները ապրին պիտի " : Եսայ . ԾԵ . 3 :

---

7 . Պէտք միայն կը փրկուին՝ որ Յիսուսի կը հաւատան :

Յոհ . Գ . 14–36 :

Հ . Ձեր Յիսուսի ամենուն համար մեռնելովը ամէնն ալ պիտի փրկուի՞ն :

Պ . Ընդ . միայն անոնք պիտի փրկուին՝ որ կը հաւատան իրեն : Յոհ . Գ . 15–36 :

Հ . Ո՞նչ կը պատուիրէ Աստուած մեզի՝ իր Որդիին հաւատալուն վրայով :

Պ . " Եւ ասիկայ է անոր պատուիրանքը որ իր Որդւոյն Յիսուս Քրիստոսի անունին հաւատանք , ու մէկզմէկ սիրենք " : ա Յոհ . Գ . 23 : Պօղ . Ժէ . 5 :

Հ . Ո՞նչ կ'ըսէ մեր Տէրը , իրեն հաւատալու ու մկրտուելու վրայով :

Պ . " Ան որ հաւատայ ու մկրտուի , պիտի փրկուի , և ան որ չհաւատայ , պիտի դատապարտուի " : Պօղ . ԺԳ . 16 : Յոհ . Ը . 47 :

Հ . Երբոր բանտապետը հարցուց Պօղոսին ու Շիղային , թէ " Տէրեր՝ ինծի ի՞նչ պէտք է ընել , որ փրկուիմ " . անոնք ի՞նչ պատասխան տուին անոր :

Պ . " Հաւատա Տէր Յիսուս Քրիստոսին ու պիտի փրկուիս դուն՝ և քու տունդ " : Գործ . ԺԳ . 31 :

Հ . Ո՞նչպէս Աստուծոյ որդիքը կ'ըլլանք :

պ • "Յիսուս Քրիստոսի հաւատալով" Գաղ • գ • 26 :

ՀՈ • Ինչու Քրիստոսը լսողներուն ամէնը չեն հաւատար իրեն որ յաւիտենական կեանք ունենան :

պ • Ինչու որ չեն ուզեր • Յով • ե • 40 : գ • 19 , 20 : Մատթ • իբ • 1–14 :

ՀՈ • Ետուած կ'ուզէ՞ որ մէկը կորսուի :

պ • Չէ՛ :

Տէրը երկայնամիտ կ'ըլլայ • չուզեր որ մէկը կորսուի , հապա որ ամէնքը ապաշխարանքի գան : ը Պետ • գ • 9 : Ինչու որ ես կենդանի եմ՝ կ'ըսէ Տէր Եհովան , որ ամբարշտին մեռնիլը չեմ ուզեր • հապա որ ամբարիշտը իր ճամբայէն դառնայ ու ապրի • դարձէ՛ք՝ դարցէք ձեր չար ճամբաներէն • վասն զի ինչու մեռնիք՝ ովվ Իսրայէլի տունը : Եզէկ • ԼԳ • 11 :

ՀՈ • Միշտ մը՝ որ իրեն կու գայ , Յիսուս ալ անիկայ չկրնար պիտի հրաժարի՞ :

պ • Չէ՛ • քանզի Տէրը կ'ըսէ • "Ըն ամէնը որ Հայրը ինծի կու տայ , ինծի պիտի գայ • և ան որ ինծի կու գայ , բնաւ դուրս պիտի չհանեմ" : Յով • զ • 37 : Ղուկ • իե • 42 , 43

ՀՈ • Ուրեմն թէ որ մենք կորսուինք , յանցանքը որո՞ւնն է :

պ • Հուն մերն է յանցանքը : Ղուկ • ա • 24–33 : Հռով • գ • 6–11 :

Թէև Տէր Յիսուս մեռաւ ամենուն համար , և իր պատուական արիւնը բաւական է բոլոր աշխարհի մեղքերը լուալու ,

Ը • Հայց թող մէկը չկարծէ որ ամենքն ալ պիտի փրկուին , ան ամէնը որ Քրիստոսի կը լանն՝ մէկ բան մը

ունին ընելու . և ամէն մէկը պարտին նոյն բանն ընել . այսինքն մենք պարտինք իրեն հաւատալ . թէ որ չհաւատանք , չենք կրնար փրկուիլ :

Ռ . Մարդոց կորսուելուն պատճառն ան չէ որ Աստուած կ'ուզէ անոնց կորուստը . հապա բուն իրենք չեն ուզեր որ փրկուին . Աստուած չհաճիր մեղաւորներուն մահուանը կամ պատիժին . բայց մեղաւորն իր մեղքերն ու ներկայ աշխարհը աւելի սիրելով՝ իր կամքովը կը մերժէ Քրիստոսը . և Աստուած արդար ըլլալով՝ մեղաւորը պարտի կորսուիլ :

Գ . Ուրեմն կորսուած մեղաւորը՝ իր կորսուելուն համար , բուն ինքը յանցաւոր պիտի սեպուի յաւիտեանս յաւիտենից :

Գ . Ընչափ մեծ է մեր բնական կուրութիւնը և չարութիւնը որ Սուրբ Հոգիին կը կարօտինք որ մեզի ցուցնէ մեր մեղաւոր ու կորսուած ըլլալը , ու մեզ դարձնէ Քրիստոսի : Առանց անոր շնորհքին օգնութեանը մենք բնաւ Քրիստոսի չենք կրնար գալ :

---

8 . Ի՞նչ է Յիսուս Քրիստոսի հաւատալը :

Ղ—է . ԺԵ . 1–24 :

Հ . Երբոր տղաքը յանցանք մը գործեն , այսինքն՝ իրենց հօրը կամ մօրը չհնազանդին , ի՞նչ պէտք է որ ըզգան :

Պ . Տրտմութիւն :

Հ . Եւ ի՞նչ պարտին ընել :

Պ . Ծողութիւն խնդրել ու մէկ մըն ալ անանկ չընել :

Հ . Աստուած ներող և ողորմած է :

Պ . Հրամիրես : Տես ԼԵ . 6 , 7 :

Սակայն ամէն բան Աստուծմէ է , որ մեզ իրեն հետ

հաշտեցուց Յիսուս Քրիստոսի ձեռքովը , ու տուաւ մեզի հաշտութեան պաշտօնը : Այսինքն Աստուած էր , որ Քրիստոսով աշխարհս իրեն հետ հաշտեցուց , և անոնց յանցանքները իրենց չսեպեց , ու հաշտութեան խօսքը մեր մէջը դրաւ : Ուրեմն Քրիստոսի կողմանէ դեսպանութիւն կ'ընենք , իբրև թէ Աստուած կը բարեխօսէր մեզմով . կ'աղաչենք Յիսուս Քրիստոսի կողմանէ , հաշտուեցէք Աստուծոյ հետ : Այսան զի Աստուած անիկայ՝ որ մեղք չէր գիտեր , մեզի համար մեղաւոր սեպեց , որ մենք անոր միջոցովը Աստուծոյ արդարները ըլլանք : Ը Կորնթ . Ե . 18–21 :

Հ . Ասոնի՝ երբոր մենք Աստուծոյ դէմ մեղանչենք , երբոր մեր երկնաւոր Հօրը չհնազանդինք , ի՞նչ պէտք է որ գանք :

Պ . Խորունկ տրտմութիւն :

Հ . Եւ ուրիշ ի՞նչ ընելու ենք :

Պ . Ծողութիւն խնդրելու ու մէյմըն ալ անանկ ընելու չենք :

Հ . Ասոր վրայով ի՞նչ կ'ըսէ Սուրբ Գիրքը :

Պ . " Ծէ որ խոստովանինք մեղքերնիս , հաւատարիմ ու արդար է անիկայ մեր մեղքերուն թողութիւն տալու , և մեզ բոլոր անիրաւութենէ սրբելու " : Ա Յովհ . Ա . 9 : Հռովմ . Ժ . 9 , 10 :

Հ . Պէնտէկոստէին օրը ժողովուրդները խորունկ մը զգացին թէ մեղաւոր էին , և ըսին Պետրոսին ու բոլոր Առաքեալներուն թէ՝ " Արդիւնք եղբայրներ , ի՞նչ ընենք " , Պետրոս ալ ի՞նչ պատասխան տուաւ անոնց :

Պ . " Ապաշխարեցէք , ու ձեզմէ ամէն մէկը թող մկրտուի Յիսուս Քրիստոսի անունովը՝ մեղաց թողութեան համար " : Գործ . Բ . 38 :

Հ . Ի՞նչ է մեր մեղքերուն վրայ ապաշխարելը :

Պ • Ընդունց վրայ տրտմիլ , և անոնք խոստովանիլ ու ա-
նոնցմէ հեռանալ : Գործ • ԺԹ • 18 : Ա Կորնթ • Ե • 9–11 :

Ի յանցանքները ծածկողը յաջողութիւն չգտներ • բայց
ղանոնք խոստովանողն ու մէկդի ձգողը ողորմութիւն կը
գտնէ : Առակ • ԻԸ • 13 :

Ա • Եայց մեր մեղքերուն համար տրտմելէն և անոնք
Աստուծոյ խոստովանելէն ու մէկդի ձգելէնետև , որմէն
արժանաւորութիւնովը Աստուած պիտի ներէ մեզի :

Պ • Միայն Քրիստոսի արժանաւորութեանը համար :

Ա • Ո՞նչ կ'ըսէ Սուրբ Գիրքը ներողամիտ ըլլալու
վրայով :

Պ • " Ան իրարու հետ քաղցր եղէք , գթած , ներե-
լով իրարու , ինչպէս որ Աստուած՝ Քրիստոսով ներեց
ձեզի " : Եփես • Դ • 32 : Կող • Գ • 13 :

Ա • Աստուած մեր աղէկ ըլլալուն կամ մեր բարեգոր-
ծութեանը համար կը ներէ մեզի թէ բոլորովին Քրիս-
տոսի համար :

Պ • Բոլորովին Քրիստոսի համար : Եփես • Բ • 5–8 :

Որդի մը պիտի ծնանի , ու անոր անունը Յիսուս
դնես • քանզի անիկայ իր ժողովուրդը իրենց մեղքերէն
պիտի փրկէ : Մատթ • Ա • 21 : Ինչու որ Որդին մարդոյ
եկաւ՝ կորսուածը փրկելու : Մատթ • ԺԸ • 11 : Ընոր կը
վկայեն բոլոր մարգարէները թէ ամէն իրեն հաւատացող-
ները իր անունովը մեղաց թողութիւն կ'առնեն : Գործ •
Ժ • 43 : Ինչու որ ամէնքը մեղք գործեցին , և Աստուծոյ
փառքէն պակսած են : Ա՛ր անոր շնորհքովը ձրի կ'արդա-
րանան : Հռոմ • Գ • 23 , 24 : Որ երբ որ դեռ մեղաւոր
էինք , Քրիստոս մեզի համար մեռաւ • ուրեմն հիմա որ
իր արիւնովը արդարացանք , որչափ աւելի իրմով պիտի
ազատինք բարկութենէն : Ա՛սան ալ թէ որ թշնամի
եղած ատեննիս Աստուծոյ հետ հաշտուեցանք իր Որդւոյն

մահուամբ , որչափ աւելի մեր հաշտուած առնենք պիտի ապրինք անոր կեանքովը : Հռոմ . Ե . 8–10 :

Հ . Յիսուս իր կենաց ձանապարհ ըլլալուն վրայով ի՞նչ կ'ըսէ :

Պ . "Ես եմ ճամբան ու ճշմարտութիւնն ու կեանքը . մէկը Հօրը քով չգար , եթէ ոչ ինծմով" : Յով . ԺԴ . 6 :

Հ . Ուրիշ ի՞նչ կ'ըսուի ասոր վրայով :

Պ . "Ու ուրիշ մէկով մը փրկութիւն չկայ . ինչու որ անկէ 'ի զատ ուրիշ անուն մը չկայ երկինքին տակը մարդոց մէջ տրուած , որ անով կարող ըլլանք փրկուելու" : Գործ . Դ . 12 :

Հ . Յիսուս Քրիստոսի հաւատալը ի՞նչ կը պատճառէ մեղաւորին սրտին :

Պ . Խաղաղութիւն և ուրախութիւն :

Ու զանոնք իր տունը տանելով անոնց առջևը սեղան դրաւ , և բոլոր տունովը ուրախ եղաւ՝ Աստուծոյ հաւատալով : Գործ . ԺԶ . 34 : Ը . 8 , 39 : Հռոմ . ԺԵ . 13 : Ա Յովհ . Ա . 6 :

Հ . Երկինքին մէջ յաւիտեանս յաւիտենից ձիլ պիտի օրհնենք՝ մեզ իր արիւնովը փրկելուն համար :

Պ . Տէր Յիսուսը : Յայտ . Ա . 5 , 6 : Ե . 9–14 :

Քրիստոսով փրկութիւն ստանալու համար , պէտք է՝

Ա . Ապաշխարութիւն . ինչու որ առանց ապաշխարութեան անկարելի է որ մէկը Քրիստոսի գայ : Մենք պարտինք փորձնկ ու սրտով տրտմիլ մեր Աստուծոյ դէմ գործած մեղքերնուս համար . պարտինք բան մը չծածկել ու չպահել , հապա խոստովանիլ Աստուծոյ առջևը բոլոր մեր մեղքերը , և յայտնել թէ ինչպէս աստիկ ցաւ և պղտում կը զգանք անոնց համար . ինչպէս կ'ատենք անոնք .

Նաև պարտինք խօսք տալ Աստուծոյ որ իր շնորհքին մեզի օգնելովը մէկդի պիտի ձգենք անոնք, ու սուրբ կեանք մը պիտի վարենք, ձիշդ ինչպէս որ ինքը կ'ուզէ ու կը պահանջէ:

Ե. Փրկուելու համար մեր բոլոր յոյսերը Քրիստոսի վրայ, ու միայն Քրիստոսով պիտի ըլլան: Պէտք է պարտինք աղաչել Աստուած՝ որ մեզ ընդունի շնորհքով. չէ թէ մենք մեզմէ բարի ենք ու կրնանք անանկ բարի գործքեր ընել՝ որով արժանի ըլլանք իրմէն թողութիւն ու շնորհք ընդունելու. ինչու որ մենք մեզմէ անարժան ենք, արժանի ըլլալով միայն բարկութեան, ու չենք կրնար բան մը ընել Աստուծոյ շնորհքին արժանաւոր ըլլալու համար. մէկ խօսքով կորսուած ենք, ու պարտինք Աստուծմէ թողութիւն ու շնորհք խնդրել միայն Քրիստոսի համար: Պէտք չենք կրնար փրկել ինքզինքնիս, Քրիստոս կը փրկէ մեզ: Պէտի պարտինք Քրիստոսը մեզի փրկիչ առնել և իրեն միայն ապաւինիլ փրկութեան համար: Ինքը քաւութիւն ըրաւ մեր մեղքերուն համար և ինքը բարեխօսութիւն կ'ընէ մեզի համար Աստուծոյ առջեւը. Աստուած ալ զինքը մեղաւորներուն միջնորդ կ'ընդունի, և անոր ամէն ըրածներուն ու չարչարանքներուն համար կը ներէ ու կը փրկէ մեզ: ա Կորն. ե. 11: Հռոմ. ե. 22–25:

Զ. Երբոր մենք ապաշխարենք ու Յիսուսին հաւատանք, և թողութիւն գտնելու յոյս ունենանք ու գիտնք որ Աստուծոյ սէրը մեր սրտին մէջը ունինք, շատ աղէկ իրաւունք պիտի ունենանք ուրախանալու, և իրաւ պիտի ուրախանանք: Հռոմ. ե. 1–11: Ը. 1–39: Յով. Ժ. 27–30:

Է. Մեր արդարութեանն ու մեր փրկութեանը բոլոր փառքը և պատիւը Յիսուս Քրիստոսի տրուելու են յաւիտեան: Ան որ մեզ կը փրկէ, մեր փրկութեան փառքն ու պատիւը անշուշտ պէտք է որ ինք ունենայ: Պէտք կ'աղաղակենք՝ "Ձէ՛ թէ մեզի, ո՛չ Տէր՝ ձէ՛ թէ մեզի, հապա քու անուանդ փառք տուր": Սաղ. ՃԺե. 1: ա Կորն. ա. 30, 31: Որչափ որ Սուրբ Հոգին զօրութիւնովը մեր մեղքերը կը գիտնք և Տէր Յիսուսը սիրով կ'ընդու-

Նինք մեր փրկչին պէս , այնչափ աւելի կը խոնարհինք • ու կը վախնանք որ բոլոր փառքը ինքն ունենայ : Փիլ • Բ • 7–9 : Գաղ • Ա • 14 :

Ն • Ա՝ տանդաւոր վիճակի մէջ են ու պիտի կորսուին յաւիտեան ամէն անոնք՝ որ Յիսուս Քրիստոսի հաւատքովը եղած արդարութիւնն ու փրկութիւնը կը մերժեն , և արդարութեան ու փրկութեան համար բուն իրենց բարի գործքերուն՝ կամ իրենց արդարութեանը վրայ կը հաստատեն յոյսերնին : Ընտնք չունեցած բաներնուն կը յուսան : Մարդիկ՝ բուն իրենք ըլլալ կ'ուզեն իրենց փրկիչը , բայց ասիկայ անկարելի բան է (ա) :

ա • Ան որ Որդին կը հաւատայ , յաւիտենական կեանք ունի • և ան որ Որդին չընազանդիր , անիկայ կեանք պիտի չտեսնէ • հապա Աստուծոյ բարկութիւնը անոր վրայ կը մնայ : Յով • Գ • 36 : Ինչու որ ես կը վկայեմ անոնց համար , թէ Աստուծոյ նախանձաւորութիւնը ունին , բայց ոչ թէ գիտութեամբ : Ա՝ սան զէ անոնք Աստուծոյ արդարութիւնը չգիտնալով , ու իրենց արդարութիւնը հաստատել ուզելով , Աստուծոյ արդարութեանը չհպատակեցան : Հանգի օրէնքին վախճանը Քրիստոս է՝ ամէն հաւատացեալին արդարութեան համար : Ինչու որ Մովսէս օրէնքէն եղած արդարութիւնը կը տորագրէ , Թէ զանոնք կատարող մարդը անոնցմով պիտի ապրի : Բայց հաւատքէն եղած արդարութիւնը սանկ կ'ըսէ • Մի՛ ըսեր քու սրտիդ մէջը , Ո՞վ պիտի երկինքը , (այսինքն Քրիստոսը իջեցունելու •) կամ Թէ Ո՞վ պիտի իջնէ անդունդը , (այսինքն՝ Քրիստոսը մեռելներէն հանելու :) Հապա ի՞նչ կ'ըսէ • Խօսքը մօտ է , քու բերնիդ մէջը , և քու սրտիդ մէջն է , այսինքն հաւատքին խօսքը որ մենք կը քարոզենք : Ինչու որ՝ եթէ քու բերնովդ Յիսուսը Տէր խոստովանիս , ու քու սրտիդ մէջը հաւատաս Թէ Աստուած անիկա մեռելներէն յարուց , պիտի փրկուիս • (Ա՝ սան զի սրտով կը հաւատայ մէկը արդարանալու , ու բերնով կը խոստովանի փրկուելու :) Հանգի գիրքը կ'ըսէ • Ամէն ով որ անոր հաւատայ՝ պիտի չամչնայ : Հռով • Ժ • 2–11 :

Է. ՄԵՐ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԳԱԼՈՒՆ ՈՒ ՆՐԿԻՆՔԻՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՎԸՑՅՈՎ։

1. *Մենք կամք չունինք Քրիստոսի գալուս մեր վրկութեանը համար. Հապա Աստուած է որ կը փոխէ մեր սիրտերը ու իր Հոգիովը Քրիստոսի կ'առաջնորդէ մեզ։*

Հ. *Աստուած իր Որդին մեզի համար մեռնելու խրկած ըլլալը գիտնալովնիս՝ կամք ունի՞նք զինքը սիրելու ու իրրև մեր Փրկիչն ընդունելու անիկայ։*

Պ. Այ. *քանզի մեր սիրտերը խիստ չար են։*

Սիրտը ամէն բանէն աւելի խաբեբայ ու խիստ չար է։ Երեմ. Ժէ. 9։

Ինչու որ մարմնաւոր եղողները մարմինին բանները կը մտածեն, ու հոգևոր եղողները հոգիին բանները։ Վասն զի մարմնաւոր խորհուրդը մահ է, և հոգևոր խորհուրդը՝ կեանք ու խաղաղութիւն։ Քանզի մարմնաւոր խորհուրդը Աստուծոյ դէմ թշնամութիւն է. ինչու որ Աստուծոյ օրէնքին չհնազանդիր, մանաւանդ չկրնար ալ։ Ասոնք զի մարմինով եղողները, չեն կրնար Աստուծոյ հաճոյ ըլլալ։ Հռով. Ը. 5–8։

Որդ՝ մարմինին գործքերը յայտնի են, որ ասոնք են. շնութիւն, պոռնկութիւն, պղծութիւն, գիճութիւն, կռապաշտութիւն, կախարդութիւն, թշնամութիւններ, կռիւներ, նախանձներ, բարկութիւններ, հակառակութիւններ, երկպառակութիւններ, բաժանումներ, չար նայուածքներ, մարդասպանութիւններ, գինովութիւններ, անառակութիւններ, ու ինչ որ ասոնց նման են. որ հիմակուց ես ձեզի կը զգուշցնեմ, ինչպէս առաջուց ալ

կը պրուցէի , որ սասանկ բաներ գործողները Աստուծոյ արքայութիւնը պիտի չժառանգեն : Գաղ . Ե . 19–21 :

Ա . Երբոր Յիսուս մեզ իրեն գալու ու վրկուելու կը հրաւիրէ , մենք ան առնը ի՞նչ ընել կը սկսինք :

Պ . "Ամէնքս ալ ետ քաշուելու կը սկսինք :" Գ՟ոէ . ԺԳ . 16–20 :

Ա . Ա՛նք երբեմն չի՞նք բարկանար անոնց՝ որ մեզ կը յանդիմանեն մեր մեղքերուն համար և կը ստիպեն որ մեր մեղքերը մէկ դի ձգենք ու Աստուծոյ ծառայենք :

Պ . Ա՛բաներս :

Աշխարհը ձեզ չկրնար ատել , բայց զիս կ'ատէ , ինչու որ ես անոր վրայով կը վկայեմ թէ իր գործքերը չար են : Յօհ . Է . 7 : Բայց հիմա կը փնտռէք սպաննել զիս , անոնկ մարդ մը՝ որ ձեզի ճշմարտութիւն խօսեցայ , որն որ Աստուծմէ լսեցի . Աբրահամ ատ բանը չըրաւ : Յօհ . Ը . 40 :

Ա . Ուրեմն ի՞նչ տեսակ սիրտերու կը կարօտինք :

Պ . Նոր սիրտերու :

Ո՛վ Աստուած , իմ մէջս մաքուր սիրտ ստեղծէ , և իմ ներսիդիս ուղիղ հոգի նորոգէ՛ : Սաղմ . Ծա . 10 :

Ա . Ա՛նք ինքնիրեննուս կրնա՞նք մեզի նոր սիրտ նորոգել :

Պ . Չէ՛ ամենևին :

Բայց որոնք որ զինքը ընդունեցին , անոնց իշխանութիւն տուաւ Աստուծոյ որդիներ ըլլալու , որոնք կը հաւատան իր անուանը , որ անոնք ոչ արիւնէ և ոչ մարմինի կամքէ՝ ոչ ալ մարդու կամքէ , հապա Աստուծմէ ծնան : Յօհ . ա . 12 , 13 : Ուրկ՛ընչաւոր մարդը Աստուծոյ Հոգիին բաները չընդունիր . ինչու որ անոնք իրեն յիմարութիւն են , ու չկրնար ալ գիտնալ , ինչու որ հոգևոր կերպով կը քննուին : ա Կորնթ . Բ . 14 :

Հ. Յիսուս ի՞նչ կ'ըսէ ասոր վրայով։

Պ. "Ձուք չէք ուզեր ինծի գալ, որ կեանք ունե-նաք"։ Յով. Ե. 40։

Հ. Ո՞նչ է կ'ըսէ մարդոց դատապարտութիւնը։

Պ. "Ա՛ս աս է դատապարտութիւնը՝ որ լոյսը աշ-խարհ եկաւ, ու մարդիկ խաւարը լոյսէն աւելի սիրեցին. ինչու որ իրենց գործքերը չար էին։ Վասն զի ամէն ոք որ չար կը գործէ, անիկայ լոյսը կ'ատէ, և լոյսին քովը չգար՝ որ իր գործքերը չյանդիմանուին։ Յով. Գ. 19, 20։

Հ. Մարդիկ կամ հրեշտակները կրնա՞ն փոխել մեր սիրտերը բուն իրենց զօրութիւնովը։

Պ. Չէ։ ա Կորնթ. Գ. 5–7։

Հ. Ուրեմն որո՞վ կը փոխուին մեր սիրտերը։

Պ. Միայն Սուրբ Հոգիով։ Յով. Գ. 3–8։

Հ. Ո՞նչ կ'ըսէ մեր Փրկիչն ասոր վրայով։

Պ. "Մէկը չկրնար ինծի գալ, թէ որ զիս ղրկող Հայրը չքաշէ"։ Յով. Զ. 44, 45։

Հ. Հայրը մեզ ի՞նչպէս դէպ'ի Քրիստոս կը քաշէ։

Պ. Սուրբ Հոգիով։

Հ. Ուրեմն ի՞նչ պիտի ըլլանք՝ թէ որ Աստուած մեր սիրտերը փոխելու ու մեզ դէպ'ի Քրիստոս քաշելու համար Սուրբ Հոգին չխրկէ։

Պ. Պիտի կորսուինք յաւիտեան։

Հ. Երբոր բանտապետին նոր սիրտ տրուեցաւ ու դէպ'ի Քրիստոս քաշուեցաւ, ի՞նչ ըսաւ իր կորսուած մեղաւոր մը ըլլալը զգալէն ետքը։

Պ. "Ինծի ի՞նչ պէտք է ընել որ փրկուիմ"։ Գործ. ԺԶ. 30։

Հ. Ո՞վ ազդեց բանտապետին թէ Աստուած բար-կացեր էր իրեն, և թէ ինքը կորսուած մեղաւոր մըն էր։

Պ. Սուրբ Հոգին։

Նա ինքը երբ որ գայ՝ աշխարհը պիտի յանդիմանէ մեղքի համար, և արդարութեան համար, ու դատաստանի համար: Մեղքի համար՝ որ ինծի չեն հաւատար. արդարութեան համար՝ որ ես իմ Հօրս քով կ'երթամ, և ալ զիս չէք տեսներ. և դատաստանի համար՝ որ աս աշխարհիս իշխանը դատապարտուած է: Յով. ժԶ. 8–11:

Հ. Նա Պօղոս ու Շիղա ինչ ըսին բանտապետին:

Պ. "Հաւատա Տէր Յիսուս Քրիստոսին, ու պիտի փրկուես դուն՝ և քու տունդ":

Հ. Ո՞վ բանտապետին նոր սիրտ մը տուաւ ու զինքը Տէր Յիսուսի հաւատալու առաջնորդեց:

Պ. Սուրբ Հոգին:

Հ. Ընտուած իրմէն նախորդներուն Սուրբ Հոգին կու տայ:

Պ. Հրամերես:

Ասոր եթէ դուք՝ որ չար էք, ձեր զաւակներուն աղէկ ընծաներ տալ գիտէք, որչափ աւելի ձեր Հայրը երկինքէն Սուրբ Հոգին պիտի տայ անոնց, որ իրմէ կը խնդրեն: Ղ.–է. ԺԱ. 13:

Ինչպէս հիանալի է որ Ընտուած "Հուն իր Որդին չխնայեց, հապա մեր ամենուս համար մատնեց". բայց տակաւին չենք երթար իրեն որ փրկուինք:

Ե. Ահա յայտնապէս կը տեսնենք մարդկային սրտին կատարեալ՝ խորունկ՝ կամակոր և անխոհեմ վատթարութիւնն ու չարութիւնը: Աւիկայ ամենևին մէկ կերպով մը չփոխուիր, բայց միայն Ընտուած կրնայ փոխել. քանզի եթէ որ մէկը զգուշացընէ ու խրատէ մեզ, թէ որ վախցունէ մեզ Ընտուծոյ սպառնալիքն ու մեզի տալու տանջանքներն իմացունելով, առնոց բոլորը անօգուտ են ու չեն կրնար փոխել սիրտը. և երբոր Ընտուած խան-

պակաս սիրով կը հրաւիրէ ու կը համոզէ մեզ, մենք ամէնքս միաբանութեամբ կը սկսինք ետ քաշուիլ: Անկը կ'ըսէ, "Ես շատ պզտիկ եմ": Անկալը՝ "Ես ալ շատ ծեր եմ": Երրորդը՝ "Ես գործ ունենալուս համար՝ ժամանակ չունիմ": Չորրորդը՝ "Ես տակաւին շատ ժամանակ ունիմ, երբոր ուզեմ կրնամ": Հինգերորդը՝ "Ես տակաւին աշխարհը չվայելեցի, եաթը կ'ապաշխարեմ": Ու սակայն ամէն մէկը հրաժարելու բան մը կը գտնէ մէկ դի ձգելով իր խիստ հարկաւոր գործը՝ այսինքն հոգիին փրկութիւնը: Ա՛շմարիտն այս է որ մարդիկ բնականաբար սէր չունին առ Աստուած, ու իրենց սրտերնուն մէջը կ'ըսեն Աստուծոյ, Քրիստոսի, Սուրբ Հոգիին, ու Աստուածաշունչին, "Մէկ դի՛ գացէք մեզմէ": Ընդունք թշնամի են Աստուծոյ, լոյսը կ'ատեն ու չեն ուզեր անոր գալ:

Ե. Ճշմէ որ իրենց մեայ, մարդիկ բոլորովին պիտի կորսուին իրենց ապականութեան մէջը:

Զ. Ընդունց սրտին փոփոխութիւնը Հոգին Սուրբ Աստուծոյ գործն է միայն. միայն ինքը՝ որ երկինքն ու երկիրը ստեղծեց, կրնայ մաքուր սիրտ մը ստեղծել մարդուս սրտին մէջ (ա):

Է. Փրկութիւնը բոլորովին ձրի շնորհքէ է. Աստուծոյ շնորհքն է որ իր Որդին մեզի համար մեռնելու կուտայ. Աստուծոյ շնորհքն է որ իր Սուրբ Հոգին մեր սիրտերը փոխելու համար կու տայ. և Աստուծոյ շնորհքն է որ իր Սուրբ Հոգին որու որ ինք ուզէ կու տայ: "Անկը Քրիստոսի չկրնայ գալ, թէ որ Հայրը անիկայ չքաշէ". ու որուն որ Հայրը հաճի, անիկայ կը քաշէ. այնչափ՝ որչափ որ ինք ընտրեց (բ):

ա. Այսն զի Աստուած՝ որ հրամայեց ըստ խաւարէն լոյս ծագել, ինքը մեր սրտերուն մէջ ծագեց՝ Աստուծոյ փառաց գիտութեան լոյսը տալու համար Յիսուս Քրիստոսի անձովը: բ Կորնթ. դ. 6:

բ. Իր ուզելովը մեզ ծնաւ ճշմարտութեան խօսքովը՝ որ մենք իր ստեղծածներուն երախայրի մը ըլլանք: Յակ. ա. 18:

Ե. Ցած մեղաւորները ծեր ու պատանի սրտին իրենց սիրտերուն չափ չունենալը գէշութիւնը։ Ինչո՞ւ չեն կրնար ինքզինքնին աւելի սղիկ ընել, ոչ ալ ինքնիրեննուն կըսեն փոխել ինքզինքնին. անոնք սասկ բան մը ընելու յոյս ցոյց չունենան. և ցած ինքզինքնին Յիսուս Քրիստոսով Աստուծոյ ողորմութեանը յանձնեն, ու աղօթեն Սուրբ Հոգին ընդունելու համար՝ որով կարենան նորոգուիլ ու վերկուիլ։

---

2. Մենք պարտինք սրտի փոխոխութիւն ունենալ. սա սրտի փոխոխութիւնն ի՞նչ է, և ինչպէս Սուրբ Հոգին իր գործը կը կատարէ ու Նիկինքին համար կը պատրաստէ մեզ։

Յով. Գ. 1–21։

Հ. Փարիսեցիներէն, ու Հրէից իշխաններէն ոմն եկաւ Յիսուսին գիշերով։

Պ. Նիկոդեմոս։ Յով. Գ. 1–9։

Հ. Յիսուս ի՞նչ ըսաւ անոր։

Պ. "Ամէն ամէն կ'ըսեմ քեզի. թէ որ մէկ մարդ մը նորէն չծնանի, չկրնար Աստուծոյ թագաւորութիւնը տեսնել"։ Յով. Գ. 3։

Հ. Ի՞նչ է այն բանը, որ առանց անոր մէկը Տէրը չպիտի տեսնէ։

Պ. Սրբութիւն։ Նէբ. Ժբ. 14։

Հ. Սրբութիւն անհրաժեշտ է մեզի Նիկինք երթալ առանց սրտի փոփոխութեան։

Պ. Այո՛, անհրաժեշտ է։

Հ. Երբոր մարդ մը Սուրբ Հոգիով նորոգուի, ան փոփոխութի՞ւն է։

Պ • Հրամերես • քանզի անուշ կը դառնայ ապաշխարելու , Յիսուսի հաւատալու , Աստուած սիրելու , և բարի կեանք մը վարելու :

Անոնց աչքերը բանալու , փառաբէն՝ լոյսի , ու Սատանայի իշխանութենէն՝ Աստուծոյ դարձընելու , որ անոնք մեղաց թողութիւն առնեն , և սուրբերուն հետ մասնակից ըլլան՝ հնձի հաւատալով : Գործ • իզ • 18 : Վասն զի Աստուած՝ որ հրաման ըրաւ խաւարէն լոյս ծագիլ , ինքը մեր սրտերուն մէջ ծագեց՝ Աստուծոյ փառաց գիտութեան լոյսը տալու համար Յիսուս Քրիստոսի անձովը : Բ Կորնթ • դ • 6 :

Հ • Նորոգուած մարդը ի՞նչ տեսակ սիրտ ունի :

Պ • Նոր սիրտ :

Եւ ձեզի նոր սիրտ պիտի տամ , ու ձեր ներսիդին նոր հոգի պիտի դնեմ , և ձեր մարմիններէն քարեղէն սիրտը պիտի հանեմ , ու ձեզի մարմնեղէն սիրտ պիտի տամ : Եզեկ • լզ • 26 : Երե • 19 :

Հ • Անիկայ ի՞նչ տեսակ արարած մըն է :

Պ • Նոր արարած :

Ուրեմն թէ որ մէկը Քրիստոսի մէջ է , անիկայ նոր ստեղծուած մըն է • հիները անցան , և ահա ամէն բան նոր եղաւ : Բ Կորնթ • ե • 17 : Ինչու որ Քրիստոս Յիսուսով ոչ թլփատութիւնը բան մըն է , ոչ ալ անթլփատութիւնը , հապա նոր ստեղծուած ըլլալն է բանը : Գաղ • գ • 15 : Եփես • դ • 23 , 24 : Կող • գ • 10 :

Հ • Անանկ մէկը ի՞նչպէս ծնած կ'ըսուի Սուրբ Գրքին մէջը :

Պ • "Նորէն ծնած" • "Ջրէն ծնած" • "Աստուծմէ ծնած" : Յովհ • աւ • 13 : գ • 1–9 : աւ Գործ • աւ • 23 : աւ Յովհ • գ • 9 :

Հ • Հիմա անիկայ որի՞ն որդին է :

Պ. Աստուծոյ որդին: Հռոմ. Ը. 14–17:

Հ. Նա ճար պիտի երթայ:

Պ. Երկինք: Հռոմ. Ե. 1, 2:

Հ. Ինչպէս կրնաս հասկընալ թէ մեկը Սուրբ Հոգիով իսկապէս նորոգուած է, թէ չէ:

Պ. Իր բռնած ճամբային, ու ամէն օրուան վարքին:

Ամէն ալ որ Աստուծմէ ծնած է, մեղք չգործեր, ինչու որ անոր սերմը իր մէջը կը մնայ, ու չկրնար մեղք գործել քանզի Աստուծմէ ծնած է: Աստ յայտնի են Աստուծոյ որդիքը ու սատանայի որդիքը: ա Յով. Գ. 9, 10: Մատթ. է. 16–27:

Հ. Ինչ սիրտ ունենալէն առաջ ինչպէս կեանք մը կը վարէր:

Պ. Չար կեանք:

Ըրդ՝ մարմինին գործքերը յայտնի են, որ սոսկ են՝ շնութիւն, պոռնկութիւն .... բարկութիւններ, հաւակութիւններ, երկպառակութիւններ, բաժանումներ, չար նայուածքներ, մարդասպանութիւններ, գինովութիւններ, անառակութիւններ, ու ինչ որ սոսկ նման են: Գաղ. Ե. 19–21:

Հ. Ինչ սիրտ մը ունենալէն ետքը ինչպէս կեանք մը պիտի վարէ:

Պ. Նարի կեանք մը:

Դուք էք աշխարհի լոյսը. քաղաք մը՝ որ լեռան վրայ կեցած է, չկրնար պահուիլ: Ու ճրագը չեն վառեր և դներ գրուանի տակ, հապա աշտանակի վրայ, և լոյս կու տայ բոլոր տանը մէջ եղողներուն: Ընանկ թող լուսաւորէ ձեր լոյսը մարդոց առջին, որ տեսանեն ձեր բարի գործքերը ու փառաւորեն ձեր Հայրը՝ որ երկինքն է: Մատթ. Ե. 14–16: Ժէ. 23:

Հ. Երբոր Հոգին փոխէ մեր սիրտերը, ան ատենը

մեզ կատարելապէս սուրբ կընէ՞ , անանկ որ մենք բնաւ մէյմըն ալ չմեղանչենք որչափ որ ապրելու ըլլանք :

պ . Հապա միայն կը սկսի ան աւետնը մեզ սուրբ ընելու :

Ինչու որ ամէնքս ալ շատ յանցանքներ կ'ընենք . թէ որ մէկը խօսքով յանցանք չընէ , անիկայ կատարեալ մարդ է , որ կարող է բոլոր մարմինն ալ սանձելու : Յակ . գ . 2 : Թէ որ ըսենք՝ թէ մենք մեղք մը չունինք , ինքզինքնիս կը խաբենք , ու մեր մէջը ճշմարտութիւն չկայ : ա Յով . ա . 8 : ա Կորնթ . ժ . 24–27 : Այս մասին վստահ ըլլալով՝ թէ ան որ ձեր մէջը բարի գործ մը սկսաց , մինչև Յիսուս Քրիստոսի օրը պիտի կատարէ : Փիլիպ . ա . 6 :

հ . Ուրեմն հոգին ի՞նչ պէտք է որ մեզի ընէ :

պ . Պէտք է որ մեզի հետ մնայ ու մեր մէջը իր վճռած բարի գործը լմնցունէ , մեզ բարեպաշտութեան մէջ յառաջացունէ քանի որ կ'ապրինք , և այնպէս մեզ Երկինքին համար պատրաստէ :

Հայց արդարներուն ճամբան՝ ծագող լոյսին պէս է , որ երթալով կը լուսաւորուի , մինչև որ կատարեալ օր ըլլայ : Առակ . դ . 18 : Մատթ . ժդ . 31–33 : հովհ . ը . 11 : ա Կորնթ . գ . 16 :

հ . Ընանկ է նէ որի՞ն փառք տալու ենք Երկինքին համար մեր պատրաստութեանը վրայով :

պ . Սուրբ հոգիին :

Մեր Փրկիչը կ'ըսէ . " Թէ որ մէկ մարդ մը նորէն չծնանի՝ չկրնար Աստուծոյ թագաւորութիւնը տեսնել " . " Պէտք է ձեզի նորէն ծնանիլ " :

Ե . Առանց սրտի փոփոխութեան մենք բնաւ Երկինք չենք կրնար մտնել : Աստուած՝ սրբութեան Աստուած է .

ուրեմն չարքը պիտի վըճտե իր ներկայութենեն . ինքը ճշմարտութեան ու արդարութեան Աստուած է . ուրեմն պիտի պատժէ չարքը յաւիտեան Դժոխքին մէջ : Երկինքը սրբութեան՝ ու Աստուծոյ հետ հաղորդութեան տեղ է . ուրեմն հարկաւոր է սրբութիւնը ան ամենուն՝ որոնք որ հոն պիտի երթան : Անզաւորը չկրնար Աստուծոյ հետ հաղորդութիւն ունենալ , ուշ ալ սուրբերուն ու հրեշտակներուն հետ . ու թէ որ Երկինքը դառնալու ըլլայ , հոն ուրախ և հանդիստ պիտի չըլլայ , ինչու որ ան սուրբ տեղին համար արտաքսութիւն պիտի չունենայ . պիտի զգայ թէ Երկինքը բուն իր տեղը չէ : Հաստը սատկայ սրտի փոփոխութեան՝ կ'ուզեն որ մեռնելնէն ետքը Երկինք երթան , չէ թէ Երկինքը կը սիրեն ու անիկայ վայելելու յարմարութիւն ունեին , հապա Դժոխքէն ազատելու կը փափաքին : Բայց թէ որ Երկինքը մտնելու վճռած ըլլային ալ , թշուառական պիտի ըլլային հոն՝ իրենց մեղքով ու անհաւատութիւնով լեցուն հին սրտերուն պատճառաւը :

Ը . Ծոցը ան ալէկ մումնան անունը որ տակաւին նորոգուած չէն . թէ որ սատկ վիճակի մը մէջ մնալով մեռնին , պիտի իջնեն անոնք բուն իրենց տեղը , այսինքն Դժոխքը :

Յիշեցէք որ եթէ ան աշխարհիս մէջ չնորոգուիք , բնաւ ամենևին ալ նորոգուելու չէք : Յայտ . իբ . 11 : Ասոր չէք դիտեր թէ երկաթ սատնի ապրելու է՝ թէ կարճ . ուրեմն խմաստուն եղէք ու շուտով սկսեցէք և ինքզինքնիդ անհոգ մի՛ թողուք , մինչև որ ան մեծ ու երջանիկ փոփոխութիւնը սատնար :

Գ . Ա փոփոխութիւնը ճշմարտապէս մեծ ու երջանիկ է : Գանգի մեղաւորին ունեցած խաւարը լոյսի կը փոխուի , անոր սատկութիւնը՝ սիրոյ , անոր մեղքը՝ արդարութեան : Ան ինքը սատանային հետանալով՝ կը մտնէ Աստուծոյ , Դժոխքին կը փրկուի՝ դէպ'ի Երկինքը կ'առաջնորդուի : Ան արդարև շատ կրանելի է ան մեղաւորը , ինչու որ Աստուծոյ որդին կ'ըլլայ անիկայ՝ Յիսուս Քրիստոսի հաւատքովը :

Գ . Ա սրտի ճշմարիտ նորոգութեան նշանը՝ վարքի

փոփոխութիւն մըն է : Նոր սիրտը նոր վարքի մը կ'առաջնորդէ . մեղաւորը՝ չէ՛ թէ ինչ որ առաջ էր , անանկ կը մնայ , հապա նոր արարած մը կ'ըլլայ . մեղքին ու յիմարութեան բոլոր հին ձամբաները մէկ դի կը ձգէ , և անոնց տեղը կը սոսնայ աղօթքը՝ օրհնութիւնը՝ հաւատքը՝ և սէրը՝ ու սուրբ Հոգեկանութիւնը՝ որ նոր բաներ են : Ան անիկայ օրշափ որ փորձութիւններ քաշելու ըլլայ , Սատուծոյ Հոգին օրնութիւնովը այնշափ աւելի ազէկ կերպով կը յառաջանայ . իր շաւիղին լոյսը քիչ քիչ աւելնալով պայծառ կը լուսափայլէ մինչև որ կատարեալ կ'ըլլայ կէս օրուան լուսին պէս , երբոր պիտի տեսնէ Սատուած փառքով : Ան ալ որ սա կերպով չյառաջանար առաքինութեան ձամբուն մէջ՝ անոր նորոգութիւնը ճշմարիտ չէ :

Ե . Վերնատունեանները բնաւ մոռնալու չեն որ միայն Սուրբ Հոգին շնորհքովը և օրնութեամբը կրնան յառաջանալ դէպ'ի երկինք երթալու ձամբուն մէջ . նոյն շնորհքը տուող ու կարող Հոգին՝ որ բարի գործը կը սկսի յառաջ տանիլ մեր մէջը , պէտք է որ ինք յառաջ տանի ու կատարէ ան : Ջոգուշանանք ուրեմն Սուրբ Հոգին դէմ հակառակելէն ու զինքը վշտացունելէն . քանզի թէ որ ինքը հեռանայ մեզմէ , ամէն բան կ'ըլլայ մեզի խաւար ու մեղք , թշուառութիւն ու մահ :

---

3 . Սուրբ Հոգին կը խօսի մեզի Սատուածաշունչով :

Սաղմ . ժթ . 1–14 :

Հ . Ո՞ր գիրքին մէջ Սուրբ Հոգին կը խօսի մեզի :

Պ . Սուրբ Սատուածաշունչին մէջ :

Հ . Վրնաւորպէս Սուրբ Հոգին ինչ կ'ըսէ մեզի սա Գրքին մէջ :

Պ . Վրնաւորպէս մեզի կը ծանուցանէ թէ մենք մեղաւոր ենք , և թէ Երկինք ու դժոխք կայ , և թէ Վրիս-

առս մեռաւ մեզ փրկելու համար , և թէ մենք պարտինք նոր սիրտ ունենալ , թէ չէ՝ Նրկինքը չենք կրնար մտնել :

՚ . Կնաւ կրնայինք գիտնալ աս մեծ ճշմարտութիւնները մեր մէկը , թէ որ Աստուածաշունչը չունենայինք :

պ . Չէ :

Ան նոյն ժամուն Յիսուս հոգիով ուրախացաւ ու ըսաւ . Շնորհակալ եմ քեզմէ , ով ՚այր , Տէր երկնի և երկրի , որ աս բաները ծածուկ պահեցիր իմաստուններէն և գիտուններէն , ու տղոց յայտնեցիր . այո , ով ՚այր , ինչու որ քու առջիդ ասանկ հաճելի եղաւ : Ղ֊ա֊է . ժ . 21 : Պատճի որովհետև Աստուծոյ խմաստութեամբը աշխարհ չճանչցաւ զԱստուած էր խմաստութիւնովը , Աստուած հաճեցաւ քարոզութեան յիմարութիւնովը հաւատացեալները ապրեցունելու : ա Կորնթ . ա . 21 :

՚ . Որի՞ն խօսքն է Սուրբ Գիրքը . մարդոյ թէ Աստուծոյ :

պ . Աստուծոյ . "Բոլոր գիրքը Աստուծոյ շունչն է , և օգտակար է սորվեցունելու , յանդիմանելու , և շտկելու , ու արդարութեան խրատելու համար" : ՚ Տիմ . բ . 16 :

՚ . Պօղոս ի՞նչ կ'ըսէ Տիմոթէոսին՝ Սուրբ Գիրքին վրայով :

պ . "Եւ ան֊մանկութենէդ՝ի վեր Սուրբ Գիրքերը գիտես , որոնք կրնան իմաստուն ընել քեզ փրկուելու՝ Քրիստոս Յիսուսի վրայ եղած հաւատքովը" : ՚ Տիմ . բ . 15 :

՚ . Պետրոս ի՞նչ կ'ըսէ Աստուածաշունչը գրողներուն վրայով :

պ . "Ինչու որ մարգարէութիւն մը երբէք մարդոյ կամքին պէս չտրուեցաւ . հապա Աստուծոյ սուրբ մարդիկը Սուրբ ՚ոգիէն շարժուած՝ խօսեցան" : ՚ Պետ . ա . 21 :

Հ. Ո՞նչ կերպով խօսեցան։

Պ. Սուրբ Հոգին քառ անունց ինչ գրելնին ու ինչ խօսելնին, և միշտ անունց հետ էր՝ անունք սխալ ընելէն պահելու համար։

Նա ալ Հօրը պիտի աղաչեմ, և ուրիշ Ախիթարիչ մը պիտի տայ ձեզի, որ յաւիտեան ձեզի հետ բնակի. Ճշմարտութեան Հոգին, որ աս աշխարհս անիկայ չկրնար ընդունիլ. ինչու որ չտեսներ անիկայ, ու չճանչնար անիկայ. բայց դուք կը ճանչնաք անիկայ, ինչու որ ձեր քովը կը բնակի, և ձեր հետը պիտի ըլլայ։ Յօհ. ԺԴ. 16, 17։ Բայց Ախիթարիչը՝ Սուրբ Հոգին՝ որ Հայրը իմ անուանովս պիտի խրկէ, անիկայ ձեզի բոլորը պիտի սորվեցունէ, և ինչ որ ձեզի ըսի՝ միտքերնիդ պիտի բերէ։ Յօհ. ԺԴ. 26։

Հ. Փրկուելու ուրիշ ճամբայ մը կայ ան ճամբայէն զատ, որն որ Սուրբ Հոգին կ'իմացունէ մեզի Աստուածաշունչին միջը։

Պ. Ճէ՛։

Կրնքերը բննեցէք. ինչու որ դուք անոնցմով կը սեպէք յաւիտենական կեանքը ունենալ. և բուն անոնք են որ ինծի համար կը վկայեն։ Յօհ. Ե. 39։ Նաև ուրիշ միկով մը փրկութիւն չկայ. ինչու որ անկէ՛ի զատ ուրիշ անուն մը չկայ երկինքին տակը մարդոց միջ տրուած, որ անով կարող ըլլանք փրկուելու։ Գործ. Դ. 12։

Հ. Աստուածաշունչը կարդալէն զատ ի՞նչ ուրիշ միջոց սահմանած է Աստուած, որ մարդիկ սորվին Սուրբ Կրքին վարդապետութիւնները և փրկութեան ճամբան։

Պ. Ս. Եկեղեցին քարոզութիւնը՝ որ յաւուկ պաշտօն մըն է և Սուրբ Հոգիէն կանչուած մանաւոր մարդոց կը յանձնուի

Օդուշացէք ձեր անձերուն և բոլոր հօտին , որուն վրայ Հոգին Սուրբ ձեզ տեսուչ դրաւ՝ Աստուծոյ եկեղեցին հովուելու , որն որ իր արիւնովը ստացաւ : Գործ . Ի . 28 : Աստուծոյ հօտը որ ձեր մէջն է՝ արածեցէք , վերակացու ըլլալով չէ՛ թէ ակամայ՝ հապա կամաւ . չէ՛ թէ անարդ շահախնդրութեամբ , հապա յօժարութեամբ . չէ՛ թէ վիճակներուն վրայ տիրելով , հապա հօտին օրինակ ըլլալով . և Հովուապետին երեւցած ատենը փառաց անթառամ պսակը պիտի ընդունիք : ա Պետ . Ե . 2–4 : Խօսքը քարոզէ՛ . մնադրութեամբ գործէ՛ պարապէ՛ առնելին ու առնել դուրս , յանդիմանէ՛ , սաստէ՛ , յորդորէ՛ ամէն երկայնմտութիւնով ու վարդապետութիւնով : Բայց դուն ամէն բանի մէջ արթուն կեցիր , նեղութիւններու համբերէ , աւետարանչի գործ գործէ՛ , քու պաշտօնդ կատարէ՛ : բ Տիմ . Դ . 2 , 5 : Ու ինչը պատուիրեց մեզի՝ որ ժողովուրդին քարոզենք ու վկայութիւն տանք , թէ՝ անիկայ է Աստուծմէ սահմանուած՝ կենդանիներուն ու մեռելներուն դատաւորը : Գործ . Ժ . 42 : Մենք կը քարոզենք խաչեալ Քրիստոսը՝ Հրէաներուն գայթակղութիւն ու Յոյներուն յիմարութիւն . բայց անոնց՝ որ կանչուած են , թէ՛ Հրէաներուն ու թէ Յոյներուն , Քրիստոսը՝ Աստուծոյ զօրութիւնը , և Աստուծոյ իմաստութիւնը : ա Կորնթ . ա . 23 , 24 :

Հ . Ոստի յաւուկ քարոզիչներէն զատ՝ հասարակ մարդիկ չե՞ն կրնար աւետարանը քարոզել իրենց խօսակցութեանը մէջ :

Պ . Կրնան քարոզել . քանզի հիմա պէտք է որ ամէն մարդ սորվեցունէ իր քաղաքացիին ու իր եղբօրը՝ Տէրը ճանչնալու ճամբան : Եբր . Ը . 11 :

Ու ան օրը մեծ հալածում եղաւ Երուսաղէմի մէջ եղող եկեղեցիին վրայ , և առաքեալներէն՝ զատ՝ ամէն ալ

ցիրուցան եղան Հրէաստանի ու Սամարիայի երկիրներուն մէջ : Եւ ան ցիրուցան եղածները կը պտըտէին՝ ու խօսքը կը քարոզէին : Գործ . Ը . 1 , 4 : Եւ ան որ կը լսէ՝ թող ըսէ , Եկուր : Յայտ . Իբ . 17 : Տես նաև Գործ . ԺԱ . 19–21 : Մատթ . Ե . 19 : Գործ . ԺԸ . 2 , 3 , 24–26 : Հռով . ԺԶ . 3 , 12 :

Հ . Մեր փրկուելուն համար յոյս մը կայ թէ որ անարգենք Աստուածաշունչ կարդալն ու քարոզ լսելը :

Պ . Ո՛չ :

Եւ Աբրահամ ըսաւ անոր . Ունին Մովսէսը ու Մարգարէները ունին , թող անոնց մտիկ ընեն : Ան ալ ըսաւ . Ո՛չ՝ հայր Աբրահամ , հապա թէ որ մեռելներէն մէկը անոնց երթայ , պիտի ապաշխարեն : Եւ անիկայ ըսաւ անոր . Թէ որ Մովսէսին ու Մարգարէներուն մտիկ չեն ըներ , ոչ ալ թէ որ մեռելներէն մեկը յարութիւն առնելու ելլայ , պիտի հաւտզուին : Ղուկ . ԺԶ . 29–31 : Մէկը թէ որ Մովսէսին օրէնքը անարգէր , առանց ողորմութեան երկու կամ երեք վկաներով կը մեռնէր . ալ ո՛րչափ սաստիկ պատժոյ արժանի պիտի սեպուի անիկայ , որ Աստուծոյ Որդին ոտքի տակ առած , և ուխտին արիւնը անմաքուր սեպեց , որ անով ինքը սրբուեցաւ , և շնորհաց Հոգին նախատեց : Եբր . Ժ . 28 , 29 :

Հ . Երբոր մեր Հոգիին փրկուելու ձամբան գիտենք , ի՞նչ պարտինք ընել :

Պ . Պէտք է որ ուրախութեամբ և մեր բոլոր ջանքովը անոր փրկութեանը ջանանք :

Հ . Երբոր գիտենք թէ Սուրբ Հոգի մը կայ՝ որ կըսնայ առաջ տանիլ մեզ փրկութեան մէջ ու երևելի գործին մէջը , ի՞նչ պէտք է որ ընենք :

Պ . Պէտք է որ շնորհակալութեամբ ջանանք և աղաչենք Աստուած Սուրբ Հոգիին համար՝ որ մեր սիրտերը

փոխէ ու մեղ Վրիստոսի տանի , թէ չէ պիտի կորսուինք յաւիտեան : Ես. ա . 24–27 :

Ա . Երբոր մէկը քրիստոնեայ կ'ըլլայ Սուրբ Հոգին նորոգելով , անատնեն ալ օգուտ ունի՞ իրեն Աստուածաշունչը :

Պ . Թրամերթս . քանզի Աստուածաշունչին միջոցով Սուրբ Հոգին կը քաջալերէ անիկայ ու կը սորվեցունէ անոր բոլոր իր պարտաւորութիւնները :

Տէրոջը օրէնքը կատարեալ է . հոգին կը նորոգէ . Տէրոջը վկայութիւնը ճշմարիտ է . տգէտը իմաստուն կ'ընէ : Տէրոջը կանոնները շիտակ են . սիրտը կ'ուրախացունեն . Տէրոջը պատուիրանքները պայծառ են , աչքերուն լոյս կու տան : Տէրոջը վախը սուրբ է , յաւիտեան կը ձնայ . Տէրոջը դատաստանները ճշմարիտ ու բոլորովին արդար են : Անկալի են անոնք ոսկիէն , ու շատ փորձուած ոսկիէն . ու խորիսխէ կաթած մեղրէն անուշ են : Նաև քու ծառադ անոնցմով կը խրատուի , ու զանոնք պահելուն վարձքը շատ է : Սաղ . ժթ . 7–11 :

Ա . Ուրեմն ի՞նչպէս պարտինք գործածել Աստուածաշունչը :

Պ . Պէտք պարտինք սիրել անիկայ և սորվիլ , ու հնազանդիլ անոր՝ բոլոր մեր կեանքը մէջ :

Ես օրինաց գիրքը քու բերնէդ չպատուի , հապա գիշեր ցորեկ անոր վրայ մտածես , որ բոլոր անոր մէջի գրուածները պահես ու կատարես . քանզի այն ատենը քու գործերդ առաջ կը տանիս , և այն ատենը յաջողութիւն կը դտնես : Յես . ա . 8 : Նշանակելի է ձեր մարդը՝ որ ամբարիշտներուն խորհուրդին մէջ չքալէր , ու մեղաւորներուն ճամբուն մէջ չկենար , և ծաղր ընողներուն նստած տեղը չնստէր : Հապա անոր կամքը Աստուծոյ օրէնքին մէջն է , և ցորեկ ու գիշեր անոր օրէնքին վրայ կը մտածէ :

Եւ անիկայ Ջուրի Ճամբաները մնկուած ծառի մը պէս պիտի ըլլայ , որ իր ժամանակին իր պտուղը կու տայ . ու անոր տերևը պիտի չթափի , և ինչ բան որ ընէ՝ պիտի յաջողի : Սաղ . ա . 1–3 :

Ը . Եւ մեր բոլոր կենացը մէջ ճր Հոգիին կը կարօտինք՝ որ մեզի սիրել տայ Աստուածաշունչն ու սորվեցունէ , և ճաշակելու անոր :

Պ . Սուրբ Հոգին :

Նակ մենք չէ թէ ա աշխարհիս Հոգին առինք , հապա ան Հոգին՝ որ Աստուածմէ է . որ մենք Ճանչնանք ան բաները որ Աստուծմէ տրուեցան մեզի . որոնք նաև կը խօսինք , չէ թէ մարդկային իմաստութեան սորվեցուցած խօսքերովը , հապա Հոգիին սորվեցուցածներովը . և հոգևոր բաները հոգևորի հետ կը յարմարցունենք : Նակ շնչաւոր մարդը Աստուծոյ Հոգիին բաները չընդունիր . ինչու որ անոնք իրեն յիմարութիւն են , ու չկրնար ալ գիտնալ , ինչու որ հոգևոր կերպով կը քննուին : Բայց ան որ հոգևոր է՝ ամէն բան կը քննէ , ու ինքը մէկէ մը չքննուիր : Ո՞վ գիտցաւ Տէրոջը միտքը , որ անոր խրատ տուող ալ ըլլայ . բայց մենք Քրիստոսի միտքը ունինք : ա Կորնթ . բ . 12–16 :

Սուրբ Հոգին մեզի հետ կը խօսի Աստուածաշունչով , որն որ Իրմէն ընտրուած սուրբ մարդիկներէն գրուեցաւ . ու անոնք իրմէն այնչափ սորված և օգնութիւն ընդունած էին ան գրելու համար՝ որ Աստուածաշունչը Սուրբ Հոգիին ձիշտ ուզածին պէս եղաւ : Ան կատարեալ է . ան է միայն ու ամենաբաւական կանոնը հաւատքին . ան՝ հաւատալու և ընելու բաները մեզի կը սորվեցունէ . ան Աստուծոյ խօսքն է :

Ը . Մենք ամենէն աւելի պատուելու ենք Աստուածաշունչը . որ ամենապերազանց գիրք մըն է . ամէն ուրիշ

դիրքերը՝ մարդոցմէ եղած դիրքեր են, բայց աս դիրքը Աստուծմէ եղած է. որն որ Աստուած ու Յաւիտենականութիւնը աչքի առջև կը բերէ։ Ան կը տրվեցունէ մեզի բուն մեր անմահութիւնը և մեր փրկուելու ճամբան. ան է կենաց դիրքը։ Որ որ Աստուածաշունչը ճանչցուած է և կը կարդացուի ու կը քարոզուի, և կը հաւատան ու կը ՚ի գործադրին անոր, հոն կայ գիտութիւն ու սրբութիւն, խաղաղութիւն ու յաջողութիւն։ Որ ուր որ չկայ, հոն կայ տգիտութիւն ու մոլութիւն, խռովութիւն ու կործանում։ Ասոր Աստուածաշունչը շատ հարկաւոր է մեզի։

Ե. Մենք պարտինք ընդունիլ Աստուածաշունչը մեր մէջ մեծ ու ամէնապատուական հատոյց ու վարքի կանոնին պէս. ամէն ինչ որ Սուրբ Հոգին աս դիրքին մէջը մեզի կը հրամայէ հաւատալ՝ մենք պարտինք հաւատալ. ամէն ինչ որ աս դիրքին մէջը մեզի կը պատուիրէ ընել՝ մենք պարտինք ընել անիկայ։ Ինչ որ մեկը Աստուածաշունչին հակառակ հաւատք ունենայ կամ տրվեցունէ կամ քարոզէ կամ գործէ, անիկայ սխալ կը հաւատայ և կը տրվեցունէ ու կը քարոզէ և կը գործէ։ Եւ ամէն մէկ զգայումներուն և գործերուն ուղիղ կամ սխալ ըլլալը Աստուածաշունչով պիտի քննուի։

Զ. Ոյց ի՞նչ օգուտ պիտի ընէ մեզի աս Դիրքը, թէ որ մենք գիտութեամբ անոր չհետևինք ու անկից ընդունելու խրատներուն պատեհութիւնները անհոգութեամբ կորսնցունինք։ "Դիրքերը քննեցէք" կը պատուիրէ մեզի Տիկիչը։ Տիրութեան ճամբան թէպէտև այնչափ դիւրին ու պայծառ է Աստուածաշունչին մէջ՝ ու պզտիկ տղաքներն ալ կրնան տրվել, բայց Աստուածաշունչը իր բարձրութիւնովին ու խորունկութիւնովը բոլոր գիտութիւններէն գերազանց է։ Ինչ որ մարդիկ բոլոր իրենց կեանքերնուն մէջ անոր հետևին, թէ որ մինչև վերջին կէտը անոր պարապին, տակաւին անոր մէջը տրվելու բաներ կը մնան։ Ան դիրքը Աստուծոյ Դիրքն է։

Ոյց աս Սուրբ Դիրքը կարդալու ժամանակնիս՝ պէտք է որ խոնարհութեամբ և հնազանդութեամբ ընդունինք ինչ որ մեզի կը տրվեցունէ, թէ չէ՝ անօգուտ կ'ըլլայ մեր կարդալը։

Դ. Ո՛շմարիտ քրիստոնեաները որչափ որ կ՚ապրին՝ այնչափ ալ իրենց սէրը կ՚աւելնայ Աստուածաշունչին վրայ : Սաղմ. ՃԺԹ. 97–104 համբ. : Եւ որչափ երկար որ ապրին, այնչափ աւելի կը զգան իրենց ունեցած Սուրբ Հոգիին կարօտութիւնը որ կարող ըլլան Սուրբ Գիրքը իմանալու ու անոր ծառայելու :

Ե. Եւ դիտնալով հիմա՝ որ կորսուած մարդիկը միայն Աստուածաշունչով փրկութիւն կը գտնեն, կը փափաքին որ ամէն մարդիկ ան Աւետաց Գիրքը ունենան, ու կը ջանան որ անիկայ ամէն ազգաց մէջ տարածեն :

Ընտիք՝ որ իրենց պէս եղբայրները Աստուածաշունչ կարդալէն կը զրկեն, Աստուծոյ ու մարդոց թշնամիներն են. քանզի Աստուածաշունչը իրաւունքով ամէն մարդու կը վերաբերի. ու բոլոր աշխարհի համար գրուեցաւ :

Զ. Ընտիք որ Աստուածաշունչը Աստուծոյ խօսքը ըլլալ չեն ընդունիր, հապա ծաղր կ՚ընեն անիկայ, և չեն պարապիր անոր ընթերցմանը, չեն հաւատար, չեն ծառայեր անոր, ամէն մունք՝ թէ որ ան բրածնեբնուն վրայ չապաշխարեն՝ պիտի կորսուին յաւիտեան :

---

4. Սուրբ Հոգին ալ ըլլալը :

Յով. ԺԶ. 15–31 :

Հ. Ո՞վ է Սուրբ Հոգին :

Պ. Անիկայ Աստուած է. ինչպէս որ կը խոստովանինք Աստուածութիւնը Հօրմէն ու Որդիէն, Հայր՝ Որդի՝ և Սուրբ Հոգի, իրենք անձն ու մէկ Աստուած :

Հ. Ի՞նչպէս գիտէք թէ ինք Աստուած է

Պ. Աստուածաշունչին մէջ անիկայ Աստուած կը կոչուի : Գործ. Ե. 3, 4 : Ա Տիմ. Գ. 16 :

Հ. Վրիստոնէական մկրտութիւնը որո՞ւ անունով կը կատարուի :

Պ. Ինչպէս Հօրը ու Որդին անունովը՝ անանկ ալ Սուրբ Հոգին անունովը: Մատթ. իբ. 19:

Հ. Ժողովուրդը եկեղեցին արձակուելուն ի՞նչ կ'ըսուի իրենց:

Պ. "Տէր Յիսուս Քրիստոսի շնորհքը՝ և Աստուծոյ սէրը՝ ու Հոգւոյն Սրբոյ հաղորդութիւնը ձեր ամենուն հետը ըլլայ. Ամէն": բ Կորնթ. ժգ. 13:

Հ. Աստուած միայն գիտէ ամէն բաները. Սուրբ Հոգին ալ գիտէ՞ ամէն բաները:

Պ. Հրամեցես. "Հոգին ամէն բան կը քննէ, Աստուծոյ խորունկ բաներն ալ": ա Կորնթ. բ. 10:

Հ. Աստուած միայն գիտէ գալու բաները. Սուրբ Հոգին ալ գիտէ՞.

Պ. Հրամեցես:

Երբոր ինքը՝ ճշմարտութեան Հոգին գայ, ամէն ճշմարտութեան պիտի առաջնորդէ ձեզ. ինչու որ չէ թէ ինքիրմէն պիտի խօսի, հապա ինչ որ լսէ՝ պիտի խօսի, ու գալիքները ձեզի պիտի պատմէ: Յով. ժզ. 13: Նախ. խդ. 9, 10:

Հ. Աստուած միայն ներկայ է ամէն տեղ. Սուրբ Հոգին ալ ամէն տեղ ներկայ է:

Պ. Հրամեցես:

Ո՞ւր երթամ քու Հոգիէդ, և քու երեսէդ ո՞ւր փախչիմ: Եթէ որ երկինքը ելլեմ, դուն հոն ես, թէ որ դժոխքը անկողինս ընեմ, ահա դուն հոն ես: Եթէ որ արշալոյսին թևերը առնեմ, և ծովուն վերջի ծայրերը բնակիմ, հոն ալ քու ձեռքդ ինծի պիտի առաջնորդէ, և քու աջ ձեռքդ զիս պիտի բռնէ: Սաղմ. ճլթ. 7–10:

Հ. Աստուած միայն Ամենակարող զօրութիւն ունի. Սուրբ Հոգին ալ Ամենակարող զօրութիւն ունի՞:

Պ. Հրամեցես. քանզի Առաքեալները անոր զօրու-

թիւնովը ամէն տեսակ հրաշագործութիւններն ըրին : ա Կորնթ. ժբ. 8–11 : Եբր. բ. 4 : Գործ. բ. 4 , և այլն :

Հ. Ո՞րն է ան մեղքը որն որ Աստուած թնաւ պիտի չներէ ոչ աս աշխարհիս մէջ և ոչ գալու աշխարհին մէջը :

Պ. Սուրբ Հոգիին դէմ եղած հայհոյութիւնը : Մատթ. ժբ. 24–32 : Ղուկ. ժբ. 10 : Մարկ. գ. 22–30 :

Սուրբ Հոգին՝ որ կը փոխէ մեր սիրտերը՝ մեզ Քրիստոսին կը քաշէ , ու Երկինքին համար կը պատրաստէ՝ ձշմարիտ Աստուած է , երկրպագելի Երրորդութեան երրորդ անձը :

Ա. Ասոնի մենք վանանալու՝ սիրելու՝ երկրպագութիւն ընելու ու ծառայելու ենք իրեն Աստուծոյ պէս : Ինքն է Աստուծոյ Խրքին հեղինակը , ու ինք աս գիրքին մէջը մեզի յայտնեց ամէն եղածներն ու գալիքները մինչև աս աշխարհիս վերջը , ան ամէն բաները՝ որ մենք պարտինք հաւատալ ու ընել մեր փրկութեանը համար : Ինքն է որ Մարգարէներուն ու Առաքեալներուն ձեռքովը զօրաւոր հրաշքներ գործեց : Ինքն է որ աշխարհի ամէն կողմերը ներկայ է մի և նոյն րոպէին՝ մարդոց մեղքերը յանդիմանելով , անոնց սիրտերը փոխելով , անոնք դէպ՝ի Քրիստոս առաջնորդելով , Քրիստոնեաներուն սրտին մէջ բնակելով ու անոնք սրբելով , պաշտօնեաներ որոշելով ու անոնց խօսել տալով , և եկեղեցիներուն հոգ տանելով :

Բ. Ի՞նչ անպհական գործն է մարդոց սիրտերը փոխել ու սրբել : Մենք չենք կրնար փոխել բուն մեր սիրտերը , ինչու որ բոլորովին մենք չար ենք , ու մեր սիրտերը միշտ չարութիւն ընելու պատրաստ են : Մենք զգալով մեր տկարութիւնն ու չարութիւնը՝ պարտինք Աբրեն երթալ ձիշդ աս դիտաւորութեամբ : Աշխարհիս դէպ՝ի Քրիստոս դառնալու բոլոր յոյսերը՝ Աստուծոյ Հոգիին ընորհքին կախում ունին :

Գ. Մենք ամէն պէտք եղածն ընելու ենք Սուրբ Հոգին հրաւիրելու, որ դայ մեր սիրտը բնակի, միանգամայն հեռու կենալով ան ամէն բաներէն՝ որ զինքը մեզմէ կը հեռացունեն: Արժանի է որ ինքն իր սրբազան ներդործութիւնը մեր սիրտերէն դադրեցունէ, կարելի է որ ինքը վշտանայ ու մեզմէ մէկ դի քաշուի յաւիտեան: Ուրեմն չուրանանք իր Աստուածութիւնն ու իր ամենակարող զօրութիւնը. երդում չընե՛նք իր Սրբազնասուրբ անունովը, չանարգե՛նք իր սուրբ Խօսքը՝ իր պաշտօնեաները և իր ժողովուրդը: Իր կամքին դէմ եղածը չընենք, ինչու որ չկրնար բնաւ մէկ կերպով մը մեղքին հետ հաղորդութիւն ունենալ:

Գ. Ինքը բարեգութ ու երկայնամիտ է դէպ'ի ամէն մարդիկ: Ծո՛ւէ որ ինքը մարդասէր ու երկայնամիտ չըլլար, բնաւ չէր բնակեր աս գէշ աշխարհիս մէջը, բնաւ չէր բնակեր մարդոց սրտին պես ապականեալ տեղ մը: Ու երբոր ինքը շնորհայոյ գործ մը սկսի մեր մէջը՝ թէպէտև մենք շատ անգամ անոր կամքին դէմ կը կենանք, այսու ամենայնիւ կը համբերէ և իր սկսած գործը չդադրեցունելով՝ շարունակ յառաջ կը տանի մինչև վերջին կէտը: Ինքը Շնորհայոյ Հոգի է. ճիշդ անանկ Հոգի՝ որուն մեղաւորները կը կարօտին:

Ե. Հմմարիտ Քրիստոնեան ինչպէս զօրաւոր և ինչպէս երջանիկ է: Անոր Հայրը՝ Աստուած է. անոր Փրկիչը՝ Աստուած է. և անոր Սրբարարն ալ՝ Աստուած է. "Ծո՛ւէ որ Աստուած մեր կողմն ըլլայ, ո՞վ պիտի ըլլայ մեզի հակառակ":

Զ. Հայց չարերն ու անզեղջները՝ անզօր ու թշուառական են. անոնք ո՛չ երկնաւոր Հայր ունին, ո՛չ պաշտպանական Փրկիչ, ո՛չ ալ բարեգութ Սրբարար: Անոնք՝ Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ հակառակ են. և Հայրը՝ Որդին՝ և Սուրբ Հոգին ալ անոնց հակառակ է: Աստուածմէ մեզի համար նախապատրաստուած մեծ փրկութենէն անոնք մաս ու բաժին չունին:

Ը. ՄԸՏՈՒԱՆ ՎՐԱՅ։

1. Մարմինին մեռնելուն վրայ։

Յօհ. ԺԲ. 1–44։

Ա. Ո՞նչ է պատճառը՝ որ մենք ամէնքս կը մեռնինք։

Պ. Վասնզի մենք ամէնքս ալ մեղաւոր ենք։ Ծննդ. Ը. 17։ Սաղմ. ՃԽԸ. 48։ Հռոմ. Ե. 12։

Ա. Ճիշդ որ բնաւ մեղք մը չգլլար աշխարհի մէջ, մահ պիտի չլլար։

Պ. Ճիշդ։

Վասնզի մեղաց վարձքը մահ է. բայց Աստուծոյ ձրի պարգեւը յաւիտենական կեանք՝ մեր Տէրոջը Յիսուս Քրիստոսի ձեռքովը։ Հռոմ. Զ. 23։

Ա. Գիտէ՞ք ուր ատեն պիտի մեռնիք։

Պ. Ճշդ. միայն Աստուած գիտէ ան ատենը

Ստեղծուածները ու ողջացուածները, գերեզմանը իջեցուածը ու վեր հանուողը՝ Տէրն է։ ա Թագ. Բ. 6, 7։ Որ ամէն ապրողին անձը՝ ու բոլոր մարդկային մարմնոյ հոգին անոր ձեռքն է։ Յովբ. ԺԲ. 10։ Երբոր քու երեսդ կը ծածկես, կը խռովին։ Երբոր անոնց հոգին կ'առնես, կը մեռնին, և իրենց հողը կը դառնան։ Սաղմ. ՃԴ. 29։

Ա. Գիտէ՞ք արդեօք թէ ինչ տեսակ մահուամբ պիտի մեռնիք։

Պ. Ճշդ, միայն Աստուած գիտէ ան։

Ա. Անոնք ընդհանրապէս աս աշխարհիս մէջ շատ կապրինք՝ թէ քիչ։

Պ. Կրնչ ժամանակ։

Ո՞նչ է ձեր կեանքը. յիրաւի շոգի մըն է, որ քիչ մը

ատեն կ'երևնայ , ու եղբը կ'ոչնչանայ : Յով • ե • 14 , 15 : Այան զի ամէն մարմին խոտի պէս է , և մարդուն բոլոր փառաւորութիւնը խոտի ծաղկի պէս • խոտը կը չորնայ , ու անոր ծաղիկը կը թափթըփի : ա Պետ • ա • 24 : Յոբ • ժդ • 1 , 2 : Սաղ • գ • 5 • լթ • 5 :

Ա • Ասր տեսած ամենէն ծեր անձինքը քանի տարեկանի չափ կան :

Պ • Եօթանասուն կամ ութսուն տարեկանի չափ :

Ասր տարիներուն օրերը եօթանասուն տարի են • ու թէ որ զօրութիւնով ութսուն տարի ըլլան , տակաւին անոնց փառքը աշխատանք ու ցաւ է • ինչու որ անոնք շուտով կ'անցնին , ու մենք կը թռչինք : Սաղ • գ • 10 :

Ա • Ո՞վ հեղհեղէն առաջ մարդիկ քանի տարի կ'ապրէին :

Պ • Ութը կամ ինը հարիւր տարի :

Ա • Ասուածաշունչին մէջ ըսուած ամենէն ծեր մարդը ո՞վ էր :

Պ • Մաթուսաղայ : Ծննդ • ե • 1–32 :

Ա • Ինչու Ասուած կարճեցուց մարդկային կեանքը :

Պ • Մարդոց մեղքին համար :

Ա • Երկու բարի մարդիկ կային , որոնք բնաւ չմեռան • Ասուած անոնք աշխարհքէն դուրս հանեց և երկինք տարաւ : Ո՞նչ էին անոնց անուննները :

Պ • Ենովք և Եղիա : Ծննդ • ե • 24 : Եբր • ժա • 5 : Բ Թագ • բ • 11 :

Ա • Երբոր մարդ մը մեռնի , ի՞նչ կ'ընենք անոր մարմինը :

Պ • Հողին մէջը կը թաղենք անիկայ :

Ա • Եւքը ի՞նչ կ'ըլլայ անոնց մարմինը :

Պ • Հող կը դառնայ :

Ա • Ընդամ մեղանչելէն ետև՝ Ասուած ի՞նչ ըսաւ :

Պ . "Հոդ էր դուն և հող պիտի դառնաս" : Ծննդ . Գ . 19 :

Հ . Սոսկալի բան մըն է մեռնիլը , ինչ կրնայ միսթարել մեզ խաղաղութեամբ մեռնելու :

Պ . Աստուած :

Ո՞ւր է , ով մահ՝ քու խայթոցդ , ո՞ւր է , ով դերեզման , քու յաղթութիւնդ : Նոյն գոհութիւն Աստուծոյ , որ մեզի յաղթութիւն կու տայ մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի ձեռքովը : Ա Կորնթ . ԺԵ . 55 , 57 : Ծնկան վրայ գալով՝ բարձրաձայն աղաղակեց , Տէր՝ աս մեղքը մի՛ սեպեր ատոնց . և աս ըսելով՝ ննջեց : Գործ . Է . 59 : Նէ թէ որ երթամ ու ձեզի տեղ պատրաստեմ , նորէն կու գամ՝ և ձեզ քովս կ'առնեմ . որպէս զի ուր որ ես եմ՝ դուք ալ հոն ըլլաք : Յով . ԺԴ . 3 :

Հ . Ո՞նչ կերպ մահով մեռնելու պարտինք փափաքիլ :

Պ . "Յակոբին փոշին ինչ կրնայ համրել , և Իսրայէլին քառորդը ինչ կրնայ հաշուել . թող իմ անձս արդարներուն մահովը մեռնի , ու իմ վախճանս անոնց վախճանին պէս ըլլայ" : Թուոց ԻԳ . 10 :

Հ . Որովհետև մեր մեռնելուն ժամանակը կամ ինչ մահով մեռնելնիս չենք գիտեր , միշտ ինչպէս ապրիլ պարտինք :

Պ . Միշտ մահուան պատրաստ ըլլալով :

Հ . Ո՞նչ կ'ըսէ Յիսուս Քրիստոս ասոր վրայով :

Պ . "Դուք ալ պատրաստ կեցէք , քանզի Որդին մարդոյ կու գայ անանկ ժամու մէջ՝ որ դուք չէք կարծեր" : Ղուկ . ԺԲ . 40 :

Ես աշխարհին մէջի բոլոր կենդանիները մահուան ենթակայ են , և բուն աշխարհն ալ իր վախճանին կը մօտե-

նայ : Պահը թաղաւորեց մարդոց վրայ Ադամէն մինչև աս օրս , և պիտի թաղաւորէ մինչև վերջին օրն ալ :

Ը . Ա՛ս բաներէն կը սորվինք թէ ի՛նչ դէշ ու լեղի բան մըն է մեղքը . մահը և բոլոր վայրերը անիկայ բերաւ մեր ամենուս վրայ . թէ որ մեղք չըլլար , մահ ալ պիտի չըլլար , մեղքն ու մահը իրարու հետ կապուած են :

Ը . Դուք մեռնելու համար ծնած էք : " Հոդ էիր դուն , ու հող պիտի դառնաս " կ'ըսէ Աստուածաշունչը : Ուրեմն մի՛ հպարտանաք ձեր անձին գեղեցկութեանը կամ զօրութեանը կամ առողջութեանը վրայ : Մի՛ ջնազանդիք աս մարմինին ցանկութիւններուն : Մարմինը ուրիշ բան չէ՝ բայց միայն հող . խոնարհ և խորհրդաւոր եղէք մահուան վրայ :

Գ . Ձէք գիտեր թէ ե՛րբ պիտի մեռնիք . կարելի է մահը ձեզ յափշտակէ տարիէ մը ետքը , կամ թէ ամիսէ մը ետքը , կամ թէ գալ շաբթու , կամ վաղը և կամ դուք այսօր : Պարելի է որ մեծութեան հասակնուդ հասնիք , և կամ տղայութեան ժամանակնիդ մեռնիք : Գաղձէք գերեզմանատունը , ու հոն պիտի գտնէք պզտիկ տղայոց գերեզմաններ՝ խնամով նաև պատանիներու՝ և մեծ մարդոց գերեզմաններ : Պետքէն աւելի փոխոխական բան մը չկայ : Ա՛ղաչեան վրայ դուք ձեզմէ մի՛ պարծիք , ըսելով թէ՝ վաղը աս կամ ան բանը ընենք . գալ տարի հոս կամ հոն պիտի երթանք : Յակ . դ . 13 , 14 : Դուք միշտ զգալու և ըսելու էք " Թէ որ Տէրը կամենայ՝ ու ապրինք , աս կամ ան բան ընենք " :

Գ . Ձէք ալ գիտեր թէ ինչ մահով պիտի մեռնիք : հազար կերպ ճամբաներ կան մեռնելու . մահը մեր բոլորտիքը և մեր մէջն է . միշտ միտքերնիդ բերէք որ ձեր կեանքը Աստուծոյ ձեռքն է , և ինքը կրնայ երկընցնել կամ կարճեցնել անիկայ , որ աոեն կամ ինչ կերպով որ ինքը հաճի :

Ե . Ուրեմն թող ձեր կեանքին մեծ գործը ըլլայ մահուան համար պատրաստ ըլլալը : Կանգէն ձեր մահուան առնելը պիտի ջնեպէք թէ ձեր բոլոր պատրաստութիւնները շատ են : Ու թէ որ առաջուց սկսած չէք , հիմա սկսեցէք պատրաստուիլ : Միտքերնիդ բերէք ան ժամե-

ըը՝ որ արդէն կորսընցուցած էք • և ան վտանգը՝ որուն ձեր հոգիները մինչև հիմա ենթակայ եղած են : Ան պարմանք չէ՞ որ դուք մինչև հիմա մահուանէ ազատ մնացեր էք , ու յաւիտենական թշուառութեանը չէք խըրկուեր : Ուրեմն ձեր հոգիին փրկութիւնը մահուան օրին մի՛ թողուք , ինչու որ ասանկ ընելը մեծագոյն չարութիւն և յիմարութիւն է : Ձեր ամենէն աղէկ ժամանակը ամենաչար բաներու հետևելով անցուցէք : Նա թէ որ միամիտ սրտիւ ապաշխարէք ու Յիսուսին հաւատաք և իրեն ծառայելու համար ապրիք • դուք պիտի պատրաստ ըլլաք մահուան համար , և Աստուծոյ շնորհքովը մահը ձեզ պիտի չկրնայ վախցունել :

---

2 • *Հոգին ի՞նչ կ'ընայ երբոր մարմինը մեռնի :*

Ղ•—է • ԺԲ • 19–31 :

Հ • Երբոր մարմինը մեռնի՝ ի՞նչ կ'ընայ հոգին :

Պ • Ան Աստուած կ'երթայ :

Հ • Ինչո՞ւ առ Աստուած կ'երթայ :

Պ • Որ Աստուած անոր գործքերուն համեմատ դատէ անիկայ , կամ նրկինք ընդունելով , և կամ Դժոխք խրկելով :

Հ • Ուրեմն բարի մարդը մեռածին պէս նրջանիկ կ'ընայ արդեօք նրկինքը մտնել :

Պ • Հրաման :

Հ • Դուք ի՞նչպէս դիտէք աս :

Պ • Աստուածաշունչէն :

Ու եղաւ որ ան աղքատը մեռաւ , ու հրեշտակները Աբրահամին գոգը տարին զանիկայ • Հարուստն ալ մեռաւ ու թաղուեցաւ : Ղ•—է • ԺԲ • 22 : Իմ Հօրս տունը շատ բնակարաններ կան • ապա թէ ոչ՝ ես ձեզի պիտի ըսէի • Հիմա կ'երթամ ու ձեզի տեղ կը պատրաստեմ : Ու թէ որ երթամ ու ձեզի տեղ պատրաստեմ , նորէն

կու գամ՝ և ձեզ քովս կ՚առնեմ. որպէս զի ուր որ ես եմ՝ դուք ալ հոն ըլլաք : Յօհ. ժԴ. 2, 3 :

Ա. Ո՞ր Փրկիչը խաչին վրայ ի՞նչ ըսաւ աւազակին :

Պ. "Դուն այսօր իմ հետս Դրախտին մէջը պիտի ըլլաս" : Ղուկ. ԻԳ. 43 : Գործ. Է. 58 :

Ա. Դէշ մարդ մը մեռած պէս ճիւր կ՚երթայ :

Պ. Դժոխք :

Ա. Սիճաստունը մեռնելէն և թաղուելէն ետքը տանջանքի մէջ ըլլալով՝ ճիւր բացաւ իր աչքերը

Պ. Դժոխքին մէջը : Ղուկ. ԺՁ. 23 :

Ա. Յուդան ինքզինքը կախելէն ետքը ճիւր գնաց :

Պ. "Իր տեղը" : Գործ. Ա. 25 : Յօհ. ԺԷ. 12 :

Ա. Ուրեմն մենք մեռածնուս պէս, մեր հոգիները ճիւր պիտի գտնեն :

Պ. Կամ Երկինքը, կամ Դժոխքին մէջը :

Մահով հոգին մարմինէն բաժնուած կը մնայ մինչև Յարութեան օրը : Մարմինը երկրի մէջ կը թաղուի և հող կը դառնայ. և հոգին առ Աստուած կ՚երթայ ու կը դատուի. և անոր վարքին համեմատ կամ Երկինքը մէջ կ՚ընդունուի, կամ Դժոխք կը նետուի :

Ե. Ա՛ն ներկայ կեանքն է միայն Հնարհայ օրը : Թէ որ հապաշնարինք և Յիսուս Քրիստոսի հետաստանք քանի՛ որ աս աշխարհիս վրայ ենք, մենք յաւիտեան կորուած ենք : Հոգին փրկելու համար պատեհութիւն չկայ մեկալ աշխարհին մէջ : Մահէն ետև դատաստան կու գայ : "Այսօր թէ որ անոր ձայնին պիտի լսէք, ձեր սիրտերը մի՛ խստացունէք" : Ցոյց ու դողով աղէկ մտմտացէ՛ք մահին վրայ՝ ու անոր համար պէտք եղած պատրաստութիւնը տեսէք : Ընդ՝ ճրչալի պատուական է աս ժամանակաւոր կեանքս, որ անոր աղէկ գործածուելէն կախում ունի մեր յաւիտենական երջանկութիւնը :

Ր. Երդարնները շատ մօտ են Երկինքին և բոլոր անոր

երջանկութիւններուն մէջը մտնելու : Ինչու որ խակոյն իրենք մեռած կ'ըսին՝ Քրիստոսի հետը կ'ըլլան երկինքը : Ա՛հ , անոնք ի՛նչ մեծ իրաւունք ունին ուրախանալու : Գանգէ մարի է ձշմարիտ հաւատացեալներուն մեծ շահը : Փիլէպ . ա . 21 : Պէտք է որ անոնք հաւատարմութեամբ բարի ընեն բոլոր մարդոց՝ ինչպէս որ պատիհութիւն ունին . և որ յոժարութեամբ համբերեն աս կեանքին նեղութիւններուն , փորձութիւններուն , վիշտերուն և աշխատութիւններուն՝ դիտնալով թէ իրենց ժամանակը կարճ է , և թէ մահը շատ չանցած իրենց վարձքին և իրենց հանգստութեանը պիտի հասցունէ : Հ՚ովհ . ժբ . 35–40 :

Գ . Ջարերը շատ մօտ են Աժոխքին և բոլոր անոր տանջանքներուն մէջը մտնելու : Ցաւ որ անոնք այսօր մեռնելու ըլլային , այսօր անոնք իրենց աչքերը տանջանքներուն մէջը պիտի բանային : Ա՛հ , ի՛նչ մեծ իրաւունք ունին չարերը իրենց վիճակին մէջը դողալու , իրենց մեղքերը և յիմարութիւնները մէկ դի ձգելու և ինքզինքնին ապաշխարութեան և աղօթքի տալու , որ գուցէ Ցաստուած ներէ անոնց Յիսուսի համար . քանգի ոչ այլ ինչ , բայց միայն Ցաստուծոյ ողորմութիւնը կրնայ պահել անոնք կորբառեան անդունդէն :

Թ . ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՂՐԱՅ :

ա Կորնթ . ժէ . 1–58 :

Հ . Ինչ մարմիններըը՝ որ իրենց գերեզմաններուն մէջը հող կը դառնան , հոն մնալիք են . և բնաւ մէյմըն ալ առնելու կամ լսելու չե՞ն :

Պ . Ցէ՛ . անոնք նորէն ապրելու համար յարութիւն պիտի առնեն :

Հ . Ո՞նչպէս դիտենք աս բանը :

Պ . Գանգէ այսպէս կը կարդանք Ցաստուածաշունչին մէջը . զորօրինակ՝ ա Կորնթ . ժե . և ա Թես . դ . ԺԶ դլուխ :

Հ. Ու՞ր մարմինները ե՞րբ յարութիւն պիտի առնեն :

Պ. Դատաստանին օրը :

Հ. Ո՞վ պիտի յարուցանէ անոնք :

Պ. Տէր Յիսուս Քրիստոս : Յհ. ԺԱ. 25 :

Հ. Ո՞նչ կ'ըսէ Սուրբ Գիրքը յարութեան վրայով :

Պ. "Մի զարմանաք ասոր՝ վասն զի գայ ժամանակ՝ որ բոլոր գերեզմանները մէջ եղողները անոր ձայնը պիտի լսեն, ու դուրս պիտի գան. անոնք որ բարի գործեր են, կենաց յարութեան համար, և անոնք որ չար գործեր են, դատապարտութեան յարութեան համար" : Յհ. Ե, 28, 29 :

Հ. Ո՞վ ամենէն առաջ մեռելներէն յարութիւն առաւ ու նորէն չմեռաւ :

Պ. Տէր Յիսուս Քրիստոս :

Հ. Ասոր մեռելներէն յարութիւն առնելը մեզի ալ վկայութիւն կու տայ արդեօք՝ թէ մենք ալ յարութիւն պիտի առնենք :

Պ. Այո. քանզի Սուրբ Գիրքը կ'ըսէ :

Նաև թէ որ Քրիստոս յարութիւն առած չէ, ուրեմն մեր քարոզութիւնը պարապ է, ու ձեր հաւատքն ալ պարապ է. և մենք ալ Աստուծոյ սուտ վկաները գտնուած կ'ըլլանք. որովհետև Աստուծոյ համար վկայութիւն տուինք, թէ Ինքը հրեներէն յարուց Քրիստոսը. որ իրաւ չյարուց անիկայ, թէ որ մեռելները յարութիւն չեն առներ. քանզի թէ որ մեռելները յարութիւն չեն առներ, Քրիստոս ալ յարութիւն առած չէ : Նաև թէ որ Քրիստոս յարութիւն առած չէ, ձեր հաւատքը պարապ է, ա՛սականին ձեր մեղքերուն մէջն էք : ա Կորնթ. ԺԵ. 14–17 :

Հ. Բայց մեր մարմինները ձիշդ մեր հիմակուան միս ու արիւն ունեցող մարմիններուն պէ՞ս պիտի ըլլան, որ

ուտելու և խմելու և հանդերձի կը կարօտին , և որ կը հիւանդանան և կը չարչարուին ու կը մեռնին :

պ . Ձէ . *անոնք պիտի փոխուին փառաւոր ու սքանչելի կերպով մը :*

Անոնք երբոր մեռելներէն յարութիւն առնեն , ոչ կնիկ կ'առնեն , և ոչ էրկան կը տրուին . հապա երկինքի հրեշտակներուն պէս են : Մատ . ԺԲ . 25 : Որովհետև ալ չեն կրնար մեռնիլ . քանզի հրեշտակներուն հաւասար են , ու Աստուծոյ որդիք են . ինչու որ յարութեան որդիք են : Ղուկ . Ի . 36 : Աման ալ է մեռելոց յարութիւնը . Տէրինջ ապականութիւնով կը սերմանուի , ան անապականութիւնով յարութիւն կ'առնէ . անարգութիւնով կը սերմանուի , ան փառքով յարութիւն կ'առնէ . տկարութիւնով կը սերմանուի , ան զօրութիւնով յարութիւն կ'առնէ . կը սերմանուի շնչաւոր մարմին , և յարութիւն կ'առնէ հոգևոր մարմին . շնչաւոր մարմին կայ , հոգևոր մարմին ալ կայ : Ալ ման զի պէտք է որ ան ապականացու Տէրինջ անապականութիւն հագնի , ու ան մահկանացուս անմահութիւն հագնի : ա Կորնթ . ԺԵ . 42–44 , 53 :

բ . Մեր յարութիւն առած մարմինները որճան մարմինին պիտի նմանին :

պ . Քրիստոսի փառաւորեալ մարմնին :

Առջի մարդը երկրէն է հողեղէն . բայց երկրորդ մարդը Տէր է երկինքէն : Ու ինաոր որ հողեղէնին կերպարանքը հագեր ենք , երկնաւորին կերպարանքն ալ պիտի հագնինք : ա Կորնթ . ԺԵ . 47 , 49 : Որ պիտի նորոգէ մեր խոնարհ մարմինը՝ իր փառաւոր մարմնին կերպարանակից ըլլալու , ան զօրութիւնովը՝ որ կարող է ամէնը իր տակը ընդանդեցնելու : Փիլիպ . գ . 21 : Տես նաև Մատթ . ԺԷ . 1 , 2 : Յայտ . ա . 12–16 :

Հ. Ասոր Հոգւոյն ազդեցութեամբը ի՞նչպէս կը պատմէ Պօղոս կենդանիներուն փոխուիլը և մեռելներուն յարութիւն առնելը :

Պ. "Ես ձեզի խորհուրդ մը կը զգուշեմ. Ամէնքս պիտի չենջենք, բայց ամէնքս ալ պիտի փոխուինք, յանկարծակի աչք գոցել բանալու մէջ՝ վերջին փողին հնչելուն առնեն. որովհետև փողը պիտի հնչէ, ու մեռելները յարութիւն պիտի առնեն առանց ապականութեան. և մենք ալ պիտի փոխուինք : Ասան ալ պէտք է որ այս ապականացու մարմինը անապականութիւն հագնի, ու այս մահկանացուս անմահութիւն հագնի" : ա Կորնթ. ժե. 51–53 :

Հ. Ի՞նչ կ'ըսէ նաև Յովհաննիկեցւոց Թղթոյն մէջ :

Պ. "Ան որ կը հաստատանք թէ Յիսուսը մեռաւ ու յարութիւն առաւ, անանկ ալ Աստուած ննջեցեալները Յիսուսով պիտի բերէ անոր հետ : Ասան ալ այս կը զրուցենք ձեզի Տէրոջը խօսքովը, թէ մենք որ մինչև Տէրոջը գալուստը ողջ կը մնանք, բնաւ ննջեցեալներէն առաջ պիտի չանցնինք : Ինչու որ ինքը Տէրը ազդարարութեան հրամանով՝ հրեշտակապետին ձայնովը ու Աստուծոյ փողովը երկինքէն պիտի իջնէ, և Քրիստոսով մեռածները առաջ յարութիւն պիտի առնեն : Ետքը մենք ալ որ ողջ մնացած ենք՝ անոնցմով միասին ամպերով Տէրոջը առջևը ելլելու օդին մէջը. և անանկ յաւիտեան Տէրոջը հետ պիտի ըլլանք : Ասոր միգմիկ մխիթարեցէք այս խօսքերով" : ա Թես. դ. 13–17

Յովհաննէս և մեր մարմինները կը մեռնին և հող կը դառնան, բայց վերջին մեծ օրը նորէն յարութիւն պիտի առնեն Տէր Յիսուս Քրիստոս մեր Ամենակարող Փրկիչով :

Ե՛ւ ինչպէս որ ինքը մեռելներէն յարութիւն առաւ , այնպէս ալ մենք պիտի առնենք :

Ը . Ես վարդապետութիւնը կը սորվեցունէ մեզի , որ մեր մարմինները Տէրոջն են . և թէ անոնք թանկագին են . մենք անոնք սուրբ պահելու ենք իրեն ծառայելու համար : Ան՛ր պարտքն է անոնց առողջութեանն ու զօրութեանը և մաքրութեանը համար հոգ տանիլ . և միշտ մեր հանդերձն ալ մաքուր պահել որչափ որ կրնանք : Ան՛ր պարտքն է մեր անձը միշտ մաքուր պահել պոռնկութենէն , շնութենէն , որկրամոլութենէն , գինովութենէն և ամէն մեղքերէն : ա Կորնթ . ձ . 9–20 : ա Յովհ . ե . 7 : "Վասնզի գնով ծախու առնուեցաք . ուստի փառաւորեցէք զԱստուած ձեր մարմիններուն ու հոգիներուն մէջը , որ Աստուծոյ են" : ա Կորնթ . ձ . 20 :

Ժ . Ես վարդապետութիւնը կը վերցունէ մահուան երկիւղը և տրտմութիւնը : Յաչախ մենք կը մեռնինք , բայց պիտի ապրինք . յաչախ մեր մարմիններէն կը հրաժարինք , բայց ոչ յաւիտեան : Յովհ . ժե . 25 , 26 : Ընտանք որ ապականութեամբ սերմանուած են , անապականութեամբ յարութիւն պիտի առնեն . անպատուութեամբ սերմանուած են , փառքի մէջ յարութիւն պիտի առնեն . տկարութեամբ սերմանուած են , զօրութեամբ յարութիւն պիտի առնեն : Ընտանք շնչաւոր մարմիններով սերմանուած են , յարութիւն պիտի առնեն հոգևոր մարմիններով : Երկնաւոր փառաւոր մարմինին նմանած պիտի փոխուինք :

Ժա . Ես վարդապետութիւնը կը մխիթարէ մեզ մեր քրիստոնեայ ազգականներուն ու բարեկամներուն մահուանը վրայով : Ան՛ր հօրը կամ մօրը , մեր երկանը կամ մեր կնկանը , մեր տղուն կամ մեր աղջկանը , մեր եղբօրը կամ մեր քրոջը թաղման ատենը՝ անոնց եռևէն մինչև գերեզմանը երթալով՝ կրնանք մտմտալ ու ըսել , հիմա ասիկայ որ Երիասոի կը հաւատար՝ ուրեմն յաւիտեան երկինքին մէջը պիտի տեսնենք և սիրով պիտի գրկենք անիկայ նոյն մարմինով՝ աւելի գեղեցիկ ու փառաւոր եղած , որն որ այնքան շատ կը սիրէինք երբոր երկրի վրայ էր . թէպէտ հիմա կը բաժնուինք անկէ , բայց նորէն պիտի միաւորինք . անանկ միաւորութեամբ՝ որ յաւիտեան անբաժանելի է :

Դ. Ես վարդապետութիւնը կը սորվեցունէ մեզի թէ չարերուն մարմինները յարութիւն պիտի առնեն, միայն ասոր համար որ հոգիով ու մարմինով Աժոխքը ձգուին յաւիտեան: Ինոնց մէկզմէկ տեսնելը՝ որտմութեան աշխարհին մէջ պիտի ըլլայ ու չէ թէ ուրախութեան: Ինոնք հոգիով ու մարմինով աս երկրիս մէջը մեղքին ծառայելին, Աստուծոյ դէմ ապստամբելով: Ուրեմն ասկից առքը անոնք հոգիով ու մարմինով իրենց մեղքին ու ապըստամբութեան պատիժը պիտի քաշեն. ինոր ան հարուստը որ առաջ իր կեանքը բազմածախս հանդէսով կ'անցունէր ամէն օր՝ առքը իր պապակեալ լեզուն զովացունելու համար կաթիլ մը ջուր կը խնդրէր:

Ե. Ես վարդապետութիւնը կը սորվեցունէ մեզի որ Յիսուս Քրիստոս մեր Տէրը ամենուն բաւական ամենակարող Փրկիչ մըն է: Ինչ սոսկալի, և ինչ սարսափելի կերպով իր հրամանովը ծովն ու ցամաքը իրենց խորունկութիւնովը դողալով՝ իսկոյն իրենց մէջը եղած մեռելները դուրս կու տան: Ինչ հիանալի տեսարան՝ ուր երկիրը անթիւ բազմութիւնով ծածկուած՝ ամէն մարդիկ աչքերնին չիտակ դէպ'ի ան մեծ լուսափայլ Աթոռին կը վերցունեն՝ ուր որ Յիսուս փառաց Թագաւորը մեծ յաղթութիւնով կը նստի: Ան առնը ձվ պիտի տարակուսի իր Աստուած ըլլալուն վրայ: Մարդուն վերջին թշնամին որ պիտի խափանի՝ մահն է: Հոգին ու մարմինը երկուքն ալ Քրիստոս ինքը կը փրկէ: Անոնք իր մէջը բռնվանդակեալ ինք. Ինքը՛ կը յաղթէ մեղքին, մահուան և Աժոխքին. երանի՛ անոնց՝ որ իրենց յոյսը Անոր վրայ կը դնեն:

Ժ. ԴԱՏԱՍՏԱՆԻՆ ՎՐԱՅ։

Մաթ. իե. 31–46

Հ. Դատաստանի համար սահմանուած յատուկ օր կայ։

Պ. Հրաժարեմ։

Ինչու որ ինքը (Աստուած) մէկ օր մը սահմանեց, որուն մէջ աշխարհս արդարութեամբ պիտի դատէ՝ ան մարդուն (Քրիստոսի) ձեռքովը։ Գործ. ժէ. 31։

Հ. Ա՞վ Քրիստոսի ատեանը պիտի ելլայ։

Պ. "Վասն զի ամենս ալ Քրիստոսի ատեանին առջեւը պիտի կայնինք"։ Հռոմ. ժդ. 10։

Հ. Դատաստանի օրուան երբ գալը ծո՞վ գիտէ։

Պ. Միայն Աստուած գիտէ։

Նոյնիսկ ան օրուան և ան ժամուն համար՝ մէկը չգիտեր ոչ ալ երկնից հրեշտակները, հապա միայն իմ Հայրս։ Մաթ. իդ. 36։

Հ. Ան օրուան գալուն վրայ Սուրբ Գիրքը ի՞նչպէս կ'ըսէ։

Պ. "Գողի պէս պիտի գայ"։ ա Պետ. գ. 10։ Գործ. ա. 11։

Հ. Նրբօր ատ օրը գայ, աշխարհը որո՞ւն գալը պիտի տեսնէ ամպերուն մէջ մեծ զօրութիւնով ու փառքով և Սուրբ Հրեշտակները իրեն հետ։

Պ. Տէր Յիսուս Քրիստոսի գալը։ Մաթ. իե. 31։ Մարկ. ը. 38։ ա Թես. ա. 7։ Յուդ. 14։

Հ. Տէրը ի՞նչպէս պիտի իջնէ Երկինքէն։

Պ. "Ինչու որ ինքը Տէրը ազդարարութեան հրամանով՝ հրեշտակապետին ձայնովը ու Աստուծոյ փողովը Երկինքէն պիտի իջնայ"։ ա Թես. դ. 15։

Հ. Երբոր փողը հնչուի՝ մեռեալները ու կենդանիները ի՞նչ պիտի ըլլան։

Պ. Մեռեալները յարութիւն պիտի առնեն և կենդանիները պիտի փոխուին։ Յով. Ե. 27–29։ ա Կորնթ. ԺԵ. 51, 52։

Հ. Յարութեան օրը ի՞նչ պիտի ըլլայ աս երկրիս։

Պ. "Տարերքները բռնկած պիտի լուծուին, երկիրս ալ՝ ու ինչ գործքեր որ անոր մէջը կը գտնուին"։ բ Պետ. Գ. 10։ Յայտ. Ի. 11։

Հ. Նոյին ըսե՛ նայիմ, թէ Տէրոջը գալը ի՞նչպէս պիտի ըլլայ։

Պ. "Սակայն Տէրոջը օրը գողի պէս պիտի գայ, որ ան առնելը երկինքը սաստիկ շառաչիւնով պիտի անցնի, ու տարերքները բռնկած պիտի լուծուին, երկիրս ալ՝ ու ինչ գործքեր որ անոր մէջը կը գտնուին"։ բ Պետ. Գ. 10։

Հ. Երիատոս ի՞նչ տեսակ աթոռի վրայ պիտի նստի աշխարհը դատելու համար։

Պ. Մեծ ճերմակ աթոռի մը վրայ։ Յայտ. Ի. 11։ Մատթ. ԼԵ. 31։

Հ. Ո՞վ պիտի ժողվուի իր առջևը։

Պ. "Բոլոր ազգերը"։ Մատթ. ԼԵ. 32։ Յայտ. Ի. 12։

Հ. Ան առնելը ի՞նչ պիտի բացուի։

Պ. "Գիրքերը"։

Հ. Եւ ամէն մարդիկ ի՞նչպէս պիտի դատուին։

Պ. Ամէն մէկը իրենց գործքերուն համեմատ։ Հռոմ. Բ. 16։ ա Կորնթ. Գ. 5։ բ Կորնթ. Ե. 10։ Յայտ. Ի. 12։

Հ. Երիատոս Ընդարնները ձր կողմը պիտի նստեցունէ։

Պ. Ուր աչ կողմը: Մտթ. իե. 32, 33:

Ա. Ու չարերը ո՛ր կողմը պիտի նստեցունէ:

Պ. Ձախ կողմը:

Ա. Դևերն ալ հոն պիտի ըլլան, և պիտի դա-տուի՛ն:

Պ. Ա՛րամերես:

Վ՛սան զի թէ որ Ընտուած մեղք գործող հրեշտակներուն չներեց, հապա խաւարի կապերով տարտարոսը ձգած՝ դատաստանի պահել տուաւ, և այլն: Ը Պէտ. ը. 4:

Ա. Յիսուս ի՞նչ պիտի ըսէ Ընդարներուն:

Պ. "Ակի՛ք իմ Ա՛օրս օրհնածներդ, աշխարհի սկիզբէն ձեզի համար պատրաստուած թագաւորութիւնը ժառանգեցէ՛ք": Մտթ. իե. 34:

Ա. Ու ի՞նչ պիտի ըսէ չարերուն:

Պ. "Ակ դի՛ գացէ՛ք ինձմէ, անիծեալներ՝ յաւիտենական կրակին մէջը, որ պատրաստուած է սատանային՝ ու իր հրեշտակներուն": Մտթ. իե. 41:

Ա. Երբոր դատաստանը լմննայ, բոլոր աշխարհ ի՞նչ պիտի ընէ:

Պ. Փառք պիտի տայ իմաստուն՝ սուրբ՝ արդար և բարի Ընտուծոյն: Յայտ. է. 9–12:

Ընտուած օր հաստատեց՝ որն որ մէկը չգիտեր, բայց միայն ինքը, որ ան օրը արդարութեամբ Յիսուս Քրիստոսի ձեռքով պիտի դատէ աշխարհը. ինչու որ ինքը բոլոր դատաստանը Որդիին յանձնեց:

Ը. Դատաստանին օրը Ընտուծոյ սահմանած օրն է, երբոր ինքը բոլոր տիեզերքին առջևը յայտնի պիտի դատէ մարդկային սեռը արդարութեամբ, իր փառքին օրհնութեանը համար:

Մխիթարեան մարդիկ արդէն գաւուած են՝ ներկինք կամ Հոգիք երթալու, գաւազանին օրը չեկած. և մխիթարեան մարդիկ ալ գաւազանին օրը պիտի դառնան ներկինք կամ Հոգիք երթալու: Ամէնքն ալ հոն պիտի ներկայանան, և Աստուած պիտի ցուցընէ՝ թէ իր գաւազանը ամէն մարդու վրայ արդար եղաւ, և արդար է: Գաւազանին օրը հանդիսաւոր օր մը պիտի ըլլայ (Հբ֊ ֊ովմ. բ. 5.), բոլոր աշխարհի բանաւոր արարածներուն ցուցունելու համար որ աս աշխարհիս վերաբերեալ Աստուծոյ ըրած բոլոր բաները, և իր բոլոր դատաստանները, իր բոլոր վարձքերը, ու իր պատիժները կատարելապէս արդար ու իրաւունքով են: Ինք իր բոլոր ճամբաներուն մէջ փառաւորեալ պիտի յայտնուի իբրև Արարիչ՝ Պահպանիչ՝ Փրկիչ և Դատաւոր: Ան աուենը միաբան պիտի ըսեն բոլոր ներկայ գտնուողները, "Հնորհակալ ենք քեզմէ, ով Տէր Աստուած Ամենակալ, որ գուն ես՝ և էիր՝ ու պիտի գաս. ինչու որ մեծ զօրութիւնը գուն ունիս և գուն թագաւորեցիր". բարձրացիր, ով Աստուած, յաւիտեան յաւիտենից. Ելլուիա Տէր Աստուած ամենակալ թագաւորեն:

Ե. Դատաստանին օրը՝ Քրիստոսի բարձրութեան ու փառքին օրը պիտի ըլլայ. ամէն աչքերը պիտի տեսնեն զինքը. ամէն ծունկ պիտի խոնարհի. և ամէն լեզու զինքը պիտի խոստովանի: Ան օրը մեր Փրկիչը պիտի երեւնայ թէ ինքը մեծն Աստուած է անբաւ զօրութիւնով՝ բարութիւնով և ճշմարտութիւնով. իր բարեկամներուն պարծանք, վստահութիւն և փառք պիտի ըլլայ, և իր թշնամիներուն՝ ամօթ, խռովութիւն և կործանում:

Զ. Դատաստանը՝ աշխարհի և անոր մէջը եղած բոլոր բաներուն վախճանը պիտի ըլլայ: Ուրեմն ինչու սիրենք աշխարհը և անոր ամէն բաները, քանզի շուտով պիտի մեռնինք. և մեր բոլոր սիրած բաները եառնիս պիտի ձգենք, որ անոնք վերջապէս պիտի այրին: Աշխարհիս ամէն բանը ունայնութիւն է. ուրեմն նկէք պատրաստուինք ան խիստ լուսապայծառ և յաւիտենական աշխարհին համար, ուր որ Քրիստոս գնաց և ուր որ զինքը սիրողներուն ամէնքն ալ երջանիկ պիտի ըլլան յաւիտեան:

Գ. Դատաստանին օրը՝ վերջին վարձատրութեան օրը պիտի ըլլայ ամէն մարդուն իր գործքին համեմատ։ Ինչըր սիրտերուն գաղտնիքներըը, ինչըր անձանց գործքերը պիտի յայտնուին։ Ամառած մէկու մը աչառութիւն պիտի չընէ, հապա ամէն մէկը իր արդար վարձքը պիտի ընդունի իր ըրածին պէս՝ թէ բարի ըլլայ՝ և թէ չար։

Դ. Յոյսէն զրկուելու և բաժնուելու, ողբի ու վայրբու սոսկալի օր մը պիտի ըլլայ դատաստանին օրը։ Ինչունք որ իրենց յոյսը միայն Քրիստոսի վրայ դրած չեն, պիտի ողբան ան օրը։ Անդամներըը պիտի ըսեն, "Տէր Տէր"։ բայց Ինքը պիտի պատասխանէ թէ՝ "Ես բնաւ ձեզ չեմ ճանչնար. մէկ դի՛ դացէք քովէս դուք որ անօրէնութիւն կը գործէիք"։ Ետքը ան օրը Քահանաներն ու Ժողովուրդը, Վարժապետներն ու Աշակերտներըը, Իրիկներն ու Առիկներըը, Ծնողքներն ու Տղաքներըը, Նշխարներն ու Ոչխարըը, Բարեկամներըը ու Ծանօթներըը պիտի բաժնուին՝ ու մէյ մըն ալ իրարու պիտի չճանդիպին։

Երբոր չարերը Ամառածմէ և Քրիստոսէն բաժնուին, ու սատանային և իր հրեշտակներուն հետ դուրս յաւիտենական թշուառութեան և յուսահատութեան մէջ ձգուին, հոն պիտի ըլլայ լաց ու ակռայ կճըտցունել։

Զ. Ամէն մէկին պարտքն է ապաշխարութիւնով ու Տէր Յիսուս Քրիստոսի հաւատալով, բարի ընթացքով, պարկեշտութիւնով, ջանասութիւնով և աղօթքով՝ պատրաստական համար պատրաստ ըլլալ. "Որ ան ձեզ անբիծ և անարատ գտնէ (կ'ըսէ) խաղաղութիւնով"։ Ը Պետ. գ. 11–14։ Ով կարդացող, այսպէս պատրաստ ես Ամառածոյ դէմը ելլելու։

ԺԱ. ԵՐԿԻՆՔԻ ՎՐԱՑ։

Յայտ. Իա, Իբ։

Հ. Պատասխանը լինելէն ետքը՝ Երդարնները ինչ կ'ելլեան։

Պ. Երկինքը։

Հ. Ո՞նչպէս տեղ է երկինքը։

Պ. Ամենափառաւոր ու երջանիկ տեղ մը։ Յայտ. ԺԲ. 11։ Մատթ. Իե. 21։ Յոհ. 24։ Յայտ. Իա. Իբ։

Հ. Ո՞վ կը բնակի երկինքին մէջը։

Պ. Աստուած ու բարի Հրեշտակները։

Հ. Հոս մենք ալ դէմ առ դէմ Աստուած պիտի տեսնե՞նք։

Պ. Հրաւիրեա։

Երանի՛ անոնց որ սրտով մաքուր են, ինչու որ անոնք պիտի տեսնեն զԱստուած։ Մատթ. Ե. 8։ Գիտենք որ երբ անիկայ յայտնուի, անոր պէս պիտի ըլլանք. վասն զի անիկայ պիտի տեսնանք՝ ինչպէս որ է։ ա Յոհ. Գ. 2։

Հ. Երկինքին մէջը մեր ժամանակը ի՞նչպէս պիտի անցունենք։

Պ. Աստուած օրհնելով և իր կամքը կատարելով։

Ամէն հոգը տեսայ, և ահա մեծ բազմութիւն՝ որուն որ մէկը չէր կրնար համրել, բոլոր ազգերէն՝ ու ցեղերէն և ժողովուրդներէն, որոնք աթոռին առջևը ու Գառնուկին առջևը կեցեր էին՝ ձերմակ հանդերձներ հագած, և ձեռքերնին արմաւենիներ բռնած։ Ու մեծաձայն կ'աղաղակէին ըսելով. Փրկութիւնը մեր Աստուծոյ՝ որ աթոռին վրայ կը նստի, ու Գառնուկին։ Ու բոլոր հրեշտակները աթոռին ու երէցներուն և չորս կենդանիներուն բոլորտիքը կեցեր էին, ու իրենց երեսներուն վրայ աթոռին

առջևը ինկան՝ ու Աստուծոյ երկրպագութիւն ըրին , ըսելով . Ամէն . օրհնութիւն ու փառք և իմաստութիւն ու գոհութիւն և պատիւ ու զօրութիւն և կարողութիւն մեր Աստուծոյն՝ յաւիտեանս յաւիտենից . Ամէն : Յայտ . է . 9–12 : ԺԱ . 3 : ԻԲ . 3 :

Հ . Յիսուս մեր Փրկիչը պիտի տեսնե՞նք երկինքը :

Պ . Հրամեցաս , պիտի տեսնենք անկիսայ , և գոհութիւն պիտի տանք անոր , և պիտի օրհնենք զինքը բոլոր Իր սիրոյն և փրկութեանը համար : Յօհ . ԺԷ . 4 : Կող . գ . 3 , 4 : Յայտ . գ . 4 , 5 : Ե . 9–14 :

Հ . Ո՞նչ պիտի դրուի մեր գլխուն վրայ :

Պ . Կենաց պսակը :

Նրանելի է այն մարդը որ փորձութեան կը համբերէ , ինչու որ երբէք փորձուելով ընտիր գտնուի , կենաց պսակը պիտի առնէ , որն որ Տէրը զինքը սիրողներուն խոստացաւ : Յակ . ա . 12 : Նա Հովսապետին երեցած առնը փառաց անթառամ պսակը պիտի ընդունի՛ք : Պետ . Ե . 4 : Բ Տիմ . Դ . 8 : Յայտ . Բ . 10 : Դ . 4–11 :

Հ . Ո՞նչպէս պիտի գործատուրունք :

Պ . Ընդարութեան ձեռնակ հանդերձներովը : Յայտ . Գ . 2–14 : ԺԲ . 8 :

Հ . Ուրեմն ի՞նչպէս փառաւորեալ պիտի ըլլանք , և մեր Հօրը ծառայութեանը մէջ լուսաւորունք :

Պ . "Երևի պէս" : Ա Յովն . ԺԳ . 43 : ա Կորնթ . ԺԵ . 49 :

Հ . Երկինքին մէջ արդարները միմեանց ալ նեղութիւն պիտի քաշե՞ն :

Պ . Ոչ . "Ոչ պիտի անօթենան՝ ու ոչ ծարաւին . ոչ ալ արևը՝ կամ մէկ տաքութիւն մը անոնց վրայ պիտի իյնայ . վասն զի գառնուկը որ աթոռին մէջն է , պիտի հովուէ զանոնք , ու կենդանի ջուրերու աղբիւրները պիտի

առաջնորդէ զանոնք • և Աստուած բոլոր արցունքները պիտի սրբէ անոնց աչքերէն " : Յայտ • է • 16 , 17 :

Հ • Ո՞նչ կ'ըսէ Սուրբ Գիրքը իրենց արցունքներուն վրայով :

Պ • " Նա ինքը անոնց աչքերէն բոլոր արցունքները պիտի սրբէ , ու ալ մահ պիտի չըլլայ , ոչ սուգ՝ և ոչ աղաղակ , և ոչ ցաւ պիտի ըլլայ ասկէ ետև • ինչու որ առջի բաները անցան " : Յայտ • իա • 4 :

Հ • Ընդարնները դիտումիւնով , և սրբումիւնով ու երջանկումիւնով պիտի ազի՞ն չարիտեան չարիտենից :

Պ • Հրամերնս • քանզի Նրկինքն իրենց չարիտեանական բնակարանը պիտի ըլլայ և միշտ պիտի ազին ամէն բարիքներով : Մատթ • իե • 46 : Յօհ • ժգ • 2 , 3 :

Հ • Բոլոր ուրիշ տեղերէն աւելի՝ ձր տեղը երթալու պարտինք փափաքիլ ու ջանալ :

Պ • Նրկինք : Մատթ • կ • 33 :

Հ • Ո՞վ ստացաւ Նրկինքը մեզի համար , և պիտի ցուցընէ մեզի հոն երթալու ճամբան :

Պ • Տէր Յիսուսը :

Ուրիմն ե՛ղբայրներ՝ համարձակումիւն ունենալով սուրբ տեղը մտնելու Յիսուսի արիւնովը , ան նոր ու կենդանի ճամբովը՝ որ բացաւ մեզի վարագուրին միջէն՝ որ է իր մարմինը : Նէր • Ժ • 19 , 20 : Յօհ • ժգ • 1–6 : Ժ • 27 , 30 : ժէ • 2 :

Հ • Ո՞ր մարդիկները չարիտեան Աստուծոյ թագաւորումիւնը պիտի չժառանգեն :

Պ • " Ոչ պոռնիկները՝ ոչ կռապաշտները՝ ոչ շնացողները , ոչ իգացեալները՝ ոչ արուադէտները՝ ոչ գողերը՝ ոչ ագահները՝ ոչ գինովները՝ ոչ նախատողները ու ոչ յափշտակողները՝ Աստուծոյ թագաւորումիւնը պիտի չըժառանգեն : ա Կորնթ • կ • 9 :

Գաւառաստանէն եւոքը՝ Ընդարնեըը Երկինքը կը մնանեն :

Ե. Ան թագաւորութիւնը՝ որն որ Աստուած աշխարհիս սկիզբէն պատրաստեց անոնց համար , Երկինքն է . որ հոն հաստատեց իր Աթոռը : Ան է աս մեծ ու գեղեցիկ Քաղաքը , նոր Երուսաղէմը , որուն շինողը և ստեղծողն Աստուած է , և որ յաւիտենական հիմեր ունի : Հոն՝ Որդւոյն Աստուծոյ Հօրը տանը մէջը հանգստութեան շատ բնակարաններ կան , որոնք որ Յիսուս ինքը պատրաստեց անոնց համար՝ որ գինքը կը սիրեն : "Ան Քաղաքը արեւի ու լուսնի պէտք չունի , որ զանիկայ լուսաւորեն . ինչու որ Աստուծոյ փառքը կը լուսաւորէ զանիկայ . ու անոր ճրագը Գառնուկն է" : Աստուծոյ խիստ փափկութեան դրախտը Երկինքն է , ուր որ ինքը կը բնակի և իր փառքը կը յայտնէ , և կը հաղորդակցի դէմ առ դէմ օրհնեալ բնակիչներուն հետ . իր "Երեսին առջին լեցուն ուրախութիւն կայ . իր աջ կողմը միշտ հաճութիւններ կան" : Ընչ չտեսաւ , ականջ չլսեց , ոչ ալ մարդու սիրտ ինկաւ աս տեղին յաւիտենական փառքերը :

Ը. Աստուծոյ ժողովուրդին համար մնայուն հանգստութիւն մը կայ Երկինքին մէջը : Պէտք չէ որ աշխարհը սիրենք : Պէտք չէ որ միշտ հոս բնակելու փափաքինք . ինչու որ աստանկ շատ աշխարհներ կ'արժէ Երկինքը : Հոն դիզենք մեր գանձերը . հոն հաստատենք մեր յոժարութիւնները (ա) :

Մեր աչքերը աս աշխարհիս վրայ հաստատելնուս համար , Երկինքը կը կորսընցուննենք : Պէտք չէ որ մեր ձամբուն վրայէն մինչև հոն մեր քաշած նախատինքը , հա-

---

ա . Մի սիրէք աշխարհս , ոչ ալ ինչ որ աշխարհիս մէջ է : Ծոռ որ մէկը աշխարհը կը սիրէ , անոր ներսի դին Հօրը սէրը չկայ . քանզի ամէն բան որ աշխարհի մէջ է , մարմնոյ ցանկութիւնը , ու աչաց ցանկութիւնը և սուտ կեանքիս ամբարտաւանութիւնը , Հօրմէն չէ , հապա սուտ աշխարհէս է : ա Յովհ . բ . 15 , 16 : Հապա ձեզի գանձեր դիզեցէք երկինքը , ուր որ ոչ ցեցը և ոչ ժանգը կ'ապականէ , ու ոչ գողերը պատ կը ծակեն և կը գողնան : Մատթ . զ . 20 :

լաճանքը և տառապանքը մեծ բան մը սեպէնք : "Ո՛ւստի զի ես այսպէս կը դատեմ՝ որ աս ժանամակիս չարչարանքները բան մը չեն գալու փառքին քովը , որ մեզի պիտի յայտնուի" : Հռովմ . Ը . 17 , 18 : Գործ . Ե . 10–12 : Ը Կորնթ . Գ . 16–18 : Եբր . ԺԱ . 24–27 :

Պէտք չէ որ տրտմինք աս աշխարհիս մէջ աշխատութիւն , յուսահատութիւն , նեղութիւն , լաց ու մահ ունենալնուս համար . ինչու որ բոլոր աշխատութիւնները պիտի դադարին ան լուսապայծառ աշխարհքին մէջ՝ ուր որ մենք կ'երթանք . մահը չկրնար մնալ հոն . տրտմութիւնը և հառաչանքը հեռու պիտի մնան անկից , և յաւիտենական ուրախութիւնը պիտի ըլլայ մեր բաժինը : Յայտ . Է . 14–17 : Ի՛ա . 3 , 4 : Հոգ չէ թէ որ քիչ մը ատեն կը հառաչենք կերպ կերպ փորձութիւններով . ինչու որ մենք պիտի պտըտինք պայծառութեան մէջ Աստուծոյ Գառին հետ , և սուրբ պիտի ըլլանք ինչպէս որ ինքը սուրբ է . և անոնք միայն պիտի մնանեն քաղաքին դռներէն՝ որոնք որ իր պատուիրանքները կը կատարեն : Ուրիշ աշխատինք հանգստութեան մէջ մնալու . մեր բոլոր ցաւերուն և նեղութիւններուն արժէքը Երկինքն է : Երկինքին յոյսը մեր ուրախութիւնը և մխիթարութիւնն է ասկէ ետև . հոն պիտի զարդանանք մենք յաւիտենական սրբութեան ու երջանկութեան մէջ :

Գ . Յիսուս Քրիստոս ստացաւ Երկինքը մեզի համար . մենք Երկինքը կը մնանենք իր արժանաւորութեանը պատճառաւ , որուն ըլլայ բոլոր փառքերը : Յայտ . Գ . 5 , 12 , 21 : Ե . 9–14 : Ի՛ա . 27 :

Դ . Թէ որ պատրաստ ենք երկինքին համար , պէտք չէ որ մեռնելէն վախնանք . և երբոր արդարները մեռնին՝ թէ՛ ծեր ըլլան անոնք՝ թէ՛ պատանի , մենք պէտք չէ որ լանք այնպէս՝ իբր թէ մահը չնաս մը եղաւ անոնց . վասն զի մահը՝ իրենց մէկ մեծ ստացուած մըն է : Ո՛չ ալ անոնց վրայ տրտմելով ըսենք , երանի՛ թէ չմեռնէին . անոնք մեծապէս երջանիկ են . ինչու որ Քրիստոսի հետ երկինքին մէջն են :

Ե . Երկինքը սուրբ տեղ մըն է , և Աստուծոյ բնակարանը . անոր համար մէկը չկրնար վայելել երկինքը բայց՝ ի

անունցմէ՝ որոնք որ սուրբ են՝ ու Ըստուծով կ'ուրախա-
նան (ա) : Ձարերը յաւիտեան դուրս ձգուած են :
Սաղմ. ե. 4, 5 : *Ծոծրակ ամէն մէկը քննէ ինքզինքը թէ*
արդեօք նրկինքին համար պատրաստ է, թէ չէ (բ) :

ԺԲ. ԴԺՈՒԽՐԻՆ ՎՐԱՅ

Գործ. ԺԷ. 19–21 :

Հ. Ձարերը ճիւր պիտի ձգուին :

Պ. Դժոխքը :

Ամբարիշտները Դժոխքը պիտի դառնան, և ամէն ազ-
գերը՝ որ զԸստուած կը մոռնան : Սաղմ. Թ. 17 : Յոյս.
իա. 8 :

Հ. Ո՞ւրկէս տեղ մըն է Դժոխքը :

Պ. Ընդհակին տանջանքներու տեղ մըն է : Մատթ. Թ. 43–48 : Մարկ. Ժէ. 40–42 :

Հ. Ինչո՞վ պիտի վառի :

Պ. Յաւիտենական կրակով : Մարկ. իե. 41 : Մատթ. Թ. 43–48 : Գործ. Զ. 17 : Յուդ. 7 :

Հ. Ձարերէն զատ որո՞նք Դժոխքը պիտի ձգուին :

Պ. Սատանան և իր հրեշտակները :

Ան կ'ըսի գայթ՛ք ինծմէ անիծեալներ՝ յաւիտենական
կրակին մէջը, որ պատրաստուած է սատանային՝ և իր

ա. Խաղաղութեան ետևէ եղիք ամենուն հետ՝ և սրբու-
թեան, որ առանց սորա՝ մէկը պիտի չտեսանէ Տէրը :
Եբր. Ժբ. 14 :

բ. Դարձեցէ՛ք ձեր անձերը՝ թէ հաւատքին մէջն է՛ք.
քննեցէ՛ք ձեր անձերը. չէ՞ք գիտեր ինքզինքնիդ, որ Յի-
սուս Քրիստոս ձեր մէջն է. մի՛այն թէ որ խոտելի չըլլաք :
Բ Կորնթ. Ժգ. 5 :

հրեշտակներուն : Մատթ. իե. 41 : Վասն զի թէ որ Աստուած մեղք գործող հրեշտակներուն չխնայեց, հապա խաւարի կապերով տարտարոսը ձգած դատաստանի պահել տուաւ, և այլն : Բ Պետ. բ. 4 :

Ե. Դժոխքին տանջանքները ինչ ընել պիտի տան չարերուն :

Պ. Լալ ու հեծծել և իրենց ակռաները կճըռցունել : Մատթ. բ. 12 : ժզ. 40–42 : իբ. 13 :

Ե. Ինչ խնդրեց մեծատունը երբոր տանջանքներուն բոցովը կը տանջուէր :

Պ. Իր լեզուն զովացնելու համար կաթիլ մը ջուր : Ղուկ. ժզ. 24 :

Ե. Չարերը Դժոխքին մէջը օդնութիւն կամ միխիթարութիւն պիտի ունենան :

Պ. Չէ :

Եւ ասոնք պիտի երթան յաւիտենական տանջանքը, իսկ արդարները՝ յաւիտենական կեանքը : Մատթ. իե. 46 : Մարկ. թ. 43–48 :

Ե. Ինչ անունք Դժոխքէն դուրս պիտի ելլի՞ն :

Պ. Ամենևին պիտի չելլեն, հապա Աստուծոյ բարկութիւնը անոնց վրայ պիտի մնայ : Յովհ. գ. 36 :

Ե. Ինչը կրնայ Երկինքէն Դժոխք երթալ կամ Դժոխքէն Երկինք :

Պ. Չէ, քանզի Երկինքին ու Դժոխքին մէջ տեղը մեծ անդունդ մը հաստատուած կայ : Ղուկ. ժզ. 26 :

Ե. Դժոխքին մէջը չարերուն քաշած պատիժը ինչ կը կոչուի :

Պ. Յաւիտենական պատիժ :

Ե. Այս պատիժը ղջալ ու ապաշխարել կու տայ արդեօք :

Պ. Չէ :

Ան որ անիրաւութիւն կ'ընէ՝ ալ անիրաւութիւն թող ընէ . ու ան որ աղտոտ է՝ ալ աղտոտ ըլլայ : Յայտ . իբ . 11 :

Հ . Պօղոս Եռաքեալ ի՞նչ կ'ըսէ ասոր վրայով :

Պ . "Սարսափելի բան է կենդանի Աստուծոյ ձեռքը իյնալը" : Եբր . ժ . 31 :

Հ . Աստուած չարերուն ի՞նչ պիտի ըլլայ :

Պ . "Մաշող կրակ" : Եբր . ժբ . 29 :

Հ . Ամէն ուրիշ բաներէն աւելի՝ ճշրկից վախնալու ենք՝ և փախչելու ջանալու ենք :

Պ . Դժոխքէն : Մտթ . ժ . 28 :

Հ . Աստուած կ'ուզէ որ մեզմէ մէկը թշուառաբար կորսուի յաւիտեան Դժոխքին մէջը :

Պ . Չէ :

Ան կենդանի եմ՝ կ'ըսէ Տէր Աստուած , որ ամբարշտին մեռնիլը չեմ ուզեր . հապա որ ամբարիշտը իր ճամբայէն դառնայ ու ապրի : Եզէկ . ԼԳ . 11 : Տէրը չուշացուներ էր խոստմունքը , ինչպէս ոմանք ուշացուցած կը սեպեն , հապա մեզի երկայնամիտ կ'ըլլայ . ինչու որ չուզեր որ մէկը կորսուի , հապա որ ամէնքը ապաշխարանքի գան : Բ Պետ . Գ . 9 :

Հ . Ան որ անանկ է , ինչո՞ւ հոն կը խրկուին շատերը :

Պ . Հրեշտակները կը մեղանչեն իրեն դէմ և կ'արհամարհեն Տէր Յիսուսը : Մտթ . ժԶ . 16 : Հռոմ . Բ . 4–10 : Բ Թես . ա . 6–9 :

Դատաստանէն ետքը չարերը Դժոխքը պիտի երթան :

Ե . Դժոխքը երկինքին խիստ հակառակ տեղ մըն է . անոր ու երկինքին մէջ տեղը մեծ անդունդ մը կայ հաստատուած , որուն վրայէն մէկը չկրնար անցնիլ : Դժոխքը

անդնդային վտան է , ուր մեռելները և խաւարն ու սոսկումը կը թագաւորէ : Արակի ու ծծումբի լիճ մըն է յաւիտեան վառած . հոն ձգուած են ամէն կերպ չարները , և հոն յաւիտենական անարդանքով ծածկուած կը մնային . հոն բարկութեան տակ ինկած պիտի կորսուին և պիտի անիծուին Աստուծմէ , և պիտի լան ու հեծեծեն և կճրտցունեն իրենց ակռաները տանջանքով յաւիտեանս յաւիտենից՝ բնաւ մխիթարութիւն մը չգտնելով :

Ե . Աստուած իր անհուն արդարութիւնովը պատրաստեց ան տեղը , մինչև վերջը անզեղջ մնացողներուն համար , թէ՛ ծեր ըլլան անոնք՝ թէ՛ պատանի : Ինչպէս որ ինքն արդարները կը վարձատրէ , անանկ ալ չարերը կը պատժէ : Անկին վարձքը և մեկալին պատիժը՝ երկուքն ալ յաւիտենական պիտի ըլլան : Արդոյ լեզուն չկրնար պատմել յաւիտենական կորուստին վայրերը և տագնապները . Աստուած հուր ծախիչ է իր թշնամիներուն :

Զ . Ա սոսկալի տանջանքներուն տեղը կը ցուցունէ Աստուծոյ մեղքին դէմ բարկանալը , և մեղքին Աստուծմէ ինչ պատիժ արժանաւոր ըլլալը : Անդքը Աստուծոյ անհուն կարողութեանը և մեծութեանը դէմ յանցանք մըն է : Ինքը կ'ատէ մեղքը . մեղքը խաղալիկ չէ՛ : Ընկերակայ՝ որ կը բարկացունէ Աստուած՝ մեծապէս անարդ ու անպիտան է : Անդաւորները թէև հիմա թեթեւութեամբ մեղք կը գործեն , բայց ասոնք պատճառով՝ հոքը պիտի վառին լիճին մէջը և պիտի լան ու հեծեծեն յաւիտեան , թէ որ չապաշխարեն :

Է . Թէ որ Ադոխքը պիտի ըլլայ վայրերուն տեղը և չարերուն բաժինը , ուրեմն ձեր մեղքին մէջ մնալով ու այնպէս մեռնելով՝ մեծ անիրաւութիւն ու մեծ չարութիւն կ'ընէք ձեր անձին . ինչու որ ձեր հոգին կը կորսուի և կորուստն ալ յաւիտենական է :

Ը . Ուրեմն ինչ հիմարութիւն ու անխելքութիւն կայ մեղքին մէջը : Ինչու մեղքի մէջ շարունակենք , որ բարի անունը կ'ապականէ և հոգին կը կորնցունէ , և վերջապէս անոր թոշակը մահն է : Ինչպէս անցաւոր են անոր հեշտութիւնները և ինչպէս անանցանելի են անոր վիշտերը : Առակ . ժը . 8 :

Ը. Ընտուած ողորմածութեամբ զգուշացուց Տէրերը իրենց սոսկալի վախճանէն : Ինքը Յուդան որ անունք կորսուին , հապա որ ապաշխարեն և իր Որդիին հաւատան ու ապրին : Ինոր համար ինքը շատ երկայնամիտ կ'ըլլայ անոնց : Ուստի թող Տէրերը դառնան իրենց Տէր Աստուածնին ու ապրին : Թէ որ անոնք կորսուին , յանցանքը միայն իրենցն է :

Թ. Որովհետև Տէրերը սասկ յատկապէս կործանման վտանգին մէջն են , բոլոր քահանաներուն , վարժապետներուն և ծնողքներուն կ'ըսէ իրենց ժողովուրդը , աշակերտները և տղաքները ստիպել , և անոնց թախանձել , որ փնտրեն Տէրը քանի' որ կրնան գտնել անիկայ : Պէտք է որ աս վախճանին համար իրենց բոլոր զօրութիւնները աշխատին , և աղօթեն Սուրբ Հոգիին որ յաջողէ իրենց աշխատանքը :

Ը. Պէտք է որ միշտ գթութեամբ յիշենք աս աշխարհի մէջ մեր միլիոնաւոր ընկերները , որոնք Տէրկութեան ձամբուն վրայով տեղեկութիւն չունին , ու անհոգ ըլլալով աս բանին վրայ՝ կը մեռնին ամէն օր ու Դժոխքը կ'իջնեն : Խրկենք անոնց սուրբ Աւետարանը , և աղօթենք Տէրոջը որ իր հաւատարիմ պաշտօնեաները խրկէ աս Աւետարանը անոնց քարոզելու , որ փրկուին :

ՄԱՍՆ Դ

ԵՍՏՈՒՆՈՑ ՕՐԻՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՎՐԱՑ

՟ա. ՕՐԻՆԱԳԻՐ ՏՐՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՑ։

Նէե ժէ. և ի Գլուխ։

՟Ա. Ըստուած ի՞նչ յատուկ Օրէնքներ կամ պատուիրանքներ տուաւ՝ մեր պարտաւորութիւնը մեզի սորվեցունելու համար։

Պ. Տասը Պատուիրանքները։

Ու տախտակներուն վրայ՝ առջի գրուածքին պէս՝ ան տասը խօսքերը գրեց, որոնք Տէրը ձեզի լեռան վրայ կրակին մէջէն խօսեցաւ ժողովքին օրը։ ՟Բ Օրէն. Ժ. 4։

՟Ա. Ո՞վ էր ան երեւելի ու բարի մարդը որ ընդունեց ան Տասը Պատուիրանքներն Ըստուծոյ ձեռքէն։

Պ. Մովսէս։

՟Ա. Ըստուած ի՞նչ բանի վրայ գրեց անոնք։

Պ. "Երկու քարէ Տախտակներու վրայ"։ Նէե ԼՇ. 18։

՟Ա. Ըն Տախտակները ինչի՞ մէջ պահել պատուիրեց Ըստուած Մովսէսին։

Պ. Տապանակի այսինքն Ուխտակի մէջ։ Նէե իե. 10–22։

՟Ա. Տէրը ճի՞ր ժողովուրդին տուաւ ան Պատուիրանք-

*ները , որ իրենց ու մեզի՝ և ամէն մարդոց համար պահ-
հուին :*

Պ . Հրէաներուն :

Հ . Երբոր Յատուած՝ աս պատուիրանքները գրեց ու Մովսէսին տուաւ , ինչը լեռան վրայ որ իջաւ , ի՞նչ էր ան լեռանն անունը :

Պ . Սինայ : Տե՛ս ժթ . 9–20 :

Հ . Հրէից ժողովուրդը ո՞ւր կայնեցաւ :

Պ . Լեռանը տակը : Տե՛ս ժթ . 17 :

Հ . Երբոր Տէրը Սինայ լեռանը գագաթն իջաւ՝ ի՞նչ եղաւ :

Պ . "Որոտումներ ու կայծակներ լ'ըլլային , թանձր ամպ մը կար լեռանը վրայ , ու խիստ սաստիկ փողի ձայն մը . լեռը բոլորովին կը մխար , ու անոր մուխը ծխոյի մուխի պէս կ'ելլէր , և բոլոր լեռը սաստիկ կը դողար : Տե՛ս ժթ . 16 , 18 : ի . 18 :

Հ . Երբոր Մովսէս տեսաւ աս սոսկալի տեսարանը՝ ի՞նչ ըսաւ :

*Պ . Ըսաւ թէ՝ "Սաստիկ կը վախնամ ու կը դո-
ղամ" : Տե՛ր . ժբ . 21 :*

Հ . Ու ժողովուրդը ո՞ւր գնաց :

Պ . Ընտնք հեռու տեղ մը գացին կայնեցան :

Հ . Մովսէս դէպ'ի թանձր խաւարին մէջը գնաց , ուր որ Յատուած էր :

Պ . Հրամերես : Տե՛ս ի . 21 :

Հ . Ո՞րչափ առեն լեռը սպասեց որ Տէրոջմէն Տասը պատուիրանքները և ուրիշ պատուէրներ ընդունի :

Պ . "Վեցտուն օր ու քառասուն գիշեր" : Տե՛ս ելք . 18 :

Հ . Հրաշափ առենին մէջ բնաւ բան մը կերաւ կամ խմե՞ց :

Պ . Ըէ . ը Օրէն . թ . 6 :

Հ . Ո՞վ ողջ առողջ պահեց անիկայ :

Պ . Ընտուած :

Պրուած է թէ , ոչ միայն հայցով կ'ապրի մարդ , հապա ան ամէն խօսքով՝ որ Ընտուծոյ բերնէն կ'ելլէ : ը Օրէն . ը . 3 : Առակ . ե . 4 :

Հ . Երբոր անիկայ լեռնէն վար իջաւ , ի՞նչպէս էր իր երեսը :

Պ . Ալ լուսափայլէր : Տես Ել . 29–35 :

Հ . Ասկէս ի՞նչ կը ձգէր իր երեսին վրայ ան լոյսին պատճառովը :

Պ . Ծածկոց մը : Ա Կորնթ . ե . 13 :

Հ . Վրանի՞ տարի առաջ աս պատուիրանքները Մովսէսին տրուեցան :

Պ . Փրկչին թուականէն հազար հինգ հարիւր տարի չափ առաջ :

Ընտուած իր ողորմութիւնովը չթողուց մեզ որ ինքիրենիս քննելով տրվինք մեր պարտաւորութիւնը . քանզի մարդս իր տգիտութեանը և մեղքին մէջը՝ չկրնար և չուզեր ընել աս բանը : Ուստի Ընտուած մեզի յայտնեց իր կամքը՝ տալով մեզի Տասը Պատուիրանքը որ շատ կարճ են , անանկ որ՝ մենք կարենանք դիւրութեամբ միտքերնիս բերել անոնք . և բոլորովին կատարեալ են . որ եթէ մենք գթութեամբ հետևինք և ուղղութեամբ հասկընանք անոնք՝ պիտի գիտնանք մեր բոլոր պարտաւորութիւնները թէ Ընտուծոյ և թէ մարդոց վերաբերեալ :

Ը . Բոլոր աշխարհի Ստեղծիչը և Տէրը՝ Ընտուած է : Ինքը գերագոյն իշխանութիւն ունի իր բոլոր իմաստուն արարածներուն վրայ : Ինքն է օրէնսդիրը , և մենք պարտաւոր ենք միշտ գինքը սիրելու և իրեն հնազանդելու :

Ը . Իր Պատուիրանքները տուաւ ան երևելի ու ահա-

դին կերպովը , որ ամէնքն ալ վախնան ու միտ դնեն և ընդունդին անոնց :

Գ . Ճիշդ որ Օրէնքը տալու համար՝ իր վար իջնելուն միայն տեսնելը և լսելը այսչափ ահագին էր և սոսկալի վախով լեցուց ժողովուրդը , ուրեմն ինչ պիտի ըլլայ մեզի թէ որ սա Օրէնքը չպահենք , ու Աստուած իջնէ մեզ պատժելու :

Գ . Արդարև պարտաւորութեան միայն կատարեալ կանոնը՝ Աստուծոյ օրէնքն է : Երկրի վրայ եղած ամէն մարդ և ամէն ազգ՝ Աստուծոյ Օրէնքին կը կարօտին , որ գիտնան թէ ո՛րն է շիտակ և ո՛րն է սխալ : Ու Օրէնքը սուրբ է՝ արդար ու ճշմարիտ . բռնենք անիկայ մեր պարտաւորութեան կանոնին պէս և աղօթենք շնորհք ընդունելու համար , որով կարենանք սիրել ու ընդունիլ անոր : Ընթերցիս վրայ ամենէն երևելի ու փառաւոր մարդը անիկայ է , որ աւելի կը մօտենայ կատարելապէս Օրէնքին ընդունելու սրտով ու վարքով :

Ը . ՏԱՍՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ :

Առաջին պատուիրանքը :

Գ Ծնած . ԺԷ . 1–40 :

Հ . Ո՞րն է Առաջին պատուիրանքը :

Պ . " Ես ամենազօր Աստուածն եմ " :

Հ . Ո՞ւմ Աստուած կայ :

Պ . Միեղանի ու ճշմարիտ միայն մէկ Աստուած մը կայ :

Հ . Ինչ ըսել կ'ուզէ մեր Տէր Աստուածը , երբոր կ'ըսէ մեզի , որ " Ես առջևս ուրիշ աստուածներ չունենաս " :

Պ . Ըսել կ'ուզէ որ մեզի Աստուած՝ զինքը ու միայն զինքը պիտի ընդունինք :

Հ. Ինչքը ի՞նչպէս սիրել կը պահանջէ մեզմէ :

Պ. "Քու Տէր Աստուածդ՝ բոլոր սրտովդ, բոլոր հոգիովդ ու բոլոր զօրութիւնովդ սիրես" : ը Օրին. Ձ. 4, 5 : Մատթ. իբ. 35–38 :

Հ. Ի՞նչ կ'ըսէ սաղ վրայով Սուրբ Գիրքը :

Պ. "Քու Տէր Աստուծոյդ երկրպագութիւն ընես, ու միայն Անոր պաշտես" : ը Օրին. Ձ. 13 : Մատթ. Դ. 10 :

Հ. Որո՞ւ յուսալու ենք :

Պ. "Քու բոլոր սրտովդ Տէրոջը ապաւինէ" : Առակ. Գ. 5 : Սաղմ. լա. 19 :

Հ. Գիտեմ թէ մենք Աստուծմէ աւելի ինքզինքնիս սիրենք ու ինքզինքնուս ապաւինինք, կամ ուրիշ մարդու մը, կամ հարստութեան, կամ մարմնաւոր զուարճութեան կամ ինչ և իցէ բանի մը. ասս պատուիրանքը չի՞նք անարգեր :

Պ. Երամեաս :

Լաւ է Տէրոջը յուսալ, քան թէ մարդոց ապաւինիլ : Լաւ է Տէրոջը յուսալ, քան թէ իշխաններուն ապաւինիլ : Սաղմ. ճԺը. 8, 9 : Ա՛ս աշխարհիս մէջ հարուստ եղողներուն պատուէր տուր՝ որ չհպարտանան, և անստոյգ հարստութեան վրայ յոյսերնին չդնեն, հապա կենդանի Աստուծոյ վրայ՝ որ ամէն բանը մեզի առատօրէն կու տայ վայելելու : ա Տիմ. Զ. 17 : Տէրը այսպէս կ'ըսէ. Անիծեալ ըլլայ ան մարդը՝ որ մարդու կ'ապաւինի, ու մարմինը իրեն բազուկ կ'ընէ, և իր սիրտը Տէրոջմէ կը խոտորի : Երեմ. ԺԷ. 5 :

Հ. Ի՞նչ կ'ըսէ Քրիստոս, Աստուծոյ ու մամոնայի ծառայութիւն ընելու վրայով :

Պ. "Ա՛րդ մը չկրնար երկու տէրոջ ծառայութիւն ընել. ինչու որ կամ մէկը պիտի ատէ և միւսը սիրէ,

կամ մէկը պիտի մեծարէ և միւսը արհամարհէ . չէք կըրնար ծառայել Աստուծոյ ու մամոնայի ՚՚ : Մատթ . Զ . 24 : Ժ . 27–39 :

Հ . Ո՞նչ կերպով ծառայութիւն ընծայել է Աստուծոյ :

Պ . ՚՚ Ըրէ՛ թէ ուտէք՝ թէ խմէք՝ և թէ ի՛նչ գործ որ ընէք , ամէն բան Աստուծոյ փառքին համար ըրէք ՚՚ : ա Կորնթ . Ժ . 31 : Կող . Գ . 17 : ա Պետ . Դ . 11 :

Հ . Աստուծոյ ծառայութիւն ընելու վրայով ի՞նչ հաստատուն միտք ունէր Յեսու :

Պ . ՚՚ Ասայց ես ու իմ տունս կ՚ուզեմ պիտի պաշտենք ՚՚ : Յեսու . Իդ . 15 :

Հ . Ո՞նչ ըսաւ Դաւիթ իր Սողոմոն որդւոյն՝ Տէրը խնդրելուն վրայով :

Պ . ՚՚ Թո՛ւ որ զանիկայ փնտռես , պիտի գտնես , և թէ որ զանիկայ թողուս , ան ալ քեզ յաւիտեան պիտի մերժէ ՚՚ : ա Նախագ . Իդ . 9 :

Առաջին պատուիրանքը կ՚իմացունէ մեզի՝ թէ միայն մէկ կենդանի ու ճշմարիտ Աստուած կայ . և կը պահանջէ մեզմէ՝ որ զինքը ճանչնանք , և միայն զինքը մեզի Աստուած ընդունինք : Ա պատուիրանքէն կը կախուի բոլոր մէկալ-ներուն հաստատութիւնը :

Ե . Ինչո՞ր համար այս պատուիրանքը կը պահանջէ մեզմէ գիտնալ թէ ի՛նչ՝ և ո՛վ է Աստուած , և ի՛նչ ըրաւ մեզի համար : Ա գիտութիւնը մենք յատկապէս Սուրբ Գիր-քէն կը ստանանք . նաև կը պահանջէ մեզմէ զինքը սիրել բոլոր սրտով և մտքով և զօրութիւնով , և ընդունիլ իրեն խօսքով ալ՝ ու գործքով ալ , առանց կեղծաւորու-թեան կամ ամբչնալու , ամէն բանի մէջ , ամէն տեղ , և ամէն ժամանակ , և ամէն պարագաներու մէջ : Մենք պարտինք զինքը ընտրել մեզի՝ և մեր տանը համար Աս-տուած , ինչպէս որ Յեսու ըրաւ : Մեր գլխաւոր երջան-

կուԹիւնը իրեն երկրպագուԹեան և իր պաշտօնին մէջ զարԹնիլ գտնել : Աստուած պիտի ըլլայ մեզի մեր ամէնը , և մեր հոգիներուն բաժինը հիմա՝ և յաւիտեանս յաւիտենից :

Ե . Այս պատուիրանքը չեն պահեր նախ անոնք՝ որ կ'ըսեն Ԥէ Աստուած չկայ : Երկրորդ՝ որ անհոգ են ու Աստուծոյ վրայով չեն ուզեր տեղեկանալ : Երրորդ՝ որ կը ճանչնան Աստուած , բայց չեն սիրեր զինքը , ոչ ալ իրեն Աստուծոյ պէս կը ծառայեն : Այս կերպով է որ քրիստոնէից մէջը շատ մարդիկ Ԥէ՛ ծեր՝ ու Ԥէ՛ պատանի՝ կ'անարգեն աս պատուիրանքը և ինքզինքնին յաւիտենական բարկուԹեան տակը կը ձգեն : Ջորրորդ՝ որ ուրիշ Աստուած մը իրենց կը ձևացընեն Ԥէ՛ հեԹանոսներուն պէս կուռք մը շինելով , և Ԥէ՛ իրենց մտքին մէջը անանկ գաղափար ունենալով Աստուծոյ վրայ՝ որն որ Սուրբ Գիրքը չսորվեցուցեր : Հինգերորդ՝ որ հրեշտակներուն , սուրբերուն կամ դևերուն կ'ապաւինին ու կ'աղօԹեն : Վեցերորդ՝ մահկանացու մարդիկներուն , ինչպէս մոգերուն՝ կախարդներուն՝ երազ մեկնողներուն ու բաղդ նայողներուն կը հաւատան ու կ'ապաւինին՝ Աստուծոյ գիտուԹիւնը և զօրուԹիւնը ունեցողներու պէս . և կ'երԹան անոնց՝ որ գալու բաները իրենց խմացունեն , կամ դեղատուուԹիւն ընեն իրենց՝ հարի կամ բարիի համար , և ուրիշ ասոր նման բաներ : Եւ վերջապէս՝ որ կը սիրեն ի՛նչ և իսկ բան մը , և կը ծառայեն ո՛ և իսկ բանի մը Աստուծմէ աւելի : Ելից իե . 18 : Վ. Թագ . ի . 27 : ա Յովհ . իբ գլուխ :

Զ . Յոռի ամէն մէկերնիս իր սիրտը քննէ ու հարցունէ Ԥէ՝ Ներկայ ձշմարիտ Աստուծմէ՛ի զատ ուրիշ Աստուածներ ունի՞ . իր բոլոր սրտովը , մտքովը եւ զօրուԹիւնովին անիկայ կը սիրէ՞ . ձշմարտապէս կը փափաքի՞ ու ժրուԹեամբ կ'աշխատի՞ անոր փառքին համար ապրելու և անիկայ վայելելու՝ Ԥէ՛ աս աշխարհիս մէջ և Ԥէ՛ հանդերձեալին : Բ Կնթ . ժե . 2 :

Երկրորդ պատուիրանքը։

Ելից. Կ. 1–30։

Հ. Ո՞րն է Երկրորդ պատուիրանքը։

Պ. «Դուն ինքդ քեզի կուռք մը եւ ամէն կերպարանք մը պիտի չընես, ո՛չ ալ վերը երկինքի մէջ՝ կամ վարը երկրի վրայ՝ կամ երկրին տակի ջուրերուն մէջ եղած բաներուն նմանութիւնը։ Անոնց երկրպագութիւն չընես, ու պաշտօն չտալու ես. քանի որ ես քու Տէր Աստուածդ՝ նախանձոտ Աստուած եմ որ իմ ատելիներուս հայրերուն անօրէնութիւնը որդւոյդ վրայ՝ մինչեւ երրորդ ու չորրորդ ազգը՝ որ ինծի կ'ատեն վրէժ. Ու ողորմելի անոնց մինչեւ հազարը ազգը՝ որ ինծի սիրեն ու իմ պատուիրանքներս կը պահեն։

Հ. Ինչու՞ Աստուած տեսանելի է։

Պ. Որովհետեւ Աստուծոյ ցեղէն ենք՝ պէտք չէ որ անանկ սեպենք թէ Աստուածութիւնը նման ըլլայ ոսկիի կամ արծաթի կամ քարի, որ մարդուս վարպետութեան

նոյնն ու խնկարկութիւնը քանդակուած է : Գործ . ԺԷ . 29 : Ա-մաց . ԽԱ . 1–31 :

Ա . Ուրեմն ասս պատուիրանքով Աստուած ի՞նչ կ'արգիլէ :

Պ . Կոտրումներն մեզ կ'արգիլէ բան մը շինելէն՝ Աստուծոյ նմանութիւնով :

Ա . Եւ անկէց զատ ի՞նչ բան կ'արգիլէ Աստուած երկրորդ պատուիրանին մէջ :

Պ . Ա'արգիլէ երկինքին՝ կամ երկրի՝ և կամ ջուրի մէջ եղած արարածներուն մէկին նման բան շինելը , ու անոր առջին երկրպագութիւն ընելը՝ Աստուծոյ երկրպագութիւն ընելու պէս :

Ա . Ուստի պատկերներուն ու արձաններուն երկրպագութիւն ընելը՝ ասս պատուիրանքը կ'արգիլէ՞ :

Պ . Հարկաւ , անշուշտ կ'արգիլէ :

Ա . Ըս պատուիրանքն արդեօք մեզի չի՞ սորվեցըներ որ մենք Աստուծոյ երկրպագութիւն ընելու ենք , պարզ՝ անզարդ ու հոգևոր կերպով մը , ինչպէս որ կը վայլէ Հոգիի մը՝ որ մենք չենք տեսներ , և միայն ասս գիտենք որ մեծ ու բարի է , ու ամէն տեղ ներկայ է :

Պ . Հարկաւ , և միայն անանկ մէկ երկրպագութիւն մը կը վայլէ մեզի որ ընենք Աստուծոյ՝ ու անոր ալ կը վայլէ որ ընդունի մեզմէ :

Ա . Ի՞նչ կը կոչուին ան մարդիկը՝ որ Հին Աստուածը չեն ճանչնար , ու երկնից՝ երկրի՝ կամ ջուրին մէջ եղած բաներուն նմանութիւնը կը շինեն , ու անոնց երկրպագութիւն կ'ընեն և կը ծառայեն՝ իրենց Աստուածներուն պէս :

Պ . Անոնք Հեթանոս կ'ըսուին : Երեմ . ԻԱ . 21–32 :

Ա . Աշխարհիս մէջ շատ հեթանոս ազգեր կան :

Պ. Ըյժ, անոնց թիւը կը հասնի մինչև վեց հարիւր միլիոնի։

Հ. Սուրբ Գիրքը ի՞նչ անուն կու տայ՝ անոնց փայտեղէն ու քարեղէն չաստուածներուն։

Պ. Կուռք կ'անուանէ։

Հ. Ու կուռքերուն պաշտօն մատուցանողին ի՞նչ անուն կու տայ։

Պ. Կռապաշտ։

Հ. Կռապաշտները կրնան՞ երկինք երթալ։

Պ. Ո՛չ։

Ո՛չ գիտեր որ, ... ոչ կռապաշտները՝ ոչ շնացողները, ոչ խպտցեալները՝ ոչ արուադէտները՝ ոչ գողերը՝ ոչ ագահները՝ ոչ գինովցողները՝ ոչ նախատողները՝ ոչ յափշտակողները՝ Աստուծոյ թագաւորութիւնը պիտի չժառանգեն։ ա Կորնթ. Գ. 9–10։ Հայր վախկոտներուն՝ ու անհաւատներուն՝ պիղծերուն՝ ու մարդասպաններուն՝ ու պոռնիկներուն և կախարդներուն ու կռապաշտներուն՝ և բոլոր սուտախօսներուն բաժինը կրակով ու ծծումբով վառած լիճին մէջը պիտի ըլլայ որ է երկրորդ մահը։ Յայտ. իա. 8։

Հ. Ճո՞ւէ որ մարդիկ աս պատուիրանքը չպահեն, Աստուած որի՞ն վրայ պիտի հատուցանէ իրեն անօրէնութիւնը։

Պ. Իրենց վրայ և իրենց որդւոցը վրայ մինչև անոնց երրորդ ու չորրորդ ազգը։

Հ. Ու ի՞նչ պիտի ցուցընէ Աստուած անոնց մինչև հազար ազգը, որ զինքը կը սիրեն և իր պատուիրանքները կը պահեն։

Պ. "Ողորմութիւն"։

Հ. Այս պատուիրանքին մէջ Տէրը ի՞նչ ըսել կ'ուզէ,

երբոր կ'ըսէ թէ՝ "Ես քու Տէր Աստուածդ նախանձոտ Աստուած եմ" :

Պ . *Ըն ըսել կ'ուզէ որ ինքը պիտի չթողու մեզ որ իրմէն զատ ուրիշ Աստուած մը ունենանք :*

Ես Եհովայ եմ . *իմ անունս աս է . ու իմ փառքս ուրիշի չեմ տար , ոչ ալ իմ պատիւս կուռքերուն : Եսայ . խբ . 8 : խը . 11 :*

Ա . *Ես պատուիրանքը կը սորվեցունէ մեզի թէ ինչն է Աստուծոյ մեր ընելու ճշմարիտ երկրպագութիւնը , և ինչէ ձևով կ'ըլլայատ երկրպագութիւնը : Մենք երկրպագութիւն ընելու ենք Աստուծոյ անկեղծութեամբ , յարգութեամբ և խոնարհութեամբ իբրև Հոգիի մը՝ որ մեր մարմնաւոր աչքին անտեսանելի է . բայց մեծ ու բարի է և ամէն տեղ ներկայ է :*

Ե . *Մենք կ'անարդենք ատ պատուիրանքը նախ՝ երբոր Աստուծոյ նմանութիւնը կը ձևացընենք , կամ աներևոյթ կերպով մեր երևակայութեանը մէջ , և կամ արուեստին կերպով ձեռագործ բաներու մէջ : Երկրորդ՝ երբոր կը շինենք վերը երկինքին մէջ , կամ վարը երկրի մէջ , կամ երկրի տակը ջուրի մէջ եղող ո՛և իցէ արարածի մը նմանութիւնը կամ պատկերը , կամ անոր երկրպագութիւն ընելու համար և կամ անոր միջոցովն Աստուծոյ երկրպագութիւն ընելու : Աստուած Հոգի ըլլալով՝ անոր պաշտօնին նուիրուած շէնքերը պէտք է որ ատեսակ բաներէն բոլորովին ազատ ըլլան : Ու թէ՛ ներսի կողմը , և թէ՛ դուրսի կողմը՝ անոնց դեղեցկութիւնն ալ պէտք է որ պարզ ու անզարդ ըլլայ :*

Գ . *Սէրը և ջատագովութիւնն իրարու հետ կապուած են . թէ որ մենք Աստուած սիրենք , պիտի պահենք իր պատուիրանքները (ա) :*

ա . *Ցոհ որ իս կը սիրէք՝ իմ պատուիրանքներս պա-*

Գ. Ընոնք կ'ասեն Աստուած, որ կուռքերու երկրպագութիւն կ'ընեն, և ձշմարիտ Աստուածը ձանչնալ չուզելով, սուտ աստուածներ կը շինեն իրենց: Սրտի գէշութիւնը կռապաշտութեան մայրն է: Տե՛ս Հռովմ. ա. Գլուխը:

Դ. Սկը միլիոնաւոր ընկերներուն վիճակը, որոնք որ հեթանոս և կռապաշտ են՝ խիստ սաստիկ ու ողբալի վիճակ է: Ընոնք թաղուած են իրենց տգիտութեանը և մեղքին մէջ, ամենացած և զզուելի մեղքերուն մէջը թաթխուած են: Ընոնց կռատուններըը չարութեան տաճարներ են: Ընոնք տառապանքներու և թշուառութեան տակ են, ու աստանկ ապականկալ և մէկզմէկ ապականող պիտի ապրին մինչև աշխարհիս վերջը՝ թէ որ Աստուածաշունչը՝ փրկութեան Ձեռսարանը անոնց չկարկուի: Ներանի՛ թէ Աստուած հաձէր կանչել մեզմէ մէկ քանիներըը՝ որ Ձեռսրանը տանէինք անոնց: Բայց թէ որ աս արտօնութիւնը մեզի չտրուի՝ պէտք է որ գոնէ ամէն միջոցներըը գործածենք՝ մեր օդնութիւնովը Ձեռսրանն անոնց խրկելու համար. յատկապէս աղօթելով՝ որ Աստուած կամենայ ձամբան բանալ և յառաջ տանիլ իր ձշմարտութիւնը՝ մինչև որ բոլոր երկիրը լցուի իր գիտութիւնովը: Յարգենք Աստուածաշունչը մեծ յարգութիւնով, ուսկից կ'ընդունինք ան մխիթարութիւնը և խաղաղութիւնը՝ որն որ հիմա կը վայելինք, ու նաև ան գալու երջանկութիւնը որուն կը յուսանք: Ու առաւօրէն երախտագիտութիւն ու ընորհակալութիւն տանք Աստուծոյ՝ որ ինքը իր գերագոյն ողորմութիւնովը անոնցմէ աւելի լաւ վիճակի մէջ հաստատեց մեզ:

Ե. Աստուած՝ նախանձոտ Աստուած մըն է. Ինք իր պատիւն ու փառքը կուռքերուն չտար. Ինքը պիտի պատժէ անոնք՝ որ աստանկ ունայնութիւններըը կը պաշտեն, ու նաև իրենց անօրէնութիւնը որդիներուն պիտի հատուցանէ մինչև անոնց իրեք և չորս ազգը. բայց ողորմութիւն

հեցէք: Յօհ. ժդ. 15: Գուք իմ բարեկամներս էք, թէ որ ընելու ըլլաք ինչ որ ես ձեզի կը պատուիրեմ: Յօհ. ժե. 14:

պիտի ցուցընէ անոնց հազար ազգին՝ որոնք որ զինքը կը սիրեն և իր պատուիրանքները կը պահեն :

Երրորդ Պատուիրանքը :

Ղ Ե Օ . ԺԹ . 11–18 :

Հ . Ո՞րն է Երրորդ Պատուիրանքը :

Պ . "Տէրոջը Յոյժ Աստուածոյդ անունը պարապ տեղը բերանդ չառնես . ինչու որ Տէրը՝ իր անունը պարապ տեղը բերան առնողը՝ անմեղ պիտի չսեպէ :

Հ . Ո՞նչպէս պարտինք գործածել Աստուծոյ անունը :

Պ . Աղկեղծ ու խոնարհ սրտով և միշտ պատուելով :

Հ . Ո՞նչ կը նշանակէ "Աստուծոյ անունը պարապ տեղը բերան առնելը" :

Պ . Կը նշանակէ Աստուծոյ անունը սուտ՝ անարգ՝ կամ թեթև կերպով մը գործածել :

Հ . Երբոր մենք երդում կ'ընենք , չէ՞ որ Աստուած վկայ կը կոչենք մեր խօսքին ճշմարիտ ըլլալը հաստատելու համար :

Պ . Հրամերես :

Հ . Ուրեմն երբոր մեր ըսածին սուտ ըլլալը գիտնանք՝ ու ան իրաւցունելու համար վկայ կոչենք Աստուած , աս պատուիրանքը չե՞նք անարգեր :

Պ . Հրամերես , սոսկալի կերպով մը կ'անարգենք :

Ղ Ե Օ . Չ . 3 :

Հ . Ա՛ս պատուիրանքը ի՞նչ կ'արգիլէ :

Պ . Ա՛րգիլէ անիծելը և զուր տեղը երդում ընելը , և կեղծաւորեալ թեթև ու չնչին կերպով Աստուծոյ անունը գործածելը : ✠ Օրէն . իբ . 58 . Ա՛ոպր . Ե . 34–37 :

Ա • Ինչ կը նշանակէ Աստուծոյ "անմեղ չսեպելը անիկայ, որ իր անունը պարապ տեղը բերանը կ'առնէ" :

Պ • Կը նշանակէ թէ Աստուած անիկայ պիտի պատժէ : Ղևտ • իե • 16 :

Ես պատուիրանքը կը սորվեցունէ մեզի թէ ինչպէս գործածելու ենք Աստուծոյ մեծ ու բարի անունը :

Ե • Պէտք Աստուծոյ վրայ խորհելու ու խօսելու, և աղօթելու ենք իրեն, անկեղծ՝ խոնարհ ու յարգական մտքով • յիշելով միշտ թէ ինչպէս անչափ՝ սուրբ ու բարձրացեալ է Ինքը, և թէ մեզի պէս սահմանակ նուաստ ու անարժան առնչուածնելուն կը վայլէ որ վախնանք իր պատուական ու ահաւոր անունէն : ը Օրէն • իը • 58 : Ասպր • ջ • 9 :

Ը • Պէտք կ'անարգենք աս պատուիրանքը նախ՝ երբոր սուտ երդում կ'ընենք, երբոր մեր պնդութիւնը իրաւցնելու համար Աստուած վկայ կը կոչենք • սակէ առնչի մեծ նախատինք չկրնար բլլալ ճշմարտութեան Աստուծոյ դէմ : Երկրորդ՝ երբոր Աստուծոյ անունը թեթեւ ու ընչին կերպով մը կը գործածենք մեր հասարակ խօսակցութեանը մէջ, որ օրինակ՝ "Նաղ Աստուած, Աստուծոյ յայտնի է, Աստուած վկայ, Աստուած գիտէ որ", եայլն : Երրորդ՝ երբոր կ'անիծենք և երդում կ'ընենք ու կը հայհոյենք Աստուծոյ սուրբ անունովը, ինչպէս որ ջարդարծ հայհոյիչները կ'ընեն : Չորրորդ՝ երբոր երկրպագութիւն կ'ընենք Աստուծոյ՝ թեթեւ ու անհոգ կերպով մը, կամ կեղծաւորութեամբ :

Թ • Չէրը իր անունը պարապ տեղը բերանն առնողը անմեղ պիտի չսեպէ : Ինք՝ աս պատուիրանքին դէմ ամէն յանցանքները չմոռնար : Երբեմն հայհոյիչները՝ տակաւին իրենց հայհոյութիւնը չվերցուցած՝ Աստուած յանկարծ պատժեց անոնք՝ ու խակոյն մեռան : Ան մեծաշուք ու ահագին օրը հասնելու վրայ է, որ մենք հաշիւ պիտի տանք ամէն պարապ խօսքերնուս համար :

Հրէից Պատուիրանքը։

Ղեւտ. ԺԳ. 13, 14։

Ե. Կ՚ընէ՞ Հրէից Պատուիրանքը։

Պ. "Հանգստութեան օրը հինգ էր, ութին տօնը պահելու համար։ Այդ օր պիտի ըլլար ընծա. Հայոց նոմանը Տէրտը Աստուածային Հանգստութեան օրն է. այն օրը գործ չի պիտի ընեին, ոչ տուն ոչ արտին, ոչ ուղտին, ոչ ալ ոեւէ կենդանւոյ վրայ նստելու համար, ոչ ալ ծառայ եւ աղախին ունենալու, ոչ ալ առեւտուր, ոչ ալ ուրիշ գործ վրայ ձեռք երկնցնելու. Հրէից Տէրը վէց օրուան մէջ ըրաւ երկինքն ու երկիրը, ծովը ու ինչեր որ անոնց մէջ կ՚ըլլան, ու եօթներորդ օրը Հանգստացաւ. անոր համար Տէրը օրհնեց Հանգստութեան օրը ու սրբեց զանիկա"։

Ե. Կ՚ուզէ՞ նշանակել Աստուած, ըսելով թէ՝ մենք պարտինք Շաբաթ օրը "սուրբ պահել"։

Պ. Կ՚ուզէ ըսել որ մենք բոլոր այն օրը պարտինք Երկնի նուիրել սրբազան պաշտօններով։ Ղեւտ. Ժ. 2։

Ե. Շաբաթը սուրբ պահելը արդեօք լոկ Հրէական օրէնք մը համարուելու է։

Պ. Միեւնոյն չէ՝ քանզի Աստուած այն օրէնքը Դասին ալ տուաւ (Ծննդ. Բ. 2, 3) և անոր համար բոլոր պատուիրանքին մէջ Հրեաներուն ալ կրկնելով այս օրէնքը, կ՚ըսէ թէ "Հանգստութեան օրը միտդ բեր"։

Ե. Այս բանիս համար ուրիշ վկայութիւն ունի՞ս։

Պ. Այս ալ ունինք որ, Շաբաթը պահելը թէ որ լոկ Հրէական արարողութիւն մը ըլլար, Աստուած պիտի չգրէր ան՝ բուն իր մատովը Տասնաբանեայ Օրէնքին մէջը, ուր որ ուրիշ բան չկայ, բայց միայն բարոյական՝ ընդհանուր և հոգևոր պատուիրանքներ։ Ասոնի աս Շաբա-

Թուան օրէնքը որ աշխարհի սկիզբէն տրուեցաւ , պարտի հաստատ մնալ մինչև աշխարհի վերջը :

Ա . Ուրեմն ինչո՞ւ համար Շաբաթ օրը չենք պահեր , ու Կիրակի օրը կը պահենք :

Պ . Ընոր համար որ մեր Տէրը Յիսուս՝ Կիրակի օրը յարութիւն առաւ :

Ա . Ո՞նչ վկայութիւն ունինք աս փոփոխութեանս իրաւունքով ըլլալուն համար :

Պ . Հետևեալ վկայութիւնները ունինք : Նայէ՝ որ Տէրն մեր Շաբաթ օրը թաղուած մնալով՝ անպատիւ ըրաւ անիկայ , և Կիրակի օրը յարութիւն առնելով պատուեց ան օրը : Նկատէ՝ որ Տէրն մեր իր յարութիւն առնելէն ետքը երկու անգամ Կիրակի օր իր աշակերտները երևցաւ՝ երբոր աղօթելու համար մէկ տեղ հաւաքուած էին անոնք . բայց Շաբաթ օր մը անոնց չերևցաւ : Յով . ի . 19 , 26 : Նկատէ՝ որ Տէրն մեր իր յարութենէն ետքը՝ Հին Օրէնսդրուդ շաբաթ օրը անցնելուն պէս՝ հետևեալ օրը՝ որ Պենտէկոստէին կիրակի օրն էր՝ ան մեծ խոստմունքը , այսինքն իր Սուրբ Հոգին խրկեց իր աշակերտներուն վրայ : Գործ . ա . 4 , 5 : բ . 1 , 33 : Ըսկսէ՝ որ Սուրբ Հոգւով լցուած Առաքեալները սկսան Կիրակի օրը սուրբ պահել և աղօթքով անցունել , ինչպէս որ ան սովորութիւնը կը մնայ մինչև աս օր քրիստոնէից մէջ ալ : Գործ . ի . 76 : ա Կորնթ . ժզ . 2 : Յայտ . ա . 10 :

Ա . Քանի՞ օր պիտի աշխատինք որ մեր բոլոր գործքերն ընենք :

Պ . Վեց օր պիտի աշխատինք , ու մէկ օր պիտի հանգստանանք մեր բոլոր գործքերէն : Ելից ժզ . 25–30 : Լև . 12–17 : Լե . 1–3 : Ցոյ–ոց ժե . 32–36 : Նեհ . ժ . 31 : ժգ . 15–22 : Նրմ . ժէ . 21–27 :

Ա. Ուրեմն ամենևին գործ մը չե՞նք կրնար տեսնել ան օրը :

Պ. Կրնանք տեսնել երկու տեսակ գործ. այսինքն անոնք՝ որ հարկաւոր են, և անոնք՝ որ ողորմութեան կը վերաբերին : Մատթ. ԺԲ. 1–13 : Մարկ. Գ. 4, 5 : Ղուկ. ԺԳ. 10–17 : ԺԴ. 1–6 : Յովհ. Ե. 1–14 :

Ա. Ասոր նպատակէն որոշուած ան մէկ հանգստութեան օրէն զատ, ուրիշ օր մը պարտականն են քրիստոնեաները սուրբ պահելու :

Պ. Չէ՛. քանզի նպատակ հրամանն է որ վեց օր աշխատինք ու մէկ օր հանգստանանք :

Ինտոր նորէն կը դառնաք ան տկար ու չքաւոր աշխարհի սկզբունքներուն. որոնց նորէն կ'ուզէք ծառայութիւն ընել : Օրերը կը զանազանէք, ու ամիսները, և ժամանակները ու տարիները : Կը վախնամ ձեզմէ, որ գուցէ պարապ տեղը ձեր վրայ աշխատած ըլլամ : Գաղ. Դ. 9–11 :

Ա. Սիրակի օրը մենք որ չենք գործեր, ուրիշ մէկու մը կրնանք գործել տալ :

Պ. Չէ՛, ո՛չ մեր տղան՝ ո՛չ մեր աղջիկը՝ ո՛չ մեր ծառան՝ ո՛չ մեր աղախինը՝ ո՛չ մեր անասունը և ո՛չ մեր քովը եղած օտարականը աշխատեցունելու ենք :

Ա. Ճո՛ւէ որ անոնք գործել ուզեն, մենք ի՞նչ պիտի ընենք :

Պ. Պիտի թող չտանք :

Ա. Յատուկ գործ գործելէն զատ, ի՞նչ ուրիշ բան կայ արգիլուած՝ Սիրակի օրուան համար :

Պ. Արգիլուած է ինքզինքնիս զուարճացունելը. զոր օրինակ, ձի հեծնելով կամ որսի երթալով՝ կամ թուղթ խաղալով՝ կամ չքնաղալով՝ կամ ուտելով և խմելով՝ կամ իրարու հետ մարմնաւոր ու ոչինչ խօսակցութիւններ ընելով :

ՅԻՇԵ որ շաբաթը՝ իմ սուրբ օրս՝ քու ցանկութիւնդ կատարելէն ուրդ դարձուներս , ու շաբաթը ԵՈՒ զուարճութիւնդ , և Տէրոջը նուիրուած օրը՝ պատուական անուանես , ու զանիկայ պատուես քու ճամբաներուդ չհետեւելով , քու ցանկութիւնդ չկատարելով , ու պարապ խօսք չխօսելով , ան ատենը Տէրոջմով պիտի ուրախանաս ու քեզ երկրիս բարձր տեղուանքը պիտի հանեմ , ու քու հօրդ Յակոբին ժառանգութիւնը քեզի պիտի կերցունեմ, քանզի Տէրոջը բերանը խօսեցաւ : Եսայ . ԾԸ . 13 , 14 :

Հ . Աիրակի օրուան մեր պարտաւորութիւնն ի՞նչ է :

Պ . Առանձին աղօթք և մտածմունք ընելէն զատ՝ պարտինք մէկ տեղ հաւաքուիլ Աստուծոյ երկրպագութիւն ընելու , աղօթելու , Սուրբ Գիրքը կարդալու ու Սուրբ Ուխտարանին քարոզութիւնը մտիկ ընելու :

Ու եկաւ Նազարէթ , ուր որ սնած էր . և իր սովորութեանը պէս շաբաթ օրը մտաւ ժողովարանը , ու ելաւ որ կարդայ : Ու տուին անոր Եսայի մարգարէին գիրքը : Ղուկ . Դ . 16 , 17 : Ու ինչը ժողովարանները մէկուն մէջ շաբաթ օրը կը սորվեցունէր : Ղուկ . ԺԳ . 10 : Շաբաթ օրը քաղաքէն դուրս ելանք՝ գետեզերքին քովը՝ ուր որ սովորութիւն ունէին աղօթք ընելու . ու նստելով՝ ժողվուած կիներուն կը խօսէինք : Գործ . ԺՁ . 43 : Ու մէկշաբթի օրը՝ երբոր ժողվուեր էինք հացը կարելու , Պօղոս անոնց կը քարոզէր , ինչու որ հետևալ օրը ճամբայ պիտի ելլէր . և խօսքը երկնցուց մինչև կէս գիշեր : Գործ . Ի . 7 : ԺԳ . 14 : ԺԷ . 2 : ա Կորնթ . ԺՁ . 2 : Նէեր . Ժ . 25 :

Ղորդող պատուիրանքը կը սորվեցունէ մեզի թէ մեր ժամանակին ջր մասը յատկապէս Աստուծոյ երկրպագութեան ու իրեն ծառայութեանը նուիրելու ենք . այսինքն

Է եօթը օրին մէկը , կամ թէ մեր ժամանակին եօթնեւորդ մասը : Հրէաները պահեցին եօթնեւորդ օրը աշխարհին ստեղծագործութեան սկիզբէն հաշուելով՝ որատ օրը Աստուած հանգստացաւ իր գործէն : Նայց քրիստոնեաներուն յատուկ բռնած օրը շաբաթին առջի օրն է . ինչու որ մեր Տէր Յիսուսը ան օրը յարութիւն առաւ մեռելներէն . և մեր փրկութեան գործը լմնցուց , ու անկէ հանգստացաւ : Գործ . ի . 7 : ա Կորնթ . ժզ . 1 , 2 : Յայտ . ա . 10 :

Ը . Ան օրը սուրբ պահուելու է : Մենք հանգստանալու ենք մեր բոլոր գործքերէն հարկաւոր եղած ու ողորմութեան վերաբերեալ գործքերէն 'ի զատ : Ան օրը աղօթելու ենք , Աստուծոյ խօսքերը ու բարի գիրքերը կարդալու ենք . մեր սիրտերն ու մեր վարքը քննելու ենք , բարեպաշտ խօսակցութիւն ունենալու ենք . Աստուծոյ մեծութիւնը և Յիսուս Քրիստոսի ձեռքովն անոր մեզի ըրած բարերարութիւնը՝ միտքերնիս բերելու ենք . երկինքին հանգստութեանն ու յաւիտենական օրհնութեանը վայրով մտածելու ենք : Ան օրը Աստուծոյ տունն երթալու ենք ու իր ժողովուրդին հետ մէկ տեղ իրեն երկրպագութիւն ընելու ենք : Մէկ խօսքով մեր բոլոր խորհուրդները՝ զգացումները՝ խօսքերը և գործքերը իրեն նուիրելու ենք :

Ը . Մենք աս պատուիրանքը կ'անարգենք նախ՝ երբոր հասարակ ու անպիտան գործ մը ընենք կիրակի օրը : Երկրորդ՝ երբոր հեշտութիւններով՝ դատարկութիւնով և կամ մեղքով անցունենք ան օրը : Երրորդ՝ երբոր մեր խորհուրդները , խօսակցութիւնը , կարգացածները , լսածներն ու մեր ընկերութիւնը աշխարհային ըլլան : Չորրորդ՝ երբոր զանց ընենք Աստուծոյ տունն երթալը . կամ երբոր հոն երթալով՝ անկեղծութեամբ և սրտի մտօք Աստուծոյ չծառայենք , կամ կիրակին՝ նեղութիւն մը ու բեռ մը սեպենք :

Թ . Կիրակին չպահելը շատ հասարակ բան մըն է , բայց շատ մեծ մեղք ալ է : Ան՝ որ կիրակին կ'անարգէ , կը զրկէ Աստուած իր յատուկ ստացուածքէն . ինչու որ ան օրը՝ Տէրոջը օրն է : Ինքզինքը կը զրկէ նաև հոգևոր օգուտները . քաղելէ՝ ան օրուան ընտիր պատահութիւննե-

ըէն . և իր օրինակին աղդու զօրութիւնովը որչափ որ կըներայ՝ Աստուածպաշտութիւնը երկրիս վրայէն կ'աւրէ , կը խափանէ . քանզի կիրակին սուրբ պահելով՝ եկեղեցի երթալով՝ քարոզ մտիկ ընելով՝ աղօթք ընելով և բոլորովին հոգևոր բաներու վրայ մտածելով՝ Քրիստոնէական օրէնքը կը հաստատուի , ու նմանապէս ասոնց հակառակն ընելով՝ օրէնքը և Աստուածպաշտութիւնը կ'աւրուի :

Դ . Կիրակին՝ մարդոց տրուած Աստուծոյ ամենամեծ օրինութիւններուն մէկն է . եօթը օրերուն մէջէն ամենէն աղէկ օրն է : Ինչո՞ւ՝ որ կիրակին չպահելով հանգստութեան օր մը չունին ու միշտ կ'աշխատին , իրենց միտքերը և մարմինները շատ հոգնած՝ պիտի տկարանան . ինչպէս որ մեր ընտանի անասուններըը , թէ որ միշտ ամէն օր գործքով նեղացուննենք , ու թող չտանք անոնց որ կիրակի օրը հանգստանան , անշուշտ պիտի նիհարանան ու իրենց ժամանակը չհասած՝ պիտի մեռնին : Կիրակիին հանգըստութիւնը հարկաւոր է մեզ զօրացունելու ու վհիթարելու համար , և թէ որ հաւատարմութեամբ պահենք անիկայ , Աստուծոյ օրինութիւնը մեր աշխատութիւններուն ու մեր գործքերուն վրայ կը բերէ :

Ե . Կիրակի օրը հարկաւոր է աշխարհիս մէջ ճշմարիտ կրօնքը պահպանելու . քանզի առանց անոր՝ մարդիկ պիտի մոռնային Աստուած՝ և անոր գիտութիւնը բոլորովին պիտի կորնցունէին : Ան օրն է որ՝ մարդիկ պարապ ըլլալով կ'երթան Աստուարանին քարոզութիւնը մտիկ կ'ընեն , և սահանկ ճշմարտութիւնը սորվելով՝ կ'ապաշխարեն ու դարձի կու գան . ու ասոնց ընթացքովը կ'աճին Քրիստոսի ընտրեալները՝ և պատրաստ կ'ըլլան երկինքի համար : Ծոե որ քրիստոնեայ ազգ մը կիրակիէն զրկուած ըլլար , շուտով պիտի դառնար , թշուառ ու չար հեթանոսներուն պէս պիտի ըլլար :

Զ . Աւրախանանք և չնորհակալ ըլլանք Աստուծոյ՝ հանգստութեան օրուան համար , և սուրբ պահենք ու աղէկ կերպով գործածենք անիկայ , և անանկ պատրաստուինք ան գալու յաւիտենական կիրակիին համար՝ որ յաւիտեան պիտի չվերջանայ :

— Ա՛ս չորս Պատուիրանքներըը՝ որոնք որ հիմա քննե-

ցինք մենք՝ Առաջին Տախտակ ալ կը կոչուին . ինտոր որ մէկալ վեցը՝ Երկրորդ Տախտակ կ՚ըսուին : Երկրորդ տախտակի պատուիրանքները մեզի կը սորվեցունեն մեր դէպ՚ի մարդիկ պարտաւորութիւնը . բայց առաջին տախտակիններըը՝ կը սորվեցունեն մեզի յատկապէս առ Աստուած եղած մեր պարտաւորութիւնը . այսինքն նախ՝ թէ մենք մի միայն կենդանի և ճշմարիտ Աստուածը ճանչնալու ու պաշտելու ենք , Հայրը , Որդին և Սուրբ Հոգին : Երկրորդ՝ թէ մենք իրեն երկրպագութիւն ընելու ենք անկեղծով՝ ինչպէս որ կը վայլէ խիստ մեծ և փառաւորեալ ու բարի Հոգիի մը՝ որ թէպէտ մեզի անտեսանելի է , բայց ամէն տեղ ներկայ է : Երրորդ՝ թէ մեր երկրպագութեան մէջը մեր իր վրայ ունեցած բոլոր խորհուրդներուն՝ զգացումներուն և գործքերուն մէջը , խոնարհ՝ անկեղծ և երկիւղած ըլլալու ենք : Եւ չորրորդ՝ թէ զգուշութեամբ և հաւատարմութեամբ սուրբ պահելու ենք ժամանակինատ բաժինը՝ այսինքն Կիրակի օրը , որն որ Տէրը հաճեցաւ բոլորովին Իր պաշտօնին համար զատել ու սրբել :

Հինգերորդ Պատուիրանքը

Ը Գլուխ . ԺԸ . 1–33 :

Հ. Ո՞րն է հինգերորդ պատուիրանքը :

Պ . “ Պատուէ՛ քո Հայրդ ու Մայրդ . որ քո օրերդ երկար ըլլան ան երկրին վրայ՝ որն որ քո Տէր Աստուածդ քեզ պոյ տէ՛ք ” :

Հ . Ինչ կ՚ուզենք որոնցմէ՞ կախում ունի աս աշխարհիս մէջ :

Պ . Նախ Աստուծմէ կախում ունի , և ապա մեր ծնողքներէն :

Հ . Ո՞վ են անոնք՝ որ երբոր մենք տակաւին պզտիկ տղաքներ ըլլալով՝ ու չկրնալով ինքնիրեննուս մեզի հոգ

տանիլ՝ մեզ կը հոգան՝ և մեր կանչուըտուելուն և չիմա-
րութիւններուն ու չարութիւններուն ալ կը համբերեն :

Պ . Ան՞ր Հայրը և Ա՞յրը :

Հ . Նո՛ւ ճվ են անոնք՝ որ կը սիրեն մեզ խանդակաթ
սիրով , կը դարմանեն մեզ՝ երբոր մենք հիւանդ ըլլանք ,
կը պահպանեն մեզ կորստեան վտանգէն , և կը պատրաս-
տեն կերակուր ու հանդերձ մեզի համար , և բարի կերպով
կը կրթեն մեզ՝ աղօթելով մեզի համար և կը ջանան խնա-
տուն ու բարի տղաքներ ընելու մեզ :

Պ . Ան՞ր Հայրն ու Ա՞յրը :

Հ . Ուրեմն ի՞նչ պէտք է որ ընենք մեր ծնողացը ,
իրենց մեզի ըրած մեծամեծ խնամքներուն փոխարէն :

Պ . Պարտինք խիստ մեծ սէր ունենալ անոնց վրայ :
Ղ՚Հա . ժ՚Թ . 3 :

Հ . Ի՞նչ կ՚ըսէ Սուրբ Գիրքը ասոր վրայով :

Պ . " Ընդունէ՛ ըլլայ ան՝ որ իր հօրը կամ մօրը դէմ
հայհոյութիւն կ՚ընէ " : ՚Ի Օրէն . ԻԷ . 16 :

Հ . Աւելընենք ամէն բանի մէջ պարտի՞ն իրենց
ծնողացը ենազանդիլ :

Պ . Այո , անոնց ամէն հրամանին պարտին ենազան-
դիլ՝ ան հրամաններէն ՚ի զատ որոնք Աստուծոյ դէմ են :

Ա՛րդեօք՝ ձեր ծնողացը ենազանդ եղէք Տէրոջմով որ այն է
արժանը : Եփես . Գ . 1 : Կող . Գ . 20 :

Հ . Սողոմոն ի՞նչ կ՚ըսէ ծնողաց ենազանդելու վրա-
յով :

Պ . " Ա՛րդեակ իմ՝ քու հօրդ խրատը մտիկ ըրէ , ու
քու մօրդ օրէնքը մի մերժեր " : Ա՛ռակ . ա՛ . 8 : " Ա՛ր-
դեակ իմ՝ քու հօրդ պատուիրանքը պահէ , և քու մօրդ
օրէնքը մի՛ մերժեր " : Ա՛ռակ . Գ . 20 : " Ենազանդու-
թիւն ըսէ հօրդ՝ որ քեզ ծներ է , ու մի՛ անարգեր քու
մայրդ՝ երբոր կը պառաւի " : Ա՛ռակ . ԻԳ . 22 :

Հ. Ընաւ մեր ծնողացը հետ արհամարհանօք կամ խաբէութեամբ վարուեցա՞ւ ենք :

Պ. Ազ , ո՛չ իրենց երեսին և ոչ իրենց ետևէն :

Հ. Ըստուած Հրէից ի՞նչ պատուիրեց ընել կամաւոր ու ապստամբ զաւակի մը՝ որ իր հօրն ու մօրը չէր ընդունիր :

Պ. Պատուիրեց որ մինչև մեռնելը քարկոծեն : Ելից իա. 15–17 : Ղեւ. ի. 9 : Ը Օրին. իա. 18–21 : Ընտ. ի. 20 : իը. 24 :

Հ. Եւ ի՞նչ պիտի ըլլայ անոր աչքը՝ որ ծաղր կ'ընէ իր հայրը , և իր մօրը ծառայելը կ'անարգէ :

Պ. "Ձորերուն ագռաւները պիտի փորեն , ու զանխելայ արծիւներուն ձագերը պիտի ուտեն" : Ընտ. Ը. 17 :

Հ. Արթուեցան ու խրատի կարօտ եղած առեններս օրհնեն երթալու ենք :

Պ. Մեր Հօրը և Մօրը :

Հ. Պէտք չէ՞ մեզի որ երախտագէտ ըլլանք մեր ծնողացը՝ մեզի համար բոլոր իրենց ըրածնուն ու քաշած նեղութիւններուն համար :

Պ. Այո՛ , ու երբոր անոնք ծերանան , կամ կոյր , կամ կաղ , կամ հիւանդ ըլլան , և չկրնան ինքզինքները նին հոգալ , կամ աղքատութեան և թշուառութեան մէջ ըլլան , պարտինք հոգ տանիլ անոնց՝ մեր բոլոր կարողութիւնովը : Ծննդ. խէ. 12 : իը. 1 : Առակ. ժե. 4–6 :

Հ. Ո՞ր տղան իր Հայրը և Մայրը մեծապէս կ'ուրախացունէ :

Պ. Խարի տղան : Ընտ. ժ. 1 , 2 :

Հ. Ո՞ր տղան Հայրը և Մայրը խիստ կը տրտմեցունէ :

Պ. Ձար տղան :

Հ. Ո՞ր տղան ատելի է բոլոր բարի մարդիկներուն, ու կորսուելու ճամբուն մէջ է։

Պ. Չար տղան։

Հ. Երբոր դուք կը տեսնէք անանկ տղաքներ՝ որոնք ոչ կը սիրեն իրենց ծնողքը ոչ ալ կը հնազանդին անոնց, ի՞նչ պարտի՛ք ընել։

Պ. Պարտինք անոնց ընկերութենէն հետ կենալ։

Յմաստուններուն հետ քալողը իմաստուն կ'ըլլայ. բայց անմիտներուն հետ ընկերացողը չար կ'ըլլայ։ Առակ. ժէ. 20։

Հ. Մեր Տէրը Յիսուս երբոր տղայ էր, իր ծնողքները սիրո՞ց ու անոնց հնազանդեցաւ։

Պ. Հրամերես։

Եւ իջաւ անոնց հետ՝ ու գնաց Նազարէթ, և անոնց հնազանդ էր։ Ղուկ. Բ. 51։

Հ. Ես հինգերորդ պատուիրանքին մէջը Աստուած ի՞նչ խոստացաւ բոլոր բարի տղաքներուն՝ որ կը պատուեն իրենց ծնողքը։

Պ. Երկար կեանք։

Հինգերորդ պատուիրանքը կը սորվեցունէ մեզի՝ մեր ծնողքներուն ունեցած պարտքերնիս, որ Աստուծմէ ետքը անոնցմէ կ'ընդունինք կեանք՝ կերակուր՝ հանդերձ՝ պահպանութիւն և կրթութիւն։

Ե. Ուրեմն պատուելու ենք մեր Հայրը և մեր Մայրը։ Նախ՝ մենք սիրելու ենք անոնք անկեղծ՝ հաստատուն ու ջերմեռանդ սիրով՝ ինչպէս որ արժան է։ Երկրորդ՝ հնազանդելու ենք անոնց ուրախութեամբ, կատարելով անոնց հրամաններուն բոլորը։ Երրորդ՝ յարգ՝ պատիւ ու մեծարանք ցուցնելու ենք անոնց թէ առանձին՝ և թէ հրապարակաւ։ Եւ այսպէս ամէն մարդ տեսնելով մեր անոնց առաջ յարգը՝ դիտնան թէ անոնք մեր ծնողքն են։

Մենք անոնցմէ բան մը պահելու չենք , ոչ ալ ինքզինքնիս անոնցմէ խնաստուն կարծելու ենք . հապա անոնց երթալու ենք մեր ամենալաւ և բարերար բարեկամներուն պէս՝ խրատի ու խորհուրդի համար : Ծորրորդ՝ միշտ յիշելու ենք մեր անոնց երախտապարտ ըլլալն իրենց բոլոր բարերարութիւններուն և մեզի համար կրած նեղութիւններնուն փոխարէն , և բնաւ ըսելու չենք որ բաւական հատուցում ըրած ենք անոնց : Երբոր անոնք ծերանան , կամ հիւանդանան կամ տկարանան և անօգնական մնան , կամ աղքատութեան ու նեղութեան մէջ ըլլան , ան ատենը բնաւ անտես թողելու չենք անոնք , հապա աւելի ականջ դնելու ու հոգ տանելու ենք անոնց՝ որչափ որ կրնանք , պաշտպանելով անոնք ամէն նախատինքներէ ու անիրաւութիւններէ :

Ե : Մենք կ'անարգենք աս պատուիրանքը՝ երբոր չենք կատարեր աս վերը յիշուած պարտաւորութիւններուն մէկը կամ ամէնը :

Ո՛վ տղաքներ՝ աս ձեր պարտաւորութիւնները կատարելու հոգ կը տանիք , ինազանդ տղաքնիր էք : Ինչու որ անինազանդ տղայ մը բնաւ բարեյաջողութիւն պիտի չգըտնէ . ինք ամօթ ու սրտի ցաւ է իր ծնողացը . ինքը բուն իր համբաւոյն վրայ նախատինք կը բերէ , իր բարի անունը կը կորնցունէ աշխարհի մէջ , Աստուծոյ օրհնութենէն կը զրկուի , և գուցէ իր ունեցած օրերուն կէսին չափ պիտի չապրի . բայց ինազանդ տղայ մը՝ որ կը պատուէ իր Հայրն ու Մայրը , միշտ սիրելի է : Ինք օրհնեալ մրկէին օրինակին կը հետևի , որ անիկայ երբոր երկրի վրայ էր՝ պատուեց իր Հայրն ու Մայրը : Ինանկ տղայ մը կատարեալ յաջողութիւն պիտի գտնէ . մենք կրնանք յուսալ որ ինք երջանիկ պիտի ըլլայ թէ՛ աս աշխարհիս մէջ , և թէ՛ գալու աշխարհին մէջ :

Զ . Հինգերորդ պատուիրանքը կը սորվեցունէ մեզի որ մենք պատուելու ենք մեր մեծերը , նաև ան ամէնն ալ՝ որ կ'իշխեն մեր վրայ : Ես պատուիրանքը միայն ծնողաց համար կը խօսի , ինչու որ յարգութեան՝ պատուոյ՝ ինազանդութեան և քաղաքավարութեան հիմը՝ ընտանեաց մէջէն կը սկսի : Ինչ որ տղայ մը իր ծնողացը ինազանդի՝ և իրենց

հետ յարդուելեամբ ու քաղաքավարուելեամբ վարուի՝ ան տղան բոլոր մարդոց հետ ալ պարկեշտ ու քաղաքավար կ՚ըլլայ • բայց թէ որ իր ծնողաց տունը չսկսի ընդանդուելիւն ու պարկեշտուելիւն սորվիլ, գուցէ բնաւ ուրիշ տեղ մը պիտի չսորվի անոնք գործածելը • և այսպէս ան տղան երբոր մեծնայ, անօրէն մարդ մը պիտի ըլլայ : Ուստի ծնողքները և վարժապետները՝ պէտք չէ որ մոռնան ասոր բանը :

Վեցերորդ պատուիրանքը :

Ծննդ • է • 1–16 :

Ա • Ո՞րն է վեցերորդ պատուիրանքը :

Պ • "Սպանուելիւն մի՛ ընէր" :

Ա • Ես պատուիրանքովը ի՞նչ կը հասկընանք :

Պ • Կը հասկընանք թէ բնաւ մարդ մը սպաննելու չենք :

Ա • Կրնանք սպաննել անասուններն ու թռչուններըը :

Պ • Հրամեցաւ, Ասոնք մեզի հրաման տուաւ սպաննելու : Ծննդ • թ • 1–4 : ա Տիմ • է • 3–5, Եայլն :

Ա • Բայց ինչու համար մեռցուելու ենք անոնք, մեր ազատութիւն համար՝ թէ մեր օգուտին համար :

Պ • Միայն մեր օգուտին համար :

Ա • Ոչխին փրկուելենէն ետքը ինչ է մարգուս խիստ պատուական բանը :

Պ • Իր կեանքը : Յովհ • ժ • 4 :

Ա • Անոնք որ չենք կրնար կեանք տալ, իրաւունք ունինք առնել անիկայ :

Պ • Չէ, ան որ չենք կրնար տալ, չենք կրնար վերցունել անիկայ : Ծննդ • Հ • 2 : ա Կոռնթ • ե • 7 :

Հ. Ունաւ իրաւունք ունի՞ մէկը իր կեանքը կորնցու-նելու :

Պ. Չէ՛, անձնասպանութիւնը մեծ մեղք է : ա Յովհ. ա. 4 : Առաք. իէ. 3–5 : Գործ. ա. 16–25 :

Հ. Ան ով միայն իրաւունք ունի կեանքը վերցունելու :

Պ. Միայն Աստուած՝ որ ինքն է կեանք տուողը : Ննդոց. բ. 7 : թ. 5, 6 : Յովհ. ժգ. 22 :

Հ. Ինչ որ մարդ մը դիպուածով ուրիշ մը մեռցունէ, երբոր ինքը բնաւ ամենևին չէր ուզեր ընել ան մեղքը, ասպատուիրանքին տակը ինկած յանցաւոր է :

Պ. Չէ՛. միայն ան որ դիտաւորութեամբ թշնամութեան՝ կամ նախանձու՝ կամ ուրիշ դէշ կիրքի մը գրգռելովը՝ կը մեռցունէ իրեն գոյակիցը՝ յանցաւոր է ասպատուիրանքին : Յովհ. լե. 22–25 :

Հ. Աստուած ինչէ օրէնք տուաւ Հրէից՝ մարդասպաններուն վրայով :

Պ. "Ան՝ որ մարդ մը կը սպաննէ, անշուշտ պիտի մեռցուի" : Եւ "Ով որ մարդու արիւն կը թափէ, իր արիւնն ալ մարդէ պիտի թափուի" : Ղևտ. իզ. 17 : Ննդոց. թ. 6 :

Հ. Տէրը մեր դրացին սպաննելը կ'արդիլէ. բայց կրնա՞նք իրեն բարկանալ, կամ զինքըատել, կամ ծեծել, կամ իրեն հետ չարաչար վարուիլ և կամ զինքը մեռցունելու սիրտ մը ունենալ :

Պ. Չէ՛, բնաւ ամենևին չենք կրնար :

Ինչ դրացիդ անպատճառ պիտի յանդիմանես, որ անոր համար մեղք չկրես : Անկէ պիտի չառնես, և քու ժողովուրդիդ որդւոցը ոխ պիտի չպահես, հապա քու ընկերդ քու անձիդ պէս պիտի սիրես : Ղևտ. ժթ. 17, 18 : Ասոր է՞ք որ ըսուեցաւ առաջիններուն. Սպանութիւն մի՛ ըներ, և ով որ սպանութիւն ընէ, դատաս-

առնէ պարտաւոր պիտի ըլլայ : Ոյց ես ձեզի կ'ըսեմ . Ամէն որ իր եղբօրը պարապ տեղը սրդոզի , դատաստանի պարտաւոր պիտի ըլլայ . և ամէն որ իր եղբօրը յիմար ըսէ , առեանի պարտաւոր պիտի ըլլայ . և ամէն որ էր եղբօրը անիծք ըսէ , գեհենի կրակին պարտաւոր պիտի ըլլայ : Մատթ . ե . 21 , 22 :

♣ . Սուրբ Գիրքին մէջը ի՞նչ կ'ըսուի առ մարդուն վրայով , որ իր եղբայրը կ'ատէ :

պ . " Ամէն որ իր եղբայրը կ'ատէ , մարդասպան է " : ա Յովհ . գ . 15 :

♣ . Որուն ծոցը բարկութիւնը կը հանդչի :

պ . " Խնայասիրութեան ծոցը " : Ժող . է . 9 : Եսայ . ա . 19 , 20 :

♣ . Բաներ կան երկար ժամանակ միր ընկերին հետ խոսիլ կենալու :

պ . Այ , բանդի այսպէս կը կարդանք . " Արեւը ձեր բարկութեանը վրայ մարը չմտնէ " : Եփես . դ . 26 :

♣ . Ասոնց դիտցուք թէ միր դրացին թշնամի է միդի և իր բոլոր զօրութիւնովը կ'աշխատի միզ վնասելու ու մինչև անդամ կ'ուզէ միր կեանքը վերցունել , անոր ի՞նչ պարտիք ընել :

պ . Պարտիք սիրել անիկայ , ու բարի ընել իրեն :

Ձարութեան վոխարէն մէկուն չարութիւն մի՛ հատուցանէք , ամէն մարդոց առջեը բարի բաներ ընելու հոգ տարէք : Հռով . ժբ . 17 : Եսայ իգ . 4 , 5 :

♣ . Ամէն վրկիչը ի՞նչ կը պատուիրէ միր թշնամիները սիրելու վրայով :

պ . " Սիրեցէք ձեր թշնամիները , օրհնեցէք ձեզ անիծողները , բարի րնէք անոնց՝ որ ձեզ կ'ատեն , և աղօթք րնէք անոնց համար՝ որ ձեզ կը չարչարեն ու կը հալածեն " : Մատթ . ե . 44 : Հռով . ժբ . 14 :

Հ. Ըսէ՛ նայիմ ի՞նչ կ՚ըսէ Պօղոս Ընտրեալ վկայութեղբութիւն ընելու վրայով։

Պ. "Սիրելի՛ վկայութեղբութիւն մի ընէք ձեր անձնուն համար, հապա բարկութեան տեղ տուէք. ինչպէս որ գրուած է. Վկայութեղբութիւնը իմն է, ես պիտի հատուցանեմ", կ՚ըսէ Տէրը։ Հռոմ. ժբ. 19։

Հ. Ըսէ՛ նայիմ աս խօսքին ետքը ի՞նչ կը հետեւցունէ։

Պ. "Ասոր համար թէ որ քու թշնամիդ անօթեցիր է՝ հացտուր անոր, և թէ որ ծարաւի է՝ ջուր տուր անոր. քանզի աս ընելով՝ անոր գլխուն վրայ կրակի կայծեր պիտի դիզես։ Չարէն մի յաղթուիր, հապա բարիով յաղթէ՛ չարին"։ Հռոմ. ժբ. 20, 21։

Հ. Ի՞նչ կ՚ընէր Յիսուս երբոր կը նախատուէր։

Պ. "Ինքը փոխարէնը չէր նախատեր"։ Ա Պետ. բ. 23։

Հ. Ինչ որի՞ն համար մեռաւ, և որի՞ն համար աղօթեց խաչին վրայ։

Պ. Իր թշնամիներուն համար։ Ղ.ա–է. իգ. 34։ Գործ. է. 59։ Հռոմ. ը. 6–8։

Հ. Ի՞նչ կ՚ըսուի ամէնուն հետ խաղաղութիւն ընելու վրայով։

Պ. "Որչափ որ կարելի է ձեզի՝ ամէն մարդոց հետ խաղաղութիւն ունեցէք"։ Հռոմ. ժբ. 18։ Առակ. լե. 14։

Հ. Մեր ընկերը ամէն ժեռանելէն և մահէն ազատելը, և անոր ու ուրիշներուն միջը խռովութիւն եղած առնելը խաղաղութիւն ընելը՝ մեր պարտքը չէ՞։

Պ. Հաւանեմ։ Ղ.ա–է. ժթ. 18։ Ղ.ա–է. Յ. 36, 37։

Հ. Ո՞նչ կ'ըսէ մեր Փրկիչը խաղաղութիւն ընծայնե-
լուն համար։

Պ. "Երանի՛ խաղաղութիւն ընծայներուն, քանզի որ
անոնք Աստուծոյ որդիները պիտի կոչուին"։ Մատթ.
Ե. 9։

Հ. Ո՞վ էր առաջին մարդասպանը, որ իր եղբայրը
մեռցուց։

Պ. Կայէն. Ծննդ. Դ. 1–8։

Հ. Նարկացող, ոխակալ և մարդասպան մարդը ին-
չպէ՞ս կ'ըլլայ արդեօք։

Պ. Չէ՛։

Հ. Մարդասպանութիւնը դիւրին կերպով կը ծաղ-
կո՞ւի։

Պ. Չէ՛։

Տէրոջը աչքերը ամէն տեղ չարերը ու բարիները կը
դիտեն։ Առակ. ԺԵ. 3։ Ծննդ. Դ. 8–10։ Յով-
ՀԲ. 23։ Առակ. Ը. 21։

Հ. Մարդասպանութիւնը խիստ սոսկալի յանցանք մը
ըլլալով, անոնք՝ որ այս յանցանքը կը գործեն, ճիւր պիտի
ունենան իրենց բաժինը, թէ որ չապաշխարեն։

Պ. Արակի լեռին մէջը։ Գաղ. Ե. 21։ ա Յովհ. Գ.
15։ Յայտ. իա. 8։ Իբ. 15։

Հ. Ինչպէսներա՞ր պատկերեմք, բարկութեամբ, չար-
չարութեամբ և վրէժխնդրութեամբ լեցուն սիրտեր չու-
նի՞նք մանաւանդ անոնց վրայ՝ որ կը միտասեն մեզի։

Պ. Հրաժարիս։

Ինչու որ՝ սրտին կ'ելլեն չար խորհուրդներ՝ սպանու-
թիւններ, շնութիւններ, պոռնկութիւններ, գողու-
թիւններ, սուտ վկայութիւններ, հայհոյութիւններ։
Մատթ. ԺԵ. 18, 19։

Ա. Ուրիշն ասպատուիրանքը պահելու համար ինչ տեսակ սիրտերու կը կարօտինք :

Պ. Նոր սիրտերու : Յօհ. Գ. 3–6 :

Վեցերորդ պատուիրանքը կը սորվեցունէ մեզի մեր պարտաւորութիւնը թէ՛ ուրիշներուն կեանքին՝ և թէ՛ մեր կեանքին նայելով :

Ե. Ինչ չէ թէ միայն մեր ընկերը պիտի չմեռցունենք , և չէ թէ բարկութեան՝ թշնամութեան՝ կամ ոխակալութեան զգացումներ պիտի չունենանք անոր վրայ , հապա նաև սիրելու ու պաշտպանելու ենք իր անձը և կեանքը բուն մերինին պէս : Ինչ անոր հետ խաղաղութիւնով վարուելու ենք , և ջանալու ենք որ ուրիշներն ալ այնպէս վարուին իրեն հետ . մինչև անգամ ինքը մեզի թշնամի ըլլայ ալ : Այս մասին պէտք կ'ըլլայ որ Յիսուս Քրիստոսը մեզի օրինակ առնենք :

Զ. Ինչ կ'անարգենք ասպատուիրանքը նախ՝ երբոր կ'ատենք մեր ընկերը ծածուկ մեր սրտին մէջը . քանզի ատելութիւնը՝ սրտի մէջ մարդասպանութիւն է : Երկրորդ՝ ալ աւելի կ'անարգենք ասպատուիրանքը , երբոր մեր բարկութիւնը և ատելութիւնը յայտնի ընենք իրեն հետ չխօսելով . կամ անէծքներով ու գէշ անուններով զինքը նախատենք , կամ իր պատուոյն ու իր օգուտին դէմ ընենք , թէ՛ ծածուկ և թէ յայտնի կերպով : Երրորդ՝ աւելի մեծագոյն աստիճանով կ'անարգենք ասպատուիրանքը , երբոր այնպէս բարկանանք՝ որ անոր վրան վազելով՝ ծեծենք ջախջախենք և կամ մեռցունենք զինքը : Չորրորդ՝ երբոր մեր ընկերին բան մը տանք ուտելու կամ խմելու , որն որ մենք գիտենք թէ պիտի կորնչցունէ անոր առողջութիւնը և կեանքը , կամ թէ միայն վտանգի մէջ պիտի ձգէ զինքը : Հինգերորդ՝ երբոր զուր տեղը մեր հաճութեանը կամ մեր օգուտին համար՝ մեր ընկերին կեանքը վտանգի մէջ ձգենք , կամ զօրութիւն ունենալով պահանջենք իրմէն անանկ բան մը ընել՝ որն որ իր կորուստեան պատճառը պիտի ըլլայ : Վեցերորդ՝ երբոր մեր

զբօսանքին համար գրգռենք ուրիշներն իրարու դէմ բարկանալու և ծեծկուելու : Նօթներորդ՝ երբոր բուն մեր կեանքը կորնչցուննենք , թէ՛ հրայանով՝ թէ՛ կախուելով՝ թէ խեղդուելով՝ թէ՛ անառակութեամբ ուտելով և խմելով և թէ՛ ուրիշ անժուժկալութեան գործքերով :

Դ . Ընտ պատուիրանքը պահելու համար պէտք է որ նախ՝ մեծ բան սեպենք մարդկային կեանքը որ Աստուծմէ մարդուս տրուած ամենապատուական պարգևն է , հոգիին վերկութենէն ի զատ : Երկրորդ՝ պէտք է որ սիրենք ամէն մարդ և դէմ կենանք ու յաղթենք մեր բարկութեանը՝ երբոր սկսի բորբոքիլ : Երրորդ՝ պէտք է որ փախչինք բարկասիրտ ու ոխակալ մարդոց ընկերութենէն , որոնք մեծ ու պատուական բան մը կը սեպեն նախատինքի չհամբերելով՝ վրէժ առնելը : Չորրորդ՝ պէտք է որ խոնարհ ու հանդարտ հոգի մը ստանալու ջանանք . Հպարտութիւնը , բարկութիւնը և ինքնահաւանութիւնը՝ իրենցմէ եղբը հակառակութիւն ու մահ կը բերեն : Հինգերորդ՝ պէտք է որ աղօթենք Աստուծոյ որ մեզի խաղաղասէր բնաւորութիւն մը տայ , քանզի անով կը նմանինք Աբիատոսի . և անանկ բնաւորութիւն մը խիստ ցանկալի ու քաղցր բան մըն է , որ նաև երջանկութիւն և հանդարտութիւն կը պատճառէ . բայց բարկութեան ու վրէժխնդրութեան հոգին՝ թշուառութիւն է ինքիրմէն , որն որ Չարին հոգին է :

Ե . Նարկացող ու վրէժխնդիր մարդիկ պարտին ապաշխարել և Աստուծմէ նոր սիրտ մը խնդրել . թէ չէ՝ բնաւ չեն կրնար պատրաստուիլ երկնից թագաւորութեանը համար , որն որ արդարութիւն և խաղաղութիւն է : Սկը Փրկիչը խաղաղութեան թագաւոր է :

Նօթիներորդ պատուիրանքը։

Ելս. է. 27։

Հ. Ո՞րն է նօթիներորդ պատուիրանքը։

Պ. "Ո՛չ նաւելիս դու ընէր"։

Հ. Առաջին կարգուող մարդիկը որո՞նք էին։

Պ. Ադամ ու Եւան։

Հ. Որի՞ն ձեռքովը կարգուեցան։

Պ. Տէր Աստուծոյ ձեռքովը։ Ծննդ. բ. 18–25։

Հ. Մարդիկ ի՞նչ կերպով պարտին կարգուիլ, յայտնի թէ ծածուկ։

Պ. Յայտնի կերպով։

Հ. Աստուած իսկապէս ներկայ է ամուսնութեան առնը՝ վկայ ըլլալու համար։

Պ. Հարաւեր։

Հ. Կարգուելէն ետքը ո՛ր աստեն որ ուզեն, էրիկը կամ կնիկը կրնա՞ն իրարմէ զատուիլ։

Պ. Չէ։ Մատթ. ժ. 9։

Հ. Ուրիշ մէկը բնաւ զօրութիւն ունի՞ անոնք իրարմէ զատելու։

Պ. Չէ. "Ուրեմն ան որ Աստուած միաւորեց՝ մարդ թող չզատէ"։ Մատթ. ժ. 6։

Հ. Ուստի բնաւ չե՞ն կրնար իրարմէ զատուիլ։

Պ. Միայն երկու կերպով կրնան զատուիլ։

Հ. Ո՞նչ է առջինը։

Պ. Երբոր անոնցմէ մէկը շնութիւն ընէ։ Մատթ. ե. 32։

Հ. Ո՞նչ է երկրորդը։

Պ. Երբոր անոնցմէ մէկը մեռնի։ Հռովմ. է. 2, 3։ ա Կորնթ. է. 39։

Հ. Հնութիւնով բռնուած մարդիկը՝ Պատուած ինչպէս պատժելու հրաման տուաւ Հրէից։

Պ. Մահով։

Հնացողն ալ հնացեալն ալ պիտի ջնջուին։ Դաս. ի. 10։ Թէ որ մէկը երիկ ունեցող կնկան մը հետ պառկած գտնուի, ան ատենը երկուքն ալ մեռնին, թէ՛ ան կնկանը հետ պառկող մարդը՝ և թէ՛ ան կնիկը։ ը Օրին. իը. 22։

Հ. Որո՞ւն կը վերաբերին մեր մարմինները, և որո՞ւն համար անարատ պահելու ենք զանոնք։

Պ. Պատուոյ համար։

Ձի՞ք գիտեր որ Պատուոյ տաճար էք դուք՝ և Պատուոյ Հոգին ձեր մէջը բնակած է։ Թէ որ մէկը Պատուոյ տաճարը կ'ապականէ, Պատուած անիկայ պիտի ապականէ. ինչու որ Պատուոյ տաճարը սուրբ է, որ դուք էք։ ա Կորնթ. գ. 16, 17։ գ. 13–20։ ա Թես. դ. 3–7։ Տիտոս. ը. 9։

Հ. Ի՞նչ կ'ըսուի հնացող կնկան տանը վրայով։

Պ. "Նոր տունը դժոխքին ձամբաներն է. անոնք մահուան շտեմարանները կ'իջնեն"։ Պաւղ. է. 27։ է. 5։

Հ. Կրնա՞ նայիմ Սողոմոնին ըսածը։

Պ. "Նոր զաւակները բնաւ չեն դառնար, և կենաց ձամբաներուն չեն հասնիր։ Պաւղ. բ. 19։ է. 20–23։

Հ. Ուրեմն անկից դառնալուն վրայով ի՞նչ պատուէր կայ։

Պ. "Ան կնիկին ձամբադ հեռացուր, ու անոր տանը դրանը մի մօտենար"։ Պաւղ. է. 8։

Հ. Պարտի՞նք պատուել կամ ընկերութիւն ընել անոնց հետ՝ որ այս պատուիրանքը չեն պահեր։

Պ. Չէ։

Ամբարիշտներուն համբան մի՛ երթար , ու չարերուն համբուն մէջ մի՛ քալեր : Ընկէ զգուշացի՛ր . անոր քովէն մի անցնիր , անկէ խոտորէ , ու անցիր : Եսայ . ԻԲ . 14 , 15 : ա Կորնթ . Ե . 9–13 :

Հ . Ընտրած կը պահանջէ մեզմէ աս պատուիրանքը պահել մեր բոլոր սրտովը , և բուն մեր սրտին մէջ ալ :

Պ . Հրամերես :

Ի՞սեր էք որ ըսուեցաւ . Հնազանդութիւն մի ըներ . Հայց ես ձեզի կ'ըսեմ . Ո՛վ որ կնիկ մարդու կը նայի անոր ցանկանալու համար , ալ անիկայ իր սրտին մէջ շնութիւն ըրաւ անոր հետ : Մատթ . Ե . 27 , 28 : Ընտիր . Ի . 25 :

Հ . Ուրչի ժամանակուան մարգիկը ձր պատուիրանքն անարգեցին , և շարժեցին Ընտրածոյ բարկութիւնը՝ որ ջրհեղեղով կորնցուց անոնք :

Պ . Նոթիներորդ պատուիրանքը : Ծննդ . Ի . 1 , 2 : Եսայի :

Հ . Նե Սոդոմացիք ու Գոմորացիք ձր պատուիրանքն անարգեցին ու շարժեցին Ընտրածոյ բարկութիւնը՝ որ այրեց անոնք կրակով ու ծծումով :

Պ . Նմանապէս հօթներորդը : Ծննդ . ԺԹ . 4–28 : Յուդ . 7 :

Հ . Ընտրած ձրչափ Իսրայէլացիները կորնցուց մէկ օրուան մէջ , աս պատուիրանքն անարգելնուն համար :

Պ . "Հազարներուն հազար" : Թուոց ԻԵ . 1–9 : ա Կորնթ . Ժ . 8 :

Հ . Ընտրած գալու աշխարհին մէջ ինչպէս պիտի պատժէ պոռնիկներն ու շնացողները :

Պ . Յաւիտենական կրակով :

Ըրդ՝ մարմինին գործքերը յայտնի են , որ ասոնք են , շնութիւն , պոռնկութիւն , պղծութիւն , գիճութիւն , ... որ ասանկ բաներ գործողները Ընտրածոյ արքայու-

թիւնը պիտի չժառանգեն : Գործ . Ե . 19–21 : Հայց պոռնկութեան և ամէն կերպ պղծութեան՝ կամ ագահութեան անունը անգամ չլսուի՛ ձեր մէջը , (ինչպէս որ կը վայլէ սուրբերուն ,) և գարշելի բաներ՝ կամ յիմարական խօսքեր՝ կամ խեղկատակութիւն , որ չվայլեր , այլ մանաւանդ գոհութիւն : Ես իմանալով գիտնաք , որ ամէն պոռնիկ՝ կամ պիղծ՝ կամ ագահ՝ որ կռապաշտ է , Քրիստոսի ու Աստուծոյ թագաւորութեանը մէջ ժառանգութիւն չունի : Եփես . Ե . 3–5 : Ու վախկոտներուն՝ ու անհաւատներուն՝ ու պոռնիկներուն՝ և կախարդներուն՝ ու կռապաշտներուն՝ և պիղծերուն՝ ու մարդասպաններուն և բոլոր ստախօսներուն բաժինը՝ կրակով ու ծծումբով վառած լիճին մէջը պիտի ըլլայ , որ է երկրորդ մահը : Յայտ . իա . 8 :

Նօթներորդ պատուիրանքը կը սորվեցունէ մեզի մեր պարտաւորութիւնը՝ ուրիշներուն ողջախոհութեանը վնասով . ու նաև մեր մարմինները ինտր գործածելն ու սրբելը :

Ա . Ամուսնութիւնը Աստուծմէ հաստատուեցաւ . և երբոր երկու յարմար անձանց մէջ՝ յարմար կանոնով կ'ըլլայ , շատ աղէկ ու երջանիկ վիճակ մըն է . և Աստուծոյ դիտաւորութիւնն ան է՝ որ սահմանք ըլլայ : Աստուած կատարեց առաջին ամուսնութիւնը մեր առաջին ծնողացը մէջ . և ան ամուսնութիւնը՝ բոլոր եղբը գալու ուրիշ ամուսնութիւններուն օրինակ էր : Օրինաւոր ամուսնութիւնը միայն մէկ էրիկ մարդու և մէկ կնկան մը մէջ տեղը կը կայանայ . ու հրապարակաւ կատարուելու է ան հանդէսը , անանկ մարդիկներով՝ որ օրինաւոր իշխանութիւն ունին ան բանին վրայ : Առ ազգականի հետ ամուսնութիւն ապօրինաւոր է : Ամուսնանալէն եղբը երկու կնոջով միայն զատուիլ կրնայ ըլլալ . մէյ մը՝ երբոր էրիկը

կամ կնիկը շնութիւն ընելու ըլլայ , մէյ մըն ալ՝ երբոր երկուքին մէկը մեռնելու ըլլայ :

Ե . Պրաժարելու ենք շնութիւն ու պոռնկութիւն ընելէն . և պիղծ խորհուրդներուն կամ խօսակցութիւններուն հաձելու չենք , որ պիղծ գործքերուն արմատներն են : Պենք մեր ընկերներուն կնկանը կատարեալ արբութիւնով պիտի նայինք . և պիտի պաշտպանենք ամէն պղծութիւններէն , ինչպէս որ կ'ուզենք թէ բուն մերինը պաշտպանուի . Պեր մարմիններն ալ պատուոյ մէջ պահելու ենք Պատուոյ պաշտօնին համար՝ իբրև Սուրբ Հոգիին բնակելու տաձար մը :

Զ . Պենք աս պատուիրանքը կ'անարգենք նախ՝ երբոր շնութիւն կամ պոռնկութիւն կ'ընենք , կամ պիղծ խորհուրդներուն ու ցանկութիւններուն և անպարկեշտ վարքերուն կամ խօսակցութիւններուն հաձութիւն կը ցուցնենք : Երկրորդ՝ երբոր ուրիշներն ալ կը քաջալերենք որ աս մեղքերը գործեն , ու չենք աշխատիր անոնք արգիլելու :

Է . Շնութիւնն ու պոռնկութիւնը սոսկալի մեղքեր են , և Պատուոյ բարկութիւնը կը բերեն բոլոր ան մարդիկներուն վրայ՝ որ աս մեղքերը կը գործեն :

Ը . Պոնք անանկ մեղքեր են՝ որ չեն կրնար պահուիլ . քանզի պոռնիկներուն ու շնացողներուն մէջը՝ հաւատք չկայ . անոնք որ ինքզինքնին կը ստեն , բնաւ չեն կրնար հաւատարիմ ըլլալ ձեզի . ու թէպէտև անոնց մեղքերը դաղտուկ մնան մարդոցմէ , բայց չկրնար ծածկուիլ Պատուոյմէ , որուն առջևը ամենածածուկ մեղքերը ևս յայտնի են : Յովհ . ժբ . 17 : Ի . 2–9 : Պաղ . Ե . 20–21 :

Թ . Պոնք անանկ մեղքեր են՝ որ գործողներուն վրայ՝ ուրիշ մեղքերէն աւելի շուտով ու աւելի շատ ախտ՝ թշուառութիւն և կորուստ կը բերեն : Պնոնք՝ որ աս մեղքերը կը գործեն՝ կը կորնցունեն բուն իրենց պատիւը և ուրիշներուն պատիւն ալ , Պատուոյ իշխանութիւնն ու կարգադրութիւնը , մարդուս խիստ երջանիկ վիճակը , ընկերութեան ամենալու բարիքը , իրենց գաւկին բարի համբաւը . և բուն իրենց Հոգիին փրկութեան յոյսը : Պնոնք իրենց ցանկութիւններուն ծառայ են , անոնց սիրտը

պինդ է , անոնց միտքը խաւար է , անոնց խիղճը թմրած է , անոնց բարքը ապականած է , անոնց բնաւորութիւնն անողորմ է : Անոնք ենթակայ են խիստ զգուելի ու տապալեցուցիչ հիւանդութիւններու՝ յանկարծահաս և ջուածքներու ու մահուան . և անոնց պատժապարտ գործութիւններուն մէջ տեղը՝ շատ անգամ կորուստը շուտով կը հասնի : Անոնց ընթացքն անոնք դժոխք կը տանի :

Ը . Ա մեղքերը արդիլուելու համար նախ՝ թոյլ տղաք զգուշութեամբ կրթուին բոլոր մաքրութիւններով , պաշտպանուին գէշ ընկերներէն , վտանգաւոր տեղերէն և բարքերնին ապականող զբօսանքներէն : Երկրորդ՝ թոյլ ամէն մէկը բարեխառն ըլլայ իր կենացը մէջ , աղէկ մարդիկներ ընտրէ իր ընկերութեանը համար , հեռու կենայ թատրոններէն , գինետուններէն ու անմաքուր գիրքերէն : Երրորդ՝ իր պառկելու ու ելլելու աւուրը կանուխ ու կանոնաւոր ըլլայ : Չորրորդ՝ ամէն բանէն առնէ Աստուծմէ օգնութիւն խնդրելնէ և հակելնէ ու աղօթելնէ՝ որ փորձութեան մէջ չիյնանք :

Ուխտերորդ պատուիրանքը :

Ելս . է . 1–26 :

Հ . Ո՞րն է ուխտերորդ պատուիրանքը :

Պ . “ Գողութիւն մի՛ ընէր ” :

Հ . Ձեզ որ բան մը առնեմ որ իմս չէ , ի՞նչ ըրած կ՚ըլլամ :

Պ . Գողութիւն :

Կրնա դրացիդ գլխանք մի՛ ըներ , և յափշտակութիւն մի՛ ըներ . քեզի վարձքով բանողին օրավարձը՝ մինչ գիշեր մինչև առտու քու քովդ չմնայ : Ղևտ . ԺԹ . 13 :

Հ . Ձեզ որ բան մը գտնեմ ու տիրոջը չտամ , ի՞նչ ըրած կ՚ըլլամ :

Պ. Գողութիւն։ Ղեւ. Ճ. 1–7։

Ա. Ցոծե որ բան մը առնեմ կամ ծախեմ՝ և չհետաք ուզեն չափով ու դինով չընեմ իմ առուտուրս, ի՞նչ ըրած կ'ըլլամ։

Պ. Գողութիւն։

Դատաստանի մէջ անիրաւութիւն պիտի չընէք, կանգուռնի մէջ՝ կշեռքի մէջ ու չափի մէջ ալ։ Ձեր կշեռքները լման՝ ձեր նէռւէ քարերը լման՝ ձեր արդուն լման ու հիմինը լման պիտի ըլլայ, ևայլն։ Ղեւ. Ժ. 35, 36։

Ա. Ցոծե որ իմ դրացիս իրաւամբ պարտք ունենամ, և կարողութիւն ունենալով՝ չուզեմ հատուցանել, ի՞նչ ըրած կ'ըլլամ։

Պ. Գողութիւն։ Նեեմ. Ե. 13։ Ա-ոմ. Ժ. 7, 8։ ա Տիմ. ա. 10։

Ա. Ցոծե որ բան մը փոխ առնեմ՝ որն որ բնաւ ետ տալու միտք չունենամ, կամ անոր ասոր պարտք ընեմ՝ որ անունը հատուցանելու բնաւ դիտաւորութիւն մը չունենամ, կամ աղխ գիտնամ թէ բնաւ պիտի չկրնամ հատուցանել, ի՞նչ ըրած կ'ըլլամ։

Պ. Գողութիւն։

Ընդարիշտը փոխ կ'առնէ ու չվճարեր. սակայն արդարը կ'ողորմի ու կու տայ։ Սաղմ. Լէ. 21։ Ա Ցոհ. Ճ. 1–7։

Ա. Ցոծե որ ինչ և իցէ կերպով իմ դրացիս խաբեմ և իր ունեցածը ձեռքէն առնեմ, ի՞նչ ըրած կ'ըլլամ։

Պ. Գողութիւն։ Բ Օրին. Լէ. 17։ Ա-ոմ. Ե. 8։

Ա. Ցոծե որ ես գիտնամ թէ ուրիշները կ'ուզեն իմ դրացիէս գողութիւն ընել, ու չհմայուիմ երբեն ան բանը, և կամ անոնց գողցածնուն բաժին առնելու համաձուիմ, գողութիւն ըրած պիտի չըլլամ։

Պ. Աբրամերես. Դողին հաղորդ եղողը դողին պէս պէշ է:

Ու թէ որ անձ մը մեղանչէ, ու Երդումի ձայնը լսելով՝ վկայ ըլլայ, կամ բանը տեսած ըլլայ կամ գիտցած, թէ որ չհմացունէ, յանցանքը ինքը պիտի կրէ: Ղեւ. Ե. 1: Դող տեսնելով՝ անոր հետ միաբանեցար, ու շնաց ցոլներուն հետ բաժին ունեցար: Սաղմ. Ծ. 18: Դողին ընկերը եղողը իր հոգին կ'ատէ. անիկայ երդումը կը լսէ, ու իր գիտցածը չյայտներ: Ա.Օրէ. լԹ. 24:

Ա. Ո՞նչ էր Աբարի յանցանքն ու անոր պատիժը:

Պ. Ան էր որ ոսկի լեզու մը ու գեղեցիկ վերարկու մը ու երկու հարիւր սիկղ արծաթ գողցաւ Երիքովի մէջ, և քարկոծուեցաւ իր բոլոր ընտանիքովը: Յես. Է. 1–26:

Ա. Ո՞նչ էր Աբսաղի և Յեզաբէլի յանցանքը:

Պ. Ան էր որ Յեզաբէլ մեռցունել տուաւ Նաբովթը, ու հոգը Աբսաղ անիրաւութեամբ անոր այգին իրեն առաւ: Գ Թագ. իա. 1–21:

Ա. Ու ի՞նչ եղան Աբսաղ ու Յեզաբէլ:

Պ. Կորսուեցան: Գ Թագ. իբ. 34, 35:

Ա. Ո՞ր ծառան էր որ դողութիւն ըրաւ ու պահեց իր դողցածը՝ սուտ խօսելով, և բորոտութիւնով պատժուեցաւ:

Պ. Գէեզի, Նեղիսէ մարդապետին ծառան: Բ Թագ. Ե. 20–27:

Ա. Ո՞վ էր ան գողը՝ որ իր Տէրը մատնեց ու հոգը ինքզինքը խղդեց:

Պ. Յուդա Իսկարիովտացին: Ա.Օրդ. լէ. 3–8: Յով. ժբ. 6: Գործ. ա. 18–25:

Ա. Ճէ որ մէկը բան մը գողնայ ու հոգը սուտ գըսցէ իր դողցածը պահելու համար, անիկայ մէկ օգուտ մը կ'ըլլայ իրեն:

Պ . Ձէ , անով միայն իր մեղքը կը մեծցունէ :

Հ . Որո՞նք էին Նաբաթեցոց առնելը գողութեան ու ստախօսութեան համար մեռնողները :

Պ . Անանիա ու իր կնիկը Սափիրա : Գործ . Ե . 1–10 :

Հ . Ասոր վրայով ի՞նչ կ'ըսէ Սուրբ Գիրքը :

Պ . " Ան որ գողութիւն կ'ընէր , ալ թող չգողնայ , այլ մանաւանդ աղէկ գործի մը պարապելով՝ իր ձեռքովը աշխատի , որ կարող ըլլայ տալ կարօտ եղողին " : Եփես . Դ . 28 :

Հ . Քրիստոնեաներն ի՞նչպէս քալելու են աշխարհիկ մարդոց առջեւը :

Պ . " Արդարութեամբ " : Ա Թես . Դ . 11 , 12 :

Հ . Ո՞նչպէս պիտի պահենք ինքզինքնիս գողութիւն ընելէն :

Պ . Աստուծմէ վախնալով ու Անոր ապաւինելով :

Հ . Գողերը և սուտզուցները բնաւ Աստուծոյ արքայութիւնը կրնան մտնել :

Պ . Ձէ :

Ոչ գողերը՝ ոչ ագահները՝ ոչ գինոփները՝ ոչ նախատողները՝ ոչ յափշտակողները՝ Աստուծոյ Թագաւորութիւնը պիտի չժառանգեն : Կորնթ . Դ . 10 : Յայտ . Իա . 8 , ևայլն :

Ուրիշորդ պատուիրանքը մեզի կը սորվեցունէ մեր պարտաւորութիւնը , թէ՛ մեր ստացուածքին , և թէ՛ մեր ընկերին ստացուածքին վրայ :

Ը . Ես աշխարհիս մէջ մենք ու մեր ընտանիքները՝ պահպանելու բաներու կը կարօտինք՝ մխիթարութեան ու հանգստութեան համար . զոր օրինակ՝ տունի , հանդերձի , կերակուրի , ևայլն : Ուստի ամէն մարդ պարտի ժիր ըլլալ

որ կարող ըլլայ օրինաւոր ապրուստ գտնել իրեն՝ և իր ընտանիքին համար : Նաև կը պահանջուի մեզմէ՝ որ մեր ընկերը թողունք որ իր ուսեցածը վայելէ . ոչ իրմէն գողութիւն ընենք , ոչ ալ գինքը զրկենք և ոչ ի և իցէ կերպով մըն ալ անիրաւութիւն մը ընենք իրեն . հապա արդարութեամբ վարուինք իր հետը , միշտ պաշտպաննենք իր սեպհականքը , և անոր առաջ երթալուն ու բարի վիճակին վրայ ուրախանանք , իբր թէ ան ամենը մեր անձին եղած համարելով :

Ե . Պիտի կ'անարգենք սա պատուիրանքը նախ՝ երբ որ մեր ձեռքը գողութիւն ընելու երկնցուննենք : Երկրորդ՝ երբոր ծածուկ կամ յայտնի նայինք մեր ընկերը ինչ և իցէ կերպով . կամ երբոր ուրանանք կամ զանց ընենք պարտքերնիս հատուցանել . կամ երբոր վոխ առնենք՝ դիտնալով որ պիտի չկրնանք հատուցանել , կամ բնաւ հատուցանելու դիտաւորութիւն չունենանք . կամ երբոր պատահի որ բան մը գտնենք ու տիրոջը չտանք : Նորերդ՝ երբոր բան մը գողցած ըլլանք կամ մեր ընկերը զրկած ըլլանք , և նա չդարձունենք ինչ որ իրմէն առեր ենք : Չորրորդ՝ երբոր մեր ընկերը զրկողներուն հետ բաժանորդ ըլլանք , կամ գիտնանք անոնց չարութիւնն ու չհանցուներնիք իրեն ան բանը : Հինգերորդ՝ երբոր խաղութեամբ ու բռնութեամբ վարուինք անոնց հետ՝ որ մեզի համար կ'աշխատին ու մեզմէ կախում ունին . և անոնց պէտք եղածը առատապէս չհոգալէն զատ՝ իրենց արդար վարձքն ալ չհատուցանենք , և այնպէս զրկեր անոնք գողութիւն ընելու առիթներնիք . կամ երբոր տեսանենք աղքատը մէկէ մը չարչարուած ու զրկուած , և չօգնենք անոր : Վեցերորդ՝ երբոր մենք անհոգ ըլլանք մեր գործին , պարապ կեցող կամ ծոյլ ըլլալով , և չաշխատինք ինքզինքնիս և մեր ընտանիքը կերակրելու : Թէ որ ասանկ ընենք՝ իրաւունք չունինք մեր գրացիներէն կերակուր կամ օգնութիւն մը խնդրելու (ա) :

ա . Վասնզի երբոր մենք ձեր քովէն էինք՝ սա ձեզի կը պատուիրէինք , թէ ան որ չուզեր գործ գործել , հոգ ալ թող չուտէ : Բ Թես . Գ . 10 :

Գ. Ամէն մարդու պարտքն է պահել աս պատուիրանքը՝ ինչ և իցէ վիճակի մէջ որ ըլլայ: Նրբանին կը խորհի ծառան՝ թէ մեղք չէ իր տիրոջմէն գողութիւն ընելը, աղքատն իր հարուստ դրացիէն, աղգին գլխաւորներն իրենց ազգէն, զաւակն իր ծնողքէն, և այլն: Առաւուրի մէջ ալ կը խորհին մարդիկ՝ որ կրնան գողնալ իրենց հետ առուտուր ընողներէն. բայց աստոնց ամէնն ալ դէշ են, ու Ա՛ն գողանալ պատուիրանքին դէմ: Ուստի թէ որ բանի մը կարօտութիւն ունենանք՝ չգողնանք, հապա իր տիրոջմէն խնդրենք ինչ որ պէտք է մեզի: Թէ որ կ՛ուզեն յաջողութիւն գտնել, վարպետութիւն բանեցունելու տեղը՝ պէտք է որ կատարեալ արդարութիւն ընես ամէնուն հետ:

Գ. Գողութիւնը զզուելի՝ նախատալից ու հոգեկորուստ մեղք մըն է: Գողին խղճմտանքն իրեն դէմ է. ինքը շարունակ կը վախնայ թէ գուցէ իր ըրածն իմացուի, և գրեթէ միշտ այնպէս կ՛ըլլայ, ու իր գողցած բաներէն բիչ բերկրութիւն կ՛ունենայ. ամէն բարի մարդ անոր վրայ նախատինքով ու անարգութիւնով կը նայի, և ոչ ալ մէկը անոր վրայ վստահութիւն կ՛ունենայ. Աստուած ալ կը զզուի անկէ ու իր երկնաւոր թագաւորութենէն դուրս կը վռնտէ:

Դ. Որ մեղքն արդիլելու համար՝ պէտք է որ գողութեան առաջին անգամին՝ տղաքները պատժուին, և աս մեղքին անարգութիւնը, ամօթը և չարութիւնը յայտնի ցուցուի անոնց: Որվեցուր անոնց՝ բարերար, ազնուամիտ ու ժիր ըլլալ. իրենց ունեցած բաներով բաւականանալ, Աստուծմէ վախնալ և Յիսուսի ոսկեղէն կանոնը յիշել, այսինքն՝ Ամէն ինչ որ կ՛ուզէք որ մարդիկ ձեզի ընեն, դուք ալ անոնց անանկ ըրէք: Մատթ. է. 12:

Ննեւրորդ Պատուիրանքը :

Ա Կորնթ. ԺԴ. 1–13 :

Ա. Ո՞րն է ննեւրորդ պատուիրանքը :

Պ. "Հոս՝ գրացիդ դէմ սուտ վկայութիւն մի՛ ընէր" :

Ա. Ցոյն որ քու վրադ ձգեմ այն յանցանքը՝ որն որ ուրիշ մէկը ըներ է, ինչ ըրած կ'ըլլամ :

Պ. Սուտ վկայութիւն :

Ա. Ցոյն որ քու վրայովդ գէշ բաներ ըսեմ սուտ տեղը, ու ջանամ ուրիշներն ալ գէշ խորհել տալ քու վրայովդ, և այնպէս կորսընցուընեմ քու բարի անունդ ու պատիւդ, անատնը ինչ ըրած կ'ըլլամ :

Պ. Սուտ վկայութիւն :

Ա. Ցոյն որ Աստուած վկայ բռնեմ իմ սուտ խոսքերս հաստատելու համար, իմ մեղքս ալ աւելի մեծ չըլլար :

Պ. Ա՛րամերես :

Ա. Ցոյն որ քու վրայովդ սուտ տեղը ուրիշներուն գէշ խօսիլն ու ամբաստանութիւն ընելը լսեմ, և գիտնամ թէ դուն անմեղ ես, և անոնց հետ մէկ ըլլալով՝ իրենք յօժարընեմ սա բանին մէջը յառաջանալու, անատնը ինչ ըրած կ'ըլլամ :

Պ. Սուտ վկայութիւն :

Ա. Ցոյն որ դատաւորին առեանը կամ ուրիշ ո՛և իցէ տեղ մը կանչուելու ըլլանք մեր ընկերին համար կամ անոր դէմ վկայութիւն ընելու, ինչ պարտինք խօսիլ :

Պ. Ա՛շմարտութիւն :

Սուտ լուր պիտի չտարածեն. անօրէնի հետ ձեռքդ պիտի չդնես անիրաւ վկայ ըլլալով : Ճարտութիւն ընելու համար՝ բազմութեանը պիտի չհետեւիս. ու դատաստանի մէջ

իրաւունքը ծուռլու համար շատերուն եռևէն խոտորելով՝ խօսք պիտի չլսօսիս : Նէկ իԳ • 1 , 2 :

Ա • Ասոի ի՞նչ կ'արդիլէ աս պատուիրանքը :

Պ • Ա'արդիլէ ամէն տեսակ բանսարկութիւնը , գըրպարտութիւնը և բամբասանքը :

Ա • Ասոր վրայով ի՞նչ կ'ըսէ Սուրբ Գիրքը :

Պ • "Ո՛ւռ ժողովուրդիդ մէջը չարախօսութիւն ընելու չպտըտիս" : Ղևտ • ԺԹ • 16 :

Ա • Ո՞նչ տեսակ մարդիկ են բանսարկուները , գըրպարտիչները և բամբասողները :

Պ • Խոտվարար ու վնասակար անձինք են •

Ա • Մեր ընկերներուն ի՞նչ կերպով պարտինք խօսիլ ճշմարտութիւնը :

Պ • "Սիրով" :

Ա • Ո՞նչ կ'ըսէ Սուրբ Գիրքն ասոր վրայով :

Պ • "Ամէն դառնութիւն՝ և բարկութիւն՝ ու սրտմտութիւն՝ և աղաղակ՝ ու հայհոյութիւն վերցուի ձեզմէ ամէն չարութիւններով միկտեղ" : Եփես • Դ • 31 :

Ա • Սրինէ՛ նայիմ , ուրիշ ի՞նչ կ'ըսէ Սուրբ Գիրքը :

Պ • "Ծէ որ մէկը զինքը կրօնասէր կը սեպէ՝ ու իր լեզուին սանձ չդնէր , հապա իր սիրտը կը խաբէ , անանկին կրօնասիրութիւնը փուճ է" : Յակ • ա • 26 :

Ա • Ո՞նչպէս վարուելու ենք սուտպրուցներուն հետը :

Պ • Պարտինքատել սուտպրուցներն ու սուտ վկաները , և անոնց հետ ընկերութիւն ընելէն հրաժարիլ :

Համաստուններուն հետ քալողը իմաստուն կ'ըլլայ • բայց անմիտներուն հետ ընկերացողը չար կ'ըլլայ : Առակ • ԺԳ • 20 :

Ա • Հրէաներն ի՞նչ վկայութիւն ըրին մեր Փրկչին դէմ :

Պ. Սուտ վկայութիւն։ Մտթ. իզ. 59–61։

Ա. Հաստատութենէն մանաւանդ կեանքէն ալ ի՞նչ թանկագին բան ունի մարդ։

Պ. "Բարի անուն"։ Ես. իբ. 1։

Ա. Բարի անուն վաստակելու համար ինչպէս ջանալու ենք։

Պ. Բարի բլլալով ու աղէկութիւն ընելով։

Ա. Մենք որ մեծ բան կը սեպնենք մեր աղէկ անունը, չե՞նք պարտաւորիր պաշտպանել նաև մեր ընկերին ալ։

Պ. Հրամեցէք, կը պարտաւորինք։

Ա. Սուտ խօսողներն ու սուտ վկայութիւն ընողները կրնա՞ն անպատիժ մնալ։

Պ. Չէ։

Սուտ վկան անպատիժ պիտի չմնայ, ու սուտ խօսողը պիտի չազատի։ Ես. ժթ. 5, 9։

Ննեւրորդ պատուիրանքը մեզի կը տրվիցուանէ մեր պարտաւորութիւնը՝ մեր ընկերին բարի անունին ու մեր բարի անունին վրայով։

Ե. Ներհարկիս մէջ մեր հանդստութիւնն ու երջանկութիւնը, մեր յաջողութիւնը և մեր օգուտը՝ մեր ունեցած անունէն ու համբաւէն շատ կախում ունի։ Ասոր մեր պարտաւորութիւնն է բարի գործքերով աղէկ անուն վաստրկելու ջանալ, ու երբոր կը տեսնանք՝ մեր պարտաւորութիւնն է պաշտպանել անիկայ։ Նաև մեր ընկերին ալ աղէկ անունն ու պատիւը պաշտպանելու ենք՝ իր վրայ ճըշմարիտը խորհելով ու խօսելով, առանց շողոքորթելու, գրպարտելու, կամ անոր վրայ անիրաւ կասկած մը ունենալու. ողորմութեամբ ու գթութեամբ յանդիմանելով անոր յանցանքները, ու անոնք ծածկելով ուրիշներէն՝ որչափ որ պէտք է ծածկել. պաշտպանելով զինքը անթըշնամիներէն՝ որոնք անոր աղէկ անունն աւրել կ'ուզեն. և վերջապէս թէ՛ իրեն համար է եղեր և թէ իրեն դէմ՝ ճըշ-

մարիտ վկայութիւն ընելով՝ վկայութիւն տալու կանչուած առեննիս :

Ե . Մենք աս պատուիրանքը կ՚անարգենք նախ՝ երբոր բանսարկու , շատախօս , խռովարար կամ բամբասող ըլլանք մեր հասարակ խօսակցութեանը մէջ : Երկրորդ՝ երբոր ասոր հակառակ մեր ընկերին չունեցած աղէկութիւնները իրեն տալով՝ շողոքորթութիւն ընենք : Երրորդ՝ երբոր դատաւորին առջևը մեր ընկերին համար սուտ վկայութիւն ընելով՝ զրպարտութիւն մը վրան դնենք , որով գուցէ իր պատիւը կորնցունենք , կամ իր ընտանեացը , իր ստացուածքին և կամ իր կեանքին ալ վնաս մը հասցունենք :

Զ . Մարդիկ չարին հակամիտեալ ըլլալով՝ ընդհանրապէս կը սիրեն իրենց ընկերին վրայով գէշ խօսիլը . նմանապէս անոնց համար ըսուած գէշ խօսքերը լսելը : Ասկից է որ կը ծագի վհատութիւն , հակառակութիւն , նախանձ , ատելութիւն , վրէժխնդրութիւն ու կռիւ : Պօղոս Յով . գ . 1–18 :

Զ . Ծոռդ ամէն մէկը Աստուծմէ շնորհք ու զօրութիւն խնդրէ՝ աս պատուիրանքը պահելու համար : Ասկէ զատ միշտ քու տկարութիւնդ յիշէ . քու գործքերդ քեզի բաւական զբաղմունք թող ըլլան , որ ուրիշին գործքին խառնուելու ժամանակ չունենաս . աղէկ մտիկ ըրէ՛ երկու կողմն ալ՝ թէ որ մէկը դատելու ըլլաս , ու նայէ՛ որ մէկու մը վրայ՝ մարդոց վճիռը չընդունիս միշտ , բայց դուն քու խղճմտանքովդ դատէ՛ ամէն բան . որչափ որ կրնաս , միայն աղէկը պատմէ՛ քու ընկերիդ համար : Աւելին Արնէօ՝ յոյժ . գլխիկը շատ անգամ կարդա ու մտածէ՛ անոր վրայ . բամբասողներուն ընկերութենէն հեռու կեցիր . և թէ որ անոնց հետը դտնուիս ու ուրիշ բան մը չկրնաս ընել անոնց բանսարկութիւնները խափանելու , քու լռութիւնդ թող յանդիմանէ անոնք : Վերջապէս Աստուծմէ խնդրէ՛ եղբայրսիրութեան շնորհքը :

Է . Ինձ՝ մի՛ յանկար գէշութիւն ընելով չար մարդոց մէջ անուն ստանալու . աշխարհ ինչ որ ընելու ըլլայ քու վրայովդ՝ դուն անմեղ խղճմտանք մը ունեցիր Աստուծոյ ու մարդոց առջևը . համբերէ՝ երբոր քեզի զրպարտութիւն

ընեն ու անիրաւութեամբ դատեն • Աստուծոյ ձգէ քու դատաստանդ • յոժարութեամբ դէպ՚ի ան դատաստանին նայէ , երբոր ամէն մարդ իր գործքին համեմատ գովեստ կամ պիտի առնէ Աստուծմէ : Մտթ • Ե • 11 : ա Կորնթ • Գ • 3–5 :

ՀՀ • Կրիստոնեաները յատկապէս իրենց բարի անունն ու իրենց եղբայրներուն բարի անունը զգուշութեամբ պահելու են , որ անօգուտ չըլլան աշխարհի մէջ , և միասս չընեն Աւետարանին պատուոյն ու Քրիստոսի փառքին :

Տասներորդ Պատուիրանքը :

Ել Օրէնք • իա • 1–16 :

Ա • Ո՞րն է տասներորդ պատուիրանքը :

Պ • "Քո՛ւ դրացիդ փոնը մի՛ ցանկար • քո՛ւ դրացիդ կնոջը՝ կամ անոր ծառայինն՝ կամ անոր սպասկինին՝ կամ անոր եզնին՝ կամ անոր էշը՝ և քո՛ւ դրացիդ ամենևին մէկ բանին մի՛ ցանկար" :

Ա • Աստուած ինչպէս կը պահանջէ ինծմէ որ իմ ընակերս սիրեմ :

Պ • Իմ անձիս պէս : Մտթ • իբ • 35–40 : Ա՛ովմ • ԺԳ • 9 , 10 :

Ա • Ուրեմն պարտաւոր չեմ ուրախանալու , երբոր տեսնեմ գինքը որ ամէն բարիքներով լեցուն է ու անոնք կը վայելէ :

Պ • Ա՛րամերես :

Ա • Բայց դիցուք թէ ես անոր ունեցած պատուական բաներուն վրայ նախանձիմ , ցանկալով որ անոնք իմն ըլլան , ան առնէն ինչ ըրած կ՚ըլլամ :

Պ • Էջք առնած կ՚ըլլաս , որ աս տասներորդ պատուիրանքին դէմ է :

Հ. Ես չէ՞ իմ պարտաւորութիւնս, որ իմ ունեցած բաներովս գոհ ըլլամ, առանց իմ ընկերիս ունեցածին նախանձելու։

Պ. Հրաժեշտ։

Հ. Ի՞նչ կ'ըսէ Պօղոս առաքեալ իր բաւականութիւն սորվելուն վրայով։

Պ. "Ես սորվեցայ գոհ ըլլալ իմ գտնուած վիճակիս մէջ։ Գիտեմ չքաւորութիւն քաշելը. գիտեմ շատը ունենալը. ամէն բանի մէջ ամէն կերպով աղէկ սորվեր եմ թէ կշտանալը, թէ անօթենալը, թէ շատ ունենալը, և թէ պակսութիւն քաշելը"։ Փիլիպ. դ. 11, 12։ Գործ. ի. 33։

Հ. Ուրիշ ի՞նչ կ'ըսէ։

Պ. "Աստուածպաշտութիւնը բաւականութիւնով մեծ շահաւէտութիւն մըն է։ Ինչու որ բան մը չբերինք աշխարհ, ու յայտնի է որ չենք կրնար անկէ բան մը տանիլ։ Ապա կերակուր ու հանդերձ ունենալով, անոնցմով բաւականանանք"։ Ա Տիմ. զ. 6–8։

Հ. Ո՞րմէն կ'իջնեն ամէն բարի պարգևները և ամէն բարի ընծաները։

Պ. Աստուծմէ։ Յակ. ա. 17։

Հ. Ճիշդ որ մէկը ժրաջան ըլլայ ու աշխատի և միշտ արդարութիւն գործէ Աստուծոյ առջևը, արդեօք Աստուած թող կուտայ որ ան մարդուն պէտք եղած բան մը պակսի իրմէն։

Պ. Ոչ։

Վանդի Տէր Աստուած արև ու վահան է. Տէրը շնորհք ու փառք պիտի տայ. բարութիւն մը պիտի չպակսեցունէ ուղղութեամբ քալողներէն։ Սաղմ. ձդ. 11։

Հ. Ես պատուիրանքը կ'արդիլէ՞ մեզ՝ մեր ընկերին դէմ մինչև անգամ չար խորհուրդ մը ունենալէն։

Պ. Աբրամեթս։ Ծնոտ ժէ. 22։ Ելից. ծէ. 2։ Իէ. 9։

Հ. Ա՞ր ուրեմն սիրտ մը ունենալու համար ի՞նչպէս աղօթելու ենք Աստուծոյ։

Պ. "Ով Աստուած՝ իմ մէջս մաքուր սիրտ ստեղծէ, և իմ ներսի դիս ուղիղ հոգի նորոգէ"։ Սաղմ. ծա. 10։

Հ. Եւ ի՞նչպէս աղօթելու ենք Աստուծոյ՝ մեր սիրտերը փորձելու համար։

Պ. "Փորձէ՛ զիս՝ ով Աստուած, ու գիտցի՛ր իմ սիրտս. իս քննէ՛ ու գիտցի՛ր իմ մտածմունքներս, և նայէ թէ արդեօք չար ճամբու մէջ եմ, և զիս դէպ՝ ի յաւիտենական ճամբան առաջնորդէ"։ Սաղմ. ճլէ. 23, 24։

Հ. Ո՞ւնչպէս է առաջին չորս պատուիրանքներուն բովանդակութիւնը։

Պ. "Քու Տէր Աստուածդ՝ բոլոր սրտովդ, բոլոր հոգիովդ ու բոլոր զօրութիւնովդ սիրես"։ Ը Օրին. ե. 5։ Մատթ. իբ. 37։

Հ. Եւ ի՞նչ է մնացած վեց պատուիրաններուն բովանդակութիւնը։

Պ. "Քու ընկերդ սիրես քու անձիդ պէս"։ Մատթ. իբ. 39։

Հ. Պարտաւո՞ր ենք բոլոր պատուիրանները կատարելապէս պահելու։

Պ. Աբրամեթս. և մեր պարտաւորութեան անփոփոխելի կանոնն են անոնք։

Հ. Ո՞նչ պիտի ըլլան անոնք՝ որ աս պատուիրաններուն կատարելապէս չեն ջնազանդիր։

Պ. Պիտի պատժուին յաւիտենական կորուստով։ Գաղ. ե. 10։

Հ. Բայց մենք որ ջնազանդած չենք աս պատուիրանք-

ներուն , ինչպէս ուրեմն պիտի փրկուինք յաւիտենական կորուստէն :

Պ . Տէր Յիսուս Քրիստոսին հաւատալով :

Հաւատա Տէր Յիսուս Քրիստոսին , ու պիտի փրկուիս դուն՝ և քու տունդ : Գործ . ԺԶ . 31 : Ա Կորնթ . ԺԶ . 16

Տասներորդ պատուիրանքը կը սորվեցունէ մեզի թէ մենք այնչափ սիրելու ու պատուելու ենք մեր ընկերը՝ որ սիրտերնուս մէջն անգամ ցանկալու չենք իր ունեցած բաներուն մէկին :

Ա . Ինքն ունենալու և վայելելու է բոլոր իր ստացուածները . ու մենք՝ թէ՛ գործքով և թէ՛ սրտով՝ անիրաւութիւն մը բնելու չենք իրեն : Երբոր ինքը յաջողութիւն ունենայ , մենք ուրախանալու ենք . և իր գործքերուն հոգ տանելու ենք . ու երբոր բանի մը կարօտութիւն ունենայ , իրեն օգնելու ենք : Մենք ալ գոհ ըլլալու ենք մեր վիճակէն , ինչպէս որ սահմաներ է անիկայ մեր երկնաւոր Հայրը :

Ե . Մենք աս պատուիրանքը կ'անարգենք նախ՝ երբոր ժլատ ըլլանք Աստուծմէ գանդատելով , որ մեզ մեր ընկերին պէս իմաստուն , աղէկ , զօրաւոր , հարուստ , պատուելի , կամ անոր պէս երջանիկ չըրաւ : Երկրորդ՝ երբոր մենք նախանձինք մեր ընկերին , և ցանկանք որ ինքը զրկուի իր ստացած բաներն մէկէն , և մենք ունենանք ու վայելենք անիկայ : Երրորդ՝ երբոր զինքը՝ կամ իր կինը կամ իր զաւակները կամ իր անասունը նեղութեան մէջ տեսնենք ու չօգնենք իրեն , այլ մանաւանդ վրան խընդանք :

Զ . Ընականաբար ամէն մարդ ինքզինքը իր ընկերէն աւելի աղէկ կը սիրէ . անոր համար մէկը մէկալին ունեցածին՝ կամ անոր յաջողութեանը նախանձելով՝ անոր աղէկ բաներուն ցանկացող ու անոր երջանկութեանը հոգ չտանող եղած կ'ըլլայ . բայց ասանկ անձնասիրութիւնը՝ բոլորովին դէշ բան է . ուստի անոր վրայ ապաշխարելու

ենք , և նոր սիրտ մը խնդրելու ենք որ կարենանք սիրել մեր ընկերը մեր անձին պէս :

Դ . Ընդունենք որ կարող ըլլանք միշտ ընդհակառակ ըլլալ ինչ որ ըլլայ մեր վիճակը : "Ես աշխարհիս մեծութիւնը անցաւոր է" : Տժգոհ ու ցանկացող մարդը միշտ նեղութեան մէջ է : Դաւիթ՝ ցանկացաւ Ուրիային կնոջը . Աքաաբ՝ Նաբովթին այգին . Դէհազի՝ Նէեմանին արծաթին ու հանդերձին . Յուդա՝ Քարիաթին ծանրագին իղձն . բայց ասոնք ամէնքն ալ իրենց ցանկութենէն թշուառեցան : Ցանկացող մարդը ոչ իր ներսիդին խաղաղութիւն ունի , ոչ ալ իր ընկերներուն հետ : Ծէ որ մեզի բաժին Աստուած ունենանք՝ բաւական է :

——— Ես վեց պատուիրանքները՝ որոնք որ հիմա քննեցինք , Երէկուդ փոխարէն կը տայ , և մեզի կը տրվեցուննեն մեր պարտաւորութիւնը դէպ՝ի մարդիկ . սոյնքն . նախ՝ թէ մենք սիրով ու յարգութիւնով շրջանդելու ենք ան ամենուն՝ որոնք որ իշխանութիւն ունին մեր վրայ : Երկրորդ՝ թէ մեր ընկերին կեանքին ձեռք մը պիտի չմասցունենք : Երրորդ՝ թէ անոր ընտանեացը սրբութիւնն ու մաքրութիւնը պահելու և պաշտպանելու ենք : Չորրորդ՝ թէ իր ստացուածքը յափշտակելու չենք : Հինգերորդ՝ թէ իր բարի անունը պիտի չաւրենք : Վեցերորդ՝ թէ իր յաջողութեանն ու հարստութեանը վրայ ուրախանալու ենք , և չարութեան դաղտուկ խորհուրդ մը անգամ սիրտերնուս մէջ ունենալու չենք իրեն դէմ :

——— Ահա սասանկ են տասը պատուիրանքները , որոնք տուաւ մեզի ամենակարողն Աստուած , մեր Սաղմիչն ու Թագաւորը :

Անոնք են մեր օրէնքը , մեր պարտաւորութեան կանոնը , որուն պարտաւոր ենք հետևելու սրտով ու գործքով կատարեալպէս , ապա թէ ոչ՝ դատապարտութեան տակ կ'իյնանք :

Անոնք ամէնքս ալ աս օրէնքին կատարեալ չհաղանդութիւն ընելնուս մէջ պակաս գտնուեցանք , ինչպէս որ մեր խղճմտանքն ալ սասանկ կը վկայէ . և անոր համար դատապարտուած ենք :

Անոնք մեզմէ բան մը չենք կրնար ընել , որ Աստուծոյ

հատուցում ըլլայ՝ իրեն դէմ մեր գործած մեղքերուն համար :

Բայց ինքն իր մեծ ողորմութեամբը մեզի համար փրկիչ մը նախախնամեց, Յիսուս Քրիստոս իր Որդին. որ մեզի համար Օրէնքին անէծքը կրեց : Ասոր փրկուելու համար պարտինք անոր հաւատալ ու անոր ապաւինիլ, ապաշխարելով ու մեր մեղքերը մէկ դի ձգելով :

Օրէնքը մեզի վարժապետ կ'ըլլայ՝ մեզ Քրիստոսին բերելու համար : Անոնք մեր սիրտերն ու մեր կեանքը օրէնքին հետ բաղդատելով՝ կը տրվինք մեր անթիւ յանցանքներն ու մեղքերը. կը տրվինք այն տոկալի պատիժը որ գալու է. այն ատենը կը դողանք, ու կը հարցունենք թէ ի՞նչ պարտինք ընել : Ձայն մը կու գայ որ մեզի կ'ըսէ թէ՝ "Ահա Աստուծոյ Գառը որ աշխարհի մեղքը կը վերցունէ". և թէ՝ "Ան որ հաւատայ պիտի փրկուի, ան որ չհաւատայ, պիտի դատապարտուի" : Ասոր այն երկնաւոր ձայնին հաւատալով՝ մեր հոգին կատարեալ ուրախութիւն կ'ունենայ :

Գ. ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՊԱՐՏԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ :

1. Նրիկներուն պարտաւորութիւնը :

Գործ. Ը. 22–33 :

Հ. Նրիկան իր կեանքը վրայ ունեցած իշխանութեանը համար ի՞նչ կը տրվեցունէ Աւետարանը :

Պ. "Նրիկը կեանքը գլուխն է, ինչպէս որ Քրիստոս ալ եկեղեցիին գլուխն է" : Գործ. Ը. 23–25 : ա Կորնթ. ժա. 3 : ա Տիմ. բ. 12, 13 :

Հ. Ի՞նչ է երկանը պարտքը :

Պ. Ան է՝ իր կնիկը սիրել ու անոր հոգ տանիլ : ա Տիմ. Ե. 8 :

"Հրեիներ , սիրեցէ՛ք ձեր կիներըը , ինչպէս որ Քրիստոս ալ սիրեց եկեղեցին , ու իր անձը մատնեց անոր համար" : Եփես . ե . 25 :

Հ . Հրեին իշխանութիւն ունի իր կնիկը ծեծելու կամ անոր հետ չարաչար կերպով վարուելու :

Պ . Չէ . քանզի հրամայուած է հրեիներուն որ իրենց կիներուն "պատուական ըլլան" : Կող . գ . 19 :

Հ . Պետրոս Առաքեալը ինչ կը հրամայէ հրեիներուն :

Պ . "Նմանապէս հրեիները խոհեմութիւնով անոնց հետը բնակին . տկար անօթի պէս պատիւ տալով կիներուն , իբրև կենաց շնորհքին ժառանգակիցներ . որ ձեր աղօթքներուն արգելք չըլլայ" : ա Պետ . գ . 7 :

Հ . Ճիշդ որ բարեպաշտ հրեիկ մը աշխարհաեր կնիկ ունենայ , ինչ պիտի ընէ անոր համար :

Պ . Աղօթք ընելու է , և ձեռքին եկածին չափ Քրիստոսի գարձունելու է անիկայ : ա Կորնթ . է . 14–16 :

Հ . Ընհատատարիմ , անզութ ու իրենց կնկանը հոգ չտանող հրեիները պիտի փրկուի՞ն :

Պ . Չէ :

Ե . Աստուածը կը տրվէցուննէ որ հրեիները իրենց կնիկներուն գլուխն են : Ասոր անունք թո՛ղ զգուշանան իրենց իշխանութիւնն ու զօրութիւնը չարաչար գործածելէն . ու նոյնն որ բարկացող , անզութ , դաժան կամ անհամբոյր չըլլան : Ոսկ ան հրեիկը որ սաանկ կերպով կը վարուի իր տկար ու անօգնական կնկանը հետ , անիկայ նուաստ ու թշուառ հոգւոյ տէր մարդ մըն է :

Ը . Հրեիները պարտին սիրել իրենց կնիկները , երկրի վրայ ունեցած իրենց խիստ մտերիմ ու սիրելի բարեկամները սեպելով անոնք :

Գ . Հրեիները խնամելու են իրենց կնիկները : Պէտք

է որ ժրաջան, զգաստ ու խնայող ըլլան, որ կարողանան իրենց կնիկներուն պիտոյքները ու մխիթարութիւնները հոգալու։

Ա. Այրիները պատուելու են իրենց կնիկները։ Նե պէտք է որ յարգութիւն ու պատիւ ցուցընեն անոնց՝ թէ տանը մէջ ու թէ տնէն դուրս. մանաւանդ անոնց հիւանդութեան ժամանակը քաղցութեամբ և մարդասիրութեամբ վարուին, համբերելով անոնց տկարութեանը, հեռու կենալով նախանձոտ բնութենէ, և մանաւանդ զգուշանալով որ պատճառ չտան կնիկներնուն՝ իրենց հաւատարմութեանը վրայ կասկածելու։

Բ. Այրիները հոգ տանելու են իրենց կնկանը փրկութեանը համար։ Ասիկա երկանն ամենէն մեծ պարտաւորութիւնը՝ որ ունի իր կնկանը վրայ։ Աստի երիկ մը թուղ միշտ միտքը բերէ որ ինքը պիտի կայնի Աստուծոյ առեւնին առջևը, ու հաշիւ պիտի տայ կնկանը հետ ունեցած՝ իր ամէն վարմունքին համար, և անոր վրայ ունեցած իր բոլոր ազդեցութիւններուն համար։ ա Պետ. է. 16, 29–34։

---

2. Կնիկներուն պարտաւորութիւնը

Եփես. ե. 10–31։

Ա. Ինչ է կնիկներուն յատուկ պարտաւորութիւնը։

Պ. Սիրել ու ծառայասիրել իրենց էրկանը։

Կնիկները իրենց էրիկներուն ծառայած ըլլան՝ որպէս թէ Տէրոջը։ Եփես. ե. 22։ Կող. գ. 18։ ա Պետ. գ. 1։ ա Տիմ. բ. 11–15։ Տիտ. բ. 4, 5։

Ա. Պէտք է որ կնիկները զարդարանք սիրեն, աշխարհի զաւարճութիւն փնտռեն, ու տնէ տուն պտըտելով ամէն օր այցելութեան երթան։

Պ. Ղէ։ ա Տիմ. բ. 9, 10։ ա Պետ. գ. 3, 4։

Ա. Ինչ տեսակ հոգի ունենալու են անոնք։

Պ. "Հեղ ու հանդարտ հոգի մը" : ա Պետ. ե. 4 :

Հ. Եւ ան կնիկները՝ որոնք աստուածպաշտութեանը յանձնառու կ'ըլլան, ինտրը կը վայլէ որ զարդարուին :

Պ. Կը վայլէ որ բարի գործքերով զարդարուին" : ա Տիմ. բ. 9, 10 :

Հ. Ո՞րն է կնիկներուն սեպհական տեղը, և ինչ կը կայանայ իրենց գլխաւոր հոգն ու պարտաւորութիւնը :

Պ. Իրենց ընտանիքին մէջ : Ա-առ. լա. 10–31 :

Հ. Էրիկները իրենց ընտանիքին հոգ տանիլը, ու ժրութեամբ և խնայողութեամբ ամէն բան մաքուր և ի կարգի պահելը՝ որոնցմէ կը յուսան

Պ. Իրենց կնիկներէն :

"Ով կրնայ նորահաս կնիկները՝ էրիկնին սիրող, զաւակնին սիրող ըլլալ, խոհեմ, ողջախոհ, տնաշէն, բարեգործ, իրենց էրիկներուն ենթակայ. որ չըլլայ թէ Աստուծոյ խօսքը հայհոյուի" : Տիտ. բ. 4, 5 :

Հ. Հարեպատշտ կնիկները՝ որ աշխարհասէր էրիկներ ունին, ի՞նչպէս պիտի աշխատին անոնք Քրիստոսի դարձուներլու :

Պ. Իրենց բարի վարքովը : ա Պետր. է. 16 : ա Պետ. գ. 1, 2 :

Հ. Էրիկներուն և կնիկներուն ընտանեկան հոգևոր պարտաւորութիւնն ի՞նչ է :

Պ. Իրարու համար և իրարու հետ աղօթք ընել, և իրենց ընտանիքին հետ ալ, և իրարու երջանիկ ըլլալուն աշխատիլ, թէ աս աշխարհիս և թէ հանդերձեալ աշխարհին համար :

Ը. Կնիկները՝ Աստուծմէ եաքը իրենց էրիկներուն վրայ սէր ունենալու են :

Ի. Ծոխանակ՝ բարկացող, անձասէր ու հակառակող

ըլլալու , կնիկները պիտի ընդունին իրենց էրիկներուն ամէն բանի մէջ , բայց ՝ի անոնցմէ՝ որ օրինաւոր չեն :

Գ . Իրենց ամենէն մեծ հոգն ու գլխաւոր պարտաւորութիւնը կը կայանայ բուն իրենց ընտանիքին մէջ : Ուստի հարկաւոր է որ տնաշէն , ժրաջան , կանուխ արթընցող , մաքրասէր , խնայող , զգուշաւոր , խաղաղարար և ծանրաբարոյ ըլլան . ու նաև աղէկ կառավարեն իրենց գաւկրներն ու ծառաները , առանց ատէպ տուրբուալու , սպառնալու , ու ամեն առեն դանդատ ընելու : Ան կնիկները՝ որ չափազանց զարդարանք կը սիրեն , ու միշտ տնէ տուն կը պտըտին , շաղակրատութիւն կ՝ընեն , ուրիշներուն բերնէն կը ջանան լուրեր առնել՝ որ եւրբը բամբասանք ընեն ու խռովութիւն հանեն , անանկները թըշուառութեան մէջ կը ձգեն իրենց էրիկներն ու ընտանիքը , ու իրենց անձինքը փորձութեան ու դժբախտութեան կը տանին :

Դ . Նարեպաշտ կնիկները՝ որ աշխարհասէր էրիկներ ունին , պարտին զգոյշ ըլլալ իրենց վարմունքին ու խօսակցութեանը մէջ , որ չըլլայ թէ նախապաշարմունքի տակ ձգեն իրենց էրիկները . այլ ընդ հակառակն պէտք է որ ամէն միջոցով համոզեն անոնք որ դարձի գան , ապաշխարեն ու հաւատան :

Ե . Էրիկներն ու կնիկները պէտք է որ միշտ միտքերնին բերեն իրենց խոստմունքները և իրենց պարտաւորութիւնները մէկզմէկու վրայ , իրենց գաւկրներուն և ծառաներուն վրայ , ու մանաւանդ դէպ՝ի Աստուած ալ . ու ամէն բանի մէջ պէտք է որ ջանան Աստուծոյ օրէնութիւնը ձեռք բերելու : Սաղմ . ճիէ . 1 :

---

3 . Ծնողքներուն պարտաւորութիւնը :

Ա . Ո՞նչ է բարեպաշտ ծնողաց առաջին պարտաւորութիւնը և արտօնութիւնը , իրենց գաւկրներուն վրայով :

Պ . Անոնց պարտաւորութիւնը և արտօնութիւնն է՝

անունք Սկզբունքեամբ ընծայել Տէրոջը՝ որմէ որ ընդունեցին անունք : Ծննդ . ԺԷ . 7–14 : Հռովմ . Բ . 28 , 29 : Փ . 11 : Կող . Բ . 9–12 : Գործ . Բ . 38 , 39 : ԺԶ . 14 , 15 , 26–34 : Մարկ . ԺԹ . 13–15 : Ը Օրէն . Չ . 7 : ԼԲ . 46 : Ե Տէմ . Ա . 5 : Գ . 15 : Յեր . ԼԳ . 15 : Ասղ . ՀԸ . 4–8 : Ղ–է . Բ . 21 :

Հ . Ի՞նչ բան մեր Փրկիչը՝ պզտիկ տղոց իրեն գալուն համար :

Պ . " Ձեռք տուէք ասոնք մանր տղոց որ ինծի գան , և մի արգիլէք ասոնք . ինչու որ Ասոնցմոյ թագաւորութիւնը առանկներուն է " : Մարկ . Ժ . 14–16 : Մարկ . ԺԹ . 14 , 15 :

Հ . Աշակերտները ի՞նչպէս կրթելու հրամայուեցաւ ծնողքներուն :

Պ . " Տէրոջը վարժութիւնովը ու խրատովը " : Եփես . Չ . 4 :

Հ . Ծնողքներն ամէն բանէն առաջ ի՞նչ բանի պէտք է որ փափաքին իրենց զաւկներուն համար :

Պ . Հոգիներնուն փրկութեանը : Մարկ . Չ . 33 :

Հ . Ու ծնողքներն ի՞նչ պարտք պիտի պահանջեն իրենց զաւկներէն :

Պ . Հարունակ և կատարեալ հնազանդութիւն :

Հ . Ի՞նչ պէտք է որ սորվեցունեն անոնց՝ որ ամէն իրիկուն ու առտու անպատճառ կատարեն :

Պ . Աղօթք ընել Աստուծոյ :

Հ . Ծնողքներն ի՞նչ գիրք պիտի կարդացունեն իրենց զաւկներուն , և միշտ անկէ սորվեցունեն անոնց :

Պ . Աստուածաշունչ Գիրքը :

Հ . Ծնողքներուն պարտաւորութի՞ւնն է որ իրենց զաւկներուն հետ՝ և իրենց զաւկներուն համար՝ ամէն օր աղօթք ընեն :

Պ . Հրամերես :

Հ . Ո՞նչ տեսակ խօսակցութիւն պէտք է որ ընեն առնոնք՝ իրենց զաւակներուն առջեւը :

Պ . Հարի և օգտակար խօսակցութիւններ :

Հ . Ու ո՞նչ տեսակ օրինակներ տալու են անոնց :

Պ . Հարի և գովելի օրինակներ :

Հ . Երժա՞ն է որ ծնողքները բարկութեան գրգռեն իրենց զաւակները , զբօսանքի համար :

Պ . Ճէ . քանզի գրուած է . " Հայրեր՝ ձեր որդիները մի բարկացունէք " : Եփես . Գ . 4 : Կող . Գ . 21 :

Հ . Ծնողաց պաշտօնքն է որ զաւակներնին չար ընկերութենէ զգուշացընեն ու անկէ հեռու պահեն :

Պ . Հրամերես : Ելից . Ա . 10–15 : ԺԳ . 20 : Ա Կոր . ԺԵ . 33 :

Հ . Երբոր տղաք չար ու կամակոր ըլլալով չընազանդին իրենց ծնողացը , անատեն ի՞նչ է ծնողաց պարտքը :

Պ . Պէտք է որ պատժելով խրատեն անոնք : Ելից . ԺԳ . 24 : ԺԹ . 18 : Իբ . 15 : Իթ . 15 , 17 :

Հ . Ո՞նչ խրատ տուաւ Սամսոնն ասոր վրայով :

Պ . " Տղային խրատը մի՛ կտրեր . վասն զի թէ որ գանիկայ գաւազանով ծեծես , չմեռնիր : Դուն անիկայ գաւազանով կը ծեծես , բայց անոր հոգին դժոխքէն կ'ազատես " : Ելից . Իե . 13 , 14 :

Հ . Ու ի՞նչ ըսաւ անիկայ , զաւկի մը կրթութեանը համար :

Պ . " Կրթէ մանուկը իր ճամբան սկսած ատենը , որ իր ծերութեան ատենն ալ անկէ չխոտորի " : Ելից . Իբ . 6 :

Հ . Աւետարիմ և արդար ծնողքներուն զաւկընները յաւուկ պիտի օրհնուի՞ն :

Պ. Հրամերես: Գնաց. ժԲ. 19: ԲՕրն. Ի. 40: Է. 9:

Հ. Ինչ կ'ըսէ Դաւիթ ասոր վերայով:

Պ. "Տղայ էի ու ծերացայ. բայց արդարը անտես եղած չտեսայ, կամ անոր զաւակը հաց մուրացող: Ամէն օր կ'ողորմի ու փոխ կու տայ, և անոր սերունդը օրհնուած է: Սաղմ. Լէ. 25, 26:

Հ. Ապա ծնողաց պատիժը՝ իրենց զաւկըներուն կը հասուցանէ Աստուած:

Պ. Հրամերես: Ելից Ի. 5: ԼԻ. 7: Թուոց ժԴ. 18: Սաղմ. Լէ. 28:

Ա. Խարեպաշտ ծնողաց առաջին պարտաւորութիւնը և արտօնութիւնը՝ իրենց զաւկըները մկրտութեան բերելն է. քանզի ասանկով իրենց զաւկըներուն համար ուխտ մը կրած կ'ըլլան Աստուծոյ հետ՝ որ Աստուած իրենց զաւկըներուն Աստուած ըլլայ, և ան զաւակներն Աստուծոյ ծառաներ ըլլան: Ուստի ան զաւկըներն հասկընալու կարող ըլլալնուն պէս, պէտք է որ ծնողքերը պատմեն անոնց աս ուխտը, ըսելով թէ անոնք՝ Աստուծոյ ընծայուած են, ու իր եկեղեցին մէջ մկրտուած են, և թէ իրենց պարտաւորութիւնն է որ ապաշխարեն ու հաւատան Յիսուս Քրիստոսի, և ինքզինքնին Աստուծոյ յանձնեն. և թէ այնուհետև խոստովանելով գիրենք Աստուծոյ զաւակները՝ պէտք է որ ընդունին ու յանձն առնեն ան ամէնը՝ որ ծնողքներն իրենց մանկութեան առեն ըրին իրենց համար՝ Աստուծոյ հրամանին պէս:

Բ. Ծնողքները պէտք է որ հոգ տանին զաւակներնուն, համբերող ըլլան անոնց տկարութիւններուն ու պակսութիւններուն. հոգան անոնց պէտք եղածը, պահպանեն անոնք վնասներէ, աշխատասէր ըլլալ սորվեցունեն անոնց, ու անոնք աղէկ վարժեցունեն գիտութեան մէջ, որ տուներէն ու կալուածքներէն աւելի աղէկ բան է:

պէտք է նաև սորվեցուներն անոնց աղօթք ընել, ու ստէպ աղօթք ընեն անոնց հետ՝ և անոնց համար: Ինոնք տա-կաւին կարդալ չսորված՝ սորվեցուներն անոնց Սուրբ Գիր-քին մէջէն: Պզտիկուց տանին անոնք Աստուծոյ տունը, ու մեծ պատիւ մատուցանել տան Աստուծոյ սուրբ օրուան՝ այսինքն Կիրակիին. զգուշացուներն ու հեռու պահեն ա-նոնք չար ընկերներէ. յանդիմանեն անոնց յանցանքը՝ գաւազանին ալ չխնայելով: Թոռղ ծնողքները չդարկա-ցուներն զաւկրներնին. հապա արմատացուներն անոնց ներ-սը՝ ինազանդ, հեզ, խաղաղ, գոհ, ողորմած և ուրախ բնաւորութիւն մը: Ծոգ տանին որ անոնք սիրեն եղբայր-նին ու քոյրերնին. բարերար և ակնածու ըլլան ամէն մար-դու, մանաւանդ ծերերուն. միշտ անոնց միտքը ձգեն՝ որ երջանիկ ըլլալու համար, անոնք պարտին օգտակար գործի մը մէջ ըլլալ. մանաւանդ պարտին նոր սիրտ մը ունե-նալ, սիրել Աստուած ամէն բանէն աւելի, և իրենց դրացին ալ իրենց անձին պէս: Եւ Թոռղ ծնողքները միշտ յիշեն՝ որ անօգուտ կ'ըլլան իրենց բոլոր խրատները, քանի որ բարի օրինակ չտան իրենց զաւկրներուն:

Գ. Աստուած՝ մանաւանդ խոստմունքներ կ'ընէ հաւա-տարիմ ու բարեպաշտ ծնողքներուն, թէ անոնց սերունդը պիտի օրհնուի: Ոայց ասանկ խոստմունքներ չկան՝ անհա-ւատարիմ ու անբարեպաշտ ծնողքներուն. ասոնք Աս-տուծոյ անէծքը պիտի բերեն իրենց զաւկրներուն վրայ: Ուստի պէտք է որ՝ առաջ իրենք սկսին Աստուծոյ ծառա-յել, ու ան ատեն Աստուած անոնց՝ և զաւկրներնուն Աս-տուած պիտի ըլլայ:

4 • Տշայոց պարտաւորութիւնը :

(Տե՛ս հինգերորդ պատուիրանը :)

---

5 • Տէրերուն պարտաւորութիւնը :

Գ՚ոա-ւ • Ի • 1–10

Ա • Ընտուած ինչ պատուէր տուաւ տէրերուն :

Պ • "Գ՚ոա-ւ ալ տէրեր՝ նոյնը ըսէք անոնց , ու սպառնալէքը թո՛ղ ծուէք , գիտնալով որ ասոնց ալ ձեր ալ Տէրը երկինքն է • ու անոր քովը աչառութիւն չկայ : Եփես • Զ • 9 : Տէրեր՝ ձեր ծառաներուն իրաւունք ու հաւասարութիւն տուէք , գիտնալով որ դուք ալ Տէր ունիք երկինքը" : Կող • Գ • 1 :

Ա • Ո՞վ է մեր ամենուս Տէրը երկինքին մէջ :

Պ • Ընտուած է :

Ա • Ասոնի տէրերն ու ծառաները՝ ամէնքն ալ հաւասար են Ընտուծոյ առջեւը :

Պ • Այո , քանզի անիկայ աչառութիւն չընէր : Յով • Ը՛ • 13–15 :

Ա • Ո՞նչպէս պիտի վարուին տէրերը իրենց ծառանեբուն հետ :

Պ • Արդար ու մարդասէր վարմունքով :

Ա • Ո՞նչպէս կրնան տէրերը անիրաւութիւն ընել իրենց ծառաներուն :

Պ • Անոնց բաւական ու աղէկ կերակուր տալը զանց ընելով , կամ անոնցմէ չափազանց աշխատութիւն պահանջելով , կամ իրենց ծառայութեանը փոխարէն արժանաւոր վարձք չտալով , կամ իրենց խոստացած վարձքին

մէկ մասը կտրելով , կամ վճարումը երկնցնելով՝ և ուշ հատուցանելով :

Հ . Ո՞նչ պատուէր տուաւ Յովսէփեան օրէնքը , ծառայներուն վարձքը ժամանակին վճարելու համար :

Պ . "Ոչեզէ վարձքով բանուղին օթոյեան վարձքը մէկ գիշեր մինչև առաւօտ քու քովդ չմնայ" : Ղևտ . ԺԹ . 13 :

Հ . Երեմիա մարգարէին բերնովը՝ Աստուած որո՞ւ դէմ կը զրուցէ :

Պ . Անոր դէմ՝ որ կը ջենէ իր տունը անարդարութեամբ , ու իր վերնատունն անիրաւութեամբ . իր դրացին ձրի կ'աշխատցունէ , ու անոր վարձքը չհատուցաներ : Երեմ . իբ . 13 :

Հ . Որո՞ւ դէմ Աստուած պիտի գայ դատաստան ընէ , կ'ըսէ Մաղաքիա մարգարէն :

Պ . Անոնց դէմ՝ որոնք կը չարչըրկեն վարձկանները իրենց վարձուցը համար : Մաղտ . գ . 5 :

Հ . Ո՞նչպէս կրնան տէրերը անմարդասէր ըլլալ իրենց ծառաներուն :

Պ . Խիստ և դաժան կամ տրտունացող վարմունք մը ունենալով անոնց հետ :

Հ . Տէրերը իրենց ծառաներուն հոգիներուն համար պարտաւորութիւն մը ունի՞ն :

Պ . Հրամերես . պարտական են կրթել իրենց ծառաները , Սուրբ Գիրքն անոնց սորվեցունելով , և ամէն պատեհութիւն ու քաջալերութիւնը տալով՝ որ իրենց հոգիներուն փրկութեանը հոգ տանին :

Աստուած արդար Աստուած մըն է , ու վերջին օրը պիտի պատժէ ան ամէն անիրաւութիւնը՝ որ մարդիկ տկար և անօգնական անձանց կ'ընեն : Ան ատենն ամենուն Տէրը

Ճշդիւ պիտի քննէ բոլոր մեր ունեցած վարմունքնեըն ան մարդոց հետ՝ որ ինքը դրաւ մեր իշխանութեանը տակը : Ընդհանրապէս ծառաներուն վիճակն անարդ ու թշուառ է : Եարի տէր մը՝ բոլոր իր ջանքը պիտի թաւիէ , արդար ու քաղցր վարմունքով հաճելի ընելու անոնց վիճակը՝ աս կեանքին մէջ . նաև իր կրցածին չափ պիտի աշխատի խրատով ու օրինակով անանկ ընթացք մը բռնել տալ անոնց՝ որ երջանիկ ու կատարեալ ըլլան հանդերձեալ կեանքին մէջ :

---

6 . Ծառաներուն պարտաւորութիւնը :

Ծննդ . իե . 1–67 :

Ա . Ծառաներուն ինչ պատուէր տուաւ Աստուած՝ իրենց տէրերուն հնազանդելու վրայով :

Պ . " Ծառաներ՝ ամէն բանի մէջ հնազանդ եղէք ձեր մարմնաւոր տէրերուն . չէ թէ աչքի առջև ծառայելով՝ մարդահաճոներու պէս , հապա սրտի միամտութեամբ՝ Տէրոջմէ վախնալով " : Կող . գ . 22 :

Ա . " Աչքի առջև ծառայելը " ինչ ըսել է :

Պ . Ան խօսքը կը վերաբերի ան ծառաներուն վարմունքին՝ որոնք միայն իրենց տիրոջը աչքին առջևը աղէկ կը ծառայեն :

Ա . Ան ծառան՝ որ իր երկրաւոր տիրոջը աչքին առջևը միայն կը ծառայէ , իր երկնաւոր Տէրոջը առջևն ալ նոյնպէս պիտի վարուի՞ :

Պ . Ադրամերես :

Ա . Ուրեմն ծառաները ինչպէս պիտի ծառայեն իրենց տէրերուն :

Պ . " Յօժարութեամբ պիտի ծառայեն որպէս թէ Տէրոջը , ու չէ թէ մարդոց " : Եփես . գ . 7 :

Հ. Իրենց տէրերուն ի՞նչ բանի մէջ հաճելի ըլլալու պիտի ջանան։

Պ. "Ամէն բանի մէջ հաճելի պիտի ըլլան, ոչ հակառակախօսներ"։ Տիտ. Բ. 9։ ա Պետ. Բ. 18–21։

Հ. "Ո՛չ հակառակախօս" ըսելով ի՞նչ ըսել կ'ուզէ։

Պ. Ըսել կ'ուզէ որ՝ պէտք չէ անխոհեմութեամբ դիմադարձութիւն ընել՝ երբոր կը յանդիմանուի յանցանքի մը համար։

Հ. Ծառայի մը ներուածք է որ իր տիրոջմէն զօղութիւն ընէ, սուտ խօսի անոր, կամ խաբէութիւն բանեցունէ՝ անոր համար բան մը ծախու առած ատենը։

Պ. Ճէ. վասն զի իր պարտաւորութիւնն է, "բոլորովին բարի հաւատարմութիւն ցուցընել"։ Տիտ. Բ. 10։

Հ. Ճէ որ ծառաները իրենց պարտաւորութիւնը հաւատարմութեամբ կատարեն, ու իրենց ծառայական վիճակին մէջ Աստուծոյ ծառայեն, ան ատենը յարգելի պիտի ըլլա՞ն մարդոց քով, ու օրինեալ և պատուելի Աստուծոյ առջևը ուրիշներուն պէս։

Պ. Այո պիտի ըլլան. որովհետև "Ամէն մէկը ի՛նչ բարիք որ ընէ, նոյնը Տէրոջմէն պիտի ընդունի, թէ ծառայ ըլլայ և թէ ազատ"։ Եփես. Զ. 8

Ը. Ճոխ ծառաները հաւատարմութեամբ ծառայեն իրենց տէրերուն՝ նաև անոնց եռևէն ալ, ինչպէս որ անոնց առջևը։ Աստուած միշտ կը տեսնէ, թէ և տէրերը հոն չըլլան։

Ր. Ծառաները երբեմն անանկ կը կարծեն, որ առանց Աստուած բարկացունելու՝ կրնան իրենց տիրոջը

սուտ խօսիլ ու խարէութիւն ընել, և անկից դողնալ. բայց սանկ չէ. ինչու որ Աստուած չհաճիր սանկ բանին. անիկայ կը պահանջէ արդարութիւն ու հաւատարմութիւն ամէն մարդոցմէ և ամէն պարագայի մէջ:

---

7. Իշխաններուն պարտաւորութիւնը:

Ել Յոտգ. Ը. 1–28: Դատ. Ե. 1–37:

Ա. Պէտք է որ ամէն երկիր և ամէն ժողովուրդ օրէնք ունենայ, և հասարակութիւնը այն օրէնքին ընազանդեցնելու համար ալ՝ իշխաններ և կառավարիչներ ըլլան:

Պ. Օրինակներ:

Ա. Յոբ որ քաղաքներուն մէջ ոչ օրէնք ունենանք ու ոչ ալ կառավարիչ, կրնանք ապահով կամ երջանիկ ըլլալ:

Պ. Ղեւ. Ժէ. 6: Տես նաև ԺԲ և ԺԹ գլուխները:

Ա. Պէտք է որ ամէն կառավարիչ Աստուծմէ կարգուած՝ և Անոր մեղ կառավարելու դիրուած սեպենք:

Պ. Օրինակ. "Այսն զի չկայ իշխանութիւն մը որ Աստուծմէ չըլլայ. և անոնք որ կան՝ Աստուծմէ կարգուած են": Հռով. ԺԳ. 1:

Ա. Իշխաններն ի՞նչպէս մարդիկ ըլլալու են:

Պ. "Արդար մարդիկ՝ Աստուծմէ վախցող՝ ձշմարտասէր ու ագահութիւնը ատող մարդիկ": Ելից. ԺԸ. 21:

Ա. Անոնք որոնց վախովը ժողովուրդը կառավարելու են:

Պ. Աստուծոյ վախովը: ա Օրին. ԺԷ. 14–20: Յես. Ա. 8: բ Յոտգ. ԼԳ. 3: գ Առած. ԺԹ. 4–11:

Ե. Իշխանները երկու մարդոց դատը ինչպէս պիտի տեսանեն :

Պ. Ընդար դատաստանով : ☞ Օրէն. ժԷ. 18, 19 : ժԷ. 6 : Ա-ռակ. իԹ. 12–14 : Նրէմ. իԲ. 2–4 :

Ա. Ոտքը երկրիս վրայ եղած ամէն ազգի և ժողովրդոց անշուշտ հարկաւոր է օրէնքներ և իշխաններ ունենալ : Մարդս բնականաբար անօրէն էակ մըն է. ուստի պէտք է որ միշտ իշխանութեան տակ ըլլայ :

Բ. Երբոր մէկը իշխան կ'ըլլայ, Աստուծոյ ձեռքովը կ'ըլլայ. այսինքն՝ Աստուած կը կանչէ անիկայ ան պաշտօնին : Աստուած՝ իր նախախնամութեամբը Թող կու տայ որ կառավարէ : Ըլ անիկայ Աստուծոյ սպասաւորն է, և պէտք է որ ան պաշտօնովը ծառայէ Աստուծոյ : Եւ ժողովուրդն ալ պէտք է որ իբրև "Աստուծոյ սպասաւոր" համարին անիկայ : ☞ Ռովմ. ժԳ. 4 :

Գ. Իշխանները բարձր պաշտօնի կանչուած են. և որովհետև կրնան ժողովուրդին շատ բարիք կամ չարիք ընել, անոր համար պէտք է որ "կարող մարդիկ՝ Աստուծմէ վախցող՝ ճշմարտասէր ու՝ ագահութիւնը ատող մարդիկ" ըլլան. բարեմիտ և բարեսիրտ մարդիկ. որ մէկուն՝ մէկալէն աւելի աչառութիւն չընեն, որ մէկու մը երեսպաշտութիւն չընեն, որ ծուռ դատաստան կտրելու համար կաշառք չուտեն :

Դ. Ինոնք պէտք է վարձատրեն արդարները և պատժեն չարերը, ամէն մարդոց իրաւունքը և ապրանքը պաշտպանելով, անանկ որ չարութիւն ընողներն իրենցմէ վախնան, և բարիները քաջալերութիւն առնեն. որ այսպէս իրենց երկիրը բարեհամբաւ ըլլայ ու յաջողութեամբ յառաջ երթայ. և ժողովուրդը հանգիստ և ուրախ ըլլայ :

8 • Յոզովուրդին պարտաւորութիւնը :

Ա–ովմ • ԺԲ • 1–14 :

Ա • Որովհետև իշխանները մեր աղէկութեանը համար դրուած Աստուծոյ պաշտօնեաներն են , ուստի պէտք է՞ որ պատուենք և յարգենք անոնք :

Պ • Ա՛րամերես : ա՛ Պետ • ը • 17 : Ա՛ռաք • իզ • 21 :

Ա • Ա՛րաման ունի՞նք մեր իշխանները վար զարնելու կամ անոնց դէմ խօսելու :

Պ • Չէ՛ • ինչու որ գրուած է , թէ " Պատաւորները մի հայհոյեր , և քու ժողովուրդիդ իշխանը մի անիծեր " : Ելք իը • 28 : Եւ դարձեալ՝ " Ուստի հատուցէք պէտք եղածը ամենուն • որուն որ տուրք պտուելու է՝ տուրքը , որուն որ մաքս՝ մաքսը , որուն որ վախ՝ վախնալը , որուն որ պատիւ՝ պատիւը " : Ա՛ովմ • ԺԳ • 7 : Ա՛ռակ • իը • 21 : ԺԷ • 24–26 :

Ա • Եարի քաղաքացին ինչո՞վ կը ճանչցուի :

Պ • Իշխաններուն հնազանդելովը ու քաղաքին ամէն օրէնքները բռնելովը :

Ա • Ամէնք օրէնքին հնազանդելէն 'ի զատ՝ ուրիշներն ալ համոզելու պարտաւո՞ր ենք :

Պ • Ա՛րամերես :

Ա • Ան որ օրէնքը կ'աւրէ՝ չհնազանդիր՝ մարդասպանութիւն ու գողութիւն կ'ընէ , արժան է՞ որ բռնուի և օրէնքին հրամայածին պէս պատժուի :

Պ • Ա՛րամերես : ը Օրին • իե • 1–3 :

Ա • Ուստի աղէ՞կ բան է որ դող մը կամ մարդասպան մը ազատենք , ծածկելով իր եղած տեղը և իր փախչելուն օգնելով :

Պ. Ըն. Քանդի այսպէս՝ քաղաքին ապահովութեանը կը վնասանք։

Ա. Մեր իշխաններուն համար աղօթելու յատուկ հրաման մը եղած կայ մեզի։

Պ. Բրամերես։ "Ընդ՝ կ'աղաչեմ. ամէն բանէն առաջ՝ աղօթք ընել, խնդրուածք, աղաչանք, գոհութիւն՝ ամէն մարդոց համար, մանաւանդ թագաւորներուն և բոլոր իշխանաւորներուն համար. որ խաղաղ ու հանդարտ կեանք վարենք՝ բոլորովին աստուածապաշտութիւնով ու պարկեշտութիւնով։ Ինչու որ ան է աղէկը ու ընդունելին մեր Փրկիչ Աստուծոյն առջևը"։ ա Տիմ. բ. 1–3։

Ն. Ժողովուրդին պարտաւորութիւնն է իրենց իշխանները պատուել և յարգել. անոնք Աստուծոյ ապաստարաններն են. ուստի պէտք է որ ժողովուրդը իշխաններուն պատիւն ու յարգը ձանձնայ, արժանաւոր գովութիւն տալով իրենց պաշտօնին մէջ ցոյց տացած աղէկ վարքերնուն համար. ու իրենց երբեմն ըրած պակասութիւններն և մոռացկոտութիւնները ալ ծածկելով։ Անոնց վրայով նախապաշարմունքներ ունենալէն և գէշ լուրեր լսելէն՝ պէտք է փախչին, և ամէն ինչ որ կ'ընեն կամ կ'ըսեն, զգուշանան իրենց իշխաններուն պատուոյն դպչելէն։

Ր. Պէտք է որ ժողովուրդը երկիւղածութիւնով և կատարելապէս ենազանդի քաղաքին օրէնքին և իշխանութեան։ Ան՝ որ իշխանները վար կը զարնէ և օրէնքը կ'անարգէ, բոլոր իր քաղաքակից ժողովուրդին դէմ կը մեղանչէ. նաև կը մեղանչէ մեր Տէր Յիսուսին կրօնքին դէմ՝ որ կը սորվեցունէ մեզի ենազանդ ըլլալ ամէն անոնց՝ որոնք մեզ կառավարելու իշխանութիւն ունին։

Պ. Անոնք չէ՛ թէ միայն օրէնքին ենազանդելու ենք, հապա նաև ջանք ընելու ենք բոլոր մեր քաղաքակիցներն ալ մեզի պէս ենազանդեցունելու։ Ու երբոր մէկը օրէնքն անարգէ՝ գողութիւն, սպանութիւն կամ ինչ և իցէ չա-

բազդծութիւն ընելով, պէտք չէ որ մենք մեր օգնութիւնն ալ անխիղճ պաշտպաննենք կամ փախցուննենք, քանզի սասանկով քաղաքին ապահովութիւնը և համբաւը կ'աւերուի։

Դ. Աստուած կ'ուզէ մեզմէ որ, չէ թէ միայն յարգութիւն տանք և ընազանդինք իշխաններուն, հապա նաև աղօթք ընենք անոնց համար, որ Աստուած օրհնէ անոնք, և անոնց ընտանիքները. որ բարի իշխանները ըլլան, աստուածավախ, իրենց պաշտօնը հաւատարմութիւնով կատարող, ժողովրդոց աղէկութիւնը փնտրտող, անանկ որ՝ ամէն խաղաղութիւնով մենք ալ մարդոց ու Աստուծոյ մեր ունեցած պարտաւորութիւննիս աղէկ կատարենք։

ЗÖUՈ–Арм. ССР

3309

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0030090

